

Олімпійський рух на теренах України – минуле та сьогодення

всеукраїнська наукова конференція
6-7 грудня 2025 р.
м. Тернопіль

**ТВОРЧА НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ ТА
ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ «СОКРАТ»**

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

НАЦІОНАЛЬНИЙ ОЛІМПІЙСЬКИЙ

**КОМІТЕТ УКРАЇНИ КОМІТЕТ З
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ
МОН УКРАЇНИ**

**КОМІТЕТ З ФІЗИЧНОГО
ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ
МОН УКРАЇНИ**

ОЛІМПІЙСЬКА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ МОЛОДЬ.
НАУКА. СПОРТ.
ЗДОРОВИЙ РУХ УКРАЇНИ**

"Олімпійський рух на теренах України – минуле та сьогодення"

***Матеріали всеукраїнської наукової конференції
6-7 лютого 2025 року м. Тернопіль***

Тернопіль 2025

ББК 75.1
I -66

Олімпійський рух на теренах України – минуле та сьогодення. Матеріали всеукраїнської наукової конференції. За заг.ред. Огністого, А.В., Огніста К.М. – Тернопіль: В-во ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2025. – 254 с.

Матеріали у збірнику наукової конференції представлені у авторській редакції. За зміст наукової публікації відповідальність несе автор.

Рекомендовано до друку вченою радою факультету фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка протокол №5 від 11 лютого 2025 р.

© ТНПУ ім.В.Гнатюка, 2025

ЗМІСТ

A. Flanagan, A. Ohnistyi, K. Ohnista, A. Ohnyta THE TEACHER'S ROLE IN THE IMPLEMENTATION OF EDUCATIONAL AND SOCIAL PROJECTS OF THE INTERNATIONAL OLYMPIC COMMITTEE (IOC).....	10
Galan Iaroslav ANALYSIS OF THE USE OF BASKETBALL IN UKRAINE AS A TOOL FOR SOCIAL INTEGRATION AND PSYCHOLOGICAL ADAPTATION: THE EXPERIENCE OF THE "BASKETBALL-KTN" PROJECT.....	20
Oleksandr Khoma, Iryna Anheliuk, Halyna Lavrin, Nataliia Osip OLYMPIC EDUCATION IN THE PROCESS OF RAISING CHILDREN AND YOUTH.....	26
Petro Ladyka, Lutsyshyn Svyatoslav ECONOMIC EFFICIENCY OF THE OLYMPIC GAMES: PROFITS, COSTS, FINANCING.....	33
Shandryhos V.I., Shandryhos H.A. FORMATION AND DEVELOPMENT OF WOMEN'S WRESTLING IN THE OLYMPIC GAMES PROGRAM.....	38
Божик М. В., Бережанський О.О. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЗИМОВИХ ВИДІВ СПОРТУ НА КРЕМЕНЕЧЧИНІ.....	43
Боровська Н.І., Ковальчук В.Я. КЛАСИФІКАЦІЯ НАПРЯМІВ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ОЛІМПІЙСЬКИХ АКАДЕМІЙ РІЗНИХ КРАЇН СВІТУ.....	49
Вацеба О.М. ДО 100-РІЧЧЯ ПЕРШОЇ «ЛЬВІВСЬКОЇ» ОЛІМПІЙСЬКОЇ МЕДАЛІ.....	58
Власюк Р.А., Палічук Ю.І. ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА ЯК ЗАСІБ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ.....	70
Єднак В.Д., Єднак Д.В. ПРЕДСТАВНИКИ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ – УЧАСНИКИ ЗИМОВИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЮНАЦЬКИХ ОЛІМПІЙСЬКИХ ФЕСТИВАЛІВ.....	45
Єрмолова В. М., Радченко Л. О., Кроль І. М. ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА В ОЛІМПІЙСЬКОМУ СПОРТІ.....	79
Калаур І.Р., Огнистий А.В., Огниста К.М. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЯК КОМПОНЕНТ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ.....	86

Кан Ю.Б. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ОЛІМПІЙСЬКОГО УРОКУ ТА ОЛІМПІЙСЬКОГО ТИЖНЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ В ОНЛАЙН-ФОРМАТІ.....	98
Карасевич М. П. ІВАН ПІДДУБНИЙ – ВИЗНАЧНА ПОСТАТЬ УКРАЇНСЬКОГО СПОРТУ.....	107
Кравець Д.О., Шукатка О.В. ВОЄННИЙ І ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТИ В КОНТЕКСТІ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР.....	112
Криворучко І.В., Шукатка О.В. ТАРАС ФРАНКО ПРО ЗНАЧЕННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЖИТТІ УКРАЇНЦІВ.....	115
Кругляк О., П`ец Т., Кругляк Н. РЕАЛІЗАЦІЯ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ФАХОВИХ КОЛЕДЖАХ.....	119
Левенець О. І. НІНА БОЧАРОВА. ШЛЯХ ДО ОЛІМПУ.....	124
Лимаренко Н.П., Єрмолова В. М. ОБІЗНАНІСТЬ ВИХОВАНЦІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З ПИТАНЬ ОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ ТА ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР.....	143
Лясота З.Б., Грабик Н.М., Негрієнко А.О. ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДСЬКОГО ДИТЯЧОГО РУХУ «ШКОЛА БЕЗПЕКИ».....	147
Лях-Породько О.О., Лях-Породько С.О. УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА ОЛІМПІАДА В АРГЕНТИНІ.....	152
Маляр Е.І., Маляр Н.С. ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ТА ТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФУТБОЛІСТІВ 11-12 РОКІВ.....	160
Наумчук В. І., Булич О. О. ТЕХНІКО-ТАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ ЯК СКЛАДОВА ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ.....	164
Наумчук В. І., Лапшинський О. А. АЛГОРИТМ РОЗВИТКУ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ФУТБОЛУ.....	169
Омельяненко В.Г., Омельяненко І.О. ПРО ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ЗАГИБЛИХ УКРАЇНСЬКИХ СПОРТСМЕНІВ.....	175
Палічук Ю.І., Власюк Р.А. ЗИМОВІ ОЛІМПІЙСЬКІ ВИДИ ЛИЖНОГО СПОРТУ.....	183
Петрица Петро, Скобляк Петро ФІЗИЧНА ГРАМОТНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОЛІМПІЙЦІВ.....	189
Римик Р.В., Римик В.Р., Синиця А.В., Хашалов	

Ф.М., Захарова М.Є. РІВЕНЬ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ ДІТЕЙ ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ГІМНАСТИКОЮ.....	196
Сіткар В.І., Сіткар Т.В., Сіткар Н.С. .С. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ТА СПОРТИВНИХ ДОСЯГНЕНЬ У ПОХИЛОМУ ВІЦІ.....	200
Скрипченко І.Т. ВІРТУАЛЬНИЙ СЕЙЛІНГ: СВІТОВІ ТРЕНДИ, УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	209
Скрипченко І.Т., Отравенко О.В. ЮНАЦЬКІ ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ ЯК СХОДИНКА ДО ОЛІМПІЙСЬКИХ ВЕРШИН: ЦИФРИ, ФАКТИ, РЕЗУЛЬТАТИ.....	225
Слухенська Р.В., Прекурат О.Т. ЛИЖНІ ПЕРЕГОНИ ТА ЇХ РІЗНОВИДИ.....	236
Сологубова С. В., Молчанов Є. В., Сисун В. В. ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА У ЗВО ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ УКРАЇНИ.....	240
Степанюк С.І., Коваль В. Ю., Грабовський Ю. А. ВІД КАМПУСУ ДО ПОДІУМУ СЛАВИ: ВИПУСКНИКИ ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ НА ОЛІМПІАДІ-2024.....	249

Шановні друзі!

Від імені Олімпійської родини України щиро вітаю учасників та організаторів всеукраїнської наукової конференції «Олімпійський рух на теренах України – минуле та сьогодення».

Час проведення конференції обрано не випадково. Вже 9 лютого 2025 р. найкращі молоді спортсмени Європи віком від 14 до 18 років розпочнуть боротьбу за медалі у трьох містах Грузії!

Протягом 8 змагальних днів понад 950 атлетів із 48 країн Європи змагатимуться у 8 видах спорту. ЄЮОФ – це не лише можливість продемонструвати свою спортивну майстерність, а й безцінний досвід для майбутніх Олімпійських ігор!

Олімпійський рух відіграє важливу роль у глобалізації та розвитку суспільства XXI століття. Він зародився у спорті вищих досягнень і у своєму розвитку став одним із стовпів мистецтва та культури, плекаючи ідеї гуманізму, милосердя, благодійності та справедливості.

Олімпійська ідея більше, ніж за сто років свого існування, стала об'єднуючою для більшості людей, синонімом добросусідства, процвітання, благополуччя, з надією на світле майбутнє.

Однак у теперішній час олімпійський рух перебуває в стані глибокої системної кризи, оскільки його розвиток характеризується політизацією, комерціалізацією та надмірною професіоналізацією, що обумовлює різке скорочення його гуманістичного потенціалу. Із символу гуманізму Олімпійські ігри поступово перетворюються на фінансовий проєкт, а олімпізм, як філософія життя, все більше ототожнюється зі способом маніпулювання інформацією, політичної боротьби та інструментом впливу на масову свідомість.

Науково-практичні та теоретико-методологічні доробки сьогоденішньої конференції допоможуть зміцнити фундамент подальшого розвитку освіти та науки, визначити шляхи удосконалення фізичної культури і спорту, що є надзвичайно важливим.

Впевнений, що нові теоретичні надбання та практичні рішення учасників конференції сприятимуть позитивним зрушенням не лише в олімпійському русі, але й у всіх сферах суспільного життя.

Від імені Національного олімпійського комітету України та від себе особисто бажаю конференції плідної та успішної роботи, а всім нам – миру, добра й благополуччя!

Вірю, що тільки разом, спільними зусиллями та щоденною наполегливою працею ми приведемо нашу країну до спільної перемоги!

**Голова Тернопільського обласного відділення НОК України
Народний депутат України, д-р. юрид. наук, професор
Іван КАЛАУР**

Шановні учасники конференції!

Вітаю учасників та організаторів Всеукраїнської наукової конференції «Олімпійський рух на теренах України – минуле та сьогодення».

У 2025 році своє 85 - річчя відзначає Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка, який є одним із провідних педагогічних закладів вищої освіти України, у стінах якого виховуються молодь – наші майбутні спортивні педагоги, спортсмени високої спортивної кваліфікації, переможці і призери

Чемпіонатів Європи, світу та Олімпійських ігор.

Загалом молодь позитивно ставиться до олімпійського руху. Вона достатньо обізнана з історією Олімпійських ігор, але, разом з тим, має доволі поверхневе, а нерідко й спотворене уявлення про цілі, завдання, соціокультурні функції сучасного олімпійського руху. Саме тому дуже важливим є правильне розуміння, сприйняття та дотримання цінностей та ідеалів олімпізму, правил Fair Play, всього, що пов'язане з олімпійським рухом.

Ми всі прекрасно розуміємо, що без належного наукового підґрунтя, без системних фундаментальних та прикладних досліджень подальший розвиток фізичної культури і спорту просто неможливий. Адже саме наука дозволяє зазирнути за обрії сучасного, поєднати минуле і майбутнє, відоме з незнайомим, розширити межі можливого.

Впевнена, що під час пленарного засідання і в ході секційних зустрічей учасники конференції зможуть не тільки обговорити актуальні питання олімпійського руху, обмінятися досвідом, напрацюваннями та досягненнями, а й ознайомитися із сучасними тенденціями і практичними доробками у сфері фізичної культури і спорту.

Запрошую всіх учасників наукового форуму до відкритого, конструктивного діалогу, що дозволить зробити ще один крок до розв'язання найважливіших проблем олімпійського руху, фізичної культури і спорту.

Бажаю всім плідної співпраці, творчої атмосфери, нових ідей та розширення наукових горизонтів.

З повагою проректор з наукової роботи та міжнародного співробітництва д-р. пед. наук, професор Ірина Задорожна.

A. Flanagan¹
A. Ohnystyi². <https://orcid.org/0000-0002-4748-1900>
K. Ohnista².<https://orcid.org/0000-0001-8636-6027>
A. Ohnysta³

THE TEACHER'S ROLE IN THE IMPLEMENTATION OF EDUCATIONAL AND SOCIAL PROJECTS OF THE INTERNATIONAL OLYMPIC COMMITTEE (IOC)

¹Personal Trainer, Doctor of Philosophy, Lancing, United Kingdom

²Ternopil State Pedagogical University after V. Gnatyuk, Ukraine

³The scientific and practical medical center of pediatric cardiology and cardiac surgery of the Ministry of health of Ukraine. Government institution (Ukrainian children's cardiac center (uccc))

Abstract. The publication reveals the educational and social programs of the International Olympic Committee and the possibility of involving teachers in these projects.

Keywords: International Olympic Committee, teacher, social and educational projects

In the 21st century, a teacher is valued not only for their knowledge, but also knowing how to apply it to solve problems that arise in a rapidly changing educational environment in particular, and in the world in general.

Currently, the IOC is engaged in the implementation of many educational and social programs and projects. At the moment, several areas of activity of the IOC can be distinguished:

1. Education, upbringing,
2. Olympic ideals, moral and ethical norms and principles.
3. Ecology.
4. Culture.
5. Gender equality.
6. Human rights.
7. Sustainable development.

All these directions of the modern IOC policy were laid down at the beginning of the creation of the Olympic Charter, but have not lost their relevance even now.

Today's Challenges! The Olympic Movement has a lot of modern challenges (problems). In conditions of military aggression, the role of their correct interpretation increases. The following can be considered as key factors:

- politicization,
- nationalism,
- racism,
- commercialization and professionalization,
- dope,
- masculinization,
- violence,
- discrimination in education and sports, etc.

This should be prevented by the educational activities of all those involved in the Olympic movement - from athletes, sports officials to spectators and teachers of educational institutions. Among the modern forms of educational activities of the IOC, one can especially highlight world forums dedicated to education, culture and sports. The Olympic movement should influence the lives of young people around the world, promoting the values of a healthy lifestyle and interest in sports, and contribute to the education of universal human values of equality, respect for cultural diversity, ecology and environmental protection among young people.

The IOC implements many humanitarian, educational and social programs in close cooperation with the UN, the most authoritative international organization, focused on humanitarian universal values and their protection. Joint IOC and UN programs are being developed in the fields of education, health care, combating environmental pollution, and the role of women in sports and society [6, 11].

Education remains an extremely important area of activity for the IOC [5].

Pierre de Coubertin's vision of sports pedagogy was reflected in the resolution of the 52nd plenary session of the UN General Assembly "Sport as a way of promotion education, health, and world development" [11].

An analysis of the decisions of the Olympic Congresses and IOC sessions shows, the problem of Olympic education is constantly in the field of view of the International Olympic Committee.

The IOC's educational and upbringing programmes are primarily aimed at children and young people, who constitute a significant

audience for the Olympic Games. In this case, such programmes focus on providing information about the ideals of Olympism, which correspond to universal humanistic values, promote cultural diversity and tolerance [6].

As part of social responsibility, the environmental direction in the IOC's activities continues to develop. Many Olympic Games of the late 20th and early 21st centuries were held and are being prepared under the motto of environmental safety.

A special role is assigned to Olympic athletes, who can and should take on a role in shaping a respectful attitude towards nature and the environment.

Through joint efforts, the UN and the IOC have established a special award - the Sport and Environment Award. The "Environmental Award" is awarded every two years to IOC members, international organizations or individuals for their special contribution to solving environmental problems through sport [6, 11].

The importance of environmental focus in the IOC's activities is also confirmed by the close attention paid to the construction process of Olympic venues. The UNESCO World Heritage Committee [12], the International Union for Conservation of Nature (IUCN) [10], Greenpeace [9] and other environmental organizations monitor this issue.

Today, environmental programs have become not only a significant part of sporting events, but also an important philosophical category of Olympism. However, despite the impressive successes of the sports community in solving environmental problems, in our opinion, the potential of sport has not been fully utilized.

Currently, there is a process of active formation of a set of norms regulating international relations in the field of sports. Of course, this is a new direction of the IOC's activity and fits into the concept of its social responsibility - after all, it is related to the problem of human rights.

As before, the problem of doping remains very important for the IOC and its social programs.

WADA initiated the adoption of the World Anti-Doping Code. In addition to the Code, WADA has developed international standards that contain technical and procedural provisions binding on anti-doping organizations regarding the prohibited list of substances,

therapeutic use exemptions, testing, laboratory activities, and the protection of privacy and personal information [8].

"Celebrating Humanity" is the first global campaign in the history of the IOC, the result of a strategic line that the IOC Marketing Department has been developing for several years. It is also an example of the continuity of the IOC's work in the social direction. The essence of this campaign is to bring to the attention of the maximum number of people the significance of the Olympic Games, the value that they represent for humanity. This direction of the IOC's social activities originated under Pierre De Coubertin, but it has not lost its relevance at the beginning of the 21st century. The campaign focuses on the best qualities that athletes demonstrate when performing in the Olympic arenas: physical perfection, mutual respect, a combination of strength of body and spirit, fair play and, of course, the joy of the achieved result. Television, radio and print are widely used in the development of the program.

The most important aspect of the IOC's social activities at the present stage remains the problem of gender equality. A significant step in this direction was the adoption of a special Action Plan (The Dead Sea Plan of action), which became the basis for the new IOC policy in the field of gender equality. In accordance with this plan, the IOC should strengthen its work in the field of collecting and analyzing information on the participation of women, both those who participate in sports competitions and those who are in administrative positions in the sports industry. At the same time, the importance of involving the media in the field of covering gender issues is emphasized.

But there is a problem with the participation of women in sports management, because there are very few of them among those who hold high positions in sports organizations.

The IOC carries out many projects related to the socio-economic development of the poorest countries in the world. In this direction, active cooperation is taking place with the United Nations Development Program, the purpose of which is to fight against poverty through the implementation of sports projects, development at the local level. This program is aimed at creating special sports schools, organizing sports competitions, implementing children's and youth educational programs, teaching tolerance, respect, and peaceful conflict resolution. All this should

lead to a significant reduction in the level of crime among young people.

In addition, new subjects have appeared in schools that teach about the values of Olympism.

The IOC also collaborates with the World Food Programme [7]. This programme helps to provide food to schools, and the IOC, in turn, provides schools with sports equipment and organizes special clubs.

Joint projects of the IOC and the International Committee of the Red Cross are being implemented. These projects are aimed to create safe areas equipped with sports equipment for youth and children.

It is important today to create equipped sports rehabilitation centers for disabled people who suffer from injuries and wounds received as a result of mine explosions or as a result of military operations. For such people, basketball, football, tennis are especially important, because, those sports not only contribute to the restoration of physical health, but also contribute to the reintegration of such people into society. With the help of such a project, the legal aspects of the life of people's lives with disabilities and their social protection are raised and actively discussed.

In recent years, special attention has been paid to disabled people and their inclusion in public life. Physical education and sports are recognized as an important condition not only for maintaining health and rehabilitation of people with disabilities, but also for their socialization. For these purposes, the Paralympic Games were created. These games are similar to the Olympic Games, they are also divided into winter and summer and are held every 4 years. The IOC also holds special Deaflympics for people with hearing impairments and the Special Olympics for people with intellectual disabilities.

Aid to people affected by armed conflicts is an important part of the IOC's activities. Sport, within the framework of their joint programs, is seen not only to improve physical fitness and leisure, but also to establish a dialogue with local residents.

The IOC and the UNHCR are implementing a special program at the Summer Olympic Games (Giving is Winning) [2]. As part of this initiative, NOCs, International Sports Federations, sponsors, and athletes collect donations in the form of sports and casual clothing. The UNHCR distributes the collected items among people who have been forced to leave their places of permanent residence.

The IOC implements one of the basic principles of Olympism, laid down by Pierre de Coubertin, according to which "sport must be placed at the service of the harmonious development of humanity." [5].

Sport helps to get rid of boredom, mindless pastime and idleness, to find friends, to form endurance and, willpower and sport helps to understand, that, those universal values that constitute the essence of Olympism are defined in the Olympic Charter: "The goal of Olympism is to put sport everywhere at the service of the harmonious development of man.

The Olympic Games, as an international mega-event, attract a huge number of people from all over the world as participants and spectators. In this regard, the IOC has the opportunity to influence society by promoting a healthy lifestyle, solving environmental problems and ensuring sustainable development. Sport is the link that unites people around the world.

Today, the IOC carries out a number of projects aimed at creating a better future for future generations. One of the most powerful sports organizations calls for the fight against all kinds of discrimination by proclaiming tolerance, solidarity and friendship between peoples. The IOC advocates for raising public awareness of regional and global environmental disasters and directs funds to improve the environmental situation in the world. The Olympic Movement aims to improve the situation of women at all levels and in all countries; provides financial support to developing countries; counteracts the commercial exploitation of the spirit of sport and athletes, and much more.

History has shown that the ideals underlying Olympism are attractive to all generations. Therefore, the dissemination of knowledge about Olympism, the promotion of its values, Olympic education today, is one of the most effective tools of education. Even the founder of the modern Olympic Games, Pierre de Coubertin, emphasized the need to ensure a high place for sports in the educational programs of different countries. Therefore, the issue of Olympic education is constantly in the focus of attention of the International Olympic Committee, because people involved in the development of Olympism must be armed with maximum knowledge [5].

Pierre De Coubertin considered sport as a multifaceted factor that influences personality. He believed that sports should be combined with culture and education, should be accessible to

everyone, and not only to those who are able to show high results. He emphasised great importance to noble competition, in which the main thing is not to win, but achieve victory over oneself, a an importance for self-improvement [5].

In recent years, the role and place of Olympic sports have changed - it has become very important, due to its significance and focus of activity, has gone beyond the closed purely sports system, uniting a limited circle of interested people. Now the Olympic movement is a global phenomenon in the world's community. It covers a huge range of different processes and inner politics. It is confirmed, by the huge amount of sports spectacles - more than 3.5 billion spectators follow Olympics; the financial strength of the Olympic movement; respect for it from political and state figures of different countries. It we chalice the Olympic movement, history we can see that, has turned into the most stable movement in the world. And the Olympic system, which encompasses the IOC, national Olympic committees, international sports federations and other components, is constantly increasing its stability and influence on the world's community life

But "Are there problems in Olympic sports?" It would be naive to think that there aren't any.

The most problematic challenge is politicization. The key issue in education and understanding is how to correctly convey this problem and the position of our state to the minds of Ukrainian citizens.

Baron Pierre de Coubertin adhered to the concept of "Sports outside politics", but as the practice of holding the Olympic Games shows, politics has always interfered and will interfere in sports. According to the Olympic Charter, the Olympic Games "... unite amateur athletes of all countries in fair and equal competitions. No discrimination on racial, religious or political grounds is allowed against countries or individuals" [6].

The IOC has been trying to adhere to this principle for many decades. At the same time, in recent years, the IOC's activities have gradually become politicized, which leads to an ambiguous interpretation of the Olympic principles. This is evidenced by Thomas Bach speeches at various events, during which he stated the following: "...Sport should be politically neutral, but sport cannot be outside politics. Therefore, the Olympic Movement must have, at the same time, both autonomy and partnership with politics." "... This can be achieved through dialogue and mutual

respect between the Olympic Movement and state authorities at all levels"... [1], ... "The threat of a boycott of the Olympic Games, which, according to our information, is currently being considered by the NOC of Ukraine, contradicts the foundations of the Olympic movement and the principles that we defend. In this regard, the NOC of Ukraine certainly does not have the support or solidarity of the vast majority of participants in the Olympic movement. And as history has shown, previous boycotts failed to achieve their political goals and served only to punish athletes boycotting the NOC" [1].

The politicization of sport is also evidenced by the Resolution adopted by consensus and supported by 173 Member States at the 76th session of the United Nations General Assembly in New York on 3 December 2021, entitled "Building a more peaceful and better world through sport and the Olympic ideals" [11]. The Resolution called for the observance of the Olympic Truce for the Olympic and Paralympic Games for seven days before the start of the Olympic Games and for seven days after the end of the Paralympic Games.

Pierre De Coubertin emphasized, "Today, as in the past, the influence of sports can be both positive and negative, depending on their use and direction of development. Sports can evoke both the noblest and the most base feelings; they can develop selflessness and greed; they can be generous and corrupt" [5].

The NOC of Ukraine quite rightly pointed out to the world sports community the "neutrality" of athletes from the aggressor country. After all, the IOC flag is white and neutral. That is why athletes from a country waging military aggression against a peaceful country cannot compete under the IOC flag.

This flag should only be used when countries unite or secede peacefully, or when they provide shelter to Olympic refugees.

All this has led to the fact that at present there is a process of active formation of a set of norms regulating international relations in the field of sports under the prism of aggression of an IOC member country towards another country. Of course, this new direction of the IOC's activity fits into the concept of its social responsibility - after all, it is connected with the problem of human rights. In the scientific literature there is no unity of this problem and the solution of this issue in the legal system. It can be considered as a complex direction of interstate cooperation in its essence. Western international lawyers propose to use the term "international sports law" to denote a complex array of contractual norms and norms of "soft law" in the sports sphere. Specialist in

sports law Nafziger (USA) suggests understanding this term as "a more or less definite set of rules, principles, and procedures [4].

One of the most complex problems, along with politics and sports, is doping. The current anti-doping regulations introduced by WADA [8] practically limit the use of the latest achievements of pharmacology in sports. But sports are an extreme activity that has no analogues, and the use of certain drugs is simply necessary to preserve the health of athletes. Not all pharmacological drugs for stimulating performance and adaptive reactions are dangerous to health and unacceptable for use from the point of view of moral and ethical principles. Today, the anti-doping fight is not devoid of double standards, and the contradictions in this activity can be overcome by directing it into an educational direction, creating alternative programs and increasing the role of international federations.

The environmental aspect of the IOC's activities appeared in response to a message calling for the principles of development to be incorporated into its activities. Ecology was recognized as the "third pillar" of the Olympic movement, in addition to sport and culture, and the Olympic Charter was supplemented with separate changes.

Summarizing the above, we note that at present, sport can be presented as a symbol of the standard organization of a person, the harmony of spiritual and physical forces, where the athlete's mental, intellectual, biological, somatic and other abilities complement each other and vary depending on the characteristics of his or her personality.

The possibilities of the body, mind, and will are united into a harmonious piece and exalted to the forefront. Olympism sets itself the goal of forming a way of life that will be based on values in the upbringing of a good example, on the joy of effort, respect for public ethical principles and combines sports with education and culture. Olympism puts sports at the service of sustainable development of society, harmonious development of man with the aim of preserving a peaceful society in caring for the dignity of all mankind. Thus, Olympism, thanks to its great humanistic potential, can serve as an ideological and moral basis for the concept of upbringing and education of youth.

References.

1. Bach doesn't fear Ukraine Olympic boycott after Russians allowed in [Electronic resource]. URL

<https://www.yahoo.com/news/bach-doesnt-fear-ukraine-olympic-111351855.html> (Date of application 01/12/2025)

2. Giving is Winning [Electronic resource]. URL <https://olympics.com/ioc/news/make-a-difference-with-giving-is-winning> (Date of application 01/12/2025)

3. Lauerbach E. The Propagation of Olympic Principles in Schools / Ernst Lauerbach // Report of the 12 th Session of the IOA. - Athens, 1972. - P. 98-107.

4. Nafziger JAR International Sports Law. 2d ed. - Ardsley, NY: Transnational Publishers, Inc., 2004. - P. 2, 8.

5. Pierre de Coubertin, Olympism: selected writings, edited by Norbert Muller, Lausanne, IOC, 2000 [Electronic resource]. URL <https://library.olympics.com/Default/doc/SYRACUSE/65192/olympism-selected-writings-pierre-de-coubertin?lg=en-GB#> (Date of application 01/12/2025)

6. Sport and Environment. Sustainable Major Sport Events. Official website of the International Olympic Committee [Electronic resource]. URL: <https://olympics.com/ioc> (Date of application 01/12/2025)

7. The World Food Programme [Electronic resource]. URL <https://www.wfp.org/> (Date of application 01/12/2025)

8. World Anti-Doping Agency WADA [Electronic resource]. URL: <https://www.wada-ama.org/fr> (Date of application 01/12/2025)

9. Greenpeace [Electronic resource]. URL <https://www.greenpeace.org/global/> (Date of application 01/12/2025)

10. International Union for Conservation of Nature (IUCN) [Electronic resource]. URL: <https://iucn.org/> (Date of application 01/12/2025)

11. United Nations UN [Electronic resource]. URL: <https://www.un.org/> (Date of application 01/12/2025)

12. UNESCO [Electronic resource]. URL: <https://www.unesco.org/en> (Date of application 01/12/2025)

ANALYSIS OF THE USE OF BASKETBALL IN UKRAINE AS A TOOL FOR SOCIAL INTEGRATION AND PSYCHOLOGICAL ADAPTATION: THE EXPERIENCE OF THE "BASKETBALL-KTN" PROJECT

Non-governmental organization YOUTH. SCIENCE. SPORTS.
HEALTHY MOVEMENT OF UKRAINE

Annotation. *Within the framework of the European Union ERASMUS+ Sport project entitled "Creating a hybrid model of a knowledge transfer network for the promotion and development of basketball / BASKETBALL-KTN," a sociological study was conducted on the impact of basketball programs on the social integration and psychological recovery of young athletes, particularly, in Ternopil and Chernivtsi regions. The publication focuses on the analysis of the results of a survey of young basketball players. The project in Ukraine is implemented by the public organization "YOUTH. SCIENCE. SPORT. HEALTHY MOVEMENT OF UKRAINE" and is co-funded by the European Union. The respondents to the survey were athletes under the age of 18, parents, and future coaches and trainers. Based on the results of the survey, it is recommended to implement comprehensive approaches, including the development of sports infrastructure, training of qualified coaches, and active use of digital technologies, which together will contribute to more effective adaptation of young people and increase their motivation to play sports.*

Key words: *basketball, social integration, young athletes, youth, project.*

Анотація. *У межах проекту Європейського Союзу ERASMUS+ Sport під назвою «Створення гібридної моделі мережі трансферу знань для залучення та розвитку баскетболу / BASKETBALL-KTN» було проведено соціологічне дослідження впливу баскетбольних програм на соціальну інтеграцію та психологічне відновлення юних спортсменів, зокрема у Тернопільській та Чернівецькій областях. Публікація зосереджується на аналізі отриманих результатів анкетування юних баскетболістів. Проект в Україні реалізує громадська організація «МОЛОДЬ. НАУКА. СПОРТ. ЗДОРОВИЙ РУХ УКРАЇНИ» та співфінансує Європейський Союз. Респондентами дослідження стали*

спортсмени до 18 років, батьки й майбутні тренери і тренери. На підставі отриманих результатів анкетування рекомендується впроваджувати комплексні підходи, які включають розвиток спортивної інфраструктури, підготовку кваліфікованих тренерів і активне застосування цифрових технологій, що разом сприятиме ефективнішій адаптації молоді й підвищенню їхньої мотивації до занять спортом.

Ключові слова: *баскетбол, соціальна інтеграція, юні спортсмени, молодь, проєкт.*

The relevance of the topic. In modern conditions, physical activity and physical culture are effective means of increasing the level of social integration and psychological adaptation of schoolchildren, which contribute to the improvement of not only physical, but also psychological health. In the context of military challenges in Ukraine, it is important to analyze strategies for popularizing various sports, including basketball, and to find effective ways to implement them since basketball can serve as an effective tool for forming teamwork among schoolchildren from different regions, contributing to their social integration and psychological well-being [1; 2].

The European Union's Erasmus+ Sport project Basketball-KTN aims to actively engage young people in sports in general and basketball in particular by implementing a hybrid knowledge transfer tool that will be supported by digital means. The main goal is to create diverse connections to encourage positive and sustainable change. The consortium of organizations implementing the project seeks to address the social issue of "inclusion" through basketball, promoting healthy lifestyles for children under 18. The project focuses on young people and their constant and active involvement in regular basketball activities. The objective of the project is to develop an effective program that will be implemented in 4 main areas of activity: sustainable development of basketball, psychological support for young athletes and parents, promotion and engagement, sustainability, and legacy [3].

The purpose of the study was to analyze the results of a survey on the use of basketball as means of social integration and psychological adaptation of young people, as well as to identify further steps for the practical implementation of the findings within the Basketball-KTN project.

Research methods: analysis and synthesis of scientific and methodological literature, Internet data, logical and theoretical analysis, synthesis and systematization method, methods of pedagogical diagnostics, methods of mathematical statistics, conversation, expert survey, questionnaire.

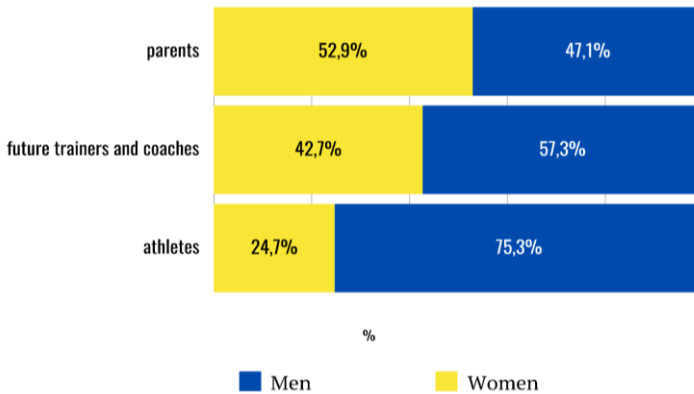
Research results. The study included a survey of three categories of respondents: athletes under the age of 18 who play basketball, future and current coaches in this sport, and parents of children attending the relevant classes.

The questionnaire was divided into several sections: for athletes, it contained personal information, questions about psychological support needs and developmental needs of young athletes, and a block for providing feedback. The questionnaire for parents, future coaches and trainers contained one more section (identifying the development needs of the club). The survey was conducted in August-September 2024. The study with athletes was carried out with the prior consent of parents (Fig. 1).

Fig. 1. The process of surveying young basketball players in Chernivtsi and Ternopil regions

The results of the survey were conducted using a QR code with a link to a Google form, the total number of respondents was 240 people, among whom 68 (28.3 %) belonged to the category of parents, 75 (31.3 %) - to future coaches and trainers, and 97 (40.4 %) - to the category of athletes. Figure 2 shows the gender distribution of respondents in the three categories, where the majority of athletes are boys (75.3 % vs. 24.7 % of girls), the majority of future coaches and trainers are also men (57.3 % vs. 42.7 % of women), while the share of women (52.9 %) is higher than that of men (47.1 %) among parents.

Fig. 2. Gender distribution of respondents by category within the study: parents, future coaches and trainers, athletes

The study results' analysis showed that the existing system of involving children and youth in sports initiatives requires significant changes, especially due to the lack of proper sports infrastructure and insufficient integration of digital technologies in the organization of the educational and training process in Ukraine.

As a result of the survey conducted in Chernivtsi and Ternopil regions, the majority of respondents noted insufficient access to sports infrastructure and a lack of qualified coaching support, which hinders the development of basketball programs. Further analysis showed a lack of holistic approaches to training, ineffective performance evaluation mechanisms, and insufficient communication between parents, coaches, and athletes, which reduces the motivation of basketball players under 18. In addition, modern digital tools are used to a limited extent, which results in fragmented information exchange and knowledge dissemination. A significant percentage of respondents emphasize the need to involve more volunteers and future coaches (students) in the sports process to increase the effectiveness of popularizing basketball and a healthy lifestyle in general. Also, athletes believe that psychological support is very important for success, and they are very interested in sports psychology classes, especially female participants.

The analysis of the survey among the target groups will be used to develop a multifunctional online platform designed to harmonize the activities of all participants and simplify interaction between them. It is expected that its implementation will contribute to the

formation of a high-quality communication environment, increase the professional level of training, and expand opportunities for the successful integration of young people into the sports community.

Conclusions. Thus, within the framework of the project co funded by the European Union in Ukraine, the NGO YOUTH. SCIENCE. SPORT. HEALTHY MOVEMENT OF UKRAINE conducted a survey to analyze the needs and gaps in the existing system of involving children and youth in basketball, which revealed insufficient sports infrastructure, lack of qualified coaching support, and limited use of digital technologies. The analysis of the questionnaire made it possible to assess the current state of involvement of children and youth in basketball, identifying key needs and gaps that need to be taken into account when developing promising initiatives in this area.

References.

1. Galan, I.P. (2022). YOUTH. SCIENCE. SPORT. HEALTHY MOVEMENT OF UKRAINE - THE PLEDGE OF CHILDREN'S FUTURE. *Materials of the All-Ukrainian Scientific Conference / Edited by Ognisty, A. V., Ognista K. M. Ternopil*, 54-57.
2. Galan Y.P. (2022). Olympic education in the context of patriotic education of children. Monograph. Chernivtsi: Chernivtsi National University named after Yuriy Fedkovych, 216 p.
3. Mandic, R., & Majstorovic, N. (2024). *Delivering a hybrid knowledge transfer network model for basketball engagement and development: D2.2 – Needs and Gaps Analysis. University of Belgrade*, 1-42. <https://basketball-ktn.eu/deliverables>

Oleksandr Khoma¹ <https://orcid.org/0000-0002-9578-6522>

Iryna Anheliuk² <https://orcid.org/0000-0002-1517-5618>

Halyna Lavrin³ <https://orcid.org/0000-0001-6750-8421>

Nataliia Osip⁴ <https://orcid.org/0000-0002-1114-9092>

OLYMPIC EDUCATION IN THE PROCESS OF RAISING CHILDREN AND YOUTH

¹⁻⁴Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

Annotation. *The upbringing of the younger generation is one of the core problems in modern pedagogy. The growing child crime, aggression, homelessness, the increase in the number of suicides, as well as alcohol abuse, the spread of drug addiction and other harmful habits among the younger generation are the result of crisis phenomena in the modern system of youth education. One of the modern directions of humanization of the education and upbringing system, where priority is given to universal human values, is the construction of an educational and educational process based on the values of Olympism. According to many specialists in the field of physical culture and sports, Olympic education can serve as an effective means of solving this problem. Today, Ukraine is one of the world leaders in the implementation of Olympic education in the educational and educational process. However, educational activities, the involvement of teachers and parents in the upbringing of children and adolescents on the ideals of Olympism remains a relevant issue.*

Keywords: *olympic education, young, children, education, pedagogy.*

Object of research: the process of educating children and youth through Olympic education.

Subject of research: ways of implementing Olympic education among children and youth

Tasks:

1. To analyze the prerequisites for the emergence and formation of Olympic education as an effective factor in educating the younger generation.

2. To study domestic and foreign experience in using Olympic ideas in the educational process of children and youth.

3. To identify ways to improve the process of Olympic education of the younger generation.

Analysis of special literature allowed us to identify the main stages of the formation of the Olympic education system as a powerful factor in educating the younger generation: the origins of the idea of Olympic education; the formation of the foundations of Olympic education; the formation and development of Olympic education [2].

More than a century of history of modern Olympism is convincing evidence of its heredity with the Olympic ideals, which objectively existed in ancient times and were already used in the process of educating the younger generation.

The foundations of the modern system of education (including physical education) were developed back in the days of Ancient Greece. The Hellenic system of education and upbringing combined three equal parts - intellectual, musical, physical and provided for the comprehensive development of the personality. Confirmation of its effectiveness can be the fact that already in the 5th century BC the inhabitants of Athens were proud that there were no illiterate people among them. The development process of Ancient Greece (and especially its educational system) was greatly influenced by the most important element of its existence and culture - agonistics - the principle of competition, implemented in various spheres of life (work, art, sports) with the aim of achieving the best result, recognition, glorification of spheres of activity, and increasing personal prestige and the glory of city-states.

The deeply rooted competitive spirit of the Greeks often manifested itself in the form of various competitions. They were an active factor in the progress of Ancient Greece, ensuring the emergence of unique works of art. Warriors, musicians, poets, artists, sculptors, philosophers and orators competed for the title of "Olympian" and the opportunity to be awarded a wreath of olive branches - which allowed to gain the favor of the gods, the respect of compatriots, etc. The ancient Olympic Games combined sports competitions, military training, religion, education, culture and politics at the same time.

Due to a number of objective reasons (the cessation of the Olympic Games, the transformation of values, the negative attitude

of the church to the development of science, physical culture, etc.) for many centuries the Olympic ideals remained out of sight.

The process of forming the foundations of Olympic education began in the 14th-19th centuries and coincided with the accelerated development of technology, science, art, pedagogical thought, including physical culture. In contrast to medieval asceticism and an appeal to the afterlife, a cult of a healthy, active and comprehensively developed personality was put forward. A number of public figures (M. Palmieri, I. Guts-Muts, etc.) drew public attention to the ancient heritage of the ancient Greeks. Research in this direction began to be conducted (the first dissertation research by D. West). Attempts were made to revive the Olympic Games (R. Dover, M. Dryton, W. Brooks, E. Tsapass, etc.).

National systems of physical education began to be created (Germany, England, France, Sweden, the Czech Republic). However, the idea of reviving the Olympic Games was finally realized by the public figure and educator Pierre de Coubertin [5]. He laid the foundation for the modern Games with fundamental values that existed in ancient times and were reflected in the concept of Olympism. The study of the influence of physical activity and sports on the health, culture, and education of children and youth in different countries allowed Coubertin to form an appropriate attitude towards Olympic sports as a means of educating the younger generation. He believed that Olympism combines sports with culture and education, and due to its pronounced humanistic potential, serves as the ideological and moral basis for the process of educating the younger generation. Thus, he predicted the emergence of Olympic education. It should be noted that the foundations of Olympic education were laid by P. Coubertin in his work "Sports Pedagogy" (1919), and the term "Olympic education" itself began to be used in the second half of the twentieth century. Subsequently, the corresponding discipline was introduced into the educational process of universities. The idea of harmonious human development became a key value of Olympism.

The stage of formation and development of Olympic education began with the creation of the International Olympic Committee (IOC), holding a Session in 1897 (Le Havre, France), at which the issues of Olympic education were first raised. With the opening of the International Olympic Academy (IOA) in 1961, the idea of the

importance of Olympic education in the modern world changed. The relevance of the development of this direction contributed to the creation of a special IOC commission on culture and Olympic education in 2000. It was created as a result of the merger of the two previous ones: the IOC commission on IOC and Olympic education (1967) and the IOC commission on culture (1968). Subsequently, the International Committee of P. de Coubertin, International and National Centers for Olympic Research and Education, Organizing Committees of the Olympic Games (OCOG), National Olympic Academies (NOA), etc. [9].

The study of the activities of various links in the Olympic education system shows that one of the important places in the dissemination of the ideas of Olympism is occupied by NOCs, which carry out their activities under the auspices of NOCs and are responsible for the development of national programs and systems of Olympic education in the country. Today, 133 NOCs operate in the world.

Analysis of the theory and practice of implementing Olympic education has allowed us to identify two main models of the formation of national systems of Olympic education. The first model, characteristic of most countries, is a public model of Olympic education under the auspices of the National Olympic Committee or the National Olympic Academy. During the implementation of this model, Olympic education programs are not nationwide, that is, mandatory for use in the educational process, and therefore do not ensure the involvement of the majority of children and youth in the assimilation of Olympic values.

The second model is a social-state one, based on the interaction of the Ministry of Education and Science, the National Council of Ukraine and the National Academy of Sciences, and other state and public organizations that are called upon to solve the problems of educating the younger generation.

Analysis of the special literature [2, 3, 4, 5] shows that today knowledge of Olympic education is empirical in nature, is a kind of generalization of practical experience of domestic and foreign specialists. In order to increase the level of knowledge of children and youth in the history of the Olympic Games, the Olympic movement, Olympic values, a number of innovative projects are being implemented, methodological manuals are being used, and various forms of dissemination of Olympic ideas are being introduced.

In many countries of the world, special programs are being used to promote the ideas of Olympism. Some of them were developed during the preparation for the Olympic Games. The first such program was developed in Canada in 1976. Later, such programs were developed by the National Olympic Academies of the USA (1984) and Germany (1988, 1992, 1994), as well as by groups of educators commissioned by the Organizing Committee of the Olympic Games in Calgary (1988), Albertville (1992), Lillehammer (1994), Melbourne (1996), etc.

In recent years, considerable attention has been paid, in particular, to explaining and promoting the principles of "Fair Play" among children and young people. These principles are the basis of many educational programs in countries such as Canada, the USA, Germany, the Czech Republic, Turkey, etc. On the basis of these programs, appropriate work is organized in clubs and educational institutions.

One of the innovative forms of work with schoolchildren in Bulgaria is the "Free School" project, which provides additional alternative education that goes beyond the state school curriculum and provides an opportunity to deepen their knowledge in other areas. Students are taught such subjects as: Olympism and culture, sports, ecology, recreation, etc. Educational classes are combined with competitions, meetings, evenings, performances, exhibitions, etc. with the invitation of parents, teachers, other students to show the results of their work.

One example of the dissemination of the ideas of Olympism is the experience of the Swedish Olympic Academy. This project began to be implemented on the eve of the 2000 Olympic Games (E. Danielson, 2003). The basis of this approach was the development of a special Internet site from which schoolchildren would receive information about the Olympic movement, the results of the performance of compatriots at the Olympic Games, and teachers of physical education and other subjects - information on the organization of lessons on Olympic education or its use when teaching their subjects. Upon completion of the project, the institutions that participated in this project and their students were awarded the appropriate diplomas.

One of the innovative forms of spreading Olympic values, which takes place in some European countries, is the implementation of the SPART project. This is a humanistic project that provides for a wide range of practical actions and events aimed at strengthening

the ties between sports and art. It consists of the following main sections: a system of pedagogical knowledge (the elective course "Fundamentals of Olympic Knowledge", a section in the lesson "Physical Culture"; Olympic lessons; sections in a number of subjects of the artistic and aesthetic block, etc.); extracurricular and recreational forms of work (Spartan Games, Small Olympic Games; work in the Olympic Club, class hours, etc.). In order to control the level of knowledge and skills in grades 3-8, annual exams are held in physical culture, the basics of Olympic knowledge and a number of subjects of the artistic and aesthetic block. For methodological and personnel support of the work, lectures and seminars on Olympic topics are organized for the school's teaching staff. This project is actively used in the process of physical education and Olympic education of children, adolescents and youth, including the disabled [4].

Since the mid-1990s, Ukraine has firmly taken the leading position in the popularization, implementation of Olympic education, enrichment of its content and forms. The key role in the formation of the domestic model of implementation of Olympic education belongs to the Olympic Academy of Ukraine (OAU) and, one of the world's leading specialized universities - the National University of Physical Education and Sports of our country. In Ukraine, a fundamentally developed system of Olympic education has been developed, the implementation of which is carried out in two main directions: general education and special education (M. M. Bulatova, V. N. Platonov, 1998-2005). It is based on the successful implementation of the OAU together with the NUFVSU of the 10-year International Program of Scientific Research, Educational and Publishing Activities in the Field of Olympic Sports. The Program was highly appreciated by the IOC leadership and leading specialists in the world. Among the main directions of development of Olympic education, scientific, pedagogical and educational activity in Ukraine, one can single out: introduction of a new specialty "Olympic and Professional Sport" at the National University of Physical Education and Sports of Ukraine, creation of the first department in the world with the same name, special publishing house "Olympic Literature", publication under the auspices of the IOC of the fundamental work of V.N. Platonov and S.I. Guskov "Olympic Sport" (1994) in 2 volumes and "Encyclopedia of Olympic Sport" (2002-2004) in 5 volumes, publication of the international scientific and theoretical journal

"Science in Olympic Sport", creation of National and regional centers of Olympic research and education, organization and holding of "Olympic lessons" in general educational institutions of Ukraine, development and publication of educational and cognitive literature for schoolchildren on Olympic topics, etc. [1, 2].

To increase the effectiveness of the implementation of Olympic education among the general population and, especially, among children, adolescents and youth, it is necessary to:

- promote the level of Olympic education of students of general educational institutions by introducing methodological recommendations aimed at the relationship of educational material with Olympic ideals into the programs of physical education and other disciplines (history, geography, mathematics, literature, etc.);

- practice a differentiated approach in disseminating Olympic knowledge among the younger generation, depending on the level of accreditation of the educational institution, age, etc.;

- apply special situational tasks aimed at forming abilities to actively overcome problems that hinder the further popularization of Olympic education in the process of training future teachers and physical education teachers.

References.

1. Bulatova M. M. System of Olympic education in Ukraine (1991-2006): methodology and practical results // Modern Olympic sport and sport for all: materials X Mezhdunar. science congress - Gdansk, 2006. - S. 38-41.

2. Bulatova M. M. The system of Olympic education and new forms of its implementation // Olympic sport and sport for all: theses of the IX International Scientific Congress. - K.: Olympus. literature, 2005. - 7 p.

3. Bulatova M. Olympic Academy of Ukraine: priority directions of activity / Bulatovy M. // Science in Olympic sports. - 2007. - No. 2. - S. 5 to 12.

4. Hertsyk M. WITH. Introduction to specialties in the field of physical education and sports: education. manual / M. WITH. Gertsik, Vatseba O. M. - L.: Ukrainian Technologies, 2003. - 232 p.

5. Matveev S. Olympic Education: From Ancient Greece to Modern Times / Matveev S., Radchenko L., Shcherbashyn Y. // Science in Olympic sports. - 2007. - No. 2. - P. 46-52.

6. Matveev S. F. Olympic education – a priority direction in the activities of the Olympic Academy of Ukraine / S. F. Matveev, L. O. Radchenko, Ya. S. Shcherbashin // Olympic sports and sports for all: IX International scientific congress: abstracts – K.: Olympic literature, 2005. – 22 p.

7. Muller N. Olympic education / Muller N. // The world of sports. – 2003. – No. 3. – S. 6-12.

8. Olympic education: methodical recommendations. / incl. M. M. Bulatova, S. F. Matveev, V. F. Boyko [et al.] - K., 2002. - 40 p.

9. Yermolova V. M. Theoretical and methodological principles of the integration of Olympic education in the educational process of schoolchildren: dissertation... candidate. sciences in physics education and sports: 24.00.01/ V. M. Yermolova // NUFVS). - K., 2010. - 250 p.

10. Filaretos N. Introduction to Olympism through the activities of the International Olympic Academy / Filaretos N. // The world of sports. – 2003. – No. 3. – S. 18 - 21.

**Petro Ladyka. <https://orcid.org/0000-0003-1721-7196>
Lutsyshyn Svyatoslav**

ECONOMIC EFFICIENCY OF THE OLYMPIC GAMES: PROFITS, COSTS, FINANCING

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,
Ternopil

Annotation. *The Olympic Games are one of the largest sporting events in the world, attracting significant financial resources and influencing the economies of host countries. Despite their popularity, the issue of economic efficiency remains debatable. The costs of organizing the Olympics often exceed planned budgets, while the expected economic benefits are not always fully realized. This study aims to analyze the economic efficiency of the Olympic Games by assessing revenues, expenditures, and financing mechanisms, as well as identifying key factors that influence the feasibility of hosting the Olympics. The research employs methods such as literature review, comparative analysis of Olympic budgets, case studies of host cities, and statistical analysis of financial reports. The findings highlight the main sources of revenue, including broadcasting rights, sponsorship contracts, ticket sales,*

and tourism. Additionally, the study examines the long-term economic impacts on host cities, emphasizing the importance of post-event infrastructure utilization. The conclusions suggest that while the Olympics can generate significant economic benefits, they also pose high financial risks, making strategic planning and effective management essential for ensuring long-term economic sustainability.

Keywords: *Olympic Games, economic efficiency, revenues, expenditures, financing, host cities, broadcasting rights, sponsorship, infrastructure, tourism.*

Relevance of the Research Topic. The Olympic Games, as the largest sporting event in the world, have a significant economic impact not only on the host country but also on the international community. Their organization requires substantial financial resources, including both public investments and private funds. However, the issue of the economic efficiency of these events remains one of the most debated topics in sports economics and policy. The Olympic Games play a crucial role in the development strategy of host nations, but they also entail high financial risks.

One of the primary concerns is that the costs of hosting the Olympics often exceed the initially estimated budgets. This is due not only to high expenses related to infrastructure projects, sports venue construction, and urban development but also to the necessity of ensuring security for participants and tourists, which is a critical factor in the modern world. In recent decades, some host cities have faced financial difficulties due to significant budget overruns and challenges in maintaining infrastructure after the Games. Examples such as the 2004 Athens Olympics and the 2016 Rio de Janeiro Olympics illustrate how budget excesses and inefficient post-Games utilization of facilities can lead to serious economic problems for the host country [1,2].

On the other hand, the Olympic Games have the potential to generate substantial economic benefits. In addition to direct revenues from broadcasting rights, sponsorship deals, and ticket sales, the Olympics can act as a catalyst for tourism development, enhance the investment appeal of a country, and improve infrastructure, leading to additional long-term economic gains. A positive economic impact can also be seen in the growth of small and medium-sized businesses, the creation of new jobs, and improvements in the standard of living in host regions.

Furthermore, hosting the Olympics has lasting socio-cultural significance for the host country. The Games can serve as a powerful tool for national branding, strengthening national pride and identity, as well as fostering cultural development and integrating the country into the global community. A successfully organized Olympics can boost a nation's standing on the international stage, creating favorable conditions for further economic development [1,3].

Given these factors, studying the economic efficiency of the Olympic Games is crucial for understanding not only the financial benefits and costs but also the social, cultural, and infrastructural changes accompanying such major sporting events. This research is also essential for developing policies and strategies for organizing the Olympic Games, enabling host countries to plan expenditures effectively and manage risks.

Thus, the study of the economic efficiency of the Olympic Games is relevant for several key reasons: the necessity of balanced financing, the assessment of real economic benefits and costs, and the importance of sustainable development for host cities and nations in the long term. Evaluating the impact of the Olympics on host city and national economies is a critical step in determining the feasibility of hosting the Games and in formulating recommendations for future editions [1-4].

Research Objective. The objective of this study is to analyze the economic efficiency of the Olympic Games by assessing revenues, expenditures, and financing mechanisms, as well as identifying key factors that determine the economic feasibility of hosting these events.

Research Methods. To achieve this objective, the following research methods were employed: Analysis of scientific literature and IOC reports – examination of the economic aspects of hosting the Olympic Games across different periods. Comparative analysis of Olympic budgets – evaluation of expenditures and revenues based on statistical data from past Games. Case studies of host cities – investigation of the economic consequences of hosting the Olympics. Statistical analysis – assessment of expenditure and revenue dynamics using official financial reports.

Research Findings. Main Sources of Financing: International Olympic Committee (IOC): licensing rights, broadcasting rights sales, sponsorship contributions. National governments and local

authorities: direct investments in infrastructure. Private investors: sponsorship contracts, ticket sales, commercial revenues.

Olympic Games Expenditures: Sports infrastructure construction: stadiums, arenas, training facilities. Transport and urban infrastructure: roads, metro, airports. Security and protection: ensuring the safety of athletes and tourists. Organizational costs: management, logistics, staff.

According to IOC data, the average cost of hosting the Olympic Games ranges from \$13 billion to \$45 billion, depending on the location.

Olympic Games Revenues: The Olympic Games are not only a major sporting event but also a significant economic phenomenon that generates substantial income for both the host country and international organizations such as the IOC. Revenue sources include direct and indirect income, as well as long-term economic effects assessed through key indicators such as broadcasting rights, sponsorship contracts, ticket sales, and increased tourism activity [2,5].

Broadcasting Rights. One of the primary sources of Olympic revenue is the sale of broadcasting rights. The IOC sells broadcasting rights worldwide, making it the main funding source for the event. Over recent decades, revenues from broadcasting rights have significantly increased due to the growing number of countries interested in airing the Games, as well as the rise of new media formats, including digital platforms and online streaming.

For example, the broadcasting rights for the 2016 Rio de Janeiro Olympics generated approximately \$2.3 billion, while the 2020 Tokyo Olympics exceeded \$3 billion. The 2024 Paris Olympics also demonstrated strong financial success in this sector. Preliminary estimates indicate that broadcasting rights sales exceeded \$3.5 billion, setting a new record for the Summer Olympic Games.

Sponsorship Contracts. Another crucial source of revenue for the Olympics is sponsorship agreements. The IOC secures contracts with international companies eager to leverage the Games to promote their brands. These sponsorship agreements cover a variety of support forms, from financial contributions to the provision of goods and services. Global brands such as Coca-Cola, Samsung, Visa, and Toyota invest in Olympic sponsorship to gain worldwide recognition [3,5].

The 2024 Paris Olympics attracted a record number of sponsors, generating over €1.5 billion from corporate partners. Major

sponsors included LVMH, Orange, EDF, and BPCE. These funds helped offset organizational costs and enhanced financial sustainability.

Ticket sales are a vital revenue source for the host country and city. The number of tickets sold depends on the scale and popularity of the Games, as well as ticket pricing, which varies based on competition stages, venues, and other factors. Additionally, high ticket demand not only generates direct revenue but also boosts related industries such as hotels, restaurants, and tourism services.

The 2024 Paris Olympics set a record in ticket sales, with over 10 million tickets sold, generating more than €1.4 billion. The high demand was driven by iconic locations such as the opening ceremony on the Seine River and events held at historic French landmarks [1,3,5].

The Olympic Games significantly increase tourism activity in the host country. The influx of visitors provides additional revenue through hotel stays, restaurants, transportation, cultural events, and other services. The Olympics serve as a crucial tool for promoting a country's tourism appeal, attracting both international and domestic tourists.

Preliminary estimates suggest that the 2024 Paris Olympics attracted over 15 million tourists, generating an additional €3 billion for the French economy. Tourists spent heavily on accommodations, dining, and souvenirs, stimulating small and medium-sized businesses.

The Olympics can yield long-term financial gains through infrastructure improvements and an enhanced international image. Upgrades in transportation systems, the construction of new stadiums, the expansion of the hospitality industry, and the development of tourist routes can have lasting positive economic effects. Additionally, a successful Olympic Games enhances a country's investment attractiveness, fostering capital inflows and business opportunities.

For the 2024 Paris Olympics, a significant portion of newly built facilities is expected to be efficiently utilized post-Games. For instance, the Olympic Village will be converted into a residential complex, while new sports facilities will serve as training and youth sports centers, ensuring a long-term economic impact [1-5].

Conclusion

1. The Olympic Games can generate substantial economic benefits but carry high risks of budget overruns.
2. The primary revenue sources include broadcasting rights and sponsorship contracts, while infrastructure projects constitute the largest expenses.
3. Long-term economic efficiency depends on the host city's ability to utilize sports facilities effectively post-Games.
4. Successful Olympic Games can drive economic growth and tourism development, whereas mismanagement can lead to financial difficulties.

Refrence.

1. Preuss, H. (2018). *The Economics of Hosting the Olympic Games*. Routledge.
2. International Olympic Committee (2021). *Financial Statements and Annual Report*. Lausanne: IOC.
3. Kasimati, E. (2015). Economic Aspects and the Impact of Olympic Games on Host City Economies. *Journal of Sports Economics*, 16(3), 350-370.
4. Baade, R. A., & Matheson, V. A. (2016). Going for the Gold: The Economics of the Olympics. *Journal of Economic Perspectives*, 30(2), 201-218.
5. Zimbalist, A. (2015). *Circus Maximus: The Economic Gamble Behind Hosting the Olympics and the World Cup*. Brookings Institution Press.

Shandryhos V.I.¹, <https://orcid.org/0000-0002-1511-4559>

Shandryhos H.A.², <http://orcid.org/0000-0002-8796-6507>

FORMATION AND DEVELOPMENT OF WOMEN'S WRESTLING IN THE OLYMPIC GAMES PROGRAM

¹Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

²Ternopil Comprehensive Secondary School 28

Abstract. *The article analyzes the formation and development of women's wrestling in the Olympic Games program. The trends in the development of this sport and the high interest of society in this phenomenon are revealed.*

Keywords: *women's sport, freestyle wrestling, Olympic Games*

Анотація. *В статті проаналізовано становлення і розвиток жіночої боротьби в програмі Олімпійських Ігор. Виявлено тенденції розвитку даного виду спорту та високу зацікавленість суспільства щодо цього явища.*

Ключові слова: *жіночий спорт, вільна боротьба, Олімпійські Ігри.*

Introduction. The active work of feminist organizations advocating for absolute equality of men and women in all spheres of public life, including sports, has led to the inclusion in the Olympic Games program of competitions for women athletes in sports that were previously considered to be absolutely male [1, 2, 7]. These sports include freestyle wrestling, which the World Wrestling Federation (at that time - FILA) singled out as a separate discipline, calling the competition among female athletes women's wrestling. In the 80s and 90s of the last century, world and continental championships in women's wrestling began to be held, and in 1997 the IOC decided to include it in the form of demonstration performances at the Games of the XXVII Olympiad (2000). After that, women's freestyle wrestling has been included in the Olympic Games program since 2004 as a relatively independent discipline [8].

The purpose of the study: to analyze the formation and development of women's wrestling in the Olympic Games program.

Research methods: method of system analysis; method of analysis and synthesis of documentary materials; method of primary domestic experience; method of comparison and abstraction.

Results of the research. It should be noted that the attitude to women's wrestling on the part of many experts and even the leaders of the FILA was often condescending and even dismissive. Most of the leading coaches were highly skilled wrestlers themselves and, due to the prevailing gender preferences, could not understand the reasons for women's motivation to such a primordially male sport as wrestling [5].

Some scientists were even more negative about women's wrestling [7], who classified it as a sport that is "absolutely unacceptable in light of natural and established ideas about the differences between men and women." Medical professionals

believed that strength sports often harmed women's reproductive systems [4].

It should also be noted that many foreign experts were rather negative about the too slow, in their opinion, development of women's disciplines in the Olympic Games program [6]. Moreover, it was from abroad that the idea came, which is now being implemented, that an optimally balanced Olympic Games program should include an absolutely equal number of competitions for men and women. At the same time, it is safe to assume that the global feminization of sports and the Olympic movement significantly increases women's opportunities for self-improvement and self-realization, and professionals should take this into account and create highly effective training programs to achieve high sports results with minimal risk to the health of female athletes.

One of the most relevant areas of research on the peculiarities of women's freestyle wrestling is to determine the prospects for its development and preservation of the Olympic status. The analysis of the results of competitions shows that women wrestlers participated in three Olympics in four weight categories, and, starting from the 2016 Games, in six weight categories, having won a total of 30 sets of awards [1, 3].

The undisputed leaders of these competitions are Japanese athletes, who won a total of 26 medals (19-3-4). The achievements of women wrestlers from other countries are much more modest: US women wrestlers have 13 medals (4-3-6); China has 12 medals (2-4-6); Canada has 2 medals of each type; Russia is in fifth place with 7 medals (1-4-2); Ukraine has won 1 gold, 1 silver and 2 bronze medals, and Germany has 1 gold medal. Athletes from Azerbaijan (0-2-4), Bulgaria (0-2-3), Kyrgyzstan (0-2-2), Kazakhstan (0-1-4), Belarus (0-2-1) and Cuba (0-1-1) also achieved notable success. Ecuador, Nigeria and Moldova each won 1 silver medal. 3 bronze medals were won by athletes from Colombia. Women wrestlers from Poland, France, Sweden, Turkey and Mongolia won 2 bronze medals each, and athletes from India, Spain, Tunisia, North Korea and Norway won 1 bronze medal each [9].

Thus, the Olympic medalists included women wrestlers from 27 countries in Europe, Asia, North and South America, and Africa. It is worth noting that after 2016, representatives from 18 countries were among the winners.

The achievements of Japanese women wrestlers are particularly impressive. Most likely, such outstanding successes of Japanese athletes in freestyle wrestling are explained by national traditions, as well as ethnic and ethno-psychological characteristics of women in this country, which contribute to the creation of an optimal structure of athletes' skills with the possibility of its adequate implementation in conditions of extreme competition.

The priority in terms of the number of medals belongs to athletes from the Asian continent, although the success of women wrestlers from Europe and America is also quite significant, and the level of competition and the geography of winners increase with each Olympics. It should be noted that over the past two Olympic cycles, representatives of South America and Africa have significantly improved their results.

All of this emphasizes the high prospects for the development of women's freestyle wrestling as a full-fledged member of the Olympic movement.

One of the further priority directions of solving the problem of scientific substantiation and improvement of the system of training of female athletes in freestyle wrestling is the analysis of their competitive activity. The relevance of this problem is especially obvious, since after the 2012 Olympics the rules of competition and regulations of matches in wrestling were fundamentally changed. Firstly, the number of periods of each bout was reduced (from 3 to 2) while their duration was increased (from 2 to 3 minutes). Secondly, the total summation of points for technical actions performed during the entire fight, rather than each period separately, has been returned. Thirdly, the system for evaluating technical actions and wrestlers' activity has been significantly changed.

These changes, as well as many others, less significant ones, are aimed at increasing the spectacle and popularity of wrestling, including women's wrestling. In this regard, it is very important to establish the degree of influence of the introduced rule changes on the nature of the wrestlers' competitive activity.

Conclusion. Thus, the changes in the rules of wrestling competitions introduced by the FILA (UWW) after the 2012 Olympics significantly affected the content and structure of women wrestlers' matches, significantly increasing the effectiveness of technical actions, significantly increasing the duration of bouts and fundamentally changing the ratio of the quality of victories. All of

this has greatly complicated the competitive activity of female athletes and requires a serious revision of the leading aspects of technical and tactical training in accordance with the changed conditions of this activity in modern women's freestyle wrestling.

In addition, a significant increase in the number of participants and awards of the Olympics in the women's part of the wrestling program requires a significant increase in attention to women wrestlers and an increase in the effectiveness of scientific research aimed at the systematic study of women's wrestling.

Refrence.

1. Шандригось В.І., Первачук Р.В. Особливості і перспективи розвитку жіночої боротьби в контексті олімпійського руху. Молодь та олімпійський рух: Збірник тез доповідей X Міжнародної наукової конференції, 24-25 травня 2017 року. К.: НУФВСУ, 2017. С. 55-56.

2. Шандригось В.І., Яременко В.В., Первачук Р.В. Становлення і розвиток жіночої боротьби в програмі Олімпійських Ігор. Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор і єдиноборств у вищих навчальних закладах. Збірник статей XIV Міжнародної наукової конференції, 9-10 лютого 2018 р., Харків, Т. 1. Харків: ХДАФК, 2018. С. 80-83.

3. Шандригось В.І., Латишев М.В., Розторгуй М.С., Первачук Р.В. Динаміка кількості вагових категорій в жіночій боротьбі. Єдиноборства: журнал, 2021, №1(19), С. 79-89, <https://DOI:10.15391/ed.2021-1.08>

4. Шахліна Л.Г. Медико-біологічні основи спортивного тренування жінок. – Київ: Наукова думка, 2001. 326 с.

5. Curby D, Dokmanac M, Kerimov F, Tropin Y, Latyshev M, Bezkorovainyi D, Korobeynikov G. Performance of wrestlers at the Olympic Games: gender aspect. *Pedagogy of Physical Culture and Sports*. 2023; 27(6): 487-93. <https://doi.org/10.15561/26649837.2023.0607>

6. Mascagni Stivachtis K. Women's Participation in the Olympic Movement. *Olympic Review*, XXVI-31. 2000. P. 29-32.

7. Salido-Fernández, J. & Muñoz-Muñoz, A.M. Media Representation of Women Athletes at the Olympic Games: A Systematic Review. *Apunts Educación Física y Deportes*, 2021, 146, 32-41. [https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.\(2021/4\).146.04](https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.(2021/4).146.04)

8. Shandrygos V. I., Blazheyko A. I., Latyshev N. V., Tropyn Y. N., Boychenko N. V., Myroshnychenho Y. S. Analysis of the

results of the performances of the national team of Ukraine in women's wrestling at official competitions (1992–2021): second message. *Rehabilitation & Recreation*, 2022, No 10, 170-183. <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2022.10.22>

9. <https://uww.org/historical-results>

Божик М. В. <https://0000-0001-6037-6032>
Бережанський О.О. <https://orcid.org/0000-0002-4764-2006>

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЗИМОВИХ ВИДІВ СПОРТУ НА КРЕМЕНЕЧЧИНІ

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка, м. Кременець

Анотація. У статті розкриваються історичні аспекти розвитку зимових видів спорту на Кременеччині (стрибки на лижах з трампліну, лижне двоборство, санний спорт) та хронологія участі спортсменів Кременеччини на зимових Олімпійських іграх.

Ключові слова: стрибки на лижах з трампліну, лижне двоборство, санний спорт, Олімпійські ігри.

Annotation. The article reveals the historical aspects of the development of winter sports in the Kremenets region (ski jumping, biathlon, luge) and the chronology of the participation of athletes from the Kremenets region in the Winter Olympic Games.

Keywords: ski jumping, biathlon, luge, Olympic Games.

Географічне розташування міста Кременця робить місто чудовою й рельєфною місцевістю для занять зимовими видами спорту. Кременець має велику історію і причаровує туристів своєю неймовірною магією та мальовничою природою, зокрема кременецькими горами. Кременець також зачаровує руїнами древнього замку зі своїми легендами, величними костелами, будинком-музеєм класика польської літератури Юліуша Словацького, а також єдиною в Україні дерев'яною санною трасою та комплексом лижних трамплінів [2].

Зимові види спорту на Кременеччині мають давні традиції. Ще в 1930х роках на мальовничих околицях Кременця були побудовані перші трампліни, прокладені лижні траси. Завдяки

польській владі, розпочався розвиток зимових видів спорту на Кременеччині, а зокрема стрибків на лижах з трампліну.

У Кременці 15 січня 1933 року відбулося урочисте відкриття першого трампліну для стрибків на лижах в урочищі «Гниле Озеро», потужністю 40 метрів, спроектованого польським інженером Зігмундом Целярським.

Рис. 1. Перші трампліни для стрибків на лижах в м. Кременець, 1933 рік (урочище «Гниле озеро»), потужністю 40 метрів.

В радянський період влада також підтримувала розвиток та спорудження лижних трамплінів. І в 1965 році у Кременці споруджено трамплін потужністю 75 метрів, згодом були побудовані трампліни потужністю 15, 30, 40, 60, 90 метрів.

В 60-ті роки у Києві, Кременці, Ворохті відкриваються дитячі спортивні школи з відділеннями зі стрибків на лижах з трампліна і лижного двоборства. Це позитивно вплинуло на зростання спортивних результатів. Саме Ворохтянська та Кременецька спортивні школи виростили цілу плеяду висококласних лижників-двоборців та стрибунів на лижах з трампліну. Серед яких неодноразові чемпіони України, переможці багатьох міжнародних змагань, учасники зимових Олімпійських ігор [1, 4].

Рис. 2. Трампліни потужністю К-60, К-90 у м. Кременець (60-ті роки)

Рис. 3. Трамплін потужністю К-45 у м. Кременець

У 2016 році було створено КУТОР «ТОДЮСШ ІЗ ЗИМОВИХ ВИДІВ СПОРТУ», куди увійшли біатлон, стрибки на лижах з трампліна, лижне двоборство, санний спорт і лижні перегони. Зокрема, у місті Кременець сконцентровані відділення стрибків на лижах з трампліну, лижного двоборства та санного спорту.

Окрім комплексу лижних трамплінів в Кременці є також і санна траса. Санний спорт в країні культивує два регіони – Львівська і Тернопільська області.

У 70-х роках в Кременці було споруджено першу в Україні штучну санну трасу в дерев'яному варіанті.

Рис. 4. Санна траса в урочищі «Гниле озеро»

Зараз площа спортивної бази становить 6 гектарів. Її серце – це якраз дерев'яна траса. Останній капітальний ремонт проводили на початку 2000-х за кошти міністерства спорту України та міжнародної федерації санного спорту. Планували облаштувати трек на 1157 метрів, але вдалося лише на 1000 метрів [2, 3].

Фактично санна траса і комплекс лижних трамплінів у місті Кременці тримається на ентузіазмі спортсменів, тренерів і керівництва, котрі постійно намагаються донести це до можновладців нашої держави.

Для того щоб санна траса і комплекс лижних трамплінів відповідали сучасним умовам і міжнародним стандартам, їх потрібно модернізувати але ці роботи потребують великих фінансових затрат і без допомоги держави, нажаль з цим впоратися нереально.

Тож поки на рівні держави відбуваються кардинальні зміни, поділ сфер відповідальності й фінансування, українські санкарі, стрибунки з трампліну та двоборці продовжують тренуватися.

Попри всі негаразди, у Кременці на санній трасі та лижних трамплінах, було підготовлено ряд спортсменів, які входили та входять до складів збірних команд України. Незважаючи на труднощі спортсмени даної школи приймають участь у Всеукраїнських та міжнародних змаганнях, зокрема і у зимових Олімпійських іграх та Юнацьких Олімпійських іграх.

Варто згадати спортсменів, котрі прославляли не лише Кременеччину, а й Україну виступаючи на міжнародних змаганнях:

Якушенко Наталія – санний спорт: **8 місце** (20 зимові Олімпійські ігри: Турин, Італія, 2006 р.); **11 місце** (21 зимові Олімпійські ігри: Ванкувер, Канада, 2010 р.);

Оболончик Олександр – санний спорт (двомісні сани): **17 місце** (22 зимові Олімпійські ігри: Сочі, Росія, 2014 р.); **20 місце** (23 зимові Олімпійські ігри: Пхьончхан, Південна Корея, 2018 р.);

Мандзій Андрій – санний спорт (одномісні сани): **31 місце** (22 зимові Олімпійські ігри: Сочі, Росія, 2014 р.); **40 місце** (23 зимові Олімпійські ігри: Пхьончхан, Південна Корея, 2018 р.); **27 місце** (XXIV зимові Олімпійські ігри у Пекіні, Китайська Народна Республіка, 2022 р.).

Тунницька Юліанна – санний спорт (одномісні сани): особисті змагання - **5 місце**, командна естафета – **6 місце** (III зимові Юнацькі Олімпійські ігри: Лозанна, Швейцарія 2020 р.) **21 місце** (XXIV зимові Олімпійські ігри у Пекіні, Китайська Народна Республіка, 2022р.)

Панчук Максим – санний спорт (двомісні сани): **7 місце**, командна естафета – **5 місце** (IV зимові Юнацькі Олімпійські ігри: Канвондо, Південна Корея, 2024р.);

Шевчук Антон – санний спорт, (особисті змагання): – **12 місце**, командна естафета – **5 місце** (IV зимові Юнацькі Олімпійські ігри: Канвондо, Південна Корея, 2024р.);

Федорчук Дарина – санний спорт, особисті змагання – **17 місце**, командна естафета – **5 місце** (IV зимові Юнацькі Олімпійські ігри: Канвондо, Південна Корея, 2024р.);

Дячук Сергій – лижне двоборство: **45 місце** (20 зимові Олімпійські ігри: Турин, Італія, 2006 р.);

Трачук Володимир – лижне двоборство: **48 місце** (20 зимові Олімпійські ігри: Турин, Італія, 2006 р.); **41 місце** (21 зимові Олімпійські ігри: Ванкувер, Канада, 2010 р.);

Шумбарець Віталій – стрибки на лижах з трампліну: **45 місце** (21 зимові Олімпійські ігри: Ванкувер, Канада, 2010 р.);

Пасічник Віктор – лижне двоборство (діючий спортсмен): **30 місце** (22 зимові Олімпійські ігри: Сочі, Росія, 2014 р.); **22 місце** (23 зимові Олімпійські ігри: Пхьончхан, Південна Корея, 2018 р.);

Дроздов Сергій – стрибки на лижах з трампліну: **10 місце** (I зимові Юнацькі Олімпійські ігри: Інзбрук, Австрія, 2012 р.);

Марченко Віталій – лижне двоборство: **15 місце** (I зимові Юнацькі Олімпійські ігри: Інзбрук, Австрія, 2012 р.);

Мазурчук Дмитро – лижне двоборство (діючий спортсмен): **7 місце** (II зимові Юнацькі Олімпійські ігри: Лілехаммер, Норвегія, 2016 р.);

Пасічник Степан – стрибки на лижах з трампліну (діючий спортсмен): **13 місце** (II зимові Юнацькі Олімпійські ігри: Лілехаммер, Норвегія, 2016 р.).

Герасимюк Віталіна – стрибки на лижах з трампліна, **27 місце** (III зимові Юнацькі Олімпійські ігри: Лозанна, Швейцарія **2020** р.)

Пилипчук Тетяна – стрибки на лижах з трампліну, **28 місце** (III зимові Юнацькі Олімпійські ігри: Лозанна, Швейцарія **2020** р.)

Пилипчук Андрій – лижне двоборство **21 місце** (III зимові Юнацькі Олімпійські ігри: Лозанна, Швейцарія, 2020 р.)

Ящук Валентин – лижне двоборство, дикваліфікація (III зимові Юнацькі Олімпійські ігри: Лозанна, Швейцарія, 2020 р.)

Шовкопляс Олександр – лижне двоборство, (особисті змагання – **29 місце** (IV зимові Юнацькі Олімпійські ігри: Канвондо, Південна Корея, 2024р.);

Ільчук Дарина – стрибки на лижах з трампліна, (особисті змагання – **30 місце**, командні змагання – **14 місце** (IV зимові Юнацькі Олімпійські ігри: Канвондо, Південна Корея, 2024р.);

Список літератури.

1. Бережанський О. О., Божик М. В., Банах В. І., Казмірук А. В. Історичні аспекти олімпійського руху на Кременеччині. Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодення. Матеріали регіонального науково-методичного

семінару / За заг. ред. Огнистого А. В. Тернопіль: В-во СМТ «ТАЙП», 2017. С. 8-10.

2. Божик М. В., Палічук Ю. І. Санний спорт на Кременеччині. Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодні. Матеріали регіонального науково-методичного семінару / За заг. ред. Огнистого А. В., Галана Я. П. Тернопіль: В-во СМТ «ТАЙП», 2022. С. 6-9.

3. Галевич В. Санний спорт на Кременеччині. Кременець, 2015. 192 с.

4. Галевич В. Стрибки на лижах з трампліна та лижне двоборство на Кременеччині. Кременець, 2016. 204 с.

Боровська Н.І.¹, <https://orcid.org/0009-0000-2604-9601>

Ковальчук В.Я.², <http://orcid.org/0000-0001-5888-7458>

КЛАСИФІКАЦІЯ НАПРЯМІВ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ОЛІМПІЙСЬКИХ АКАДЕМІЙ РІЗНИХ КРАЇН СВІТУ

^{1,2} Луцький національний технічний університет

Borovska Nadia, Kovalchuk Volodymyr. Classification of directions of national Olympic academies of different countries of the world.

The article indicates the classification of the areas of activity of national Olympic academies of different countries of the world. One of the important areas of activity of the International Olympic Committee and National Olympic Committees is the propaganda of the ideas of Olympism, the popularization of knowledge about the Olympic movement, the history of the Olympic Games of ancient Greece and modern times; an organic combination of educational and educational tasks of raising children and youth in the process of physical education.

In the structure of the Olympic movement at the international level, the implementation of programs of Olympic education of youth in the spirit of the ideas of Olympism is entrusted to the International Olympic Academy, National Olympic Academies, National Federations of sports, educational institutions of all levels and other organizations.

Despite the existing publications, the issue of studying the classification of areas of activity of national Olympic academies of different countries of the world remains a relevant issue of scientific research and a practically significant problem.

Key words: *Olympic movement, Olympism, sport, Olympic education, national Olympic academy.*

Актуальність теми дослідження (постановка проблеми). Сучасний олімпійський рух, що базується на гуманістичних цінностях олімпізму є найбільш демократичним із всіх проектів нашої епохи. В сучасному міжнародному олімпійському русі – виховна, спортивна й освітня сторони тісно пов'язані з політичними, соціально-філософськими й економічними сторонами. Це дозволило олімпійському руху стати універсальним явищем, прикладом ефективної співпраці в ім'я гармонійного розвитку особистості, зміцнення миру та співробітництва між народами.

Одним з важливих напрямів діяльності Міжнародного олімпійського комітету й Національних олімпійських комітетів є пропаганда ідей олімпізму, популяризація знань про олімпійський рух, історію Олімпійських ігор стародавньої Греції та сучасності; органічне поєднання освітніх й виховних завдань виховання дітей і молоді в процесі фізичного виховання [1; 2].

В структурі олімпійського руху на міжнародному рівні реалізацією програм олімпійської освіти молоді в дусі ідей Олімпізму покладено на Міжнародну олімпійську академію (МОА, Греція), Національні олімпійські академії (НОА), Національні федерації з видів спорту, закладів освіти всіх рівнів та інші організації.

Потреба олімпійської освіти для розвитку олімпійського руху, всього суспільства способом гуманізації визнані сьогодні по всьому світу. Підтвердження цьому – численні наукові дослідження, присвячені аналізу різноманітних аспектів олімпійського руху та олімпійської освіти [6; 10].

Зауважимо, що в сучасній науково-методичній літературі широко висвітлені особливості проведення Міжнародною олімпійською академією активної роботи з створення Національних олімпійських академій в країнах-членах Міжнародною олімпійського комітету та налагодження тісних зв'язків з цими академіями.

Міжнародна олімпійська академія координує діяльність Національних олімпійських академій за допомогою реалізації національних програм олімпійської освіти [3; 9].

Потрібно відмітити, що на сьогоднішній день детально обґрунтовано соціальну значущість олімпійського руху та безперечну рівноцінність освітньо-виховних завдань спорту, проте бракує відповідних досліджень щодо ролі й місця олімпійської освіти в системі діяльності Міжнародної олімпійської академії (МОА) та Національних олімпійських академій (НОА), що в значній мірі знижує рівень олімпійського руху. Виникає нагальна потреба розширення галузі олімпійської освіти, вивчення олімпійських ідеалів які є своєрідною базою для олімпійського руху [8].

Аналіз наукової літератури свідчить, що інформація щодо структури й особливостей діяльності НОА має емпіричний і фрагментарний характер, а також є недостатньо розкритою [4].

Таким чином, незважаючи на існуючі публікації, питання вивчення стосовно класифікації напрямів діяльності національних олімпійських академій різних країн світу залишається актуальним питанням наукових досліджень й практично значущою проблемою.

Мета дослідження – вивчити класифікацію напрямів діяльності національних олімпійських академій різних країн світу.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури та матеріалів мережі Інтернет; аналіз документальних й архівних матеріалів; метод абстрагування; методи порівняння та класифікації.

Результати досліджень. Узагальнення напрямів діяльності академій різних країн світу дозволило нам систематизувати НОА відповідно їх причетності до певного континенту, а також нами була зроблена класифікація напрямків діяльності НОА різних країн світу за такою схемою (рис. 1).

**Рис. 1. Класифікація напрямів діяльності НОА
1-ий напрямок – «Робота з дітьми»**

НОА Гонконгу проводить семінари з олімпізму в закладах загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО), щоб стимулювати ентузіазм молоді до міжнародних спортивних ігор, а також розвивати високу культуру спорту серед підлітків; щороку організовує молодіжний п’ятиденний табір, формат якого дозволяє школярам відчувати олімпізм в досить привабливій формі.

Одним із заходів, який проводиться НОА Домініканської Республіки – є художній конкурс серед учнів початкових й середніх шкіл на тематику, яка пов’язана з олімпійськими цінностями. Малюнки та картини, що представлені на заході використовуються для виробництва календарів, а пізніше їх продають з метою збору коштів для благодійних організацій.

НОА Маврикію організовує «Дитячий Олімпійський день». Ця акція запланована для дітей у віці від 10 до 16 років, робочі засідання, практичні та теоретичні заходи організуються з ними у невимушеній обстановці (дитячі майданчики, пляжі).

НОА Алжиру проводить «Олімпійські гонки», в них беруть участь учні 5-их – 6-их класів початкової школи, які самі розробляють карту гонки. Кращі з них отримують призи: футболки, кепки, м’ячі.

НОА Гани проводить семінар для учнів ЗЗСО. Після повернення, вони повинні організувати в своїх школах Олімпійські клуби.

НОА Вірменії запровадила в школах країни олімпійську освіту. Вивчення предмету «Олімпізм» проводиться за єдиною програмою розробленою Міжнародним олімпійським комітетом та Міжнародною олімпійською академією.

НОА Німеччини розробила програму олімпійської освіти для ЗЗСО, а також дидактичні матеріали для вчителів та учнів.

НОА Латвії прийнята «Програма Олімпійських ігор в школі». Мета заходів – закликати всіх школярів займатися спортом й приймати активну участь в спортивних заходах, на яких діти відчули б дух Олімпійських ігор. Набутий досвід сприяв би вихованню особистості дитини, зміцненню її здоров'я [5].

2-ий напрямок – «Робота з молоддю (здобувачі)»

НОА США щорічно організовує проведення симпозіумів, сесій, семінарів призначених в першу чергу для здобувачів, спортсменів, які зацікавлені в отриманні знань про філософію олімпізму, розширює їх можливості на лідерство в Олімпійському русі.

НОА Алжиру проводить щорічні заходи: «Спорт і Фейр Плей». Цільова група: здобувачі закладів вищої освіти (далі – ЗВО) й коледжів. Основна мела – підвищення обізнаності громадськості за допомогою спорту й Олімпійських ігор. «Спорт і Фейр Плей» – для підвищення обізнаності через ігри та питання здобувачів коледжів й ЗВО. Академія проводить для молоді від 18 до 21 років національний літературний олімпійський конкурс на тему: «Спорт без допінгу: чемпіони не обманюють».

НОА Вірменії в інституті фізичної культури організувала гурток «Олімпійська аудиторія», де здобувачі-спортсмени під керівництвом кваліфікованих викладачів збагачують свої знання з теми «Олімпізм», доповідають, обговорюють їх, а найкращі з них щомісяця подаються для участі в міжнародних сесіях.

Спорт молоді Німеччини та НОАН організовують 10-денний молодіжний табір, який розташовується на території містечка університету Кента в Кентербері. Протягом цього часу там проводяться культурні та освітні програми під знаком ідеалів й принципів олімпізму.

НОА Маврикії проводить літературний конкурс з олімпійської освіти для здобувачів, для покращення й вдосконалення їх знань з дослідження Олімпізму [7].

3-ий напрямок – «Освітньо-практичні заходи (сесії)»

НОА Гонконгу організовує навчальні курси для місцевих спортивних адміністративних чиновників і тренерів; механізм відбору кандидатів для участі в закордонних заходах; курси й семінари із зарубіжними університетами; щорічні семінари, конференції на спеціальні теми для поліпшення знань про масовий та олімпійський спорт.

НОА Сінгапуру організовує та проводить щорічні наукові сесії про ідеали олімпізму для молодих людей своєї країни та за її межами.

НОА Японії проводить щорічні сесії на олімпійську тематику, а також проводить «Олімпійський Семінар Харті» й навчальні семінари. НОАЯ надає допомогу в організації й проведенні семінарів і конференцій на таку тематику: «Олімпійська освіта»; «Фейр Плей»; «спортивний менеджмент»; «спортивна медицина».

НОА Узбекистану проводить конференції й семінари, організовує та проводить лекції з питань, що стосуються ідеалів й принципів олімпізму, вдосконалення олімпійських й національних видів спорту.

НОА В'єтнаму організовує щороку технічні курси для тренерів, лекції з історії Олімпійських ігор, Олімпійського руху во В'єтнамі.

НОА Маврикії проводить щорічно національні семінари, регіональні семінари. Академія проводить робочі сесії для олімпійських та спортивних федерацій; щороку проводить робочу нараду з олімпізму для спортсменів декількох спортивних федерацій. Члени академії мають на сайті спортивної федерації безпосередній контакт зі спортсменами, аби виховувати у них любов до ідеалів й принципів олімпізму.

НОА Албанії проводить семінари, симпозиуми, конференції, круглі столи на місцевому та державному рівнях з основних питань, щодо олімпізму, олімпійського руху, спорту й суспільства.

НОА Канади проводить щорічні сесії й семінари на яких обговорюються теми про олімпізм й олімпійські ідеали.

НОА Гани проводить щорічні сесії для спортивних керівників та інших осіб, які зацікавлені в олімпізмі, тематика оновлюється щороку.

НОА Німеччини, протягом тривалого часу проводить навчальні курси для вчителів, а також наукові семінари про

Олімпійські Ігри для здобувачів німецьких й закордонних закладів вищої освіти.

Основною формою олімпійської освіти НОА Латвії є її сесії. Академія проводить тематичні сесії для певного контингенту. Щороку, академія проводить одну сесію для школярів та для здобувачів. Один раз на два роки проводить спеціальні виїзні сесії для активістів олімпійського руху.

НОА України сприяє участі фахівців України в діяльності МОА, в діяльності наукових симпозіумів, конгресів й конференцій, в роботі міжнародних спортивних федерацій, об'єднань й асоціацій, олімпійських конгресів та інших заходів, які проводить МОК [3].

4-ий напрямок – «Навчально-освітні проекти»

НОА Сенегалу видає брошуру разом з Міністерством освіти й Фондом «OlympAfrica» для учнів початкової школи.

НОА Вірменії опублікувала праці «НОА Японії видає друковані публікації: «Часи Олімпійської академії Японії» й «Олімпійські Директори».

НОА Узбекистану видає навчальні посібники, програми для ЗЗСО, професійних коледжів й академічних ліцеїв.

НОА В'єтнаму видає навчальні посібники «Зірки спорту», «Олімпійський рух Азіатських й Олімпійських ігор».

НОА Коста-Ріки розробляє й видає інформаційні бюлетені з програми олімпійської освіти. Академія щотижня видає статті, які функціонують як основний дидактичний матеріал домашніх завдань для здобувачів.

НОА Гватемали видає брошури щодо створення, функції, організації та емблему академії. Крім того, академія опублікувала дві брошури «Книга відновлення Олімпійських ігор 2004 року» й «Олімпіади та олімпійський рух в Гватемалі».

НОА Вірменії опублікував: «Чемпіонський літопис олімпійців-спортсменів Вірменії» та «Чемпіонський літопис олімпійців-спортсменів вірмен, що живуть за її межами».

Буклети НОА Ізраїлю друкують на івриті, включають матеріал для ізраїльтян: олімпійські ідеї, діяльність, прогрес тощо. Виданий буклет до 40-річчя Дня пам'яті 11-ти спортсменів розстріляних під час Олімпійських ігор в Мюнхені в 1972 році.

НОА Латвії видає журнал «Наука про спорт», призначений для спортивних тренерів, спортсменів, вчених. НОАЛ за допомогою журналу «Наука про спорт» шукає засоби, як зміцнити ідею олімпізму в житті сучасного суспільства. Вийшли

в світ видання «Фізіологія спортивного тренування», «Шлях до олімпійської вершини», «Тестування спортсменів».

НОА Гонконгу розробляє та видає методичну літературу з олімпійського виховання та освіти молоді.

НОА Чехії випускає буклет про свою діяльність, що містить звіти, презентації своїх семінарів й конференцій. Академія також опублікувала книгу під назвою «Олімпійські АВС», яка займається програмами олімпійської освіти НОА.

Всебічна інформація про НОА України міститься в багатьох публікаціях, зокрема, в журналі «Олімпійський спорт», довіднику «Світ Енциклопедії олімпійського спорту» та інших періодичних виданнях [9].

5-ий напрямок – «Науково-дослідна робота»

НОА Сінгапуру підтримує науково-дослідні проекти на національному та міжнародному рівнях, які пов'язані з олімпійським рухом та його ідеалами, сприяє збору та розповсюдженню даних, пов'язаних з олімпійськими дослідженнями.

НОА В'єтнаму шляхом збору даних про олімпійських чемпіонів перших Олімпійських ігор в Афінах в 1896 році й до сьогодення, підрахувала середній вік Олімпійських чемпіонів та чемпіонів Азії та Азіатських іграх та іграх Південно-Східної Азії.

НОА Анголи проводить дослідження й науково-дослідну роботу з олімпійських проблем, науково-практичні семінари серед молоді.

НОА Литви організовує науково-дослідну роботу з проблем фізичної культури, спорту й олімпійського руху.

НОА Маврикії організовує науково-методичне забезпечення олімпійського спорту. Координує наукові дослідження на олімпійську тематику.

НОА США координує науково-дослідну роботу з проблем фізичної культури, спорту та олімпійського руху, надає допомогу молодим вченим; бере участь в створенні й розвитку науково-методичних центрів, лабораторій з проблем фізичного виховання й спорту.

НОА Японії створені центри олімпійських досліджень, в яких співробітники академії разом з ректорами різних вузів проводять регулярні курси з олімпізму.

НОА України бере участь в організації й проведенні науково-дослідних робіт та освітньої діяльності, поширенні наукової

інформації за результатами наукових розробок щодо олімпійської тематики [6].

Висновки. Діяльність НОА різних країн спрямована на вивчення, розвиток й реалізацію ідей олімпізму. Основною метою діяльності НОА є створення національного культурного центру для збереження й поширення олімпійського духу, вивчення та реалізація соціальних й виховних принципів Олімпійських ігор, наукової консолідації навколо олімпійської ідеї відповідно до принципів, висунутих стародавніми греками й відродження сучасного олімпійського руху.

НОА різних країн в своїй діяльності реалізують олімпійські освітні програми у співпраці з різними організаціями, а також з Міжнародною олімпійською академією, Національними олімпійськими комітетами, Національними федераціями з видів спорту, навчальними закладами всіх рівнів акредитації, місцевими органами влади та оргкомітетами Олімпійських ігор. Також, вони реалізують освітні програми, які спрямовані на стимулювання молоді до вивчення іноземних мов й культурних традицій інших націй, на привернення уваги громадськості до світових проблем екології, економіки, здоров'я, освіти.

Академії різних країн світу проводять діяльність серед різних верств населення і представників спортивного менеджменту, спортсменів, тренерів, арбітрів, журналістів, учителів, школярів, здобувачів, лікарів, представників культури й мистецтва, ветеранів спорту тощо. Саме практична реалізація ідей та філософії олімпізму є основною метою діяльності НОА.

Список літератури.

1. Бойко І.А., Радченко Л.О. Добровольча діяльність в олімпійському спорті. *Наука в олимпийском спорте*. 2018. №3, С. 72-8.

2. Бубка С.Н., Булатова М.М. 25 років разом. *Олімпійська освіта*. К.; 2017. 128 с.

3. Булатова М., Радченко Л., Єрмолова В. Олімпійський спорт у системі гуманітарної освіти (український досвід). *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2020. №2, С. 105-15.

4. Загітова М.Г. Організаційні засади діяльності регіональних центрів олімпійських досліджень та освіти [дисертація]. Київ: НУФВСУ; 2018. 201 с.

5. https://uk.wikipedia.org/wiki/Олімпійська_хартія.

6. <https://noc-ukr.org/about/officialdocuments/promova-prezidentamok-tomasa-baha-z-nagodi-25-richchya-nok-ukraini/>

7. <https://noc-ukr.org/news/22281/>
8. <https://suspilne.media/sport/373316-pogroza-bojkotomporusenna-olimpijskogo-ruhu-mok-se-raz-visloviv-poziciu-sodozaav-ukraini-u-konteksti-olimpiadi/>
9. https://unisport.edu.ua/sites/default/files/biblioteka_nadhodzenya/10_urokov.pdf
10. <https://dovidka.biz.ua/tsitati-ta-aforizmi-pro-sport-ukrayinskoju>

Вацеба О.М.

ДО 100-РІЧЧЯ ПЕРШОЇ «ЛЬВІВСЬКОЇ» ОЛІМПІЙСЬКОЇ МЕДАЛІ

Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького

Анотація. Проаналізовано історію здобуття першої олімпійської медалі представником міста Львова; описано спортивний та життєвий шлях кіннотника Адама Крулікевича з міста Львова, який здобув медаль на Іграх VIII Олімпіади 1924 року в Парижі у складі збірної команди Польщі (подолання перешкод).

Annotation. The history of winning the first Olympic medal by a representative of the city of Lviv is analyzed; describes the sports and life path of the equestrian Adam Krulikewicz from the city of Lviv, who won a medal at the Games of the VIII Olympiad in 1924 in Paris as part of the Polish national team (overcoming obstacles).

Ключові слова: історія спорту, кінний спорт, спортивний рух, олімпійська медаль, Париж-1924, Ігри VIII Олімпіади, Львів, Західна Україна, збірна команда Польщі, Адам Крулікевич.

Keywords: history of sports, equestrian sport, sports movement, Olympic medal, Paris-1924, Games of the VIII Olympiad, Lviv, Western Ukraine, national team of Poland, Adam Krulikewicz.

Актуальність теми дослідження (постановка проблеми). Актуалізація питань української історії загалом, переосмислення різних етапів та періодів історичного розвитку,

в т.ч. вивчення коренів та витоків українського спорту, опрацювання спортивної спадщини різних регіонів України, спричинило до глибшого дослідження олімпійської спадщини західної України, яка в момент зародження та формування модерного олімпійського руху, в силу соціально-політичної обстановки перебувала під владою різних країн.

2024 рік, рік проведення Ігор XXXIII Олімпіади 2024 року в Парижі, дав можливість звернутися до 100-річної історії й по новому оглянути учасників Ігор VIII Олімпіади 1924 року в Парижі. Відомі раніше факти спричинилися до відзначення спортивною спільнотою Львівщини унікального ювілею: 100-річчя першої «львівської» олімпійської медалі. Таку медаль на Іграх VIII Олімпіади 1924 року в столиці Франції здобув представник кінного спорту Адам Крулікевич з міста Львова у складі збірної команди Польщі. Власне така поважна історична дата спонукала до ґрунтовної розвідки щодо життєвого та спортивного шляху першого львів'янина - олімпійського призера.

Отож зазначимо очевидний історичний факт: 27 липня 1924 року, в останній день Ігор VIII Олімпіади-1924 на стадіоні «Коломб» в Парижі за присутності президента Франції, співкнязя Андорри Гастона Думерга, президента МОК П'єра де Кубертена, принца Уельського, майбутнього англійського короля Едварда VII, цесаря Ефіопії Хайле Селассіє, 30-літній майстер конкуру зі Львова Адам Крулікевич на коні Пікадор здобув бронзову медаль в індивідуальних стрибках серед 43 спортсменів із 15 країн.

Зауважимо, що медаль А. Крулікевича була також і першою польською олімпійською медаллю в індивідуальних змаганнях.

Мета дослідження: вивчення життєвого та спортивного шляху першого олімпійського призера зі Львова - представника кінного спорту Адама Крулікевича, учасника Ігор VIII Олімпіади 2024 року в Парижі у складі збірної команди Польщі.

Методи дослідження: метод теоретичного аналізу та узагальнення даних статистики й офіційних документів та окремі загальнонаукові методи: системний аналіз (аналіз, синтез, узагальнення); порівняльно-історичний метод; метод аналогій.

Результати досліджень.

Адам-Лукаш Крулікевич (Adam Łukasz Królikiewicz) народився у місті Львові 9 грудня 1894 р., помер 4 травня

1966 р. у м. Констанцин-Єзьорна, нині Мазовецьке воєводство Польщі, похований у місті Кракові. Зріст – 170 см.

Родина (батько Кароль, мама Юлія (дівоче прізвище Брунарська)) була багатодітна: 9 дітей, серед яких восьмеро хлопців. Адам закінчив у Львові в 1913 році навчання в середній школі й вирушив до Німеччини здобувати освіту в Саксонії.

Навчався на факультеті електрики у Вищій технічній школі в Міттенвальді, де його застав початок Першої світової війни. Після повернення до Львова 2 серпня 1914 року вступає добровольцем до війська - в I бригаду польських легіонів під орудою Юзефа Пілсудського (ці легіони були важливим символом в історії Польщі й основою формування нової польської армії) в складі армії Австро-Угорщини, згодом його зараховують у полк кінноти. Двадцятилітній А. Крулікевич швидко навчався, воював і через рік став капралом. Проїшов через горнило Першої світової війни, був кавалеристом польського легіону австрійської армії. За мужність у битві під Сандомиром (23 червня 1915 року) він отримав орден *Virtuti Militari* (Військова доблесть) V ступеня.

10 грудня 1918 року перейшов до Війська Польського, чин підпоручика отримав у 1919 році.

Після війни навчався в офіцерській кавалерійській школі в Старій Весі поблизу Варшави (1919-1920). Саме там побачив, як готується команда кіннотників до виступу в Олімпійських Іграх 1920 року в Антверпені й захопився кінним спортом. Згодом потрапив до збірної команди Польщі й у 1923 році вперше взяв участь у міжнародних змаганнях у Римі та Ніці.

27 липня 1924 року, в останній день Ігор VIII Олімпіади на паризькому стадіоні «Коломб» за присутності президента Франції Гастона Демєрга, президента МОК П'єра де Кубертена, принца Уельського, майбутнього англійського короля Едварда VII, цесаря Ефіопії Хайле Селассіє, 30-літній майстер конкуру зі Львова Адам Крулікевич на коні Пікадор здобув бронзову медаль в індивідуальних стрибках серед 43 спортсменів із 15 країн. До фінішу він прийшов другим за часом, але допустився на трасі більше помилок, тож пропустив перед себе італійця Томаззо Лекіо ді Ассаба.

В командних змаганнях на цій Олімпіаді разом з партнерами по збірній А. Крулікевич фінішував на шостому місці.

При цьому варто зазначити, що кінний спорт був популярним у Львові в 20-30 роки ХХ ст., а на передвоєнних Олімпіадах

Львів представляло відразу четверо вершників. А знані львівські олімпійці-кіннотники Тадеуш Коморовський (ОІ-1924) та Міхал Гутовський (ОІ-1936) брали участь у кривавих битвах Другої світової війни й досягли високих військових звань. Т. Коморовський – знаний генерал Бур, командувач Армією Крайовою, а після війни – Прем'єр-міністр польського уряду в еміграції. М. Гутовський закінчив війну полковником, командиром танкової частини.

Зазначимо, що у 2024 році збірна Польщі у складі 65 спортсменів (1 жінка, 64 чоловіків) вперше брала участь в літніх Олімпійських іграх, здобувши дві медалі: одну срібну та одну бронзову, та посіла в неофіційному командному заліку 22 місце. Олімпійська збірна Польщі виступала тоді в 10 видах спорту (38 дисциплін). До слова, срібним медалістом у складі польської команди на Олімпійських Іграх у Парижі у 1924 році став ще один уродженець Львова - велогонщик Францишек Шимчик, який представляв тоді Варшаву. У командній гонці переслідування на дистанції 4 000 метрів (10 команд, 10 країн) польські велогонщики, у складі яких змагалися Францишек Шимчик*, Юзеф Лагне, Ян Лазарський, Томаш Станкевич, програли першість лише італійцям. В змаганнях у гіті з ходу на 1000 метрів дійшов до чвертьфіналу.

*Францішек Ксаверій Шімчик (пол. Franciszek Ksawery Szymczyk) (21 лютого 1892, Львів - 5 листопада 1976, Варшава). Навчався в Київській Політехніці, працював інженером-технологом хімічної галузі. Після завершення спортивної кар'єри Шимчик займався проектуванням велотреків, був членом президії польського НОК, віце-президентом; президентом Колегії суддів Польського союзу велосипедистів. Помер у 1976 році.

Повертаючись до статті Адама Крулікевича зазначимо, що він - 4-разовий володар Кубка Народів (1925-1928). У першому рейтингу спортсменів 1926 року «Перегляду спортивного» (Przeglądu Sportowego) посів 7 місце. Загалом взяв участь у 94 змаганнях, де 24 рази посідав перше місце, здобув 81 медаль.

Від 1932 року А. Крулікевич перебував на військовій службі в полку Юзефа Пілсудського. 12 березня 1933 року отримав звання майора. Був нагороджений чималою кількістю військових відзнак Польщі та інших країн.

Відданий кінному спорту і досвідчений офіцер Адам Крулікевич після завершення спортивної кар'єри упродовж 1935 -1939 років був керівником навчань верховій їзді центру вишколу кавалерії в Грудзендзі. Працював тренером та інструктором з кінного спорту, розробив оригінальну систему підготовки вершників, яку застосовував у навчальному центрі, яким керував.

У перші дні Другої світової війни потрапив до німецького полону, звідки зумів вибратися й дістався польського Кракова, де брав участь у підпільній роботі.

Після війни упродовж 1945-1965 років працював у Кракові інструктором і тренером, був знаним організатором кінного спорту в Польщі.

Був консультантом під час зйомок кількох фільмів: «Подгале у вогні (1955) і навіть знявся в першому польському "вестерні", події якого відбуваються у Бескидах, під назвою «Ранчо Техас» (1958).

Пристрасть до кінематографа зіграла з Адамом Крулікевичем злий жарт. На зйомках фільму про наполеонівські війни «Попіл» («Popiół») режисера Анджея Вайди, де головні ролі грали популярні польські актори Беата Тишкевич і Даніель Ольбрихський й де було чимало батальних сцен за участю кавалерії, А. Крулікевича було запрошено як постановника таких сцен. Сам він іноді потрапляв до об'єктиву камери як кавалерист гвардії Наполеона. Але одного дощового ранку 72-

річний А.Крулікевич невдало впав із коня й зазнав важкої травми. Почалися проблеми зі здоров'ям і у 1966 році Адам Крулікевич помер. Похований на кладовищі у Кракові, де мешкав останні роки.

Автор двох книг спогадів, серед яких «Jasiek, Picador i ja» («Ясько, Пікадор і я») (Варшава, 1958), в яких він описував свої кінні виступи та різні пригоди, а коней зобразив як приятелів, котрі володіли духом боротьби, а тому допомагали йому перемагати. Їх було двоє, його вірних коней Ясько і Пікадор. Обидвоє мали «воєнний» стаж, а Пікадор був американським конем, якого прислали на війну до Європи. А. Крулікевич написав про нього чимало теплих слів: «Цей огир без родоводу стрибає впевненіше і краще, ніж сотні расових коней. Він навіть не є дуже гарний, але не образиться, якщо я йому це скажу. Ми з ним вірні друзяки».

Від 1968 року в Кракові проводяться змагання «Меморіал А Крулікевича».

З дружиною Томіславою виховали доньку: Христина Крулікевич-Гарасимович (народилася 06.07.1921 року у Варшаві, померла 08.03.2017 року у Варшаві) – відома польська театральна актриса, акторка кіно, мама Цезарія Крулікевича.

Упродовж 1942-1944 рр. вона працювала в польському підпіллі, була зв'язковою, перевозила підпільні видання потягом Краків-Варшава. Була заарештована гестапо. Їй вдалося звільнитися завдяки випадковій зустрічі її батька Адама Крулікевича з есесівцем фон Фелендом, який пам'ятав його ще з довоєнних спортивних змагань. Була учасницею Варшавського повстання. Потрапила в табір в Прушкові, звідки її вивезено в Німеччину.

Після повернення в Польщу у 1945 році дебютувала на театральній сцені. Акторка театрів: "Повшехни" (Powszechny) в Кракові (1945), Польського у Варшаві (1945-1948), "Вибеже"(Wybrzeże) в Гданьську (1948-1949), імені Ярача в Лодзі (1949-1954), "Повшехни" (Powszechny) в Лодзі (1954-1958). В 60-х роках працювала в театрі в Білостоці, в Народному театрі у Варшаві.

Онук А. Крулікевича Цезарій Гарасимович – знаний нині польський актор, письменник, драматург, сценарист. Народився 20 серпня 1955 року (68 років) у м. Лодзь, Польща. У 1980 році закінчив студії акторської майстерності в Польському театрі у Вроцлаві, згодом - Школу сценарію

Національної кіношколи в Лодзі. Його фільм «300 миль до раю» був удостоєний премії Європейської кіноакадемії у 1989 році. У 1994 році його сценарій до фільму «Бандит» отримав першу премію на конкурсі Hartley-Merrill у США. Завдяки цій нагороді Ц. Гарасимович брав участь у семінарах Роберта Редфорда в Інституті Санденс, де його сценарій було визнано найкращим і підкреслено видатні гуманістичні цінності тексту. За сценаріями Гарасимовича створено вісім художніх фільмів і серіалів, серед яких: *Przerzowadzki*, третій сезон серіалу *Ekstradycja*, а також вистави телетеатру. Від 1989 року - літературний керівник кіностудії. Він опублікував три романи і вів постійну колонку в популярному журналі зі своїми оповіданнями. Вів ток-шоу на телебаченні. Викладає сценарну майстерність. Є членом Європейської кіноакадемії. Розлучений, має двох доньок.

Зазначимо, що на запрошення спортивної громадськості Львова Цезарій Гарасимович люб'язно відгукнувся взяти участь в урочистому відзначенні 100-річчя першої «львівської» олімпійської медалі, що відбулося 24 липня 2024 року за програмою святкової Академії напередодні відкриття Ігор Паризької Олімпіади за участю керівників львівської обласної влади, президента Федерації кінного спорту України Андрія Мілованова, Генерального консула Республіки Польща у місті Львові Елізи Дзвонкевич; активних учасників Асамблеї засновників НОК України: тогочасного народного депутата України, депутата шести скликань Ярослава Кендзьора, тодішніх лідерів Української спортової Асоціації (УСА) Мирослава Герцика і Степана Родака; уславлених спортсменів-олімпійців Львівщини, серед яких були присутні Олімпійський чемпіон Богдан Макуц, олімпійський срібний призер Андрій Котельник, Тетяна Пруднікова (Зелікова), Христина Подгрушна-Опольола, Сергій Антонов, Тетяна Наказна (Нерода), Віра Передерій, Маркіян Івашко, Сергій Дребот, Ксенія Пантелєєва, Андрій Квятковський, Вікторія Ленишин, Олена Стецків, Антон Дукач, Андрій Федечко, а також почесний гість свята - олімпійський чемпіон з кінного спорту Юрій Ковшов (Київ).

Спільно з автором проекту «Козацька пошта» Андрієм Пилухом та представниками Львівського головпоштамту відбулося спеціальне погашення тематичного конверта та авторської марки з нагоди 100-річчя медалі Адама Крулікевича (фото).

Адам КРУЛІКЕВИЧ
володар бронзової медалі
Ігор VIII Олімпіади 1924 року в Парижі
у змаганнях з кінного спорту у складі
олімпійської збірної команди Польщі

Висновок. В палітрі історії спорту 2024 рік позначений відзначенням унікальної дати в історії олімпійського спорту України та Львівщини: 100-річчя першої «львівської» олімпійської медалі, здобутої представником кінного спорту львів'янином Адамом Крулікевичем на Іграх VIII Олімпіади 1924 року в Парижі у складі збірної команди Польщі.

Така дата є важливою й для історії польського спорту – як перша польська олімпійська медаль в індивідуальних змаганнях.

При цьому фактологічний матеріал, викладений у цій статті, актуалізує проблематику узагальнюючого аналізу розвитку олімпійського руху в Україні впродовж ХХ ст., що дозволить об'єктивно, виважено й науково обґрунтовано розкрити характерні особливості та тенденції розвитку української фізичної культури і спорту останнього століття.

Список джерел та літератури:

1. Вацеба О. М. Нариси з історії західноукраїнського спортивного руху. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997. – 232 с.;
2. Нога О. П. Світ львівського спорту 1900–1939 рр. Спортдосягнення, товариства, архітектура, вбрання, мистецтво. – Львів: Українські технології, 2004. – 784 с.;

3. Яремко І.Я. 100 років львівського олімпізму. – Львів: Тріада плюс, 2012. -336 с.;

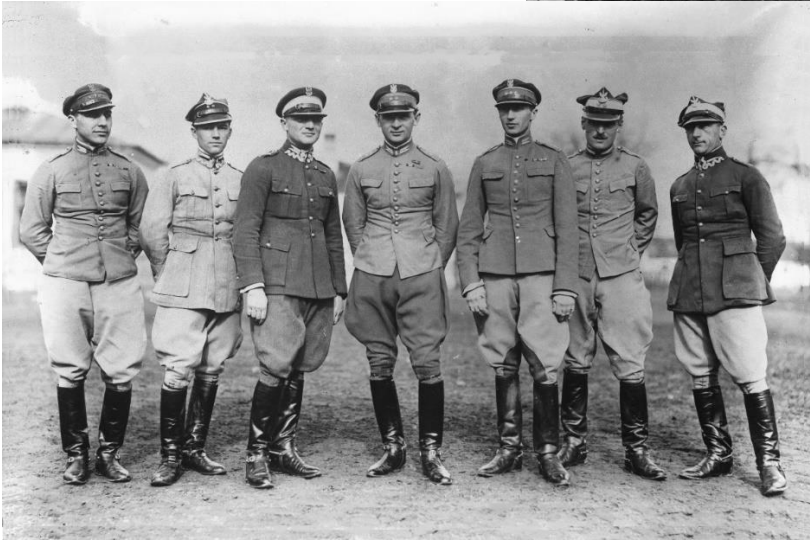
4. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e7/Narcyz_Witczak-Witaczy%C5%84ski_-_Oficerowie_-_mistrzowie_je%C5%BAdziectwa_%28107-1034-1%29.jpg

5. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d4/Gr%C3%B3b_Stanis%C5%82awa_i_Adama_Kr%C3%B3likiewicz%C3%B3w.jpg

Додаток 1

Фотографії Адама Крулікевича (з відкритих джерел) -
бронзового медаліста Ігор VIII Олімпіади 1924 року в Парижі,
який представляв місто Львів

А. Крулікевич – перший від лівої

Додаток 2

Фотоміті зі святкової Академії, присвяченої 130-річчю утворення МОК та 100-річчю здобуття спортсменом Львова першої олімпійської медалі (Львів, 24 липня 2024 року) за участю онука Адама Крулікевича - польського актора,

драматурга, члена Європейської кіноакадемії Цезарія Гарасимовича

¹Власюк Роман <https://orcid.org/0000-0002-2154-2816>

²Палічук Юрій. <https://orcid.org/0000-0002-6589-096X>

ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА ЯК ЗАСІБ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

¹Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

²Буковинський державний медичний університет

Annotation. *The article is aimed at highlighting the activities of Olympic education and their impact on the formation of patriotic education of the younger generation. Olympic education is considered as part of general education, which is one of the effective means of promoting Olympic ideals, disseminating knowledge about the Olympic movement, its history and modernity. The main directions of its work in general education and special education are outlined. It is determined that the projects implemented by the IOC contribute to the formation of humanistic*

ideas in young people and contribute to the patriotic education of young people.

Keywords: *Olympic education, youth, patriotic education, Olympism, projects.*

Актуальність теми дослідження. Освіта, як надбання людства є необхідною складовою його розвитку, запорукою майбутнього України.

У Законі України про освіту, зокрема, у Статті 3 зазначається, що: " Кожен має право на якісну та доступну освіту" [6]. Важливим аспектом освіти на сучасному етапі є гармонійний розвиток особистості, формування здорового підростаючого покоління, а також гуманістичне виховання молоді шляхом формування у них ідей патріотизму, що особливо є важливим сьогодні в умовах війни в Україні. Про це йдеться і у Статті 6 Закону України про освіту, де говориться, що одним із напрямків освіти є: "... виховання патріотизму, поваги до культурних цінностей Українського народу, його історико-культурного надбання і традицій" [6]. Саме таким вимогам і відповідає олімпійська освіта, яка є одним із дієвих засобів пропаганди олімпійських ідеалів, поширення знань про олімпійський рух його історію та сучасність.

Аналіз літературних джерел. Науковці у своїх працях звертають увагу на різні засоби та форми щодо реалізації умов патріотичного виховання підростаючого покоління. Так зокрема хочемо відмітити ефективність реалізації даного питання засобами єдиноборств [4; 8]. У своєму дослідженні О. Отравенко вбачає прищеплення ідей патріотизму шляхом залучення молоді до занять бойовим хортингом. Науковець зазначає, що "принципи національної гордості, військової підготовки, характеру та майстерності наших предків лягли в основу даного виду спорту" [5, с. 232]. Теоретичні аспекти втілення ідей гуманізму та патріотичного виховання через призму олімпійської освіти висвітлені у працях: М. Булатова [6], Л. Радченко, В. Єрмолової [7], А. Огнистого, К. Огнистої, Я. Галана [1], які наголошують, що олімпійська освіта є повноцінною складовою у структурі загальної освіти.

Так у своєму науковому доробку Я. Галан наголошує на патріотичному вихованні як елементі олімпійської освіти. На його думку олімпізм має значний вплив на культуру, тому його називають вагомим чинником формування національно-

патріотичних цінностей, а саме: формування свідомого громадянина, патріота, який усвідомлює свою громадянську позицію у суспільстві, виражає повагу й любов до Вітчизни, її історичного минулого та сьогодення, культури й традицій. Саме завдяки засобам олімпійської освіти сучасне суспільство здатне сформувати патріотичну свідомість дітей [2, с.7].

Мета роботи полягає у висвітленні засобів олімпійської освіти та їх ролі у формуванні патріотичного виховання підростаючого покоління.

Виклад основного матеріалу. Якщо взяти розвиток олімпійської освіти в Україні, то можемо зазначити, що вона його почала з Олімпійської академії України і на даний час зосередила свою діяльність у таких напрямках, як: загальноосвітній, який передбачає поширення олімпійських ідей, цінностей, правових основ, символіку та атрибутику серед різних верств населення та спеціально-освітній, який залучає до реалізації олімпійських засад заклади освіти.

Проведене нами опрацювання літературних джерел та нормативних документів МОК дозволяє виокремити наступні культурно-просвітницькі проекти щодо поширення олімпійської освіти серед молоді: олімпійський урок, олімпійська вікторина, олімпійський день, олімпійський тиждень, олімпійське лелечення, олімпійська книга, олімпійський куточок, олімпійські вітальні: зустрічі з чемпіонами та призерами олімпійських ігор, олімпійський фестиваль та інш.

Поширеним і напевно найдоступнішим і цікавим для дітей засобом олімпійської освіти є "Олімпійський урок". Зазначений захід має різні види та форми: вікторин, диспутів, конференцій, зустрічей з видатними спортсменами або у вигляді естафет, показових виступів спортивних шкіл та секцій. Основною метою є поширення ідей олімпізму, дотримуючись принципу «Фейр Плей».

Інший захід, який став вже традиційним святом спорту де кожен може проявити себе це "Олімпійський день", "Олімпійський тиждень". Ці два заходи мають за мету згуртувати різних людей навколо спорту та здорового способу життя базуючись на таких важливих цінностях, як: взаємоповага, дружба та чесна гра.

Ще один Всеукраїнський спортивно-масовий захід це "Олімпійське лелечення". Основна мета Заходу – виховання учнів на гуманістичних цінностях; формування в них навичок і

культури здорового способу життя, залучення до активних занять фізичною культурою та спортом, підготовка до високопродуктивної праці, виховання почуття патріотизму, дружби та поваги до представників інших держав.

Цікавими для молоді та сприяють їх патріотичному вихованню такі проекти, як: "Свято олімпійського прапора", "OlympicLab". Особливу зацікавленість викликають у дітей такі заходи у поєднанні з козацькими забавами, вікторинами на патріотичну тематику, конкурсами, квестами про що свідчать опитування школярів [8].

Важливим для патріотичного виховання молоді та поширення гуманістичних ідей є поширення олімпійської літератури та атрибутики, шляхом реалізації таких ініціатив є проєкт "Олімпійський куточок", який спонукає освітні заклади створювати місця олімпійської слави, виставки олімпійської літератури, поєднуючи їх з іншими виховними та спортивно-масовими заходами.

Висновок. Хочемо зазначити, що формування національно-патріотичної молоді в олімпійській освіті реалізується через ідеї української ідентичності, національної культури. Створення середовища в якому дотримуються спільних цінностей, підтримують один одного. Отже, можемо зробити висновок, що впровадження різноманітних засобів олімпійської освіти, які містять в собі елементами національно-патріотичного виховання сприятиме формуванню патріотично-зрілого підростаючого покоління.

Список літератури.

1. Галан Я. П., Огнистий А. В., Огниста К. М. Аналіз знань з олімпійської освіти в контексті патріотичного виховання під час проведення заходів для дітей-переселенців. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура*. 2023. Вип. 39. С. 23–31. URL: <https://doi.org/10.15330/fcult.39.29-31>.

2. Галан Я. П. Олімпійська освіта в контексті патріотичного виховання дітей : монографія. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2022. 216 с.

3. Галан Я. П., Гакман А. В., Кашура А. В., Байдюк М. Ю. Патріотичне виховання дітей засобами олімпійської освіти в Новій українській школі. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Т. 2. Вип. 30. С. 131–135. URL: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/30-2.26>.

4. Отравенко О. В., Довгань Н. Ю., Діхтяренко З. М., Ганчева В. І. Національно-патріотичне виховання здобувачів освіти засобами бойового хортингу під час воєнного стану. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2023. Вип. 1 (355). С. 136–146. URL: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-1\(355\)-136-146](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-1(355)-136-146).

5. Отравенко О. В., Радьков В. Є. Формування національно-патріотичних якостей учнів у процесі фізичного виховання засобами Хортингу. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку якісної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в умовах ступеневої освіти* : зб. наук. пр. за матер. VI міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава–Лубни, 18–19 квіт. 2024 р. / ред. О. В. Отравенко. Полтава, 2024. С. 231–234. URL: <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10641>.

6. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

7. Радченко Л. О., Ермолова В. М., Кроль І. М. Олімпійська освіта – складова національної системи освіти. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2024. Вип. 12 (185). С. 162–165. URL: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.12\(185\).34](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.12(185).34).

8. Чернецький Т. Д., Єрьоменко Е. А. Впровадження інтерактивних методів військово-патріотичного виховання в роботу з дітьми шкільного гуртка військового хортингу. *Військовий хортинг України*. 2024. Вип. 3. С. 44–62. URL: <https://university-edu.science/handle/123456789/341>.

Єднак В.Д., <https://orcid.org/0000-0003-0009-8805>
Єднак Д.В. <https://orcid.org/0000-0002-0459-0701>

ПРЕДСТАВНИКИ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ – УЧАСНИКИ ЗИМОВИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЮНАЦЬКИХ ОЛІМПІЙСЬКИХ ФЕСТИВАЛІВ

Тернопільський національний педагогічний університет ім.
В.Гнатюка

Annotation. The work identifies the place, role and significance of the Youth Olympic Games. The participation of athletes from the Ternopil region in the winter European Youth Olympic Festivals is studied.

Keywords: IOC, European Youth Olympic Festivals, Olympic sport, youth, Youth Olympic Games, EYOF.

Актуальність теми дослідження. Олімпійський рух та Олімпійські ігри – специфічне і водночас феноменальне явище, що не має аналогів у всьому світі. Під керівництвом Міжнародного олімпійського комітету систематично ініціюються і проводяться різноманітні заходи, що сприяють вихованню фізично і духовно здорової молоді та надихають молодих атлетів бути активними учасниками будівництва суспільства нового часу. Серед цих заходів провідне місце посідають Юнацькі Олімпійські ігри та дитячо-юнацькі фестивалі. Основна мета цих змагань – залучення до олімпійського руху спортивної молоді, її підготовка до складних психологічних умов міжнародних стартів, відбір юних талантів до участі у майбутніх Олімпійських іграх. [1]

До найбільш популярних територіальних юнацьких спортивних змагань можна віднести: Азійські юнацькі ігри, Юнацькі ігри Співдружності та Європейський молодіжний олімпійський фестиваль. Усі ці змагання є міжнародним мульти-спортивним заходом в якому беруть участь спортсмени віком від 14 до 18 років.

На Європейському континенті, під патронатом Міжнародного Олімпійського Комітету та Європейського Олімпійського Комітету (ЄОК), за участю усіх європейських країн, з 1991 року проводяться літні та з 1993 року зимові Європейські юнацькі

олімпійські фестивалі. Всі атрибути і ритуали проведення таких фестивалів повністю відповідають «дорослим» Олімпійським іграм. Учасники розміщуються в Олімпійському селищі, церемонія відкриття, на якій, як правило, присутній Президент МОК, включає парад учасників. Делегації, як і на Олімпійських іграх, проходять в алфавітному порядку мови країни-учасниці, за виключенням Греції, яка очолює парад і господарів Фестивалю, які замикають парад.

Під час виконання Олімпійського гімну на стадіон вноситься і піднімається Олімпійський прапор, запалюється Олімпійський вогонь, який палає протягом усього періоду змагань, спортсмен-учасник і суддя країни-організатора приймають олімпійську клятву. Також проводиться естафета Олімпійського вогню. Вогонь запалюється в Греції, а далі проходить по країні, що приймає Фестиваль. [2]

Під час нагородження в честь призерів піднімаються національні прапори і виконується гімн країни на честь переможця.

Мета дослідження: дослідити участь спортсменів Тернопільщини зимових Європейських юнацьких олімпійських фестивалів.

Методи дослідження: синтез та аналіз науково-методичної літератури, документальних джерел, систематизація та узагальнення.

Результати досліджень. В 1990 році за ініціативи VIII Президента Міжнародного Олімпійського Комітету Жака Рогге, який на той час очолював асоціацію «Європейські олімпійські комітети», було прийнято рішення про проведення один раз на два роки зимових та літніх Європейських юнацьких олімпійських днів (ЄЮОД). Саме так вперше називалися змагання молодих атлетів. Це були перші олімпійські змагання виключно для юнаків із європейських країн.

Змагання проводяться в непарні роки із зимових та літніх видів спорту та регламентуються Хартією ЄЮОФ, що затверджена Генеральною асамблеєю (ЄОК) 13 грудня 2003 року. Вік учасників в залежності від видів спорту 14-18 років.

ЄЮОФ дає змогу зустрітися молоді з 50 європейських країн і таким чином сприяє європейській інтеграції.

В 1991 році в Брюсселі були проведені I літні ЄЮОД, а через два роки в італійському місті Аосте – I зимові.

Традиційно, починаючи з 1993 року, юнаки і дівчата України беруть участь в зимових Європейських юнацьких олімпійських фестивалях (днях), де посідають високі місця серед європейських країн. На сьогоднішній день проведено 16 зимових Європейських юнацьких олімпійських фестивалів. [2]

Неодноразово, до складу збірної команди України включались і спортсмени, що представляли Тернопільську область. Зокрема:

2005 р. – VII ЄУОФ, Монті (Швейцарія) з 24 по 28

січня

Біатлон:

1. Підгрушна Олена – 2 бронзових нагороди (спринт та естафета).

2009 р. – IX ЄУОФ, Шльонськ-Бескиди (Польща) з 15

по 20 лютого

Біатлон:

1. Іван Моравський,
2. Дмитро Підручний

2011 р. – X ЄУОФ, Ліберець (Чехія) 13 по 19 лютого

Біатлон:

1. Ірина Беган

2013 р. – XI ЄУОФ, Брашов (Румунія) з 17 по 22

лютого

Біатлон:

1. Меркушина Анастасія
2. Лесюк Тарас

Сноубординг:

3. Копчак Тетяна

Стрибки на лижах з трампліна:

4. Мулик Вадим
5. Сухоменюк Роман

2015 р. – XII ЄУОФ, Форарльберг (Австрія) -

(Ліхтенштейн) з 25 по 30 січня

Біатлон:

1. Роман Бригадир

Лижне двоборство:

1. Мазурчук Дмитро

Стрибки на лижах з трампліна:

1. Пасічник Степан

2017 р. – XIII ЄУОФ, Ерзурум (Туреччина) з 11 по 18

лютого

Сноубординг:

1. Тарнавська Тетяна
2. Ханас Віта

2022 р. – XV ЄЮОФ, Вуокатті (Фінляндія) з 20 по 25

березня

Біатлон:

1. Віталій Мандзин (біатлон)

Лижне двоборство:

1. Максим Прокопюк
2. Руслан Шуманський

Стрибки на лижах з трампліна:

1. Тетяна Пилипчук

2023 р. – XVI ЄЮОФ, Венеція (Італія) з 21 до 28 січня

Біатлон:

1. Тетяна Тарасюк,

Лижне двоборство:

1. Прокопюк Максим
2. Шуманський Руслан

З 9 по 16 лютого 2025 року у Грузії відбудеться XVII зимовий ЄЮОФ. Молоді спортсмени Європи змагатимуться в трьох грузинських містах. В змаганнях візьмуть 1950 атлетів з 48 європейських країн. Медалі розіграють у 8 видах спорту:

- Біатлон
- Лижні гонки
- Гірськолижний спорт
- Лижний фрістайл
- Сноуборд
- Фігурне катання
- Хокей
- Шорт-трек

Наша національна команда на ЄЮОФ-2025 налічує 48 спортсменів, які змагатимуться в 7 з 8 видів спорту, окрім сноуборду. А ще, вперше в історії, українська команда братиме участь в змаганнях з хокею серед юнаків! До складу збірної команди увійшло і двоє представників Тернопільщини, які будуть змагатись у біатлоні: [2]

1. Тарасюк Тарас Васильович.
2. Марценюк Константин Олегович.

За весь час проведення зимових ЄЮОФ, починаючи з 1993 року, українська збірна здобула 24 нагороди:

«Золото» – 3 медалі

«Срібло» – 10 медалей

«Бронза» – 11 медалей

До цих нагород долучилась і представниця Тернопільської області, майбутня Олімпійська чемпіонка, Олена Підгрушна. У 2005 році на VII зимовому ЄЮОФ в м.Монті (Швейцарія) додала в скарбничку нашої збірної 2 бронзові нагороди в біатлоні.

Висновок: Європейські юнацькі олімпійські фестивали мають не лише спортивне значення, але і відіграють значну роль в освіті та спілкуванні молодих людей через спорт та завдяки їм, популяризуються олімпійські ідеали і пропагується олімпійських рух та здоровий спосіб життя. Систематична участь спортсменів Тернопільської області в зимових ЄЮОФ сприяє популяризації та залученню дітей до занять зимовими видами спорту.

Список літератури.

1. Булатова М. М. Твій олімпійський путівник / М. М. Булатова, – В. М. Єрмолова. – [4-е вид. доп.]. – К., 2017. – 144 с.

2. Європейські юнацькі олімпійські фестивали. URL: <https://noc-ukr.org/olympic/euof/>

Єрмолова В. М. ¹, <https://orcid.org/0000-0002-6073-0449>

Радченко Л. О. ¹, <https://orcid.org/0000-0002-5149-2952>

Кроль І. М. ², <https://orcid.org/0000-0003-3021-3181>

ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА В ОЛІМПІЙСЬКОМУ СПОРТІ

¹ Олімпійська академія України

² Навчально-науковий олімпійський інститут Національного університету фізичного виховання і спорту України, Київ

Annotation. The article is devoted to the changes in the IOC's attitude towards women's sports. The evolution of women's sports in the Olympic programs of different years is presented. The participation of Ukrainian athletes in the Olympic Games as part of the national team of the USSR and Ukraine (1952–2024) is highlighted.

Keywords: women, Olympic Games, Olympic Winter Games, Olympic program, Ukrainian athletes.

Актуальність теми дослідження. Спорт є однією з найпотужніших платформ для просування гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок та дівчат. Як лідер олімпійського руху Олімпійського руху, МОК несе важливу відповідальність за вжиття заходів, коли йдеться про гендерної рівності - основного права людини, що має величезне значення важливості та фундаментального принципу Олімпійської хартії [5].

В Олімпійській хартії зазначено, що однією з ролей МОК є МОК є «заохочення та підтримка просування жінок у спорті на всіх рівнях і в усіх структурах, з метою з метою реалізації принципу рівності чоловіків і жінок» (Глава 1, Правило 2, пункт 8) [7].

Зобов'язання МОК виходять далеко за межі збалансування участі жінок в Олімпійських Іграх. МОК також визнає, що гендерна рівність є критично важливим компонентом ефективного спортивного адміністрування спорту, і продовжує підтримувати просування жінок і дівчат у спорті на всіх рівнях і у всіх структурах поза межами спортивного поля. Великий прогрес було досягнуто в призначенні жінок на ключові посади, пов'язані з прийняттям рішень, як в адміністрації МОК, так і в його керівних органах. Олімпійський Порядок денний 2020+5, нова стратегічна дорожня карта олімпійського руху, підтвердила прихильність та пріоритетність гендерної рівності [5].

Мета дослідження – дослідити кількісні зміни жіночих видів змагань в олімпійських програмах різних років та участь українських спортсменок в Олімпійських іграх.

Методи дослідження: аналіз літературних даних та інформації мережі Інтернет, синтез та узагальнення.

Результати досліджень. Звертаючись до історії Олімпійських ігор Стародавньої Греції, згадуємо про сувору заборону жінкам не тільки брати участь в іграх, а й бути присутніми на них. Історії відомі імена лише двох жінок-переможниць Ігор, володарок упряжок коней, які здобули перемоги у гонках колісниць як [1].

Це – Кініска, донька царя Архідама II та його другої дружини Евполії, четвірка коней якої на 96-й Олімпіаді 396 р. до н.е. та на 97-й Олімпіаді 392 р. до н. е. прийшла до фінішу першою. Як зазначає Павсаній, в Олімпії було встановлено бронзову колісницю та статую самої Кініски роботи мегарського

скульптора Апеллея. Розкопки, проведені в Олімпії, виявили посвятний напис [2]:

«Спарти (царі мені)

батьки та брати; перемігши (колісницею на швидконогих конях)

я, Кініска, (поставила) цю статую;

з гордістю я говорю: єдина з усіх жінок Еллади

я отримала цей вінок

...

Апелей, син Каллікля, зробив» [3].

Другою володаркою вінка з гілок оливи була спартанки – Еврілеоніда, упряжка колісниці-двійки якої прийшла першою на Іграх 368 р. до н.е. Це сталося через 24 роки після перемог Кініски. Павсаній у своїй роботі «Опис Еллади» зазначає, що у Спарті у храмі Афродіти було споруджено статую олімпійської чемпіонки – Еврілеоніди [3, 8, 9].

Прагнучи перенести церемонії та ритуали античних Олімпійських ігор на сучасні Ігри, П'єр де Кубертен був категоричним щодо участі жінок в олімпійських змаганнях. Він вважав що, «Олімпійські ігри – торжество чоловічої сили, спортивної гармонії, начала, що базується на принципах інтернаціоналізму, лояльності, що сприймається глядачами як мистецтво і винагороджується схвальними оплесками жінок» [4]. Тому й у програмі I Міжнародних Олімпійських ігор 1896 р. в Афінах не знайшлося місця для участі жінок.

Уперше на Іграх II Олімпіади 1900 р. жінки були допущені до участі у змаганнях з тенісу, гольфу та вітрильного спорту, які вважалися сумісними з їхньою жіночністю та тендітністю, але були виключені з показових змагань з легкої атлетики. З ініціативи француженки Аліси Мілліа та Міжнародної федерації жіночого спорту, яку вона заснувала, почалася боротьба з Міжнародним олімпійським комітетом за право жінок брати участь у більшій кількості видів спорту, що входили до олімпійської програми. Жіночі олімпіади, що проводилися у період 1922–1934 рр. змусили МОК переглянути своє ставлення до участі жінок в Олімпійських іграх. Поступово Ігри ставали фемінізованими, хоча гендерний дисбаланс домінував упродовж усього ХХ ст. [2].

Аналізуючи програму Ігор Олімпіад різних років (таблиця 1), спостерігаємо поступове збільшення жіночих видів спорту. Однак варто відмітити, що ставлення до участі жінок в

олімпійському спорті та в олімпійському русі докорінно змінилося після приходу на пост Президента МОК Хуана Антоніо Самаранча. Так, у 1981 р. жінки вперше були обрані членами МОК, до якого до цього входили тільки чоловіки. На початку 1990-х років кількість видів олімпійських змагань, в яких брали участь жінки, значно збільшилась. Цьому сприяло також рішення МОК (1991 р.), яке передбачало, що будь-який новий вид спорту, який претендує на внесення до олімпійської програми, повинен передбачити жіночі змагання [2, с. 228].

Таблиця 1

Види змагань у програмах Олімпійських ігор

Рік	Усього видів змагань	Жіночі види змагань	% загальної кількості
1896	43	0	
1900	86	3	3,5
1904	89	3	3,3
1908	107	3	2,8
1912	102	6	5,9
1916	Не проводилися		
1920	152	6	3,9
1924	126	11	8,73
1928	109	14	12,84
1932	117	14	11,96
1936	129	15	11,62
1940	Не проводилися		
1944	Не проводилися		
1948	136	19	13,97
1952	149	25	16,77
1956	151	26	17,21
1960	150	29	19,33
1964	163	33	20,24
1968	172	39	22,67
1972	195	43	22,05
1976	198	49	24,74
1980	203	50	24,63
1984	221	62	28,05

1988	237	74	31,22
1992	257	86	33,46
1996	271	97	35,79
2000	300	120	40,00
2004	301	124	41,20
2008	302	127	42,05
2012	302	132	43,70
2016	306	134	43,79
2020	339	162	47,79*
2024	329	172	52,28**

* Окрім жіночих змагань, було проведено 12 змішаних змагань

** Окрім жіночих змагань, було проведено 20 змішаних змагань

Міжнародний олімпійський комітет вбачає Олімпійські ігри як одну з найефективніших глобальних платформ для просування гендерної рівності, інклюзії та різноманіття. А також, прагне подавати приклад представництва жінок в органах управління, керівництва та прийняття рішень в олімпійському русі. Для реалізації цього МОК визначив конкретні цілі, які забезпечують основу для інтеграції гендерної рівності в три сфери відповідальності МОК: МОК як організація, МОК як власник Олімпійських ігор і МОК як лідер Олімпійського руху. Цілі охоплюють п'ять основних напрямків, в яких МОК керує колективними діями: участь, лідерство, безпечний спорт, висвітлення та розподіл ресурсів [6].

Послідовній реалізації цих напрямів сприяло:

- прийняття рішення, яке передбачає, починаючи з Ігор XXXII Олімпіади 2020 р., на урочистій церемонії відкриття державний прапор команди несуть два представники: жінка та чоловік;

- запровадження з 2004 р. діяльності Комісії МОК у справах жінок у спорті;

- доповнення олімпійської клятви пунктом про рівність: «Ми обіцяємо взяти участь у цих Олімпійських іграх, поважаючи і дотримуючись правил у дусі чесної гри, залученості та рівності». На церемонії її зачитують не три людини, як раніше (спортсмен, суддя і тренер), а шість – чоловік і жінка в кожній парі.

Виконуючи свої обов'язання, МОК активно впроваджує реформи Олімпійського порядку денного 2020 та 2020 + 5:

- 41% членів МОК – жінки, що на 100% більше, ніж у 2013 р., з більшою різноманітністю у віковому та регіональному представництві.

- Гендерно рівне представництво в комісіях МОК та керівних органах було досягнуто у 2022 р. – 14 із 33 комісій (42,4%) очолюють жінки; 33 % членів Виконавчого комітету МОК – жінки.

- Ігри XXXIII Олімпіади 2024 р. у Парижі стали першими в олімпійській історії, коли вперше було дотримано повну гендерну рівність – 50% чоловіків і 50% жінок-спортсменок. Повністю гендерно рівними в програмі Ігор були 28 із 32 видів спорту.

Надаючи важливе значення гендерній рівності, починаючи з 2000 р., МОК проводить конкурс «Чемпіони з гендерної рівності, різноманітності та інклюзивності» для того, щоб відзначити жінок, чоловіків або організацій, які внесли видатний внесок у розвиток заохочення та зміцнення участі жінок і дівчат у спорті. Станом на 2024 р. було нагороджено 134 переможниці з 69 країн [5].

Висновки. На сучасному етапі розвитку світового суспільства формується новий гендерний порядок, який не може залишити осторонь соціокультурний феномен – Олімпійські ігри та олімпійський рух в цілому. Політику МОК можна вважати послідовною в контексті забезпечення більшої гендерної рівності у спорті та через спорт.

Гендерна рівність, інклюзивність та різноманітність є фундаментальними принципами олімпізму і мають ключове значення для реалізації бачення МОК та олімпійського руху щодо побудови кращого світу через спорт.

Список літератури.

1. Голден Марк. Спорт і суспільство у Стародавній Греції. Канада : Вінніпегський університет, 1998. 232 с.

2. Єрмолова В., Радченко Л., Кріль І. Еволюція жіночої програми Олімпійських ігор. Проблеми та перспективні напрями розвитку сучасного спорту: актуальні питання теорії та практики: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвячений 45-ій річниці Харківської державної академії фізичної культури (електронне видання), 5 квітня 2024 року. Харків: ХДАФК, 2024. 260 с.

3. Павсаній. Опис Еллади. Книга V, VI. URL: https://librebook.me/opisanie_ellady.
4. Coubertin, Pierre de Laiglesia, Juan Antonio de Instituto Nacional de Educación Física (España) Edited by Instituto Nacional de Educación Física; Doncel 1973. 244 p.
5. Factsheet Women in the Olympic Movement. 18 April 2024. <https://stillmed.olympics.com/media/Documents/Olympic-Movement/Factsheets/Women-in-the-Olympic-Movement.pdf>. (date of access: 02.01.2025).
6. #GenderEqualOlympics: advancing gender equality beyond the field of play. DOHIIT. URL: <https://olympics.com/ioc/news/genderequalolympics-advancing-gender-equality-beyond-the-field-of-play> (date of access: 03.01.2025)].
7. Olympic Charter : In force as from 15 October 2023/ International Olympic Committee. URL: <https://library.olympics.com/Default/doc/SYRACUSE/3154785/olympic-charter-in-force-as-from-15-october-2023-international-olympic-committee>. (date of access: 02.01.2025).
8. Sarah B. Pomeroy. Spartan women. Oxford University Press, 2002. 198 p.
9. Warren Patricia Nell. Women's History Month: Filling In the Blanks. URL: https://web.archive.org/web/20110718094541/http://www.bilerico.com/2009/03/womens_history_month_filling_in_the_blan_iphone.php.

Калаур І.Р.¹⁻². <https://orcid.org/0000-0003-1736-6175>

Огнистый А.В.³⁻⁴ <https://orcid.org/0000-0002-4748-1900>

Огниста К.М.³⁻⁴ <https://orcid.org/0000-0001-8636-6027>

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЯК КОМПОНЕНТ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

¹Тернопільське обласне відділення національного
олімпійського комітету України

²Західноукраїнський національний університет

³Тернопільський національний педагогічний університет ім.
Володимира Гнатюка

⁴Тернопільське обласне відділення олімпійської академії
України

Анотація. У публікації розкривається система підготовки майбутніх вчителів - випускників педагогічних університетів та формування в них спеціальних компетентностей просвітницької діяльності з олімпійської освіти, фізичної культури і спорту, здорового способу життя та виховання молоді.

Ключові слова: спорт, олімпізм, виховання, освіта, фізична культура, просвітництво

Annotation. The publication reveals the system of training future teachers and graduates of pedagogical universities aimed at forming in them the competencies of educational activities in Olympic education, physical culture and sports, healthy lifestyle and youth education.

Keywords: sports, Olympism, upbringing, education, physical culture, enlightenment

Актуальність дослідження обумовлена тим, що у сучасних соціально-економічних умовах, що характеризуються ринковими відносинами та комерціалізацією практично всіх професійних сфер, виникає конкуренція, та необхідність отримання прибутку за рахунок рекламування продуктів своєї професійної діяльності. Сформовані соціальні умови

безпосередньо позначилися і на діяльності освітніх, фізкультурно-оздоровчих, спортивних організацій та установ, обумовлюючи необхідність посилення просвітницької діяльності для привернення уваги населення до фізичної культури і спорту та здорового способу життя.

Потрібно враховувати і те що, стратегія розвитку фізичної культури та спорту [3], метою якої є створення умов, які забезпечують можливість для громадян країни вести здоровий спосіб життя, систематично займатися фізичною культурою та спортом, отримати доступ до розвиненої спортивної інфраструктури, а також підвищити конкурентоспроможність спорту.

Безперечно, це завдання не може бути повною мірою вирішене без організації відповідними фахівцями просвітницької роботи серед різних верств населення, що, відповідно, визначає необхідність розробки методики формування відповідних компетенцій у випускників закладів вищої освіти [1, 2].

Дослідження ряду фахівців вказують, що формування ціннісного ставлення до олімпійської освіти, фізичної культури та спорту, здорового способу життя в суспільстві багато в чому обумовлено просвітницькою діяльністю з використанням цілого арсеналу педагогічних засобів.

Об'єкт дослідження – процес підготовки студентів педагогічних закладів вищої освіти.

Предметом дослідження є методика формування у студентів педагогічних закладів вищої освіти компетенцій для просвітницької діяльності з фізичної культури, спорту, олімпійської освіти та здорового способу життя.

Мета дослідження: розробити та науково обґрунтувати методику, що забезпечує підвищення ефективності процесу формування у студентів педагогічних закладів вищої освіти компетенцій просвітницької діяльності з фізичної культури, спорту, олімпійської освіти та здорового способу життя серед різних верств населення.

Розкриття проблеми. Молодь є наймобільнішою категорією суспільства. Якщо в молодій людини сформовано інтерес до фізкультурно-спортивної діяльності, і вона викликає позитивні емоції, то можна говорити про позитивний вплив фізичних вправ на розвиток особистості. Необхідно формувати у дітей і підлітків культуру здоров'я та здорового способу життя, ціннісні

орієнтації на фізичне самовдосконалення, розуміння процесів що відбуваються у спорті та олімпійському русі, за допомогою активних занять фізичною культурою, спортом та через просвітницьку діяльність [6].

Формування культури здоров'я та здорового способу життя є складною соціальною, психологічною та педагогічною проблемою, успішне вирішення якої залежить від впливу просвітницької діяльності держави, сім'ї, школи та системи охорони здоров'я.

Ми звертаємо увагу на те, що залучення населення до фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності, ефективність вирішення проблем, що розглядаються, багато в чому обумовлена просвітницькою діяльністю фахівців педагогічного профілю та фізичної культури і спорту.

У світі спостерігається стала тенденція підвищення соціокультурної ролі олімпійського руху загалом та спорту зокрема, як соціального інституту, як сфери людської діяльності та феномену культури. Олімпійський рух та спорт, будучи невід'ємною частиною культури, несе у собі особливий культурний код, виробляє власну систему культурних знаків і символів, що відбивають характер ціннісних орієнтацій, ідеологічних установок, типових сфер суспільства у кожен соціально-історичну епоху [5].

Просвітницька діяльність олімпійського руху та спорту за останні сто років розвивалася успішно завдяки позитивній та конструктивній допомозі засобів масової інформації.

Потужну підтримку з боку преси отримав свого часу П'єр де Кубертен, і ця підтримка в історії сучасного олімпійського спорту була не лише Іграм самим собою, а й ідеології олімпійських традицій, які завжди були і повинні залишатися тісно пов'язаними з етичними і моральними аспектами спорту, з освітою, охороною здоров'я, вихованням та ін.

Структурні зміни, що відбулися за останнє десятиліття, призвели до перетворення системи ціннісних орієнтацій молоді, що потребує нового погляду на проблему просвітницької діяльності в нашій країні. Все це не тільки сприяє становленню та розвитку ринку, а й є соціальним механізмом, який формує новий тип відносин у суспільстві, проектує та перетворює інформацію, а опосередковано – тип свідомості та тип особистості, допомагаючи їй ідентифікувати себе серед інших.

На загальну думку, дослідників, які розробляють проблему просвітництва, це вид діяльності людини, групи осіб або організації, основна мета якої полягає у наданні особливої ціннісної значущості деяким об'єктам або інформації порівняно з аналогічними. Просвітництво є організованим та цілеспрямованим поширенням ідей, думок, тверджень, символів та інформації через засоби масової інформації (ЗМІ) та іншими каналами суспільної комунікації.

Велика роль повинна приділятися методам просвітництва здорового способу життя, під якими слід розуміти способи впливу на людей для формування у них потреб та переконань у необхідності приділяти більшого значення здоров'ю.

Просвітницька діяльність олімпійського руху, фізичної культури та спорту – складна творча діяльність, яка спрямована на поширення знань у галузі фізичної культури, переконання населення у необхідності фізкультурних занять та ведення здорового способу життя.

Правильно організована просвітницька діяльність - це єдиний безперервний освітньо-виховний процес, що включає поширення, роз'яснення, популяризацію ідей і знань з метою формування, розвитку та зміцнення переконань, ціннісних орієнтацій і спрямованості особистості, а також формування суспільної свідомості, впровадження в маси визначених вчень, теорій. Її ефективність визначається ідейною зрілістю, професійною майстерністю просвіторів, їх умінням досконало володіти всім різноманіттям сучасних засобів та методів ведення роз'яснювальної роботи в масах. Щоб уміло, на науковій основі керувати інформацією, необхідно знати ефективність її впливу.

Таким чином, пріоритетними напрямками наукового дослідження у розвитку фізичної культури, спорту та олімпійської освіти вважаються необхідність підготовки відповідних кадрів та інформаційного матеріалу у вигляді посібників, методик, програм тощо.

Зауважимо що, найбільш вагомими факторами, що стримують розвиток фізкультурно-спортивного руху в країні є:

- недостатня матеріально-технічна база, низька ефективність її використання;
- низький рівень підготовка кадрів;
- недостатнє науково-методичне забезпечення, відсутність якісно нових програм фізичного виховання населення (з дошкільного до пенсійного віку), які б враховували, як умови

життєдіяльності людей, так і досягнення науково-технічного прогресу.

При цьому зазначається, що названі вище об'єктивні фактори – це лише одна сторона проблеми, не меншого значення мають і суб'єктивні фактори.

Інерція мислення, відсутність потреби у підвищенні рівня фізичної підготовленості, пасивне ставлення до свого фізичного розвитку впливають на ставлення до занять фізичною культурою та спортом не менше, а, можливо, і більше, ніж відсутність спортивної бази, або спортивного інвентарю. Зміна ставлення людей до власної фізичної підготовленості та здоров'я, істотна перебудова у цьому відношенні свідомості та поведінки – актуальні на сьогоднішній день просвітницькі завдання.

Зміна ставлення людей до процесу фізичної підготовки, як важливої складової фізичного здоров'я, суттєва перебудова у цьому відношенні свідомості та поведінки – актуальні на сьогодні просвітницькі завдання. Багато в чому це зумовлено засобами масової інформації, від яких, безумовно, залежить якість здійснення освіченості населення з питань олімпізму, фізичної культури та спорту, здорового способу життя.

Вирішення цих завдань може бути, на нашу думку, успішним лише за умови вдосконалення професійної підготовки фахівців, зокрема формування у випускників компетенцій просвітницької діяльності з фізичної культури, спорту, олімпійської освіти, здорового способу життя.

Професійна підготовка студентів до просвітницької діяльності у напрямку фізичної культури, спорту та олімпійської освіти, розглядається фахівцями в галузі психології та педагогіки не просто як особистісно-орієнтована, вона також передбачає облік та розвиток індивідуальних особливостей майбутніх фахівців.

Розглядаючи процес підготовки до просвітницької діяльності випускників педагогічних закладів вищої освіти потрібно враховувати розвиток особистісно-індивідуальних особливостей, необхідних для успішної їх професійної діяльності: комунікабельність, здатність до рефлексії, емоційна стабільність, активне слухання, емпатія, аналітичне мислення, розвинена мова, прояв творчих здібностей.

У процесі професійного становлення майбутніх випускників педагогічних закладів вищої освіти до просвітницької діяльності

з фізичної культури і спорту слід враховувати їх особисті якості: емпатію, комунікативні, організаторські здібності, здатність до рефлексії, адекватну самооцінку, оптимальний рівень особистісної тривожності, що дозволяє набути професійні якості та забезпечити конкурентну здатність професіоналів на ринку праці.

Аналізуючи зміст та спрямованість просвітницької діяльності з фізичної культури, спорту та олімпійської освіти, ми зробили висновки про вимоги до індивідуально-психологічних особливостей студентів. Вони повинні відповідати низці таких вимог: комунікабельність, грамотна мова, активність, енергійність, самостійність у вирішенні різних практичних ситуацій, у тому числі проблемних, прийняття нестандартних рішень, а також креативність, уява, творче мислення. Креативності та творчому мисленню надаємо визначальну роль. Зокрема, готовність до професійної діяльності майбутніх просвіторів з фізичної культури і спорту має характеризуватись високим конструктивно-креативним рівнем у підходах до створення агітаційних матеріалів, а також сформованістю системи знань, умінь та навичок у галузі комп'ютерної графіки, інтегрованої з дизайном у рекламі та психологією рекламної діяльності. Крім цього, педагоги, що займаються просвітницькою діяльністю з фізичної культури і спорту повинні володіти інформаційною грамотністю, знаннями в галузі менеджменту, дизайну, режисури реклами; створювати та втілювати оригінальні рекламні ідеї.

У Конвенції ЮНЕСКО наголошується, що вчитель, викладач – особлива професія, де специфічними є вимоги щодо нього, як до особистості (широта поглядів, інтерес та готовність до інновацій, почуття відповідальності, контактність, психологічна стійкість); як до фахівця (наявність спеціальної вищої освіти, глибокі знання у галузі навчання); як до професіонала в галузі освіти (володіння методами, технологіями, технічними засобами навчання); як до вихователя, який формує духовний образ особистості та громадянина.

Сучасне суспільство на тлі модернізацій, що проводяться в країні, диктує нові правила, спрямовані на комерціалізацію практично всіх професійних сфер. Соціально-економічні реформи, безпосереднім чином позначилися на діяльності освітніх, спортивних організацій та установ. В освіті та спорті повсюдно використовуються реклама як просвітницька

діяльність. Реклама необхідна окремим спортсменам, тренерам, вчителям, педагогам, спортивним та освітнім організаціям чи промисловим фірмам для успішного ведення своєї освітньої, професійної чи комерційної діяльності, забезпечення отримання прибутку. Соціальні умови, що склалися, вимагають у свою чергу вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців галузі освіти, педагогіки та фізичної культури і спорту для здійснення організаційно – просвітницької діяльності.

Вища освіта, не завжди реагує на зміну соціальних запитів суспільства, у зв'язку з цим виникають труднощі, пов'язані, швидше за все, з недостатністю освітніх програм, які включають необхідні освітні компоненти та запити роботодавців (у навчальних планах не передбачається дисципліна для навчання та формування компетенцій просвітницької діяльності з олімпійської освіти, фізичної культури та спорту, здорового способу життя); з нездатністю ефективно виконувати свої професійні або соціальні функції, а також з вузькою спрямованістю на освітньо-предметну діяльність, невмінням скористатися знаннями в соціальному середовищі, що змінилося, і, як наслідок цього, нестачею специфічних знань для правильної організації надання своїх професійних послуг у просвітницькій діяльності з олімпійської освіти, фізичної культури та спорту, здорового способу життя.

Професійна підготовка до майбутньої професійної діяльності студентів педагогічних закладів вищої освіти – процес складний та багатогранний, у тому числі спрямований на формування професійної компетентності, що включає, набуття здобувачами навичок і компетентностей направлених на досягнення глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1, визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722. А саме - забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці [4].

Таким чином, виникає необхідність у формуванні компетенцій, які б дозволили реалізувати просвітницьку роботу у сфері фізичної культури та спорту, здорового способу життя.

Просвітницька діяльність, будучи невід'ємним елементом життя суспільства, виконує як маркетингові, так і соціокультурні функції. Впливаючи на переконання, інтереси та потреби конкретного індивіда, просвітництво здатне видозмінювати

систему цінностей соціуму в цілому та зокрема, формувати ціннісне ставлення особистості до олімпізму, фізичної культури та спорту, здорового способу життя. Вирішення цього завдання може бути успішним лише за умови вдосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів, зокрема формування у випускників компетенцій просвітницької діяльності з олімпійської освіти, фізичної культури та спорту, здорового способу життя.

В умовах розвитку та набуття виняткової важливості масової інформації - просвітництво з питань олімпізму, фізичної культури та спорту, здорового способу життя перетворюється на один із найзначніших соціокультурних феноменів сучасності, стає видом масово-комунікативної діяльності, що сприяє формуванню пріоритетів, цінностей та стереотипів інформаційного суспільства.

Особливості сучасних соціальних умов ставлять перед системою освіти завдання підготовки майбутніх педагогів, які готові легко адаптуватися до нових суспільних умов. Процес переорієнтації освіти з «когнітивного» на «компетентнісний» підхід є необхідною умовою модернізації та приведення її результатів у відповідність до міжнародних стандартів. Практика сучасної освіти визначила соціальне замовлення, виражене у необхідності готувати вчителів-предметників, компетентних не лише у питаннях використання сучасних освітніх технологій, а й у питанні формування в населення ціннісного ставлення до фізичної культури та спорту, зокрема, до здорового способу життя. Водночас аналіз освітніх програм педагогічних закладів вищої освіти дозволив зробити висновок, що такого важливого аспекту професійної підготовки майбутніх вчителів, як формування компетенцій просвітницької діяльності з олімпійської освіти, фізичної культури та спорту, здорового способу життя, належної уваги не приділяється.

Аналіз науково-методичної літератури щодо обраної нами проблеми дозволив визначити підходи, на базі яких стає можливим розробка методики формування у студентів педагогічного закладу вищої освіти, та не лише педагогічного, компетенцій просвітницької діяльності з олімпійської освіти, фізичної культури та спорту, здорового способу життя серед населення.

Компетентнісне навчання є перспективним, так як підготовка за такого підходу спрямована не лише на набуття студентами

закладів вищої освіти знань та умінь. У цьому підході робиться акцент на практикоорієнтований компонент компетенцій, що формуються і який пов'язаний з майбутньою професійною діяльністю. За такого підходу навчальна діяльність набуває дослідницького та практико-орієнтованого характеру.

Методика формування компетенцій з просвітницької діяльності олімпійської освіти, фізичної культури та спорту, здорового способу життя передбачає взаємозв'язок компетенцій та індивідуально-психологічних особливостей особистості (комунікативна компетентність, культурно-психологічний потенціал особистості, творчі здібності, креативність), на підставі чого виникає необхідність створення відповідних завдань діяльності та застосування відповідних психолого-педагогічних умов, спрямованих на: застосування активних та інтерактивних педагогічних технологій; самостійного виконання завдань (створення макетів плакатів, текстів просвітницького характеру із застосуванням правил побудови психографіки рекламного тексту, підготовка виступу перед аудиторією з мультимедійним супроводом тощо); ініціювання науково-дослідної самостійної роботи студентів з урахуванням специфіки майбутньої професійної діяльності; виявлення динаміки формування компетенцій (знань, умінь, навичок) з метою усвідомлення студентами ефективності психолого-педагогічних умов розробленої нами методики.

Розглянемо це більш детально.

Психолого-педагогічні умови: активні, інтерактивні педагогічні технології; самостійне виконання завдань із доступом до інтерпретації даних; спрямованість педагогічних технологій з урахуванням характеру майбутньої професійної діяльності.

Шляхи вирішення:

- усвідомлення важливості просвітницької діяльності з олімпізму, фізичної культури та спорту, здорового способу життя;
- забезпечення знаннями про основні типології рекламних засобів;
- навчання вербального спілкування та поведінки людини залежно від характеру аудиторії для просвітницької діяльності з олімпізму, фізичної культури та спорту, здорового способу життя;

- співвіднесення спрямованості просвітництва та рекламних засобів із характером педагогічної діяльності.
- формування умінь використання прийомів самопрезентації у просвітницькій діяльності;
- опанування технологій для створення друкованої рекламної продукції;
- формування умінь просвітницьких текстів з урахуванням цільової аудиторії в сучасних ринкових умовах;
- формування умінь планування розміщень просвітницьких та рекламних засобів з метою залучення різновікового контингенту до занять фізичної культури та спортом.
- формування технологій спілкування у процесі просвітницької діяльності з олімпійської освіти, фізичної культури та спорту, здорового способу життя;
- формування технологій застосування просвітницьких та рекламних засобів з урахуванням розуміння олімпізму, потреб у заняттях фізичною культурою та спортом, ведення здорового способу життя різними віковими групами та соціальними верствами населення;
- формування технологій розробки ефективних рекламно-інформаційних засобів з урахуванням специфіки видів фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- формування технологій донесення до людини цінностей фізичної культури та спорту у засобах масової інформації.

З урахуванням сучасних вимог до характеру педагогічних технологій у процесі професійної підготовки важлива увага повинна приділятися науково-дослідній спрямованості самостійної роботи студентів, яка полягає у пошуку нової інформації, необхідної для виконання завдань, у розподілі обов'язків при виконанні командних видів робіт, де здійснюється обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Активність та інтерактивність педагогічних технологій реалізується при виконанні проектних студентських робіт, рольових ігор з урахуванням специфіки професійної діяльності, джерел наукової та навчально-методичної літератури, відео та фотоматеріалів просвітницької діяльності у сфері олімпійської освіти, фізичної культури та спорту, здорового способу життя.

Реалізація педагогічних технологій супроводжувалася: зворотним зв'язком студентів із викладачем; взаємною оцінкою результатів діяльності на заняттях між студентами та контролем з боку викладача.

Цілеспрямоване формування у студентів педагогічного закладу вищої освіти компетенцій просвітницької діяльності з олімпійської освіти, фізичної культури та спорту, здорового способу життя серед населення, здійснюється на основі складових розробленої методики, що включають такі групи активних та інтерактивних методів навчання:

Ділові ігри, які активізують мислення, моделюють професійну діяльність або будь-яку іншу діяльність, одним з варіантів є рольові ігри. У процесі гри формується приналежність учасників до колективу, повага до думки інших, розвивається логічне мислення, вміння спілкуватися у процесі роботи, мовні навички, невербальна комунікація.

Рольові ігри, спрямовані на вдосконалення у практичну перевірку комунікативної компетентності, професійної поведінки, конструктивності спілкування. Студенти у ролі тренерів, вчителів та директорів шкіл, батьків, учнів, виконують завдання, пов'язані з проведенням, для прикладу, презентації обраного виду спорту з урахуванням вікових та гендерних відмінностей. Відтворюються ситуації різних варіантів спілкування: «вчитель – батьки», «вчитель – директор школи», «вчитель – учні» тощо.

Соціодрама - сюжетно-рольова гра, що розвивається як подія, зумовлена соціальною позицією головних персонажів гри, учасники поведуться відповідно до покладених на них ролей у запропонованій ситуації. Правомірність зайнятої ними позицій виступає предметом аналізу та оцінки всіх учасників та глядачів гри.

Також широко можуть використовуватись дискусійні методи. У процесі дискусій студенти готують публічний виступ про значущість олімпізму з подальшим обговоренням у групі. Такий вид діяльності дозволяє розвивати у студентів здатність до швидкого формулювання думок, відповідати на поставлені питання та вступати в дискусії, переконливо та аргументовано відстоювати свою точку зору у суперечливих, проблемних, дискусійних ситуаціях; використовувати навички ефективного слухання та ведення діалогу, особливості вербальної та невербальної комунікації, враховувати мовленнєве спілкування та поведінку залежно від характеру аудиторії.

У процесі використання методу кейсів, студентам пропонуються ситуації з їхньої майбутньої професійної

діяльності. Наприклад, ситуація «молодий, недосвідчений вчитель – батьки».

Ця педагогічна технологія покращує комунікативну компетентність, конструктивність спілкування, формує ділову поведінку, сприяє культурно-психологічній саморегуляції.

Проблемні методи навчання дозволяють вирішувати питання з урахуванням проблемних ситуацій, що виникають у практиці педагогічної діяльності. Для вирішення проблем студентам необхідно створити засіб просвітницької діяльності (зміст та структура друкованого, відео - та аудіо-матеріалу), скласти текст виступу перед аудиторією (батьками, дітьми, педагогами тощо) з урахуванням особливостей цільової аудиторії (гендерних, вікових, соціальних), в результаті створюються макети друкованої рекламної продукції, що сприяють просвітництву цінностей олімпізму, фізичної культури та спорту, здорового способу життя. Враховуються особливості розміщення засобів просвітницької діяльності, особливості кольору, світла, форми та ілюстративного матеріалу.

Мозковий штурм. Дана педагогічна технологія сприяє вдосконаленню у випробуваних творчого мислення, здатності відстоювати свою точку зору, аргументовано та доказово переконувати інших у процесі творчої дискусії. Студенти під час групової взаємодії займаються розробкою розробляють гасла залежно від гендерних і вікових особливостей цільової аудиторії.

Даний вид групової діяльності студентів розвиває загальну систему мислення, стимулює компоненти творчих здібностей та особистісної креативності; невербальну креативність та комунікативну компетентність.

Список літератури.

1. Про затвердження професійного стандарту «Викладач закладу вищої освіти» Наказ Міністерства освіти і науки України м. Київ № 1166 від 16 жовтня 2024 р. (дата звернення 31.01.2025 р.) <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vykladach-zakladu-vyshchoi-osvity1466>

2. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» Наказ Міністерства освіти і науки України м. Київ № 1225 від 29 серпня 2024 р. (дата звернення 31.01.2025 р.) <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>

3. Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 рок. Кабінет Міністрів України постанова від 4 листопада 2020 р. № 1089 Київ (дата звернення 31.01.2025 р.) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text>

4. Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722 <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>

5. Bulatova M., Bielokurov D. Memorabilia in Olympic Culture and Heritage. - Published by the National Olympic Committee of Ukraine: Private Enterprise "Persha Drukarnya" Kyiv, Ukraine. 2024 – 663 p. (дата звернення 31.01.2025 р.) <https://noc-ukr.org/en/olympic-education/memorabilia-in-olympic-culture-and-heritage/>

6. Pedagogical conditions for the formation of physical culture in first grade school students by means of olympic education in the New Ukrainian School: [Collective monograph]. Edited by Ya. Galan, A. Ohnystyi, O. Andrieieva, Ya. Zoriy, Yu. Moseychuk, O. Yarmak, K. Ohnysta, M. Kozhokar. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2020. 118 p. ISBN: 978-9934-588-54-9, (дата звернення 31.01.2025 р.) DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-54-9>

Кан Ю.Б. <https://orcid.org/0009-0006-3638-4861>

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ОЛІМПІЙСЬКОГО УРОКУ ТА ОЛІМПІЙСЬКОГО ТИЖНЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ В ОНЛАЙН-ФОРМАТІ

Херсонський державний аграрно-економічний університет
Херсонське обласне відділення (філія) Комітету з фізичного
виховання та спорту
Міністерства освіти і науки України

Annotation. *This article aims to review the methodology for conducting the Olympic Lesson and Olympic Week in an online format, as well as to present a step-by-step plan for implementing these activities. The expected outcomes of this methodology include the development and promotion of sports, increased interest in leading a healthy lifestyle, active recreation, and physical activity in modern conditions. Additionally, it aims to boost*

student participation at all levels in sports and fitness activities, focusing on promoting the Olympic Movement.

Keywords: *methodology, Olympic lesson, Olympic week, educational institution, online, healthy lifestyle, recreation, physical activity.*

Актуальність теми дослідження. Останні роки у зв'язку з пандемією, а потім із введенням воєнного стану в багатьох закладах освіти стало неможливим проведення не тільки уроків з фізичної культури та тренувань, а й проведення позаурочної діяльності з цього напрямку роботи із здобувачами освіти. Це стосується такого важливого напрямку як популяризація і розвиток Олімпійського руху серед учнівської та студентської молоді. Основними заходами цього напрямку є Олімпійський урок та Олімпійський тиждень. У зв'язку з цим виникла негайна проблема щодо розробки методики проведення цих заходів в онлайн-форматі.

Мета дослідження – проаналізувати методику проведення Олімпійського уроку та Олімпійського тижня в онлайн-форматі та розробити поетапний план їх реалізації, визначити заходи, які мають найбільший вплив для подальшого аналізу та коригування роботи з метою популяризації Олімпійського руху серед дітей та молоді в сучасних умовах,

Методи дослідження. У процесі дослідження використано такі методи: аналіз літературних джерел та нормативних документів, що дозволив вивчити теоретичні засади проведення Олімпійського уроку та Олімпійського тижня; метод моделювання, який дав змогу розробити поетапний план реалізації цих заходів в онлайн-форматі; метод педагогічного експерименту, застосований для перевірки ефективності запропонованої методики в умовах дистанційного навчання.

Результати дослідження. Головна мета Олімпійського уроку та Олімпійського тижня – популяризувати олімпійські ідеали, цінності та принципи серед дітей та молоді, формувати у них активну життєву позицію, виховувати повагу до спорту, здорового способу життя та досягнень спортсменів [5, 6].

Завдання Олімпійського уроку та Олімпійського тижня:

- Ознайомити здобувачів з історією Олімпійських ігор, їх значенням та традиціями.
- Виховувати у школярів почуття патріотизму, гордості за успіхи українських спортсменів.

- Стимулювати інтерес до занять з видів спорту та здорового способу життя, активного відпочинку та фізичної активності.

- Залучити максимальну кількість здобувачів освіти до проведення заходу.

- Створити позитивну атмосферу єднання та дружби в навчальному закладі [4].

Для успішного проведення Олімпійського уроку та Олімпійського тижня в онлайн-форматі необхідно провести ретельну підготовчу роботу, яка включає в себе:

1. Створення робочої групи з учителів, тренерів та представників адміністрації.

2. Розробка розкладу та програми заходів Олімпійського уроку та Олімпійського тижня.

3. Організація практичних семінарів, навчань по методиці проведення заходів в онлайн-форматі.

4. Вибір теми та сценарію Олімпійського уроку.

5. Підбір матеріалів та ресурсів для онлайн-заходів.

6. Інформування батьків та здобувачів про заплановані заходи.

7. Організація технічного забезпечення для проведення онлайн-заходів.

Олімпійський урок може проводитись за допомогою різних онлайн-форм, методів, інструментів, що дозволить зробити його цікавим та інтерактивним для здобувачів. Можна використовувати наступні варіанти:

- Інтерактивна презентація

За допомогою презентаційних програм можна створити яскраву та динамічну презентацію, яка допоможе здобувачам дізнатися більше про історію Олімпійських ігор, цінності та принципи Олімпійського руху. Презентацію можна доповнити візуальними матеріалами – фотографіями, відеороликами, анімацією.

- Відеоконференція

Проведення відеоконференції з відомим спортсменом, тренером або з іншими представниками Олімпійського руху, що дозволить здобувачам отримати пряме спілкування, цінну інформацію з перших вуст та поставити запитання. Це також сприятиме підвищенню мотивації здобувачів до занять спортом, формуванню позитивного ставлення до здорового способу життя та залученню їх до активної участі в Олімпійському русі,

оскільки безпосередній контакт із видатними спортсменами та тренерами дозволяє отримати натхнення, реальні приклади успіху та розширити розуміння значущості спортивних досягнень.

- **Онлайн-вікторина**

Проведення онлайн-вікторини на тему Олімпійських ігор допоможе перевірити знання здобувачів та зробить Олімпійський урок більш інтерактивним. Для вікторини можна використовувати спеціальні онлайн-платформи, наприклад, Kahoot або Google Forms. Використання Kahoot має низку переваг: інтерактивний формат із гейміфікацією підвищує залученість здобувачів, елементи змагання стимулюють мотивацію, а миттєвий зворотний зв'язок дозволяє одразу оцінити рівень засвоєння матеріалу.

- **Спільні онлайн-тренування**

Здобувачам можна запропонувати взяти участь у спільних онлайн-тренуваннях з елементами фізичної активності. Для цього можна використовувати онлайн-платформи для тренувань, Youtube-канали з відео уроками, власні розробки викладача тощо.

Олімпійський тиждень може проводитися з використанням різних онлайн-форм, методів та інструментів, що дозволить залучити учнівську та студентську молодь до широкого спектра активностей і зробить заходи більш цікавими та різноманітними. Поєднання відеоконференцій із відомими спортсменами, інтерактивних вікторин на платформах Kahoot, віртуальних челленджів, веб-квестів, онлайн-тренувань, онлайн-конкурсів та змагань, а також онлайн-лекцій та майстер-класів сприятиме підвищенню мотивації здобувачів, розширенню їхніх знань про Олімпійський рух та заохоченню до здорового способу життя.

- **Онлайн-конкурси та змагання**

Проведення онлайн-конкурсів малюнків, віршів, есе, онлайн-виставок дитячих робіт на тему Олімпійських ігор або відеороликів з виконанням спортивних вправ з олімпійських видів спорту.

- **Онлайн-лекції та майстер-класи**

Проведення онлайн-лекцій, майстер-класів, дискусій про спорт, про історію Олімпійських ігор, олімпійські цінності, здоровий спосіб життя, тренувальний процес та інше із залученням відомих спортсменів та тренерів.

- **Віртуальні челленджи**

Віртуальні челленджи дозволяють учасникам виконувати спортивні або інтелектуальні завдання, фіксувати свої досягнення та порівнювати результати з іншими учасниками. Це може бути, наприклад, змагання на кількість присідань або віджимань, які здобувачі виконують в онлайн-форматі і завантажують відеозаписи своїх спроб. Такі завдання сприяють розвитку фізичної активності, командного духу та здорової конкуренції.

- Веб-квести

Такий тип активності дозволяє здобувачам вирішувати завдання, пов'язані з історією та цікавими фактами Олімпійських ігор. Здобувачі мають виконати серію завдань, досліджуючи матеріали, відповідаючи на питання та виконуючи практичні вправи, що стимулює їхню активність та цікавість до предмету. Веб-квести можуть включати в себе інтерактивні елементи, наприклад, відео, ілюстрації, посилання на ресурси, що допомагають здобувачам краще орієнтуватися в темі та розвивати критичне мислення.

Для проведення онлайн-конкурсів та змагань можна використовувати спеціальні онлайн-платформи, наприклад, Kahoot або подібні, а також інструменти Google, зокрема Google Forms. Для онлайн-лекцій та майстер-класів можна використовувати платформи відеоконференцій (Zoom, Google Meet, Discord), Youtube-канали тооj/

За результатами дослідження найпопулярнішими заходами за програмою Олімпійських уроків та Олімпійського тижня в Херсонській області стали:

- 1) Олімпійські уроки-бесіди: «Олімпійськими сходінками», «Ми — майбутні олімпійці», «Ігри, що підкорили світ», «Спортивний калейдоскоп», «Мій кумир у спорті – це...»
- 2) Проведення зустрічей із здобувачами освіти та обговорення різноманітних тем, а саме: «Збереження ментального здоров'я через рух: чому це важливо?», «Спорт, як шлях до особистісного розвитку та командної роботи», «Переваги активного способу життя та підтримка здорового способу життя», «Розвиток фізичних навичок через спортивні ігри та тренування» тощо.
- 3) Уроки-спілкування з видатними спортсменами області, тренерами, представниками НОК України.

4) Уроки-тренінги: «Спорт – посол миру», «Олімпійський урок» «Діти - Олімпійська надія України», «Олімпійські чемпіони України».

5) Урок-гра: «Види спорту», майстерка від вчительок початкових класів «Ні дня без спорту», інтерактивна гра «Параолімпійські ігри: історія нашої ПЕРЕМОГИ!», «Що я знаю про спорт?», гра-вікторина «Стежками олімпійських ігор».

6) Уроки-руханки: «Спортивний клас», загальношкільна руханка «Спорт – це життя!», виконання гімнастичних вправ «Весела перерва», «Весела перерва» для вчителів.

7) Флешмоби та челленджі: «Спорт для мене», «Передай естафету УСПІХУ», «Роби зі мною, зроби краще, ніж я», «На сходинах до Олімпу», челлендж «Планка», онлайн-марафон з фізичних вправ, «Передай наступному», «Здорові діти – здорова нація», «Перерва без гаджетів».

8) Онлайн-змагання: «Весела скакалка», відео-щоденник «Я – блогер спорту!», турнір з онлайн-шахів, онлайн-шашок, «Фітнес виклик», «Спортивна сім'я», змагання з тестових вправ, змагання руханок, змагання зі стрибків на скакалці, змагання з технічних елементів видів спорту, фестиваль спортивних активностей тощо.

9) Вікторини: «Олімпійська гордість Херсонщини», «Види спорту», «Ігри, що підкорили світ», «Фізична культура і спорт в період Державного Суверенітету України».

10) Конкурси: на кращу ранкову зарядку «Я здоров'я бережу», створення фотоколажу «Рух – це життя» (активна фізична діяльність в домашніх умовах), на кращий спортивний плакат «Олімпійська формула успіху», створення рекламного відеоролику «Спорт єднає нас задля ПЕРЕМОГИ!», «Я і спорт», конкурс малюнків «Мистецтво спорту», «Україна олімпійська».

11) Майстер-класи: від олімпійських зірок «Повтори за мною, якщо зможеш», «Підняття гантелі», «Гімнастичні вправи».

12) Акції-реклами активного способу життя: «Мої олімпійські рекорди».

Після завершення Олімпійського уроку та Олімпійського тижня необхідно провести підведення підсумків, нагородити найбільш активних здобувачів, батьків, викладачів відповідними дипломами, подарунками та іншими відзнаками, а усіх учасників, незалежно від результату, сертифікатами. Також необхідно провести оцінку ефективності заходів. Це допоможе визначити сильні сторони та слабкі місця, а також внести

корективи для проведення заходів у майбутньому. Для оцінки ефективності потрібно:

- Провести опитування здобувачів та батьків.
- Зібрати відгуки про проведені заходи.
- Проаналізувати участь здобувачів в онлайн-заходах.
- Оцінити досягнення здобувачів в рамках Олімпійського тижня.
- Підготувати фото- і відеозвіти про проведення заходів.
- Надати узагальнену інформацію до органів управління освітою, фізичної культури та спорту, відділень Національного олімпійського комітету.
- Провести активну роботу по висвітленню проведених заходів в засобах масової інформації та інтернет-ресурсах (Фейсбук, Інстаграм, ТікТок та інші).

Результати оцінки ефективності можна використовувати для покращення організації майбутніх Олімпійських уроків та Олімпійських тижнів, а також для виявлення напрямків подальшої роботи із здобувачами.

Систематична підготовча робота організації та проведення Олімпійського уроку та Олімпійського тижня в онлайн-форматі дозволила значно підвищити кількість учасників у закладах освіти всіх рівнів Херсонської області.

Таблиця 1
Кількісний склад здобувачів закладів освіти Херсонської області, які охоплені заходами Олімпійського уроку та тижня

Заклади освіти	Кількість учасників			
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Заклади освіти всіх рівнів	12644	6432	16040	47326

Це стало можливим завдяки збільшенню кількості проведених семінарів спільно з обласним відділенням Національного олімпійського комітету для вчителів, викладачів фізичного виховання, тренерів, відповідальних в управліннях, відділах освіти за фізичне виховання та спорт в Громадах, підготовці методичних матеріалів по проведенню вище вказаних заходів в онлайн-форматі, активізації просування (проведення

рекламних кампаній та медіа-заходів, висвітлення у соціальних мережах Фейсбук, Інстаграм, ТікТок).

Результати дослідження. Очікувані результати та прогноз на наступний рік полягають у досягненні кількох важливих цілей. По-перше, це розвиток та популяризація видів спорту, що дозволить залучити більшу кількість здобувачів до регулярних фізичних занять та спортивних активностей. Залучення учасників до різноманітних онлайн-форматів заходів, таких як відеоконференції, конкурси, челленджі та веб-квести, сприятиме підвищенню інтересу до різних видів спорту та зміцненню спортивної культури серед молоді.

По-друге, очікується підвищення рівня зацікавленості до ведення здорового способу життя, активного відпочинку та фізичної активності в сучасних умовах. Враховуючи зміни в освітньому процесі, особливо під час пандемії та в умовах воєнного стану, важливо створювати нові можливості для активного відпочинку, навіть у обмежених умовах, зокрема через онлайн-інструменти та методи. Цей процес допоможе сформувати у молоді стійку мотивацію до здорового способу життя та підвищити її обізнаність щодо важливості фізичної активності для загального благополуччя.

Нарешті, одним із важливих результатів є збільшення кількості здобувачів освіти всіх рівнів, які прийматимуть участь у заходах фізкультурно-спортивного спрямування, зокрема заходах, що сприяють популяризації Олімпійського руху. Очікується, що завдяки проведенню різноманітних заходів, таких як онлайн-вікторини, майстер-класи та тренування, кількість здобувачів, які активно беруть участь у спортивних та фізкультурних заходах, збільшиться. Це дозволить не тільки популяризувати Олімпійський рух серед учнівської та студентської молоді, а й забезпечить сталий інтерес до спорту та фізичної активності на всіх рівнях освіти.

Висновки. У результаті проведеного дослідження можна зробити кілька важливих висновків. Використання онлайн-форматів, таких як відеоконференції, віртуальні челленджі, веб-квести та інтерактивні платформи, показало свою ефективність у популяризації Олімпійського руху серед учнівської та студентської молоді. Ці інструменти сприяли підвищенню інтересу до фізичної культури, зробивши заходи доступними та цікавими для здобувачів. Онлайн-взаємодія з видатними спортсменами та тренерами надихнула здобувачів на участь у

спортивних активностях і сприяла розвитку позитивного ставлення до здорового способу життя.

Завдяки проведенню Олімпійського уроку та Олімпійського тижня у онлайн-форматі також вдалося значно збільшити кількість здобувачів, які брали участь у фізкультурно-спортивних заходах, що сприяє популяризації Олімпійського руху серед молоді. Позитивні результати дозволяють зробити прогноз, що в майбутньому ці методики будуть продовжувати розвиватися, а участь здобувачів у спортивних заходах зростатиме, що позитивно впливатиме на рівень фізичної активності та здоров'я учнівської та студентської молоді.

Враховуючи досягнуті результати, важливо продовжувати вдосконалювати онлайн-методику, інтегруючи нові технології та інструменти для ще більшої інтерактивності та доступності заходів. Очікується, що з кожним роком кількість учасників онлайн-заходів зростатиме, що дозволить зміцнити спортивну культуру серед молоді та підвищити загальний рівень фізичної активності в сучасних умовах.

Список літератури.

1. Булатова М.М. Енциклопедія олімпійського спорту в запитаннях і відповідях. К.: Олімпійська література, 2009. 400 с.

2. Єрмолова В.М. Олімпійська освіта в школі / В.М. Єрмолова. – К., 2009. 85 с.

3. Єрмолова В.М. Олімпійська освіта: теорія і практика: навч. посіб. / В. М. Эрмолова. К., 2011. 335 с.

4. Наказ Міністерства молоді та спорту від 14.12.2021 №4849 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо типової структури програм підготовки до Олімпійських ігор та форм звітів з їх виконання». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v4849924-21#Text> (дата звернення: 27.01.2025)

5. Положення про Всеукраїнській олімпійський урок. URL: <https://noc.kr.ua/wp-content/uploads/2024/03/Polozhennya-Olimpijskyj-urok-2024p.pdf> (дата звернення: 27.01.2025)

6. Положення про Олімпійський тиждень «Україна єдне серця». URL: <https://noc.kr.ua/wp-content/uploads/2024/08/Polozhennya-Olimpijskyj-tyzhden-2024.pdf> (дата звернення: 27.01.2025)

ІВАН ПІДДУБНИЙ – ВИЗНАЧНА ПОСТАТЬ УКРАЇНСЬКОГО СПОРТУ

КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж ім. Т. Г. Шевченка
Черкаської обласної ради»

*«Пізнай свій край...
Себе, свій рід, свій народ,
свою землю і ти побачиш
свій шлях у життя».*

Г. С. Сковорода

Annotation: *The article deals with the outstanding Ukrainian sports figure Ivan Piddubny, who is one of the main figures in scientific activity, since the study of the activities of athletes of the second half of the 19th - early 20th centuries is of great importance. The author analyzes and summarizes the above-mentioned issues, his sports achievements and awards that he received during his life. He also focuses on prestigious sports competitions dedicated to the figure of this athlete, which are held in Ukraine today. The results show that Piddubny's sports achievements and the unique title of «Champion of Champions» awarded to him influenced the further development of wrestling.*

Keywords: *sport, wrestling, Piddubny.*

На Черкащині у всі історичні періоди народжувалися люди, які відігравали визначну роль у формуванні української історії та культури, світогляду українського народу. Також є фахівці, які своєю самовідданою працею зробили внесок у розвиток Черкащини. Всі вони є нашою історією і заслуговують на те, щоб про них знали нащадки та сучасники [6].

Іван Піддубний походив із козацького роду. Він народився 8 жовтня 1871 року (26 вересня за н.ст.) у селі Красенівка на Полтавщині, поблизу Золотоноші (нині Черкаська область), де прожив з батьками 20 років. Від батька Іван Піддубний успадкував неабияку силу (у 17 років він міг легко пригнути рогами корову до землі), а від матері - музичний слух (Іван

співав у церковному хорі разом з батьком і матір'ю). Предки Івана Піддубного, як і інших козаків, були хліборобами та захисниками рідної землі. Мабуть, єдиним успадкованим багатством Івана було його богатирське здоров'я та чесноти, прищеплені йому з дитинства: працьовитість, любов до Батьківщини та шляхетність.

Батько Піддубного, Максим Іванович, був богатирського зросту і сили, здатний без зусиль самостійно підняти п'ятифунтовий мішок зерна і закинути його на віз. Через багато років Іван Піддубний розповідав, що сильнішим за нього був лише його батько.

Мати Івана, Ганна Данилівна, походила з давнього козацького роду Науменків, що славився своїм довголіттям. Дід Івана по матері був колишнім солдатом, який прослужив у війську чверть століття і, кажуть, дожив до 120 років.

Іван ріс звичайною селянською дитиною. З дитинства був привчений до важкої селянської праці. До юнацьких років Іван жив у селі, дивуючи односельців своєю добре розвиненою статурою і силою. У віці 21 року Іван переїхав до Криму, де працював вантажником, не тільки завантажуючи по 80 кг вантажу, а й здійснюючи героїчні вчинки. Наприклад, тримав на плечах телеграфний стовп, за який чіплялися люди. В один момент їх було вісім чоловік. Стовп тріснув, а Іван вистояв [1].

Пізніше він познайомився з двома спортсменами, А. Преображенським та В. Васильєвим, які допомогли йому зробити перші кроки у боротьбі. Тренувальний день Піддубного завжди включав ранкову зарядку, холодний душ, масаж і годину теоретичного вивчення правил і прийомів боротьби. Потім йому один за одним кидали виклик три борці-любители: перший боровся 20 хвилин, другий - 30 хвилин, а третій - 40 хвилин. Потім він бігав 10-15 хвилин з 20-кілограмовою гантеллю в руці. У вільні від тренувань дні він приймав 25-хвилинний крижаний душ у так званому «лікарському боксі» - паровій лазні, температура якої сягала 50 градусів. Увечері виходив на прогулянку з 33-кілограмовою металевою штангою в руці [5].

У 1897 році взяв участь у своїх перших змаганнях з боротьби на поясах. Потім переїхав до Києва і виступав у цирку братів Нікітіних. Медична комісія, що оглянула борця, зафіксувала такі антропометричні дані: зріст –184 см, вага –118 кг, груди –137 см, біцепс –44 см, передпліччя –36 см, зап'ястя –21 см, шия –

60 см, стегна –68 см, голілки –47 см. Тут він вперше навчився техніці французької боротьби і відразу захопився нею.

Як всесвітньо відомий борець, Іван Піддубний відрізнявся від інших борців не лише винятковою силою, а й витривалістю. «У боротьбі руки, ноги, плечі, шия, спина, живіт, груди ..... і голова - все це найважливіше», - говорив він своїм учням. Секрет непереможності цього видатного героя полягав в ідеальному поєднанні надзвичайних фізичних даних і високого спортивного стилю.

Таблиця 1.

Досягнення І. Піддубного на чемпіонатах світу з боротьби

№ з/п	Країна	Місто	Рік	Вид боротьби	Місце	Ранг змагань
1	Франція	Париж	1903	Французька	III	Чемпіонат світу
2	Франція	Париж	1905	Французька	I	Чемпіонат світу
3	Франція	Париж	1906	Французька	I	Чемпіонат світу
4	Італія	Мілан	1906	Французька	I	Чемпіонат світу
5	Австрія	Відень	1907	Греко-римська	I	Чемпіонат світу
6	Франція	Париж	1908	Французька	I	Чемпіонат світу
7	Німеччина	Франкфурт	1909	Французька	I	Чемпіонат світу

Невдовзі він вступив до Петербурзького атлетичного товариства і разом з ним змагався на чемпіонаті світу 1903 року в Парижі, а між 1905 і 1909 роками завоював шість світових титулів у французькій боротьбі [3; 4; 5].

Ім'я Івана Піддубного було в міжнародному спорті одним із найбільш відомих і почесних. Він протягом 25 років був у світі символом непереможної сили, блискучої майстерності й техніки. Уся спортивна преса в численних статтях, нарисах та фейлетонах одноставно славилася богатира, який за чотири роки, із 1905 по 1909-й, переміг «туше» кращих у світі борців, у тому числі трьох чемпіонів світу, кількох чемпіонів Європи та десятки чемпіонів окремих країн. Він здобув звання чемпіона Алжиру, Бельгії, Італії, Німеччини, Франції. Його називали «чемпіоном чемпіонів» – титулом, якого до нього ніхто не мав.

У віці 55 років Піддубного запросили виступити на відкритому чемпіонаті Сполучених Штатів Америки з професійної боротьби. Він виграв міжнародні змагання в Клівленді, Лос-Анджелесі, Нью-Йорку, Сан-Франциско, Чикаго та Філадельфії, ставши чемпіоном США. Тут Піддубний переміг сильних борців з

Канади, Італії, Німеччини, Греції, Ірландії та ін. У 57 річному віці його визнали найкрасивішим чоловіком на міжнародному конкурсі чоловічої краси, що проходив у США [3].

У 1927 році Іван Піддубний оселився в місті Єйськ (нині Краснодарський край). Тут лунала українська говірка. Зберігся опис помешкання богатиря. Над канапою висів портрет Тараса Шевченка, обрамлений лавровим вінком, а під ним на полиці стояли різні видання «Кобзарів». Коли хтось запитував Івана Максимовича, навіщо йому стільки «Кобзарів», він відповідав: «Я вірю в Бога, а святих не знаю, тож замість них «Кобзаря» тримаю». Дружині він не раз співав улюблену пісню «Дивлюсь я на небо».

Іван Піддубний відомий ще й тим, що коли він отримав паспорт громадянина СРСР, то в ньому його прізвище було написано з літерою «О», а саме «Поддубний», а його національність написана «руський». Іван Піддубний власноруч виправив у цьому документі «О» на «І» та написав національність «українець» [1].

У 1947 році, вже в похилому віці, виступає з програмою «50 років на арені цирку», а через два роки дав прощальну виставу в Тульському цирку.

На запитання, хто був його найбільшим коханням, Піддубний відповідав: «Україна, звісно, а то як інакше?» Свої перемоги в спорті він пояснював так: «Виходячи на сцену, я молився за Україну. Тому й перемагав!» [2].

Іван Піддубний помер у Єйську 8 серпня 1949 року. Він залишив по собі легендарну славу атлета, ім'я якого стало символом незламної сили українського народу. За вагомі досягнення в спорті Іванові Максимовичу присвоєно звання заслуженого артиста РРФСР (1939) та заслуженого майстра спорту СРСР (1945), а також нагороджено орденами Почесного легіону (1911) й Трудового Червоного Прапора (1939) [3].

Одразу після смерті Піддубного в СРСР почали організовувати змагання з боротьби на його честь: перший турнір пам'яті відбувся в 1953 році, а в 1962 році він набув міжнародного статусу.

В Україні ім'я Піддубного увічнено в назвах вулиць в селі Красенівка, селищі Чорнобай, містах Золотоноша, Черкаси, Київ, є провулок у Полтаві. У Красенівці встановлено пам'ятник, відкрито народний музей села імені Піддубного. Щороку на

малій Батьківщині Івана Піддубного відбуваються Всеукраїнські свята богатирської сили.

З нагоди 150-річчя Івана Піддубного випущено ювілейну монету та пам'ятну медаль, відбувся Кубок України з боротьби греко-римської, Всеукраїнське свято богатирської сили, чемпіонат України з боротьби греко-римської, видано книгу «Іван Піддубний: весь світ упав до ніг твоїх».

Іван Піддубний став найвидатнішим українським спортсменом II половина XIX – початок XX ст., який почав свій шлях із циркової боротьби, а в подальшому здобув шість титулів чемпіона світу та десятки перемог на змаганнях різного рівня.

Він був легендою ще за життя, його постать можна порівняти з Гераклом, хоча останній походив з грецьких міфів [1].

Іван Максимович жив у непрості часи, попри це ніколи не цурався свого українського походження і вважав себе українцем. І зараз не стихне голос боротьби за нашу історію, наших героїв. Мабуть, цей феномен спортивного довголіття був би більшим, якби він жив в іншому часі.

Список літератури.

1. Зборовський А. Він був легендою ще за життя. *Кримська світлиця*. 2023.14.07. № 28. <http://svitlytsia.crimea.ua/?section=article&artID=25300>
2. Іван Піддубний Олімпійська арена. К., 2010. № 7. С. 16.
3. Іван Піддубний – символ української сили [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.personal-plus.net/405/7542.html>
4. Піддубний Іван Максимович [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Піддубний_Іван_Максимович.
5. Приліпко М. В. Іван Піддубний – сила України: істор.-док. дослідж. Черкаси :Брама-Україна, 2006. 156 с.
6. <http://cdu.edu.ua>

ВОЄННИЙ І ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТИ В КОНТЕКСТІ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР

Львівський національний університет
імені Івана Франка

Annotation. *The article analyses the impact of political and military conflicts on the Olympic Games, from the beginning of the 20th century to the present day. The article also examines examples of political and military interventions that took place during the Olympics, in particular during the Second World War, the bloody events in Mexico City (1968) and Munich (1972), as well as the conflicts in Georgia and Ukraine during the 2008 and 2014 Olympics. It is concluded that, despite the ideals of the Olympic truce, war and politics remain an integral part of Olympic history.*

Keywords: *Olympic Games, politics, military conflicts.*

Актуальність теми дослідження. Олімпійські ігри – це не лише найбільші, найвагоміші спортивні змагання, у яких беруть участь найсильніші атлети всіх континентів, а це численні дипломатичні зустрічі, ділові контакти, це свято молодості, миру і здоров'я. Зацікавленість до ігор була в усі часи, не спала вона й сьогодні. Але все більше й більше спостерігаємо, як політика впливає на їх хід. Особливо в останні роки.

Мета дослідження. Здійснити аналіз впливу воєнного і політичного аспектів у контексті Олімпійських ігор.

Методи дослідження. Аналіз, порівняння та узагальнення теоретичних даних.

Результати досліджень. Із 4 лютого по 20 лютого 2022 р. в Пекіні відбулися XXIV зимові Олімпійські ігри. Цього разу за медалі змаглося майже 3 тис. спортсменів із 91 країни. Однак США, Велика Британія, Канада, Японія та ще кілька країн оголосили дипломатичний бойкот змаганням: на знак протесту проти порушення прав уйгурів у Китаї. Перераховані держави відмовилися направляти урядові делегації до Пекіну.

Прикута увага до Олімпіади була і в Україні. І не тільки зі спортивних міркувань. Так, агентство Bloomberg повідомляло, що президент КНР Сі Цзіньпін міг попросити Володимира

Путіна відкласти можливе вторгнення в Україну на час проведення Олімпіади. І в Пекіні, і в Москві цю інформацію на той час спростували. Водночас командувач української Операції об'єднаних сил Олександр Павлюк в інтерв'ю The Times заявив, що «оскільки завершення Олімпіади і спільних навчань Білорусі і РФ припадає на 20 лютого, ця дата в командування викликає занепокоєння».

Усе це підтверджує, що Олімпійські ігри за останні 125 років так і не вдалося відділити від політики.

«У «золотий вік» діяло олімпійське перемир'я і всі воєнні дії припинялися на період Ігор, а через дві тисячі років ми зупиняємо Ігри і продовжуємо наші війни», – ці слова сказав Евері Брендедж, голова Міжнародного олімпійського комітету, напередодні змагань 1956 року в Мельбурні. Далі у своєму виступі він продовжував говорити про те, що олімпійський рух не володіє ані грошима, ані вояками, щоб зупиняти конфлікти, однак може подати гарний приклад політикам, щоби ті прийняли принципи чесної гри та перестали вирішувати суперечки зі зброєю в руках.

Схожими міркуваннями керувався і П'єр де Кубертен, «батько» сучасних Олімпійських ігор. Французький барон вважав, що міжнародні спортивні змагання зможуть об'єднати людей різних національностей та поглядів, сприятимуть гармонійному розвитку людства і з часом замінять собою війни. Тим паче, що в історії існував приклад миротворчого впливу олімпійських змагань. У Стародавній Греції, у «золотий вік», про який згадував Брендедж, на період Ігор держави-поліси мали дотримуватися перемир'я та припиняти воєнні дії. Щоправда, це в ті часи це правило неодноразово порушували. Не змінилася ситуація і в новітню добу.

У 1916 р. Олімпіада мала пройти в Берліні. Однак в 1914-му спалахнула Перша світова війна і змагання скасували. Кубертен та його колега з Німеччини Карл Дієм, який відповідав за підготовку Ігор, записалися до протиборчих армій. Олімпійський стадіон в Берліні, тільки-но відкритий у 1913 році, спочатку перетворили на військовий шпиталь, а потім зробили ареною для спортивних змагань німецьких солдатів. Одна з дисциплін передбачала біг із перешкодами на 60 м із легким кулеметом у руках.

Ситуація повторилася із початком Другої світової війни, через яку скасували літні та дві зимові Олімпіади, заплановані на 1940

та 1944 роки. Щоправда, і найкривавіша війна в історії людства не змогла здолати олімпійського руху. 1940 року в німецькому концтаборі поблизу Нюрнберга пройшли підпільні «Олімпійські ігри». Змагання для полонених солдатів із Бельгії, Франції, Польщі, Англії, Нідерландів та Югославії допоміг організувати німецький фельдшер. Військовополонені змагалися у п'яти дисциплінах, серед яких, наприклад, були стрибки в довжину через невеликий рів із водою.

Ще одні «Олімпійські ігри» для полонених пройшли в липні 1944 року в нацистському таборі біля Вольденберга (сучасне містечко Добегнев у Польщі) — цього разу з дозволу адміністрації. Участь у змаганнях, які тривали 21 день, взяли 369 ув'язнених. Переможцям навіть видали дипломи та картонні медалі. У січні 1945 року із наближенням радянської армії нацисти вирішили перегнати полонених в інший табір. Піший марш у зимову погоду пережили лише 300 з приблизно 6000 бранців.

По завершенню Другої світової через війни Олімпіади більше не скасовували, однак повністю забезпечити їхнє мирне проведення так і не вдалося.

27 серпня 1968 р. в Мехіко за 10 днів до відкриття Олімпіади поліція та військові відкрили вогонь по студентській демонстрації. Загибло близько 200 осіб. Спочатку влада поклала провину на снайперів-провокаторів, які нібито спровокували сили безпеки, однак проведене через 30 років розслідування з'ясувало, що в ролі провокаторів насправді виступили бійці Олімпійської бригади – загону спецпризначенців, створеного для охорони порядку під час змагань.

На наступній літній Олімпіаді 1972 р. в Мюнхені теж трапилася кривава трагедія. Тоді в результаті нападу палестинських терористів загинуло 11 членів ізраїльської команди.

Нічого не змінилося і у XXI столітті, 8 серпня 2008 року, у перший день літньої Олімпіади в Пекіні, Грузія розпочала військову операцію із «відновлення конституційного порядку» в Південній Осетії. Тоді росія використала наступ на сепаратистів як привід для військового вторгнення до Грузії. А в 2014 році російські «зелені чоловічки» почали операцію з окупації Криму на четвертий день після завершення зимових Ігор у Сочі – коли ще діяло олімпійське перемир'я.

Висновок. Олімпійські ігри сприяють дипломатії та мирному вирішенню конфліктів, але можуть також використовуватися для політичних інтриг та маніпуляцій, що, на жаль, і спостерігаємо в наш час. З іншого боку, політика може впливати на рішення звільнити або скасувати участь країни в Олімпіаді з різних причин, таких як війна, санкції, тощо. Відтак, зважаючи на те, що росія веде повномасштабну війну з Україною, а республіка білорусь виступає «партнером» росії у цьому кривавому жакітті, не може бути і мови про участь цих двох країн-терористів у будь-яких спортивних змаганнях.

Криворучко І.В., <https://orcid.org/0000-0003-4392-0483>

Шукатка О.В., <https://orcid.org/0000-0002-2297-4709>

ТАРАС ФРАНКО ПРО ЗНАЧЕННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЖИТТІ УКРАЇНЦІВ

Львівський національний університет
імені Івана Франка

Annotation. *The article analyzes the pedagogical views of Taras Franko, the son of "Kamenyar", on physical education and its importance in the life of Ukrainians. The work informs about the life of Taras Franko, his scientific and educational activities. It is summed up that Taras Franko's views on the movement from the point of view of national, spiritual and physical education are relevant today, and the author of the monograph "History and Theory of the Movement" is included in the Kolomyia and Lviv cohort of Ukrainian teachers in the field of preserving of health.*

Keywords: *Taras Franko, monograph, physical education, ruhanka, Kolomyia.*

Актуальність теми дослідження. Тарас Франко, син Каменяра, є одним із найвідоміших представників педагогіки фізичного виховання в Україні. Видавав педагогічні та науково-популярні статті про руханку, пропагував здоров'язбереження як серед молоді, так і війська, активно продовжив справу засновника української фізичної культури Івана Боберського. Хоча міжвоєнний період Тарас Франко провів у Львові та Ряшеві, але його можна віднести до плеяди коломиїських

ідеологів здорового способу життя, оскільки в польській друкарні Адама Кисілевського в Коломиї видав монографію "Історія і теорія руханки" у 1923 році, що стала корисною для молоді та педагогів [1; 4]. Монографія "Історія і теорія руханки" є малодослідженою з точки зору аналізу педагогічних поглядів на здоровий спосіб життя, відтак, тематика про значення фізичного виховання в житті молоді згідно з працею Т. Франка є актуальною.

Мета дослідження. На основі праці "Історія і теорія руханки" здійснити аналіз поглядів Тараса Франка про значення фізичного виховання в житті українського народу.

Методи дослідження. Аналіз, порівняння та узагальнення теоретичних даних.

Результати досліджень. За основу дослідження була взята монографія Тараса Франка "Історія і теорія руханки", оригінал якої зберігається в Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка. Біографічні відомості про сина Каменяря можна знайти в статті квартири-музею родини Івана Франка у Києві, у наукових статтях І. Рошціна, Л. Чорної та І. Процик.

Тарас Франко народився 9 березня 1889 року, у день 75-роковин з дня народження Кобзаря, у родині Івана Франка та Ольги Хоружинської [5]. У 1907 році закінчив на відмінно академічну гімназію у Львові, згодом студіює у Віденському університеті за спеціальністю "класична філологія", але через хворобу батька в 1909 році довелося кинути навчання, яке в 1913 році довершив у Львівському університеті, склавши іспити з фізичного виховання [4; 5]. У 1907 році першим з родини Франків стає членом українського товариства "Сокіл-батько", створеного Іваном Боберським [2]. Після закінчення університету працює вчителем класичних мов і літератур у Станіславській гімназії, звідки під час Першої світової війни його мобілізують в австро-угорську армію й посилають на італійський фронт [5]. Пізніше вступає в Українську Галицьку Армію, де воював його брат Петро. Далі у 1920 році потрапив у російський полон, а саме в концтабір Кожухів, де працював на ремонті залізничної колії. Згодом переїжджає у Харків, де працює журналістом і перекладачем у виїзних редакціях та періодичних органах [3; 5]. Із Харкова у справах Державного видавництва робить відрядження до Одеси, де і вчителював [5]. У 1922 році повертається до Львова та викладає грецьку та

латинську мови у Львівській академічній гімназії, у 1929 році переїжджає в Ряшів, де влаштовується в польській гімназії вчителем руханки [2; 5]. У 1921 році Тарас Франко вступає до спортивного товариства "Україна", яке очолював упродовж 1923 року [2]. У 1939 році польська влада перевела Тараса Франка в Станіславів, і там застав початок радянської окупації [2; 5]. У колишній Станіславівській гімназії викладає російську мову та літературу і паралельно є наставником шкільного гуртожитку. Під час німецької окупації працює викладачем німецької мови та літератури в торговельній гімназії. Під час другої радянської окупації працює у Львівському університеті викладачем класичних мов, а у 1948-1949 роках - директором Львівського літературно-меморіального музею імені Івана Франка. З 1950 року переводять Тараса Франка до Києва на посаду наукового співробітника і завідувача бібліотекою І. Франка в Інституті літератури ім. Т. Шевченка АН УРСР [5]. Помирає Тарас Франко 13 листопада 1971 року в Києві, його поховали на Байковому кладовищі [3; 5].

У монографії "Історія і теорія руханки" Тарас Франко виділяє "значіння руханки": біологічне, національне, духовне та "для тіла і здоров'я" [1]. У першу чергу, виділяє фізичне значення руханки для здоров'я людини: "Слабке тіло не дає підтримки духові і він передчасно нидіє. Руханка конче потрібна людям, що працюють умово або перетомлюють однобічно деякі мязи тіла, в фабриці, за варстатом, зігнені, в духоті. (...) Руханка напружує й розвиває рівномірно всі мязи тіла і зміцнює чинність внутрішніх органів: віддихових, травлення, серця" [1].

Далі Тарас Франко наводить актуальні і нині проблеми духовних аспектів здорового способу життя: "Не менше корисно впливає руханка й на духа. Підтримує гармонію між духом і тілом. Виробляє відвагу, силу волі, змиси рівноваги і швидкість орієнтації. Привчає до економії сил". Також зауважує педагог і на "біологічне" значення фізичного виховання: "Руханка є важливим чинником у боротьбі за існування одиниці і народу, а саме улекшує ту боротьбу, й дає руховикам перевагу над тими, що руханкою не займаються" [1]. І далі в праці Тарас Франко виділяє національне значення руханки: "Руханка виробляє карність і послух, що є чинниками загальнодержавного значіння і підпорами вселюдського поступу. Скріплює національну свідомість оперту на реальній, фізичній силі" [1].

Висновок. Проаналізувавши монографію "Історія і теорія руханки" та педагогічні погляди Тараса Франка про значення руханки в національному, духовному та фізичному вихованні українців, можна зробити висновок, що син Каменяра зробив чималий внесок у поширенні ідей здорового способу життя на Галичині у міжвоєнний період і увійшов як до львівської, так і до коломийської когорти ідейників здоров'язбереження серед українських педагогів.

Список літератури.

1. Франко Т. Історія й теорія руханки. Коломия; Львів: Накладом «Сокола-Батька», 1923. 192 с.
2. Процик І. "Змагання копаного мяча виграється не ногами, але головою!": футбольна тематика та її мовне втілення у спортивних статтях Тараса Франка. Лінгвостилістичні студії. 2017. Вип. 6. С. 166–175.
3. Чорна Л. Тарас Франко та спроба здійснення українізації під час відзначення ювілеїв Тараса Шевченка в 1961-1964 рр. Персоналістичний вимір історії Черкащини: матеріали Першої регіональної історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 80-річчю з дня народження доктора історичних наук, професора, за- служеного працівника освіти України Бушина Миколи Івановича (12 березня 2018 р., м. Черкаси) / упоряд. : В. М. Лазуренко, І. Ю. Стадник, О. О. Яшан ; відповід. ред. проф. В. М. Лазуренко. Черкаси: ЧДТУ; видавець Гордієнко Є. І., 2018. С. 396–401.
4. Рощін І. Г. Внесок українських науковців у становлення і розвиток теорії фізичного виховання підростаючого покоління (друга половина XVII – початок XX століть). Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки. 2015. Вип. 68. С. 60–65.
5. Життя і праця Тараса Івановича Франка. Квартира-музей родини Івана Франка: веб-ресурс. URL: <https://frankovi.com.ua/zhyttya-i-pratsya-tarasa-ivanovycha-franka/> (дата звернення – 13.12.2024 р.)

Кругляк О.¹, П`єц Т.¹, Кругляк Н.²

РЕАЛІЗАЦІЯ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ФАХОВИХ КОЛЕДЖАХ

¹КЗЛОР «Самбірський фаховий педагогічний коледж ім.
І.Филипчака»

²КЗЛОР «Самбірський фаховий медичний коледж»

Анотація. У статті представлено практичні засади реалізації олімпійської освіти на заняттях фізичного виховання КЗЛОР «Самбірський фаховий педагогічний коледж ім. І.Филипчака» та КЗЛОР «Самбірський фаховий медичний коледж».

Annotation.

The article presents the practical ways of integrating of the Olympic education into the educational process of Municipal Institution of Lviv Regional Council «Sambir Professional Pedagogical College named after I. Fylypchak» and Municipal Institution of Lviv Regional Council «Sambir Professional Medical College».

Ключові слова: олімпійська освіта, фізичне виховання, фаховий коледж, фаховий медичний коледж.

Key words: Olympic education, physical education, professional college, professional medical college.

Актуальність теми дослідження. У Законі України «Про фахову передвищу освіту» задекларовано, що освітній процес у сфері фахової передвищої освіти – це інтелектуальна, творча діяльність, що провадиться у закладі фахової передвищої освіти на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей в осіб, які здобувають освіту, а також на формування гармонійно розвиненої особистості [1].

Вважаємо вагомим складником формування гармонійно розвиненої особистості – олімпійську освіту.

Олімпійська освіта – це спеціально організований процес формування гармонійно розвиненої особистості через набуття знань, вмінь і навичок, розвиток здібностей, інтересів, потреб та ціннісних орієнтацій, що базуються на гуманістичних ідеалах і цінностях олімпізму [5].

У нашій країні широко впроваджується олімпійська освіта у різних закладах освіти.

Погоджуємося, що олімпійська освіта є потужним гуманістичним базисом наповнення процесу фізичного виховання культурним і духовним змістом. Адже, мета олімпізму полягає у тому, щоб фізична культура і спорт служили гармонійному розвитку особистості з наміром підтримати встановлення мирного суспільства, яке зацікавлене у збереженні людської гідності. Гармонійне поєднання фізичних якостей і тілесної краси, інтелекту та сили духу – невід`ємна частина філософії сучасного олімпізму, яка веде до формування всебічно розвиненої особистості [2].

Представлена авторами публікація є продовженням науково-практичних досліджень про втілення олімпійської освіти в освітній процес студентського фізичного виховання.

Результати дослідження. Впровадження олімпійської освіти в освітній процес різних закладів освіти нашої держави досліджували М.Булатова, Р.Власюк, В.Єднак, В.Єрмолова, Г.Лаврін, С.Матвеев, Л. Мосійчук, А.Огнистий, П.Петрица, Л.Радченко, Я.Щербашин [2-5].

Загальні основи теоретико-практичних засад інтеграції олімпійської освіти у навчально-виховний процес у коледжах розкрито В.Вантухом, О.Кругляком, Т.Кругляк, О.Клапачем, В.Лимарем, Л.Рондяк. Автори наголошують, що нині в умовах реформування української вітчизняної освіти, інтеграції її до Європейського освітнього простору виникла потреба пошуку різноманітних підходів до освіти і виховання студентської молоді. Інтеграція олімпійської освіти у навчально-виховний процес допоможе ефективніше формувати фізично, психічної, соціально і духовно здорову молоду особистість [3].

В основу моделі реалізації олімпійської освіти на заняттях фізичного виховання фахових коледжів було використано наукові дослідження С.Матвеева про мотиваційний (формування у студентів мотивів, інтересу, переконань до олімпійської освіти, історії олімпійського руху, гуманістичних ідеалів і цінностей олімпізму, формування позитивної мотивації щодо зміцнення здоров`я, ведення здорового способу життя, потреби у заняттях фізичними вправами, прагнення у досягненні спортивного результату), пізнавальний (формування знань у студентів про Олімпійські ігри, історію та сьогодення олімпійського руху, про гуманістичні ідеали і

цінності) і практичний (формування вмінь і навичок практичного втілення принципів і цінностей олімпізму шляхом власної активної участі у різних видах студентської науково-пізнавальної, фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової діяльності) компоненти [4].

У попередніх дослідженнях [2,3] нами представлено власний педагогічний досвід щодо втілення у життя шляхів інтеграції олімпійської освіти у навчально-виховний процес педагогічного і медичного коледжів, а саме: співпраця закладів ФПО з відділенням НОК України у Львівській області; залучення до олімпійської освіти лідерів олімпійського руху, спортсменів-олімпійців; теоретико-практичні лекторії науковців Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського; залучення студентів і викладачів до організації дослідницької роботи, пошуку матеріалів з історії фізичної культури міст і сіл, районів області, проведення науково-практичних конференцій і семінарів; міждисциплінарна інтеграція олімпійської освіти на заняттях з різних навчальних дисциплін; поповнення фонду бібліотек, кабінетів навчально-методичною літературою, наочними матеріалами, комп'ютерними технологіями з олімпійської освіти; висвітлення матеріалів олімпійської освіти у засобах масової інформації і комп'ютерних мережах.

Предметом теперішнього дослідження є представлення практичних шляхів реалізації олімпійської освіти на заняттях фізичного виховання Самбірського фахового педагогічного коледжу імені Івана Филипчак і Самбірського фахового медичного коледжу.

Інтеграторами олімпійської освіти в освітній процес коледжів стали викладачі циклових комісій фізичного виховання педагогічного і медичного коледжів.

Відповідно до програм навчальної дисципліни «Фізичне виховання», на кожному занятті викладачі розв'язують оздоровчі, освітні і виховні завдання. Всі завдання спрямовані на формування розуміння ролі фізичної культури у розвитку особистості та підготовки її до майбутньої професійної діяльності; формування мотиваційно-ціннісного ставлення до систематичних занять фізичними вправами, ведення здорового способу життя, фізичного вдосконалення і самовиховання; надання теоретико-практичних знань з особистої фізичної культури; набуття рухових умінь і навичок з різних видів

рухової діяльності; виховання інтересу до самостійних занять фізичними вправами та переконань щодо збереження і зміцнення власного здоров'я.

Вважаємо, що реалізація олімпійської освіти на заняттях фізичного виховання доповнює завдання фізичного виховання у фахових коледжах, а саме:

- ознайомлює здобувачів освіти із сучасним олімпійським рухом, історією Олімпійських ігор та участю у них українських спортсменів;
- формує світогляд здобувачів освіти (моральність, демократизм, гуманізм, здоровий спосіб життя);
- формує цінності та ідеали олімпізму;
- виховує почуття патріотизму і національної гордості.

На лекційних заняттях з фізичного виховання здобувачів освіти ознайомлюють історією Олімпійських ігор, сучасним олімпійським рухом у нашій країні. При цьому наголошують, що в Самборі народився двічі Олімпійський чемпіон Валерій Борзов, який є гордістю всього олімпійського українського спорту.

Викладачі на занятті з фізичного виховання використовують відеофрагменти виступів українських спортсменів О.Харлан, Я.Магучіх, Е.Світоліної, Ж.Беленюка, О.Хижняка на Олімпійських іграх у Парижі-2024. Студенти разом з викладачем обговорюють щоденні тренування, наполегливість, патріотизм і національну гідність відомих українських спортсменів.

На практичних заняттях, у момент відпочинку після навантажень, студенти представляють улюблений вид олімпійського спорту і спортсменів.

Практичні заняття з фізичного виховання – «тренування з Я.Магучіх»: студенти виконують підготовчу частину заняття (розминку), спеціальні вправи стрибуну і стрибки у висоту з розбігу способом «фосбері-флопом».

Під час проведення на заняттях командних рухливих ігор і естафет (наприклад, «Що, де, коли у спорті», «Поле чудес у спорті») викладачі проводять мінівікторини на тематику з олімпійської освіти.

На теперішній час впевнені, що спорт не може перебувати поза політикою. Виступи українських спортсменів на Олімпійських іграх, їх перебування на фронті російсько-української війни, інтересні інтерв'ю надзвичайно позитивно впливають на студентів, виховують у них патріотизм, мужність і любов до рідної країни.

Висновки: 1. Інтеграція олімпійської освіти в освітній процес педагогічного і медичного коледжів має важливе значення для українського національного виховання здобувачів фахової передвищої освіти.

2. Нами представлені окремі практичні шляхи інтеграції олімпійської освіти на заняттях фізичного виховання Самбірського фахового педагогічного коледжу імені Івана Филипчак і Самбірського фахового медичного коледжу.

3. Переконані, що інтеграція олімпійської освіти на заняттях фізичного виховання виховує у студентів гуманістичні ідеали і цінності, готує їх до майбутньої активної педагогічної і медичної професійної діяльності.

Список літератури.

1. Закон України «Про фахову передвищу освіту». Київ, 2019. 60 с.
2. Вантух В.П., Кругляк О.Я., Рондяк Л.М. Інтеграція олімпійської освіти у навчально-виховний процес педагогічних коледжів // Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодення : Матеріали II регіонального наук.-метод. семінару, 22-23 грудня 2017 р. / за заг. ред. Огнистого А.В. Тернопіль : Осадца Ю.В., 2017. С. 55 – 58.
3. Кругляк О.Я., Кругляк Т.О., Лимар В.В. Практичні шляхи інтеграції олімпійської освіти у навчально-виховний процес Самбірського педагогічного коледжу імені Івана Филипчак // Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодення : Матеріали регіонального наук.-метод. семінару / за заг. ред. Огнистого А.В., Огнистої К.М. Тернопіль : СМТ «ТАЙП», 2019. С. 85 – 88.
4. Матвеев С.Ф., Радченко Л.О., Щербашин Я.С. Олімпійська освіта – пріоритетний напрям в діяльності Олімпійської академії України // Олімпійський спорт і спорт для всіх: IX Міжнар. наук. конгрес. Київ: Олімпійська література, 2005. 220 с.
5. Огнистий А.В. Олімпійська освіта у професійній підготовці фахівців дошкільної та початкової освіти // Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодення : Матеріали регіон. наук.-метод. семінару. Тернопіль : ТАЙП, 2015. С.102-106.

НІНА БОЧАРОВА. ШЛЯХ ДО ОЛІМПУ

Рівненський ліцей «Колегіум» Рівненської міської ради

Анотація. Історія українського олімпійського спорту рясніє іменами видатних спортсменів та їх здобутків. Це гімнасти, легкоатлети, плавці, фехтувальники, стрільці з лука та пістолета і багато-багато інших. Серед них були й ті, які стали першими, кому вдалося відкрити лік олімпійським медалям.

Annotation. The history of Ukrainian Olympic sports is replete with the names of outstanding athletes and their achievements. These are gymnasts, track and field athletes, swimmers, fencers, archers and pistol shooters and many, many others. Among them were those who became the first to win Olympic medals.

Ключові слова: Ніна Бочарова, гімнастика, XV літні Олімпійські ігри в Гельсінкі, олімпійська чемпіонка.

Keywords: Nina Bocharova, gymnastics, XV Summer Olympic Games in Helsinki, Olympic champion.

Актуальність теми дослідження. У 2024 році виповнилося 100 років з дня народження першої української олімпійської чемпіонки – Ніни Антонівни Бочарової. В історії життя та спортивної кар'єри легендарної спортсменки й досі залишається чимало цікавих фактів, які не були висвітлені на широкий загал.

Мета дослідження. Вивчення спортивного шляху Ніни Бочарової, дослідження фактів з життя спортсменки, щоб глибше ознайомитися з історією життя цієї надзвичайної людини.

Методи дослідження. Інтернет ресурс, науково-пізнавальна література.

Результати дослідження. Ніна Антонівна Бочарова народилася 24 вересня 1924 р. в селі Супрунівка Полтавської області. Мати, Ірина Михайлівна, утримувала приватне ательє з пошиття одягу за індивідуальним замовленням. Батько, Атон Антонович, працював інспектором парафіяльних шкіл і викладав предмет «Історія». Змалечку Ніна шукала собі компанію серед хлопчаків.

З дитинства їй добре запам'ятався один випадок зі шкільних років, коли, сперечаючись зі своїми однокласниками і щоб

переконати їх у своїй сміливості, вона відважилась на неймовірний вчинок, вирішивши обійти всю школу карнизом, який тягнувся вздовж будівлі над другим поверхом і був шириною 25-30 см.

Коли почався голод 1932-33 років, їй виповнилося вісім років. Поряд з оселею були колгоспні поля, куди довелося ходити красти моркву, щоб не вмерти з голоду. А її меншу сестру мало «на м'ясо» не забрали, пообіцявши щось і ледве не викрали. Вона ще маленька була, п'ять рочків. Голод був страшний.

Займатися спортом Ніна розпочала у Супрунівській школі, де учителем фізкультури працював Петро Степанович Павлюк. Саме він розгледів у занадто темпераментному дівчиську майбутню зірку світового масштабу. За різноманітні імпрровізації, котрі не вписувалися у рамки класичних систем фізичної культури та закінчувалися для Ніни синцями і травмами, Петро Степанович нерідко забороняв школярці відвідувати спортзал. Та скоро цей спортзал для Ніни перетворився на другу домівку. Інколи їй доводилося силою виводити звідти, щоб не залишилася в ньому ночувати. Згодом, помітивши прогрес своєї учениці, учитель перевів її до відділення спортивної гімнастики Полтавської дитячої спортивної школи. Щодня доводилося йти пішки кілометри, але жодного разу, навіть у мороз та завірюху, не пропустила жодного тренування!

Тут їй подобалося: можна було досхочу гоїдатися на кільцях, злітаючи під самісіньку стелю, вправлятися на брусах, стрибати через гімнастичного коня. І ніхто не забороняв їй це робити, нікого це не лякало. Навпаки, пояснюючи, як виконати ту чи іншу вправу, тренер навіть наказував – повторити, спробувати ще раз. Цим тренером був Михайло Антонович Новінський.

Природна сила і гнучкість чудово поєднувалася в ній з наполегливістю у заняттях. Вона не боялась братися за виконання складних вправ, і хоч не одразу їй усе вдавалося – не відступала від задуманого. Те, за що взялась, обов'язково доводила до кінця.

У 14 років Ніна Бочарова стала чемпіонкою України зі спортивної гімнастики серед дівчат середнього юнацького віку. Це була перша перемога юної гімнастки. А вже у 1939 році – вона дебютувала в чемпіонаті Української РСР серед дорослих.

Гімнастичний талант та майстерність дозволили їй стати не лише зіркою спортивної арени, а й акробаткою манежу

Полтавського цирку (театру вар'єте) ушавленого Івана Шемякіна.

А через два роки, 22 червня 1941 р., Друга світова війна дійшла і до кордонів України. 1941 року Ніна закінчила десятирічку і 22 червня був випускний. Як пригадувала Бочарова, того дня, десь в обід, вони зібралися гуляти, сміялися, раділи, знали про війну, але не думали, що того ж дня вже бомбитимуть аеропорт у Полтаві. Ніні тоді було 16 років, 17 – виповнилося тільки восени, через три місяці, але воєнне лихоліття захлеснуло майже дорослу дівчину. За довгі роки війни вона була під Харковом, потім у Калачі (місто у Воронежській області Росії). Носила гранати партизанам й мало там не загинула. У 1943 році Бочарова вступила до Полтавського пединституту на філологічний факультет, а вже у 1944 – стає студенткою Київського інституту фізичної культури, оскільки в Полтавському педагогічному інституті, де вона навчалась на першому курсі, їй запропонували без відриву від навчання стати викладачем фізкультури.

З гімнастики екзамен приймав Олександр Семенович Мишаков. У спортивному залі, куди зайшла Ніна, вона вперше з ним й зустрілася. Коли підійшла черга Ніни, Мишаков сказав зробити вправу на перекладині – підйом розгином і зіскок («скльопка» по-народному). Ніна легко виконала ці два елементи, почувши від екзаменатора, що вона їм підходить.

Наступного дня відбувся екзамен з легкої атлетики. Разом з іншими вступниками Ніна вийшла на старт забігу на 500 метрів. Ніна показала непоганий результат і викладач сказав їй, що саме заняття легкою атлетикою відкриють перед нею широкі перспективи. І тут, можливо, вперше в житті Ніна розгубилася...

Того року взяли всіх абітурієнтів, тому що був величезний недобір. Так вона стала однією зі 105 студентів, серед яких було лише три хлопці. Разом з однокурсниками Ніна їздила на вокзал розвантажувати вагони, а ще – на трамваї з вулиці Ділової (це зараз Дмитрівська) їздили з дівчатами в Пущу-Водицю вантажити восьмиметрові колоди. Допомогали студенти відбудовувати й головну вулицю Києва – Хрещатик.

Почалися заняття в інституті. Це були важкі для навчання роки, особливо останній воєнний і перші повоєнні. Тільки починав підійматись з руїн величний Київ. У той час місто лежало в руїнах, не було цілих вулиць, життя киян ще не ввійшло в звичну колію. Студентам доводилося займатись у

холодних кімнатах і спортивних залах. Здавалося, про яку спортивну майстерність може йти мова, коли після шести годин занять у холодній аудиторії хочеться відпочити десь у теплому й затишному куточку!

Після війни багато розвелось бандитів. Їх називали «молоточками», тому що вони грабували людей і вбивали їх молотками. Таким було повоєнне студентське життя. Особливо голодним видався 1947 рік. У кімнаті гуртожитку жило десятеро людей.

У Ніни Бочарової була нагода піти іншим шляхом. Під час навчання в інституті фізкультури у студентів була військово-медична практика і професор запрошував Бочарову до медінституту, але Ніна не перейшла і все-таки повернулась до гімнастики. Кілька розмов з Олександром Мишаковим підвели її до цього рішення.

В наполегливості Ніни Олександр Семенович не помилився: як би не було багато роботи в інституті, вона завжди знаходила дві-три години для тренування. Тренувалась група, чи виїздила на змагання, на які Ніну ще не брали за браком досвіду, вона не порушувала суворого режиму занять в гімнастичному залі. Увечері Ніна надягала два спортивні костюми – у залі дуже холодно – і йшла тренуватись. Поступово, розігріваючись, вона скидала один костюм, за ним другий і тренувалася тільки в спортивному трико.

Самостійна педагогічна робота почалась у Ніни раніше, ніж вона сподівалась – восени 1945 року, коли перейшла на другий курс. І почалась не десь у школі чи спортивному товаристві, а тут же в інституті. Справа в тому, що в цей час в інституті відчувалась гостра потреба у викладачах. Щойно закінчилась війна, ще не всі люди повернулись до мирних професій, а студентів ставало з кожним днем все більше. Багато з них приїздили до інституту у фронтових гімнастюрках, з похідними речовими мішками за плечима. Щоб охопити всіх студентів практичними заняттями, дирекція інституту почала підбирати викладачів з числа студентів.

Постійні тренування, копітка робота над опрацюванням кожної вправи скоро принесли Ніні перший успіх. На загальноінститутських змаганнях вона вдало виконала всю програму і здобула перший розряд із гімнастики. Старанно проаналізувавши шлях своєї вихованки, Олександр Семенович

поставив нове завдання: в наступному році виконати норму майстра спорту.

Майстер спорту! Складні сальто, перевороти, великі оберти, зіскоки, від яких аж дух перехоплює. Та цим планам не судилось здійснитися так швидко. У Ніни несподівано заболіли плечі.

Лише восени вона виконала наказ тренера. Видужавши, відпочивши в Полтаві, Ніна за короткий час досконало опанувала програму майстра спорту і на перших же змаганнях здобула високе звання.

У 1948 році майстер спорту Ніна Бочарова закінчила Київський інститут фізичної культури. Минули студентські роки, роз'їхались друзі, Ніну Бочарову запросили до Львова, давали квартиру з меблями. У Києві почули й теж пообіцяли дати квартиру, аби залишилася.

Ніну запросили до київського спортивного товариства «Будівельник» на посаду тренера.

У товаристві «Будівельник» Ніна тренувалася під наглядом заслуженого майстра спорту Михайла Дмитровича Дмитрієва. Досвідчений тренер, вихователь багатьох відомих гімнастів, Михайло Дмитрович твердо дотримувався правил індивідуального підходу до кожного зі своїх вихованців.

Він сам ще виступав в усіх змаганнях, як і Ніна, входив до складу збірної команди республіки, часто тренуючись з нею в одному залі. І кожного разу, коли Ніна з'являлась на снаряді, Дмитрієв з досадою спостерігав, що її комбінації складаються переважно з силових вправ. Він розумів, що Бочарова сильна дівчина і такі елементи їй вдаються найкраще. Але при її комплекції, при невеликому зрості, їй варто так побудувати свої довільні вправи, щоб силові номери перепліталися з пластикою, щоб було в них більше широкіх, розмашистих рухів – це і оригінальніше, й красивіше.

І одного разу, Михайло Дмитрович виклав свої думки Ніні перед початком занять. Тренер запропонував побудувати спортивні комбінації таким чином, щоб темпові вправи красиво перепліталися із силовими. У Дмитрієва були й ще більш амбітні плани – підготувати її до боротьби за звання кращої гімнастки в республіці і в країні, він запевнив Ніну, що в неї для цього є всі дані. Але при тому попередив, що буде дуже важко, тому що таке звання з неба не падає. Тепер Бочаровій довелося змінюватись, багато тренуватись і вивчати дещо нове. Це була

справжня робота. Три-чотири години тренування щодня. До того ж довільна програма, складена разом з Михайлом Дмитровичем, виявилась дуже важкою. Перших два тижні було дуже важко і Ніні здавалося, що вона більше не витримає, що її ніколи не залишить почуття втоми. Тренер сказав, що таке відчуття цілком нормальне, оскільки пов'язане з освоєнням нових елементів і воно скоро пройде, а ті елементи, які вони вивчають, дадуть свій результат.

Слова тренера швидко підтвердились. Виступаючи через деякий час на змаганнях на першість Києва, Ніна легко випередила своїх небезпечних суперниць і стала абсолютною чемпіонкою столиці України. Це був значний успіх молодої спортсменки. Багатьом стало зрозуміло, що в ряди кращих гімнасток України входить ще одна обдарована спортсменка високого класу, яка успішно зможе захищати спортивну честь республіки на всесоюзних змаганнях. А через кілька тижнів Ніні довелося відчути гіркоту поразки. Два дні тривали змагання чемпіонату Української РСР. І два дні точилася гостра боротьба між Ніною і молодою динамівкою Асею Джануашвілі. На самому фініші динамівці вдалось випередити Ніну на 0,3 бала. Три десятих зі ста двадцяти можливих! Ніна зробила на кілька дрібних помилок більше...

1948 рік. Ніна Бочарова дебютує на чемпіонаті СРСР, виступаючи тоді за київський «Будівельник». У перший день всесоюзних змагань, після виконання вправ обов'язкової програми, вона була на третьому місці. На третьому! Поруч з п'ятиразовою абсолютною чемпіонкою країни Галиною Урбанович. У підсумку, Бочарова тоді зайняла п'яте місце в загальному заліку, посівши четверті місця у змаганнях на різновисоких брусах і колоді. Та Ніна була задоволена: п'яте місце на всесоюзних змаганнях – це велика перемога!

Повернувшись до Києва, Михайло Дмитрович і Ніна склали детальний план підготовки до змагань наступного року. Мета була одна: добитись такого виконання кожного елемента, щоб у вправі не було жодної слабкої ланки, щоб усе в ній до найдрібнішого руху було відшліфовано, довершено.

Прийшовши до спортивного товариства «Будівельник», Ніна почала через деякий час тренувати групу дівчаток, які зовсім не були знайомі з гімнастикою.

1949-й став для Ніни пам'ятним роком. Систематичні, складні тренування дали свій результат. Що не змагання – то й успіх.

Чемпіонат міста – вона абсолютна чемпіонка, змагання на першість області – і знову абсолютна перемога. Це був прихід спортивної зрілості: Бочарова впевнилась у своїх силах, вірила в перемогу і наполегливо йшла до неї. В такому стані їхала Ніна на всесоюзні змагання. На цей раз змагання відбувалися в Києві.

Як і минулого року, лідером змагань була багаторазова абсолютна чемпіонка СРСР в абсолютній першості – Галина Урбанович. Але цього разу Бочаровій вдалося нав'язати їй боротьбу. Ніна рівно виконала всю програму, з кожного виду одержала високі оцінки. А найвищу – за вправи на колоді. Коли судді оголосили оцінку, тренер міцно потис Ніні руку – вона отримала 19,6 бала з 20 можливих. Це була золота медаль чемпіонки країни у виконанні вправ на колоді.

Але це було ще не все. У цей день Ніна Бочарова сенсаційно стала абсолютною чемпіонкою СРСР в багатоборстві з сумою балів – 115,55.

Захищаючи кольори українського товариства «Будівельник», вона виграла й першість країни серед профспілок.

Чемпіон – звання не довічне. Правда, завжди можна сказати, що ти був чемпіоном у 1949 році, але вже через рік це пролунає, як спогад. Так сталося і з Ніною Бочаровою. Рік вона почала вдало, легко вигравши змагання на першість республіки і чемпіонат спортивних товариств профспілок. Коли ж почались найвідповідальніші змагання, на першість СРСР, Ніна раптом захворіла. Боліла нога, треба було серйозно лікуватись.

У 1951 році Ніна надовго зникла зі спортивного горизонту. Відбувались змагання, з'являлись нові імена переможців, а про молоду чемпіонку, що так швидко увійшла в групу найсильніших, не було чути ні слова. В цей час її ім'я з'являлось лише в реєстрових картках поліклініки. До регулярних тренувань Ніна приступила лише пізно восени, коли до особисто-командних змагань на першість країни залишилось близько двох місяців. Відвідавши перші заняття збірної команди республіки, вона лише похитала головою: розраховувати на успіх нічого й думати. Інші спортсменки вже зараз у відмінній формі, а вона далеко відстала. І хоча їй не звикати до високих навантажень, а два місяці не такий уже малий термін, все ж боротись було б важко.

Але в цей час, радянські гімнасти почали освоювати нову, міжнародну програму, за якою мали проводитись змагання на

XV літніх Олімпійських іграх. З цієї програми виключались вправи на перекладаєні і кільцях, паралельні бруси мінялись на різновисокі. Такі зміни були тільки на користь Ніні, тепер вона була в однакових умовах з іншими гімнастками. Під керівництвом свого чоловіка, майстра спорту Юрія Дев'ятова, вона готувалася до змагань наполегливо і завзято. За час хвороби спортсменка скучила за рідною обстановкою тренувань, за колективом, подругами-суперницями. І тепер вона щодня приходила в зал весела, бадьора, сповнена сил та енергії.

Ніна надзвичайно швидко набувала спортивної форми. В цьому не було нічого дивного. Навіть хворіючи, вона повністю не припиняла занять, адже тренувала своїх вихованок у спортивній секції, детально пояснюючи і показуючи на снарядах кожен елемент.

Після того, як у пресі було опубліковано офіційне повідомлення про участь команди СРСР в Іграх, Бочарова все частіше ловила себе на одній і тій же думці. Ця думка переслідувала її скрізь, не давала спокою, поступово перетворюючись в захоплюючу, невідступну мрію. Ніна мріяла стати учасницею Олімпійських ігор.

Змагання на особисто-командну першість країни відбувалися в грудні. Цього разу усі найсильніші спортсмени з'їхались у сонячний Тбілісі. Поступово Ніна почала наближатись до здійснення своєї мрії. Відмінно виконавши всю програму, в сумі чотириборства за обов'язковою і довільною програмами вона на два бали випередила найближчу суперницю. За вправи на брусах і колоді Ніна одержала найвищі оцінки і була відзначена двома золотими медалями, а за вільні рухи – срібним жетоном. Так, вона увійшла до складу олімпійської збірної команди СРСР.

Після змагань Ніна вирішила відпочити, однак відпочинок довелося відкласти. В газетах усе частіше почали з'являтися повідомлення про підготовку до XV літніх Олімпійських ігор, які в середині літа 1952 року мали відбутись у Гельсінкі.

Тренувалися спортсменки на «первісному» обладнанні. Адже їх виховували за принципом: якщо на поганих снарядах зробиш, то на хороших – тим більше.

Спорткомітет СРСР довгий час уникав участі спортсменів країни в офіційних міжнародних змаганнях, побоюючись поразок на міжнародному рівні. Натомість функціонери спортивних федерацій та Міжнародного олімпійського комітету

(МОК) прагнули бачити радянських атлетів на міжнародних змаганнях. Про це свідчать постійні ініціативи міжнародних федерацій та МОК, їхня готовність надати керівні посади радянським представникам у провідних міжнародних федераціях (FIFA, IAAF та ін.). Більше того, прагнення побачити радянських спортсменів на найбільших спортивних форумах у організаторів було таке велике, що СРСР іноді надавалися особливі умови та безпрецедентні права доповнювати і змінювати програми змагань.

Цього разу СРСР вимагав від організаційного комітету Фінляндії, щоб радянські спортсмени жили окремо від спортсменів з капіталістичних країн. Радянські чиновники запропонували два варіанти вирішення свого квартирного питання. Перший – спортсмени можуть щодня приїжджати на Ігри з своєї країни до Гельсінкі, другий – спортсмени можуть жити на військовій базі Порккала. Організатори ж Ігор наполягали на тому, що всі повинні проживати тільки в Олімпійському селищі. І лише коли починала вимальовуватися перспектива того, що СРСР знову буде неவிїзним, організатори, зрештою, задовольнили прохання радянських чиновників і збудували для команди СРСР друге Олімпійське селище. Так, у Гельсінкі вперше і востаннє в історії Олімпіад було створено два Олімпійських селища для проживання учасників Ігор: одне для спортсменів із СРСР та інших країн соціалістичного табору, інше – для решти учасників.

На XV літніх Олімпійських іграх, що відбулися з 19 липня по 3 серпня 1952 року у Гельсінкі (Фінляндія), взяла участь рекордна кількість спортсменів – 4955 із 69 країн.

В Олімпійських іграх уперше брала участь і збірна Радянського Союзу, до якої увійшли 269 спортсменів з 37 міст 10 союзних республік. Серед них було і 25 представників з України. Але саме українцям, які склали лише 10 % збірної СРСР на тих Іграх, належить половина усіх здобутих олімпійських нагород. Найбільше число медалей принесли команді гімнасти, важкоатлети та борці.

Українськими олімпійськими медалістами стали: Віктор Чукарін – спортивна гімнастика, 4 золоті медалі (командний залік, абсолютна першість, вправи на коні, опорний стрибок), 2 срібні медалі. Ніна Бочарова – спортивна гімнастика, 2 золоті медалі (командний залік, вправи на гімнастичній колоді), 2 срібні медалі. Марія Гороховська – спортивна гімнастика, 2

золоті медалі (командний залік, абсолютна першість), 4 срібні медалі. Дмитро Леонкін – спортивна гімнастика, бронзова медаль (командний залік). Яків Пункін – греко-римська боротьба, золота медаль (напівлегка вага). Срібні медалі в академічному веслуванні завоювали: Георгій Жилін та Ігор Ємчук.

На XV Олімпійських іграх у Гельсінкі, зійшла зірка й киянки Ніни Бочарової. Вона вже у перший день змагань, 20 липня 1952 р., завоювала золоту олімпійську медаль за виступ у вправі на гімнастичній колоді й увійшла в історію, як перша чемпіонка Ігор з України, назавжди вписавши своє ім'я в історію вітчизняного спорту. За цю вправу судді виставили Ніні оцінку 19,22 бала. Другу золоту медаль Олімпіади-1952 українка здобула у складі збірної СРСР за перемогу в командній першості. Там же – в Гельсінкі – Ніна Бочарова нагороджена ще двома срібними олімпійськими медалями за сумою багатоборства в особистому заліку і вправах з предметами.

Справжнім героєм Олімпіади став знаменитий український гімнаст Віктор Чукарін. На момент змагань йому виповнився 31 рік, за плечима була війна і полон, але це не завадило йому стати абсолютним олімпійським чемпіоном зі спортивної гімнастики.

До 1952 року радянські спортсмени сиділи за залізною завісою та не брали участі в Олімпійських іграх. Дебют вийшов надзвичайно потужним. Команда СРСР зібрала хороший медальний врожай: 22 золотих, 30 срібних та 19 бронзових, показавши, що з нею слід рахуватися, і тепер на долю інших команд випадатиме набагато менше медалей. Незважаючи на такий фантастичний дебют, радянські чиновники були не дуже задоволені другим місцем в загальному заліку, оскільки команда поступилась тій команді, якій аж ніяк не можна було поступатися – збірній США. Саме з цих Ігор почалося протистояння на спортивній арені двох політичних систем.

Спортсменам, як і іншим радянським громадянам, які прибули за кордон у складі організованих груп, заборонялося одиночне пересування містом (прогулюватися слід було «п'ятірками»). У складі кожної такої групи були люди, яких приставили, щоб наглядати за рештою, проте усі могли вільно ходити містом, ніхто їх у цьому не обмежував. В середині команди ніхто не обмінювався враженнями, адже у складі

делегації було багато людей, яких вони не знали, але знали напевно, що вони тут не просто так.

Через суперництво радянських і американських спортсменів Олімпіада в Гельсінкі була відзначена 66 олімпійськими рекордами, 18 з яких були світовими.

Дуже драматично розвивався футбольний матч між командами Югославії і СРСР. Перший матч завершився внічию. Було призначено перегравання, в якій радянські футболісти все-таки поступилися югославам з рахунком 3:1. Спортсмени боялися повертатися додому. Поразка югославам в 1/8 фіналу мала сумні наслідки – футболістів покарали, а команду ЦДСА, що становила кістяк олімпійської збірної, розпустили і всі гравці були змушені перейти в інші клуби.

У загальному медальному заліку перше місце посіли спортсмени з США, що завоювали 40 золотих, 19 срібних і 17 бронзових нагород. Друге місце Радянського Союзу, який вперше взяв участь в Олімпійських іграх, стало великим успіхом, команда завоювала 71 медаль, з них 22 золотих, 30 срібних і 19 бронзових нагород. Спортсмени почувалися героями. Проте, виявилось все навпаки. Саме через поразку футболістів на Олімпійських іграх збірній Югославії, так і не відбулося вшанування на батьківщині нікого зі спортсменів, які завоювали для команди СРСР олімпійські нагороди.

Дворазова олімпійська чемпіонка Ігор XV літньої Олімпіади, Ніна Бочарова, від держави не отримала ні копійки премії, адже спорт у Радянському Союзі у той час був аматорським і за олімпійські медалі не виплачували грошових винагород, а Ніна Антонівна рахувалася вчителькою української мови та літератури. Навіть для того, щоб повернутися після Олімпіади до столиці України, видатні гімнасти світу Ніна Бочарова і Віктор Чукарін (чотириразовий олімпійський чемпіон 1952 р.) простояли три години в черзі на Київському вокзалі Москви, щоб придбати квиток на потяг. На вокзалі усю олімпійську збірну СРСР сфотографували для газети «Правда», а потім усі роз'їхалися додому.

Після закінчення Олімпійських ігор Ніна Бочарова продовжила спортивну кар'єру і у 1953 р. на чемпіонаті СРСР зайняла третю сходинку в індивідуальній першості. У 1954 р. взяла участь у чемпіонаті світу зі спортивної гімнастики, який проходив у Римі (Італія) і стала чемпіонкою світу в командній першості в складі збірної СРСР, а також здобула срібну медаль

у командних вправах з предметами, завершивши на цьому свою спортивну кар'єру. Уславлена українка вважалася однією з кращих гімнасток світу кінця 40-х – початку 50-х років ХХ століття.

Варто зазначити, що саме українка є автором унікальної вправи – поперечного шпагату на брусах, який і досі у світі ніхто не виконує. Впродовж усієї спортивної кар'єри саме бруси і колода були для неї найуспішнішими.

У 1956 році мали відбутися XVI літні Олімпійські ігри. А щоб Ніна Бочарова не брала участі у першості Союзу та не претендувала на включення до збірної, її і ще багато інших гімнасток «за віком» відправили на показові виступи до Індії. Тоді саме оновлювали склад збірної і таким чином Бочарова не потрапила на мельбурнську Олімпіаду.

У 1949 році, коли Ніна Антонівна виграла абсолютну першість чемпіонату СРСР, їй дали однокімнатну квартиру в Києві на Подолі, у якій вони з чоловіком прожили майже 60 років.

У 2004 році Бочаровій була надана честь першою нести факел естафети олімпійського вогню на українській землі.

У 2012 році перша серед усіх українських спортсменів удостоєна Ордена Національного олімпійського комітету України під № 1.

У 2015 році Бочаровій Ніні Антонівні – присвоєно звання «Почесна громадянка м. Києва».

Висновки. Історія життя та спортивної кар'єри легенди українського спорту, першої української олімпійської чемпіонки Ніни Антонівни Бочарової, яка всім серцем любила рідну Україну та вірою і правдою віддано служила обраній справі, варті того, щоб стати прикладом для молодого підростаючого покоління українців.

Це – наша історія!

Це – наша гордість!

Список літератури.

1. Войтюк Владимир. Близк і злидні Олімпійських ігор. Частина XIV. Гельсінкі-1952. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://sportarena.com/summer-olympics-2016/blisk-izlidni-olimpijskih-igor-chastina-xiv-gelsinki-1952/>

2. Літня Олімпіада 1952 року в Гельсінкі. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.olympicworlds.com/letnyaya-olimpiada-1952-godav-helsinki-news-802740>

3. Пушкарьов Кім «В ім'я Вітчизни» Видавництво «Молодь». Київ 1954.

4. Черчатий Ігор. Нашій видатній землячці, першій українській олімпійській чемпіонці Ніні Бочаровій вручено перший Орден олімпійського комітету України. // «Полтавщина Спорт», 14 грудня 2012 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://sport.pl.ua/news/16/>

5. Черчатий Ігор. Ювілей легенди: Ніні Бочаровій: – 90 років! // «Полтавщина Спорт», 24 вересня 2014 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://sport.pl.ua/news/5111/>

6. Як пройшла Олімпіада 1952 року в Гельсінкі. [Електронний ресурс].

Режим доступу: <https://uk.olympicworlds.com/kak-proshla-olimpiada-1952-goda-v-helsinki-view-241768>

Додатки до публікації:

Фото 1 – виконання вправ на гімнастичних кільцях, 1949 р.

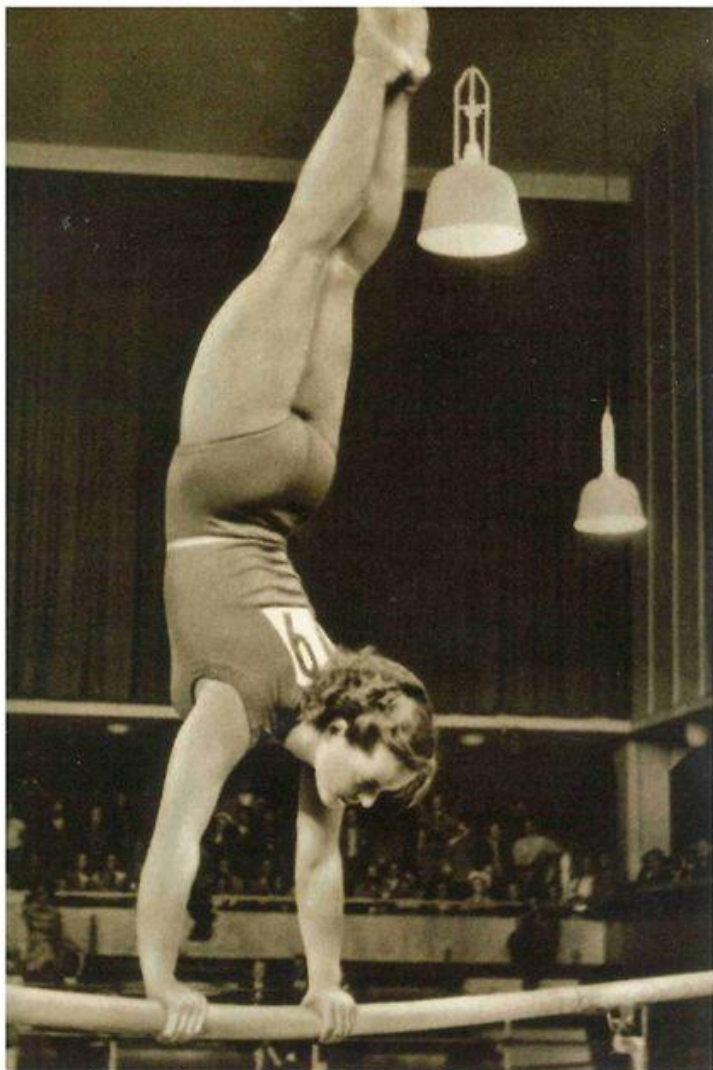

Фото 2 – виконання вправ Ніною Бочаровою на різновисоких брусах. Гельсінкі, Палац спорту «Мессухаллі», 1952 р.

Фото 3 – Ніна Бочарова на тренуванні, 1953 р.

Фото 4 – виступ Бочарової на гімнастичній колоді на XV літніх Олімпійських іграх. Гельсінкі, 20.07.1952 р.

Фото 5 – Ніна Бочарова і Віктор Чукарін – чемпіони УРСР, 1951 р.

Фото 6 – Ніна Бочарова – спортивна гордість української гімнастики

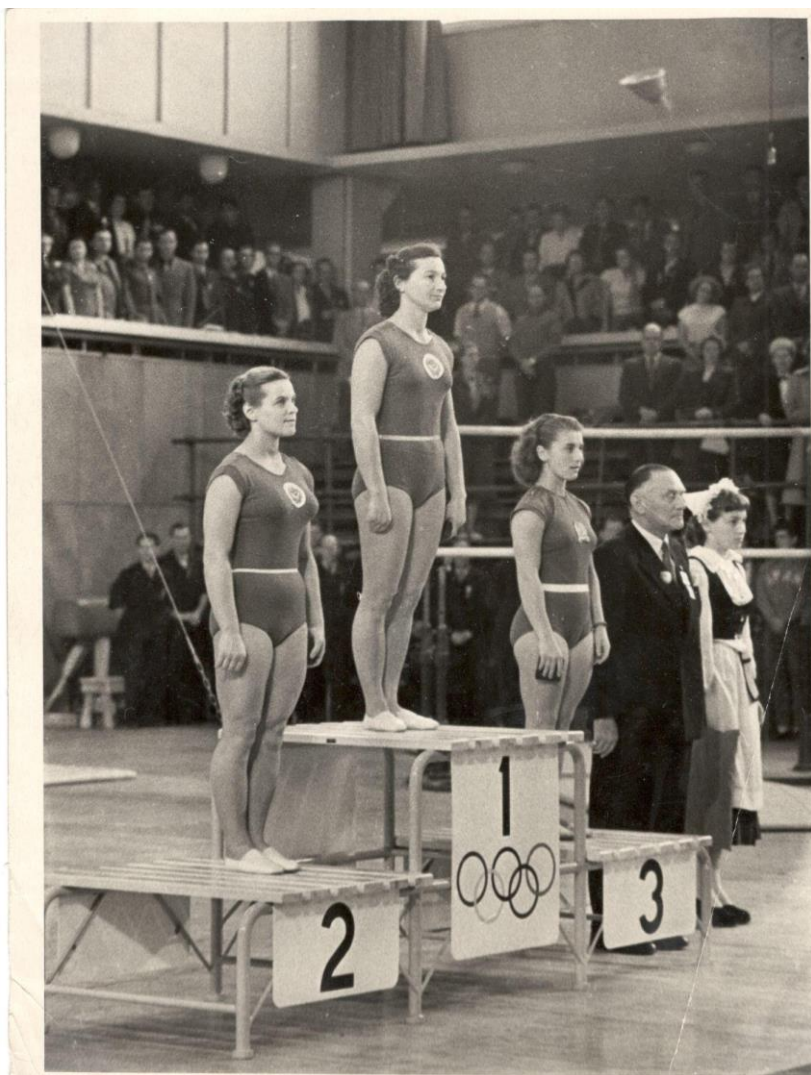

Фото 7 – Ніна Бочарова – срібний призер XV літніх Олімпійських ігор з гімнастики у багатоборстві, 1952 р.

Олег Левенець

Ніна Бочарова. Шлях до Олімпу

Фото 8 – Книга. Ніна Бочарова. Шлях до Олімпу

Лимаренко Н.П. ¹, <https://orcid.org/0009-0009-6693-3683>

Єрмолова В. М. ², <https://orcid.org/0000-0002-6073-0449>

ОБІЗНАНІСТЬ ВИХОВАНЦІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З ПИТАНЬ ОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ ТА ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР

¹ Київ Навчально-науковий олімпійський інститут
Національного університету фізичного виховання і спорту
України

² Київ Олімпійська академія України

Annotation. The article is devoted to the analysis of the questionnaire survey of senior preschoolers of preschool education institutions on issues related to the Olympic movement and the Olympic Games.

Keywords: preschool education, preschooler, Olympic Games, sports, Olympic education.

Актуальність теми дослідження. З 1 січня 2025 року вступає в силу Закон України «Про дошкільну освіту», прийнятий Верховною Радою України 6 червня 2024 року. Відповідно до статті 5 Закону основними засадами державної політики та принципами освітньої діяльності у сфері дошкільної освіти є: «дитиноцентризм та особистісно орієнтований підхід до розвитку дитини відповідно до її індивідуальних особливостей, потреб, інтересів, здібностей, обдарувань та свободи вибору; академічна свобода педагогічних працівників; пріоритет сімейного виховання дитини, педагогічне партнерство сім'ї та закладу дошкільної освіти; створення безпечного та здорового освітнього середовища; обов'язковість здобуття дошкільної освіти дітьми старшого дошкільного віку відповідно до державного стандарту» та інше [2].

Також у пункту 4 статті 15 Законі зазначено, що «Освітній процес має ґрунтуватися на культурних цінностях Українського народу, інших цінностях і принципах, визначених цим Законом і Законом України «Про освіту», та спрямовуватися на формування у вихованців суспільних цінностей, зокрема

правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, милосердя, толерантності, поваги до честі та гідності людини і результатів її праці, здорового способу життя та екологічної поведінки, цінностей постійного пізнання і розвитку» [2].

Відповідно до статті 16 пункту 6 Закону кожний заклад дошкільної освіти має право «використовувати в освітньому процесі одну або декілька парціальних програм, що реалізуються на одному або двох базових етапах дошкільної освіти та/або для окремих вікових груп вихованців, зокрема для дітей старшого дошкільного віку, різних груп вихованців тощо» [2]. Саме цей пункт дає право інтегрувати в освітній процес закладу дошкільної освіти, поряд з іншими, програму олімпійської освіти, з метою «заохочувати й підтримувати ініціативи, що об'єднують спорт з культурою та освітою» [6, с. 12].

Мета дослідження – виявити рівень обізнаності вихованців закладів дошкільної освіти з питань олімпійського спорту та Олімпійських ігор.

Методи дослідження. Опитування вихованців закладів дошкільної освіти, синтез та узагальнення.

Результати досліджень. Олімпійський рух важлива частина історії і культури людства. Олімпійська освіта, що розкриває різні аспекти цієї частини, вводить дитину у світ загальнолюдських та олімпійських цінностей й органічно пов'язує їх із цінностями самої дитини.

Розглядаючи освітній процес дітей старшого дошкільного віку як простір для інтеграції олімпійської освіти, нами були поставлені завдання визначити адекватні форми і методи цієї інтеграції. Тому нам було необхідно дізнатися про рівень обізнаності вихованців закладів дошкільної освіти з питань олімпійського спорту та Олімпійських ігор.

В опитуванні дітей старшого дошкільного віку взяли участь 323 вихованці з закладів дошкільної освіти м. Чернівці (72 дитини), м. Полтава (69 дітей), м. Дніпро (22 дитини) та м. Київ (160 дітей).

Аналіз анкетування констатує, що 79,59 % дітей чули і мають уявлення про Олімпійські ігри. Треба зазначити, що всі опитані дошкільнята (100 %) чули про найбільше спортивне свято кожного чотириріччя.

Нас цікавили відповіді дітей на запитання «Чи дивився ти по телевізору змагання Олімпійських ігор?». Більша частина дітей

– 63,16 % – дали позитивну відповідь, 36,84 % – негативну. Нам вдалося визначити роль членів родини у долученні дошкільнят до перегляду спортивних телетрансляцій. Виявилось, що разом із татом дивилися трансляції з Олімпійських ігор 49,85 % дошкільників, разом із мамою – 22,29 % дітей, разом з бабусяю або дідусем – 18,27 % дошкільників, із старшими братами або сестрами – 10,22 % опитаних.

Дітям було запропоновано розглянути символ Олімпійських ігор – п'ять переплетених кілець і дати відповідь на запитання «Чи бачив ти цю емблему?». Нами було виявлено, що 82,35 % дітей дали позитивну відповідь, 17,65 % – негативну.

У процесі дослідження нас цікавили асоціації дошкільників, які виникають у них, дивлячись на малюнок із зображенням олімпійського символу. Треба відзначити, що для 16,41 % дітей зображення олімпійського символу являє собою просто малюнок, 77,71 % дошкільників вбачають у цьому зображенні олімпійський символ, для 5,88 % – це зображення є емблемою, що міститься на автомобілях.

Аналіз анкетування дозволив виявити знання дошкільників щодо нагород, які отримують переможці і призери Олімпійських ігор. Так, 91,64 % дошкільників указали, що нагородами на Олімпійських іграх є медалі, 4,95 % дітей вважають, що переможців нагороджують цукерками, а 3,41 % вихованців – книгами.

Нам цікаво було дізнатися, чи знайомі дошкільники з видами спорту, чи відрізняють вони зимові від літніх видів спорту? З цією метою дітям було запропоновано зображення дев'яти спортсменів і пропоновано обвести кружечками спортсменів, що представляють зимові види спорту. Аналіз опитування дозволив виявити, що правильні відповіді надали 97,21 % дітей, 2,79 % дошкільників не змогли правильно відмітити представників зимових видів спорту.

Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» звертає увагу на необхідність забезпечення адекватної рухової активності для населення України, у тому числі для дітей дошкільного віку [4]. У методичних рекомендаціях «Фізичний розвиток дітей в умовах дошкільного навчального закладу» зазначається, що «у межах активного рухового режиму щоденний обсяг рухової активності для старших дошкільників становить 4-5 годин» [3]. У зв'язку з

цим нам було цікаво дізнатися про зайнятість дітей у спортивних секціях.

Аналіз опитування дошкільників дозволив визначити, що 60,6 % дітей займаються різними видами спорту. Найменша кількість дошкільників, що відвідують спортивні секції, спостерігається у м. Дніпро – 36,36 %. Наші спілкування з батьками та вихователями підтвердили гіпотезу про низький рівень охоплення дошкільників заняттями спортом – складні небезпечні умови, в яких перебуває місто Дніпро під час російської агресії.

Опитування дошкільників дало змогу встановити, що 78,95 % вихованців закладів дошкільної освіти мріють стати у майбутньому олімпійськими чемпіонами. Більшість із «мрійників» проживають у Чернівцях (91,68 %).

У результаті дослідження було виявлено, що 91,02 % опитаних дітей старшого дошкільного віку мають бажання отримати більше інформації про Олімпійські ігри.

Висновки. Результати анкетування старших дошкільників свідчать про недостатні їх знання про олімпійський спорт та Олімпійські ігри. Інтеграція олімпійської освіти, в основі якої лежить «формування особистості, яка у своїх діях і думках керується загальнолюдськими гуманістичними нормами поведінки, що передбачаються ідеями олімпізму та принципами Олімпійської хартії, є складовою цілісного освітнього процесу» [1, с. 130] і може сприяти більш ефективному вирішенню освітніх завдань, передбачених Законом України «Про дошкільну освіту» та програмою «Я у світі» [5] для закладів дошкільної освіти.

Список літератури.

1. Єрмолова В. М. Теоретико-методичні засади інтеграції олімпійської освіти в навчально-виховний процес школярів : дис. ... канд. фіз. виховання і спорту: 24.00.01 / В. М. Єрмолова. – К., 2010. – 187 с.

2. Закон України «Про дошкільну освіту» {Із змінами, внесеними згідно із Законом № 4059-IX від 19.11.2024} від 6 червня 2024 року № 3788-IX.

3. Лист МОН України від 16.08.2010 № 1/9-563.

4. Указ Президента України № 42/2016 «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність - здоровий спосіб життя — здорова нація».

5. Я у світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років / О.П. Аксьонова, А.М. Аніщук, Л.В. Артемова [та ін.]; наук. кер. О. Л. Кононенко. – Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2019. – 488 с.

6. Olympic Charter : In force as from 15 October 2023/ International Olympic Committee. URL: <https://library.olympics.com/Default/doc/SYRACUSE/3154785/olympic-charter-in-force-as-from-15-october-2023-international-olympic-committee>. (date of access: 03.01.2025).

**Лясота З.Б.¹,
Грабик Н.М.¹, <https://orcid.org/0000-0002-8882-9782>
Негрієнко А.О.²**

ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДСЬКОГО ДИТЯЧОГО РУХУ «ШКОЛА БЕЗПЕКИ»

¹Тернопільський національний педагогічний університет ім.
В. Гнатюка

²Всеукраїнський громадський дитячий рух
«Школа безпеки»

Annotation. *The All-Ukrainian Public Children's Movement «School of Safety» is a non-governmental organization that promotes the level of knowledge and skills of children and youth in the field of civil protection, life safety and healthy lifestyle. The main areas of activity are educational and awareness-raising work, physical activity, psychological support, volunteering and popularization of the rescue profession. The organization has a wide network of branches in the regions of Ukraine, conducts various program activities, seminars, competitions and participates in international events. In cooperation with state and international partners, the organization promotes the formation of a responsible young generation capable of acting in emergencies and actively participating in the security culture of society.*

Keywords: *all-Ukrainian movement «School of Safety», life safety, civil protection, healthy lifestyle, children's self-government, prevention, volunteering, rescuers, emergencies.*

Актуальність. Збереження здоров'я учнівської молоді є

важливим аспектом соціального розвитку, що сприяє формуванню активного та свідомого покоління. В Україні діяльність громадських організацій відіграє ключову роль у популяризації здорового способу життя, профілактиці захворювань та створенні сприятливого середовища для фізичного і психічного розвитку школярів.

В умовах війни в Україні питання збереження здоров'я молоді набуває особливої важливості. Громадські організації активно долучаються до реалізації програм та ініціатив, спрямованих на підтримку фізичного і психічного здоров'я школярів. Серед основних напрямів роботи таких організацій можна виділити наступні:

- громадські ініціативи зі здорового способу життя, які займаються питанням популяризації фізичної активності, правильного харчування, профілактики шкідливих звичок серед дітей та підлітків;
- медико-соціальний, передбачає організацію заходів з профілактики захворювань, психологічної підтримки та забезпечують інформаційні кампанії про важливість збереження здоров'я;
- фізична активність та оздоровчі заходи, які сприяють залученню учнів до активного способу життя через секції, змагання та спортивні табори;
- освітньо-просвітницький, який передбачає проведення тренінгів та лекції про основи безпеки життєдіяльності, важливість здорового харчування, гігієни та ментального добробуту;
- благодійно-волонтерський, який забезпечують підтримку дітей із соціально вразливих категорій, надаючи доступ до медичних послуг, спортивного обладнання та оздоровчих програм.

Однією з важливих громадських організацій є Всеукраїнський громадський дитячий рух «Школа безпеки». Ця організація займається підготовкою дітей до дій у надзвичайних ситуаціях, навчає основ безпеки життєдіяльності та сприяє формуванню здорового способу життя серед учнівської молоді [3].

Громадська організація «Всеукраїнський громадський дитячий рух «Школа безпеки» відіграє важливу роль у збереженні здоров'я учнівської молоді. Її діяльність спрямована не лише на фізичний розвиток дітей, а й на формування навичок безпечної поведінки, психологічної стійкості та

відповідальності за власне здоров'я. Такі ініціативи сприяють створенню безпечного середовища у навчальних закладах та суспільстві в цілому [4].

Мета дослідження – розкрити основні напрями та зміст роботи громадської організації «Всеукраїнський громадський дитячий рух «Школа безпеки».

Методи дослідження: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури та інтернет-джерел.

Результати дослідження. Громадська організація «Всеукраїнський громадський дитячий рух «Школа безпеки» (далі - Всеукраїнський рух «Школа безпеки» або Рух) – є неприбутковою всеукраїнською дитячою громадською організацією, яка об'єднує громадян на основі спільності інтересів своїх членів для реалізації мети і завдань, передбачених Статутом [1].

Створений за ініціативи першого Міністра України з надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи Валерія Кальченка у 1999 році Всеукраїнський дитячий рух «Школа безпеки» здійснює діяльність з підготовки дітей та молоді у сфері цивільного захисту та культури безпеки життєдіяльності, сприяє вихованню їх свідомими та відповідальними громадянами України, готує гідну зміну покоління юних рятувальників [1].

Всеукраїнський рух «Школа безпеки» діє на засадах добровільності, рівноправності своїх членів, самоврядування, законності та гласності, вільного вибору території діяльності, відсутності майнового інтересу її членів, прозорості, відкритості та публічності, виборності та підзвітності керівних органів.

Основна мета діяльності організації: сприяння консолідації зусиль суспільства у вирішенні проблем безпеки та виживання дітей і підлітків України в умовах дії шкідливих та небезпечних факторів природного, техногенного, соціально-економічного, криміногенного і медико-біологічного характеру.

Основними завданнями громадської організації є:

- підвищення рівня компетентностей, у тому числі громадянських, з метою формування у дітей та молоді культури безпеки життєдіяльності;
- підвищення рівня знань, умінь та навичок щодо дій у надзвичайних ситуаціях;
- виховання духовності, моральності та формування загальнолюдських цінностей у підростаючого покоління;

- популяризація професії рятувальника [1].

Відділення Руху створено у 23 регіонах України та місті Києві. Понад 200 вихованців Руху є курсантами та студентами закладів вищої освіти системи цивільного захисту та працюють у професійних аварійно-рятувальних службах.

На базі закладів загальної середньої та позашкільної освіти діють біля 3000 тарифікованих гуртків «Школа безпеки» та «Юний рятувальник» за відповідними програмами, схваленими Міністерством освіти і науки України [1; 2; 5].

Всеукраїнський рух «Школа безпеки» є лауреатом премії Верховної ради України за внесок молоді у розвиток парламентаризму та місцевого самоврядування.

Щорічно Всеукраїнський рух «Школа безпеки» проводить такі заходи:

- Всеукраїнський спеціалізований дитячо-юнацький табір «Рятувальник»;
- Всеукраїнська акція «Молодь – за безпечний світ»;
- Всеукраїнський конкурс дитячо-юнацької творчості «Безпека в житті – життя у безпеці». За підсумками Конкурсу видано серію казок під рубрикою «Автори – діти»: «Казкові рятівники», «Казкові рятівники-2», «Казкові рятівники-3»;
- Семінари-тренінги для керівників відокремлених підрозділів ГО "ВГДР "Школа безпеки"[1].

Також кожен регіон проводить різноманітні заходи у своїх містах та громадах.

Учасники Руху «Школа безпеки» неодноразово брали участь у міжнародних зльотах і змаганнях юних рятувальників (до повномасштабного вторгнення).

З метою створення нового неолімпійського виду спорту «Рятувальне багатоборство» розроблено відповідні правила проведення змагань, а також до 2018 року проводили змагання між учасниками Руху [1].

Всеукраїнський рух «Школа безпеки» тісно співпрацює з ДСНС України, його територіальними підрозділами, Міністерством молоді та спорту України, Львівським державним університетом безпеки життєдіяльності, Інститутом державного управління у сфері цивільного захисту та наукових досліджень, Інститутом проблем виховання НАПН України, органами місцевої влади з питань надзвичайних ситуацій, освіти і науки, молоді та спорту.

19 грудня 2022 року в Посольстві України в Німеччині було підписано «Декларацію про наміри співпраці у сфері молодіжної політики» між молодіжною громадською організацією Німеччини «THW-Jugend e.V.» та громадською організацією «Всеукраїнський громадський дитячий рух «Школа безпеки», в якій особливу увагу спрямовано на вивчення передового досвіду та підготовці молодих лідерів і волонтерів з питань допомоги у випадках надзвичайних ситуацій та катастроф. Наразі громадська організація розгортає міжнародну співпрацю, вже досягнуто домовленості щодо вивчення досвіду діяльності «THW-Jugend e.V.» у сфері цивільного захисту та імплементації кращих практик у сферу молодіжної політики в Україні.

На цей момент проведено 5 тренінгів в рамках проєкту “@disaster” у якому взяло участь 83 молодіжних лідерів та волонтерів Руху «Школа безпеки», які ефективно використовують здобуті знання та провели практичні тренінги для понад 5 тисяч дітей по всій Україні [1].

Також 20 молодіжних лідерів Руху взяло участь у проєкті “project_p”, який було поділено на 3 частини. Після проведення офлайн воркшопів в Німеччині учасники продовжують своє навчання на цікаві та актуальні теми в онлайн форматі, щоб надалі розвивати свої підрозділи. Після завершення навчання лідери поділитися зі своїми знаннями з рештою лідерів Руху.

Також частина молодих лідерів проходила стажування у молодіжній громадській організації Німеччини «THW-Jugend e.V.» для вивчення досвіду роботи з дітьми та організації масштабних заходів.

Висновок. Громадська організація «Всеукраїнський громадський дитячий рух «Школа безпеки» відіграє важливу роль у формуванні культури безпеки серед дітей та молоді України. Його діяльність спрямована на підвищення рівня знань і навичок у сфері цивільного захисту, розвиток громадянської свідомості та виховання майбутнього покоління рятувальників. Організація діє на засадах добровільності, прозорості та самоврядування, об'єднуючи зусилля суспільства для забезпечення безпеки дітей у сучасних умовах. Завдяки широкій регіональній мережі, Рух здійснює масштабну освітню та виховну роботу, сприяючи підготовці молоді до відповідального та свідомого життя в суспільстві.

Список літератури.

1. Всеукраїнська громадська дитяча організація «Всеукраїнський дитячий рух «Школа безпеки». URL: <https://skolabezpeki.jimdofree.com/>
2. Маршенко О., Нетребенко А. Навчальна програма з позашкільної освіти військово-патріотичного напрямку «Школа безпеки». 2024, 34 с.
3. Негрієнко, А. О. Вплив всеукраїнського громадського дитячого руху «Школа безпеки» на здоровий спосіб життя. Здоровий спосіб життя – здорова нація – здорове суспільство : зб. тез доп. І Всеукр. наук.-практ. конф. 2010. С. 101-102. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/6047>
4. Негрієнко, А. О. Всеукраїнський громадський дитячий рух «Школа безпеки». Здоровий спосіб життя – здорова нація – здорове суспільство: зб. тез доп. І Всеукр. наук.-практ. конф., 2010. С. 99-101. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/6046>
5. Сагайдак Л. Д., Білоус П. М. Навчальна програма з позашкільної освіти фізкультурно-спортивного напрямку «Юний рятувальник». 2022, 38 с.

Лях-Породько¹ О.О. <https://orcid.org/0000-0003-4165-1646>

Лях-Породько С.О.²

УКРАЇНЬКА ВІЛЬНА ОЛІМПІАДА В АРГЕНТИНІ

¹⁻² Національний університет фізичного виховання і спорту України

Annotation. *The article analyzes the Olympic traditions of the Ukrainian diaspora in Argentina. It was found out that in 1980 the Free Ukrainian Youth Olympics took place in Buenos Aires. Peculiarities of the preparation and holding of the Olympiad have been revealed. The role and significance of the competition in the struggle for a free Ukraine has been established.*

Key words: *Argentina, Ukraine, Olympics.*

Актуальність теми дослідження. 1980 рік мав багато величавих подій та помітних заходів, які організувала українська діаспора. У Канаді відбулась Вільна Олімпіада, у

Лейк-Плесіді (США) у часі проведення XIII Зимових Олімпійських ігор були організовані Українським Олімпійським Комітетом, Смолоскипом, Пластом, СУМ й іншими українськими товариствами ряд значних олімпійських акцій, Уряд УНР в екзилі надсилав меморандум до МОК, НОКів та МСФ тощо. Серед перелічених масштабних заходів вирізняється ще один – Олімпіада Української Вільної Молоді!

Надзвичайною та унікальною подією в історії боротьби за олімпійську українську незалежність стало проведення у липні-серпні 1980 року в Буенос-Айресі (Аргентина) Олімпіади Української Вільної Молоді. Організаторами Олімпіади виступали молодечі організації Спілка Української Молоді і Український Пласт й інші українські об'єднання [1].

Шкода, що Олімпійські ігри 1980 року відбулися у Москві. Численна міжнародна спільнота вільного світу закликала унеможливити цю подію у країні, де порушуються права людини, твориться національний геноцид, здійснюються політичні репресії, а найбільше обурило громадськість військове вторгнення срср в Афганістан.

Українці вільного світу також мали достатньо причини приєднатися до глобального бойкоту Ігор XXII Олімпіади. Адже окрім перелічених мотивів був ще один – Україна не виступала в Олімпійських іграх самостійно! При тому, що Україна є співзасновницею ООН, членом низки міжнародних організацій, а також Урср мала хоч і формальний, але все ж таки «суверенітет» згідно Конституції. Але цього було замало для порабителів й комуністів не допускали до самоідентифікації українців та ще й на міжнародній арені.

Мета дослідження – здійснити аналіз та виявити особливості проведення Олімпіади Української Вільної Молоді в Аргентині.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, першоджерел та архівних фондів, описовий метод.

Результати досліджень. Голосно заманіфестувала проти Олімпійських ігор у срср Спілка Української Молоді: «У зв'язку з підготовкою Світової Олімпіади, яка в 1980-ому році має відбутися в Москві, Центральна Управа Спілки Української Молоді поручає всім Крайовим Управам СУМ в тому самому часі, тобто літом 1980-го року, на поодиноких теренах: Північна Америка, Європа, Австралія і Південна Америка влаштувати Олімпіади української вільної молоді згідно із цьогорічним

гаслом: «Борись за Україну – ми волі сні!» [8, с. 10]. Далі у заклик наголошувалось, що: «Всі Осередки СУМ повинні негайно відбутися ширші сходи свого членства, а особливо Дружинників і старшого юнацтва, для належного роз'яснення справи Олімпіади та запланованої акції СУМ. На місцях повинна вже від тепер початися старанна підготовка до участі сумівської молоді в Олімпіадах, відбуваючи тренінги, змагання та старатися придбати фінансові засоби для того, щоби цьогорічні Олімпіади мали характер масових імпрез, не менших за наші Здвиги чи Злети. Бо тільки через добру підготовку, високий рівень і масовість, ми скоріше зможемо добитися поставленої цілі. Тому всю підготовку ми повинні вести під кличем: «Вся кумівська молодь бере участь в Олімпіаді Української Вільної Молоді!» [9, с. 11].

Про важливість та значущість Олімпіади свідчать низка фактів та факторів. Наприклад, засоби масової інформації не оминули, а детально сповіщали читачів на різних континентах про підготовку та перебіг подій Олімпіади. Зокрема, газета «Українське слово», яка є першим українським часописом в Буенос-Айресі, що видається Українським товариством «Просвіта» в Аргентині, що номери публікувала детальні статті та світлини про Олімпіаду: «Світлина з відкриття першої в Аргентні Олімпіади Української Вільної Молоді, яку започатковано в неділю, 27 липня 1980 р. на Оселі «Веселка» з надзвичайними успіхами, про перебіг яких подамо обширні звітлення в черговому числі «Українського Слова». Тут же додавалось наступне: «Програма Олімпіади продовжується згідно з наміченими плянами, що їх подаємо в Комунікаті Олімпійського Комітету, запрошуючи наше громадянство до численної участі щоб належно заманіфестувати єдність нашої спільноти в цій успішній акції наших молодечих організацій які об'єднано захищають самостійницькі права нашої Батьківщини!» [3, с. 1]. У Північній Америці про Олімпіаду Української Вільної Молоді писали журнал «Юнак» (Канада), газета «Свобода» (США), газета «Ukrainian Weekly» (США). У Європі писав про Олімпіаду журнал «Крилаті» (Бельгія).

Вже 20 липня Олімпійським Комітетом віддруковано олімпійську одноднівку «Олімпійський вогонь» українською та іспанською мовами. Брошура має сорок сторінок друку, в ній подано програму Олімпіади, відбитки олімпійських відзнак з відповідними поясненнями та орнаментальними прикрасами, а

також додано сорок чотири пропагандивно-торговельних оголошень, де очолюють перелік кооперативи «Фортуна» та «Відродження». Їх співучасть покрила видатки на друк одноднівки.

Олімпійські однострої та медалі ретельно готувалися організаторами Олімпіади. Всі учасники брали участь у відповідних, ексклюзивних олімпійських одностроях, які мали спеціальну олімпійську емблему з тризубом та відповідними написами. Для нагород всіх категорій спорту випущено було відповідні медалі – срібні та позолочені з написами, емблемою і датою відзначаючи ступінь нагороди та вид спорту. Загалом випущено 300 медалей, щоб мати запас для архіву та музею. Окремо видано олімпійські відзнаки.

Ретельно організатори розробляли програму та готували місце проведення змагань. Для ефективної підготовчої діяльності та належного рівня організації змагань був утворений Олімпійський Комітет. У Комітеті діяло п'ять комісій: організаційна, спортова, пресова, технічна та фінансова. Очолював Олімпійський Комітет член пласту Андрій Шаварняк. Секретарем був сумівець Марко Кіт. Програма Олімпіади проводилася в днях 20, 26, 27 липня, 3 та 10 серпня. 20 липня та 3 серпня заходи відбувалися на просвітянській оселі «Веселка», 26 липня – в домівці Пласту, 10 серпня – на оселі «Калина», яка є власністю товариства «Відродження».

Змагання проводилися у таких видах спорту: футбол, папифутбол (наймолодше юнацтво), гандбол, відбиванка (волейбол), нюколь, пельотаальсесто, тобтокошівка (баскетбол), пінг-понг (настільний теніс), легка атлетика (біг на 40, 60, 100, 200, 400 і 800 м, естафета 4X60 м, стрибки у довжину та у висоту). У футбольних змаганнях брали участь сім команд (дві – СУМ, по одній – Пласт, ОУМ, семінаристи, дві дружини юнаків). Жіночі команди змагалися у відбиванку та пінг-понг. У легкій атлетиці брали участь шість гуртків у відповідності до віку учасників. Загалом участувало 170 змагунів (хлопців та дівчат віком від 6 до 18 років) членів СУМ, Пласту, ОУМ та семінаристів Єпархіальної семінарії з Буенос-Айресу.

Офіційне відкриття Олімпіади відбулося 20 липня 1980 року на оселі «Веселка», програму якої проводив пластун Юрій Федешин. На урочистостях були присутні 200 змагунів та їх впорядників, численні делегації всіх українських організацій та

глядацька аудиторія. В окремій ділянці оселі встановлено трибуну, що її люб'язно надала місцева влада, а також надіслано військову оркестру. Почесна Президія складалася з голів та представників організацій, преси та місцевої управи.

В урочистій ході брали участь 22 прапороносці різних організацій на чолі з національними прапорами Аргентини та України, а також сумівка Христя Мороз несла прапор Вільної Олімпіади з олімпійською символікою на тлі Тризуба. Позаду них йшли шість окремих відділів молоді.

Урочисте відкриття розпочато давньою олімпійською традицією – запаленням олімпійського вогню. Троє наймолодших учасників запалили Вічний Вогонь. Після чого пролунали національні гімни Аргентини та України, які виконав оркестр під супровід співу всіх присутніх. Далі проведено олімпійське приречення (віголошено олімпійську клятву) для змагунів. Приводимо уривок запряження: «Обіцяю, що: буду змагатися чесно і справедливо, буду ставитися до інших змагунів, як до братів по крові, рішення суддів будуть для мене обов'язкові, а правильник Олімпіади законом» [2, с. 6]. В слід за тим лунали промови голови Української Центральної Репрезентації Володимира Котульського, голови Центрального товариства «Просвіти» Василя Косюка, голови Олімпійського Комітету Андрія Шаварняка.

Володимир Котульський: «Дорога Українська Молоде! В моменті Відкриття Олімпіади Української Вільної Молоді, маю шану привітати всіх учасників в імені суспільно-громадської надбудови, яку я очолюю. В особливий спосіб хочу висловити признання ініціаторам й організаторам цієї Олімпіади, що вложили чимало труду й праці, щоб зреалізувати цю імпазантну маніфестацію Вільного Українського Спорту, як вияв протесту проти імперсько-московських ігрищ, які започатковано в країні тоталітаризму, в країні, де потоптано усі елементарні права людини. Сучасна Україна вимагає від нас за кордоном, спільного фронту в боротьбі та спільних акцій, без різниць наших особистих чи групових поглядів і переконань, бо основною передумовою наших успіхів є – об'єднання всіх наших сил в моноліт Великого Національного Фронту. Так, як сьогодні тут, на спортовій площі з глибокою радістю бачимо наше українське юнацтво в здорових спортових змаганнях, так і завтра, хочемо бачити Вас усіх разом у всіх Акціях в допомозі нашому Визвольному Рухові» [5, с. 2].

Василь Косюк: «Вельмишановний пане голово Української Центральної Репрезентації, шановні представники українських установ і організацій, українська громадо, дорога українська зорганізована молоде! Мені припала велика честь, в імені Центрального Т-ва «Просвіта» в Аргентині і Управи «Веселки» привітати Вас всіх на цьому небуденному святі нашої молоді, відкриття Першої в Аргентині «Олімпіади Української Вільної Молоді» на просвітянській оселі – «Веселка», яка солідаризуючись зі своїми побратимами в діяспорі започаткували Олімпійський рух і змагаючись, рівночасно протестує проти Олімпійських ігрищ, які зараз започатковано в столиці російської колоніальної імперії в москві при відсутності багатьох вільних націй, а серед них, вільної Аргентини, в яких наша поневолена українська нація, виключена і не заступлена, а спортсменці України змушені брати участь під чужими московськими прапорами» [4, с. 2].

Офіційні урочистості супроводжувались Службою Божою. На «Площі Слави» під прапорами величезними прапорами Аргентини та України, перед пам'ятниками Симону Петлюрі, Євгену Коновальцю, Тарасу Шухевичу-Чупринки та Степану Бандері, споруджено вівтар з Христом та свічками, прикрашений зеленню та квітами, перед яким великим півколом встановлено 22 прапори. За ними потрійно півколо творила молодь, а далі колони численних гостей, глядачів та оркестр. Службу відправив отець Юрій Мельничин, а під час Богослужіння співав хор під проводом Б. Василика. Перед службою було вшановано пам'ять борців за волю України, рівно ж тих хто віддав життя в обороні волелюбної землі Сан Мартіна проти комуністичного панування.

У неділю 10 серпня на оселі «Калина» відбулися спортивні (з огляду на несприятливу погоду 27 липня частину змагань перенесено на 10 серпня) та урочисті заходи. Зранку відбулися спортивні змагання, а перед обідом богослужіння. Службу Божу відправив Єпископ Української Католицької Церкви Кир Андрій Сапеляк, дякуючи за успішне проведення Олімпіади й відзначаючи річницю Хрещення України, а також започатковуючи відзначення Марійського року в Єпархії.

Після закінчення змагань учасники отримали здобуті нагороди та пам'ятні грамоти. Присутні представники різних українських товариств і численні гості зібралися навколо вівтаря олімпійського вільного вогню й заспівали національний

гімн України. Також були різні промови від Української Центральної Репрезентації Володимира Котульського, Централі «Відродження» Романа Зінька, голови Олімпійського Комітету Андрія Шаварняка.

Роман Зінько: «В імені Т-ва «Відродження» господаря Оселі «Калина» припала мені честь привітати Вас з нагоди закінчення змагань Першої Олімпіади Української Вільної Молоді в Аргентині, та рівночасно погратулювати ініціаторам тої ідеї, яка виникла, як доказ спротиву до Олімпійських ігрищ в москві, де наша, українська молодь не мала права виступати в імені своєї Батьківщини та під її прапорами, а була змушена захищати осоружні прапори тиранії, большевицької ссср. Цей приклад, що Ви даєте світові, треба собі освідомити є високої вартости, бо Ви народились на вільній Аргентинській землі великого Сан Мартіна, Ваш зв'язок з країною Ваших Батьків та Дідів є ви слідом виховання та любови до високих ідей, у Ваших серцях, в шляхетній душі жевріє почуття християнського добродійства до тих Ваших братів, що терплять в найбільш безбожницькій імперії цього століття. Осяги у Ваших іграх не міряться досконалыми темпами, а доказом доброї волі, щоб пожертвувати своє здорове тіло для здорової душі, для вищої вартости Бога, Батьківщини та Родини» [7, с. 3].

Голова Олімпійського Комітету Андрій Шаварняк у своїй промові подякував проводам осель «Веселка» і «Калина», організаціям СУМ, Пласт, ОДУМ, семінаристам Єпархіальної семінарії, впорядникам, молодим змагунам, гостям, глядачам, небайдужим, місцевій управі й аргентинському війську за автобуси та оркестр. Всім хто долучився до організації та проведення Першої Олімпіади Української вільної Молоді. Ось уривок його промови: «Преосвященний Владико, Всечесніші Отці, Високоповажні Пані і Панове, Представники всіх Українських Установ і Організацій. Шановні Гості та Дорога Українська Молоде! Олімпіада Української Вільної Молоді – хоч з деякими перешкодами – дійшла до свого закриття, успіх її завдячуємо всім тим товариствам та особам, які від самого початку нашого почину підтримали спільну ініціативу молодечих організацій та пішли нам на руку матеріальною та моральною допомогою. Перша подяка Преосвященному Владиці Кир Андрієві Сапелякові – Єпархові Українців Католиків в Аргентині, та ВПреп. о. Юрієві Мельничинові ЧСВВ, які не пожалували особистого труду та часу, щоб ця Олімпіада мала

також свій християнський український характер... Особливу подяку складаємо Товариствам «Просвіта» і «Відродження», які з прихильністю відступали нам свої відпочинкові Оселі «Веселку» і «Калину» для проведення Олімпійських ігрищ... Подяка пресовим органам «Українське Слово» та «Наш Клич», що безупинно інформували нашу громаду про програму та перебіг нашої Олімпіади. Також наша подяка Дирекції Української Радіостанції «Вільна Україна», яка в кожній хвилині допомагала нам інформувати учасників... Дякуємо також українським підприємцям, професіоналам та всім тим, що з прихильністю зложили свої пожертви для видання «Олімпійського Вогню»... В імені Олімпійського Комітету висловлюю найщирішу подяку нашим Молодечим Організаціям: Спільці Української Молоді, Організації Української Молоді та Українському Пластові... Сердечна подяка для Вас – українські діти, українське юнацтво, не тільки від нашого міжорганізаційного Олімпійського Комітету, а й в імені цілої нашої Громади, тому, що Ви своїм палким ентузіазмом фізичним зусиллям та високою мораллю правдивих змагунів, звеличали та здійснили цю намічену нами ідею» [6, с. 3].

Висновок.

Українська діаспора цілого світу об'єдналася навколо олімпійської ідеї. Олімпійський рік 1980 був насиченим українськими акціями, заходами, змаганнями. Окреме місце слід зауважити на Олімпіаді Української Вільної Молоді в Аргентині. Саме ця Олімпіада згуртувала різні українські організації в Аргентині. А інформація про Олімпіаду облетіла весь світ! Ця Олімпіада стала дуже популярною в українській діаспорі, бо мала місію протидіяти комуністичному терору. Боротьба за вільну Україну триває й сьогодні.

Список літератури.

1. Лях-Породько Олексій. Змаг за вільну Україну: Олімпіада Української Вільної Молоді в Аргентині 1980 року. Режим доступу - <https://sportsrodovid.com/en/zmag-za-vilnu-ukrayinu-olimpiada-ukrayinskoyi-vilnoyi-molodi-v-argentyini-1980-roku/>
2. Олімпіада Української Вільної Молоді в Аргентині. *Юнак*. 1980. №10. С. 6 – 7.
3. Олімпіада Української Вільної Молоді. *Українське слово*. 1980. №27. С. 1.

4. Привіт Голови Централі т-ва «Просвіта», Василя Косюка, на відкритті Олімпіади Української Вільної Молоді в Аргентині. *Українське слово*. 1980. №28. С. 2.

5. Привіт Голови Української Центральної репрезентації, Володимира Котульського, виголошений на «Веселці», 20 липня 1980, на відкритті Олімпіади Української Вільної Молоді. *Українське слово*. 1980. №28. С. 2.

6. Промова Голови Олімпійського Комітету, ст. пл. Андрія Шаварняка. *Українське слово*. 1980. №30. С. 3.

7. Промова Голови Ц-лі т-ва «Відродження», п. Романа Л. Зінька. *Українське слово*. 1980. №30. С. 3.

8. Світова Олімпіада в 1980-ому році. Архів СУМ. С. 10.

9. Світова Олімпіада в 1980-ому році. Архів СУМ. С. 11.

Маляр Е.І. ¹, <https://orcid.org/0000-0002-5913-5642>
Маляр Н.С. ², <https://orcid.org/0000-0003-0274-601X>

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ТА ТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФУТБОЛІСТІВ 11-12 РОКІВ

¹⁻² Західноукраїнський національний університет

Annotation. *The statistics have revealed a method for planning the initial training process, aimed at physical and technical preparation in the preparatory period of 11-12 year old football players, with varying degrees of responsibility and directness microcycles and their effectiveness was determined.*

Keywords: *planning, microcycle, technical training, physical training, football.*

Актуальність. Як відомо, з ігрових видів спорту тільки український футбол був представлений на останніх Олімпійських Іграх в Парижі у 2024 році. Тому у даному дослідженні розкрито особливості планування фізичної та технічної підготовки юних футболістів. Аналіз робіт спеціалістів у галузі футболу свідчить, що заняття з 11-12 річними спортсменами традиційно будуються з урахуванням зразкової програми для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву. Однак, як показує практика підготовки футболістів, нині існує

гостра необхідність у розробці та застосуванні сучасних інноваційних підходів до планування тренувального навантаження у конкретному занятті та мікроциклі, що забезпечує підвищення спортивної майстерності [1-5].

Тому **метою** нашого дослідження було удосконалення методики планування навчально-тренувального процесу, спрямованого на фізичну та технічну підготовку у підготовчому періоді футболістів 11-12 років, з використанням різних за обсягом та спрямованістю мікроциклів.

Для вирішення мети та основних завдань дослідження використовувалися **наступні методи**: теоретичний аналіз спеціальної науково-методичної літератури, хронометрування, педагогічне спостереження, контрольо-педагогічні випробування (тести), педагогічний експеримент, методи математичної статистики.

Результати дослідження. Комплексні експериментальні дослідження проводились у 2022-2023 роках. В експерименті приймали участь 30 футболістів груп спортивної спеціалізації (11-12 років) (КГ – 15 чол., ЕГ – 15 чол.) ДЮСШ «Футбольна академія» міста Тернополя.

Протягом експерименту для розвитку загальної та швидкісної витривалості, швидкісно-силових якостей футболістів 11-12 років експериментальної групи було розроблено та впроваджено три варіанти тренувальних мікроциклів з малим, середнім і великим обсягом навантаження:

1 варіант (3 заняття на тиждень): перше заняття (вівторок) було спрямовано на розвиток швидкості (загальної (спеціальної) витривалості або швидкісно-силових якостей); друге заняття (четвер) - навчання та вдосконалення технічних прийомів гри; третє заняття (неділя) – розвиток швидкості (загальної (спеціальної) витривалості або швидкісно-силових якостей);

2 варіант (4 заняття на тиждень): перше заняття (понеділок) було спрямовано на розвиток швидкості (загальної (спеціальної) витривалості або швидкісно-силових якостей); друге заняття (середовище) – розвиток спеціальної витривалості; третє заняття (п'ятниця) – навчання та вдосконалення техніки гри; четверте заняття (неділя) – розвиток швидкості (загальної (спеціальної) витривалості або швидкісно-силових якостей);

3 варіант (5 занять на тиждень): перше заняття (понеділок) було спрямовано на розвиток швидкості (загальної (спеціальної) витривалості або швидкісно-силових якостей); друге заняття (вівторок) - на розвиток спеціальної витривалості; третє заняття (четвер) - для навчання та вдосконалення технічних прийомів гри; четверте заняття (п'ятниця) - на розвиток швидкості (загальної (спеціальної) витривалості або швидкісно-силових якостей); п'яте заняття (неділя) - на розвиток швидкості (загальної (спеціальної) витривалості або швидкісно-силових якостей).

Також в експериментальній методиці було розроблено три варіанта мікроциклів для навчання та вдосконалення техніки гри юних футболістів:

1 варіант (3 заняття на тиждень) (малий обсяг навантаження): перше тренувальне заняття (вівторок) було спрямоване на навчання техніки гри; друге заняття (четвер) - на розвиток спеціальної витривалості; третє заняття (неділя) - на вдосконалення техніки гри;

2 варіант (4 заняття на тиждень) (середній обсяг навантаження): перше тренувальне заняття (понеділок) було спрямоване на розвиток спеціальної витривалості; друге заняття (середовище) - на навчання техніці гри; третє заняття (п'ятниця) - на розвиток швидкості; четверте заняття (неділя) - на вдосконалення техніки гри;

3 варіант (5 занять на тиждень) (великий обсяг навантаження): перше заняття (понеділок) було спрямоване на розвиток спеціальної витривалості; друге заняття (вівторок) - на навчання технічним прийомам гри; третє заняття (четвер) - на розвиток швидкості; четверте заняття (п'ятниця) - на навчання техніці; п'яте заняття (неділя) - на вдосконалення техніки.

У кожному з чотирьох занять мікроциклу протягом 20 хвилин проводилася розминка з використанням загальнорозвиваючих та спеціальних вправ. Після розминки виконувалось 3-4 серії бігових вправ. Кожна серія складалася із шести повторень дистанції від 20 до 60 метрів. Кількість повторень в одній серії становила від 8 до 12. Інтервали відпочинку між повтореннями була від 35 до 40 секунд, між серіями вправ - від 5 до 8 хвилин. Інтенсивність виконання вправ була максимальною. Після виконання однієї серії ЧСС досягала 165-180 ударів за хвилину. Перед початком виконання чергової серії вправ ЧСС складала

120-130 ударів за хвилину. Координаційна складність була високою.

Висновки.

1. Впровадження у підготовчий період юних футболістів 11-12 років експериментальної групи тренувальних мікроциклів із середнім та великим обсягом навантаження, спрямованого на розвиток швидкісно-силових здібностей дозволило суттєво підвищити результати у стрибку в довжину з місця на 7,1 см, в контрольній групі цей показник збільшився всього на 1,3 см.

2. В результаті проведення педагогічного експерименту встановлено, що впровадження тренувального мікроциклу із середнім обсягом навантаження, спрямованого на навчання та вдосконалення технічних прийомів гри дозволяє суттєво підвищити показники в контрольних вправах. В експериментальній групі час проходження тесту з обведенням стійок зменшився на 2,9 с, в контрольній групі на 0,5 с.

3. Дослідження показали, що застосування у підготовчому періоді футболістів 11-12 років експериментальної групи тренувального мікроциклу з великим обсягом навантаження, спрямованого на розвиток спеціальної витривалості, дозволяє достовірно підвищити показники швидкісної витривалості, що оцінюється за допомогою тестового завдання біг 7x50 м на 5,9 с, в контрольній групі цей показник покращився на 1,6 с.

Список літератури.

1. Костюкевич В.М. Теорія і методика викладання футболу: навчальний посібник. 2-е вид. перероб. та доп. / Київ: КНТ, 2017. 310 с.

2. Маляр Е.І., Маляр Н.С. Управління тренувальною і змагальною діяльністю спортсменів : Методичні рекомендації / Тернопіль, ЗУНУ: Економічна думка, 2024. 26 с.

3. Маляр Е.І., Маляр Н.С. Теорія і методика спортивного тренування: Методичні рекомендації / Тернопіль, ТНЕУ: Економічна думка, 2020. 55 с.

4. Овчаренко С.В., Матяш В.В., Яковенко А.В. Засоби та методи розвитку фізичних якостей футболістів у річному циклі підготовки: методичні рекомендації. Дніпро: ПДАФКіС, 2019. 37.

5. Хоркавий Б.В. Особливості розвитку фізичних якостей юних футболістів за допомогою неспецифічних і специфічних засобів [Електронний ресурс] / Спортивна наука України. 2017. № 2 (78). Режим доступу:

<http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/issue/archive>

ТЕХНІКО-ТАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ ЯК СКЛАДОВА ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ

^{1,2} Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Annotation. The article proves the interdependence, commonality of values and goals of Olympic education and sports training of pupils of children's and youth sports institutions, reveals the content and direction of the process of formation of technical and tactical actions of young football players as a component of Olympic education.

Keywords: Olympic education, sports training, young football players.

Актуальність теми дослідження. Олімпійська освіта спрямована на забезпечення постійного цілеспрямованого впливу на духовні і тілесні основи дітей та молоді [1, 7]. За допомогою органічного взаємозв'язку духовного та матеріального, діалектичної єдності теорії і практики, які відображають філософський сенс олімпійської освіти, підрастаюче покоління не тільки оволодіває культурною спадщиною фізичної активності людства та розвиває спортивну сферу життєдіяльності, а й засвоює і реалізує ідеї гуманізму, свободи та рівності людей, сприяє їх розвитку через зміцнення миру і збереження власної гідності.

Необхідність поширення знань про олімпізм, цінності та принципи олімпійського руху, значення олімпійського спорту у сучасному світі обумовлює інтеграцію олімпійської освіти у різні сфери життєдіяльності підрастаючого покоління. Такі інтеграційні процеси пов'язуються, насамперед, з діяльністю різних закладів освіти, у тому числі, й з дитячо-юнацькими спортивними школами. Адже філософія олімпізму покликана допомогти кожній дитині та молодій людині зробити правильний вибір для удосконалення своєї особистості, що сприятиме подальшому її розвитку та самореалізації.

Оскільки цінності та вектор цілей олімпізму співпадають з принципами і завданнями спортивної підготовки учнів дитячо-юнацьких спортивних закладів, можна стверджувати, що успішне вирішення завдань спортивного тренування значною мірою обумовлене якістю олімпійської освіти, а розвиток олімпійської освіти учнів ДЮСШ визначається ефективністю реалізації завдань спортивної підготовки.

Мета дослідження – розкрити зміст і спрямованість процесу техніко-тактичної підготовки юних футболістів як складової олімпійської освіти.

Методи дослідження. Для досягнення вказаної мети використано комплекс взаємопов'язаних методів, а саме: аналіз, синтез і узагальнення наукової інформації з проблеми дослідження, навчально-методичної літератури та Інтернет джерел.

Дослідження виконувалось за планом науково-дослідної роботи кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка на тему: «Професійно-педагогічна підготовка майбутніх фахівців до формування фізичної культури учнівської молоді» (Державний реєстраційний номер: 0120U103906).

Результати дослідження. Формування особистості в процесі багаторічної спортивної підготовки у дитячо-юнацькій спортивній школі – це динамічний процес, в основу якого покладено вікові й індивідуальні зміни взаємодії юного спортсмена з навколишнім світом, засвоєння норм, правил і моральних критеріїв, що регулюють діяльність та поведінку.

Як свідчить аналіз науково-методичної літератури, до числа пріоритетних питань, які потребують ефективного вирішення на шляху до високих спортивних досягнень, відноситься становлення техніко-тактичної майстерності юних футболістів [2, 3, 6]. У системі багаторічної підготовки процес удосконалення рухових дій є постійним і нескінченним. Він передбачає активний та систематичний пошук нових шляхів, форм, методів покращання якості навчально-тренувального процесу юних спортсменів на основі відповідних знань і компетентностей.

Техніка футболу являє собою сукупність спеціальних ігрових прийомів, які використовуються певними способами у різноманітних поєднаннях для ефективного вирішення рухових

завдань, що забезпечують перевагу над суперником і спрямовані на досягнення поставленої мети. Відповідно спортивно-технічна підготовка розглядається як педагогічний процес, спрямований на досконале оволодіння спортсменом системою рухів (технікою гри), що відповідає особливостям футболу і сприяє досягненню високих спортивних результатів [5].

У такому контексті тактика футболу пов'язана з вибором оптимального поєднання доцільних засобів правильного вирішення певної ігрової ситуації. Спортивно-тактична підготовка постає як педагогічний процес, що спрямований на оволодіння раціональними формами ведення спортивної боротьби у процесі специфічної змагальної діяльності.

Техніко-тактична підготовка у футболі є складним, логічно побудованим багаторічним процесом, який реалізується у різних формах та видах діяльності. Навчання техніко-тактичним діям проходить поетапно, з послідовним їх ускладненням відповідно до наявних організаційно-педагогічних умов. Кожний етап навчання містить конкретні завдання щодо оволодіння технікою і тактикою футболу. Зокрема технічна підготовка передбачає постановку і реалізацію таких завдань: створення уявлень щодо техніки футболу; збільшення обсягу та різноманітності рухових умінь і навичок; досягнення високої стабільності та варіативності прийомів гри з поступовим їх перетворенням в ефективні змагальні дії; оптимізація структури рухових дій, їх динамічних та кінематичних параметрів з урахуванням індивідуальних особливостей юних спортсменів; підвищення надійності та результативності технічних дій в ігровій та змагальній діяльності; удосконалення технічної майстерності відповідно до розвитку практики футболу та сучасних наукових надбань [2, 4]. Комплекс завдань тактичної підготовки складають: ознайомлення із загальними поняттями та принципами певної системи тактичних дій; формування видів стандартного вирішення завдань, тактичних дій, які найкраще відповідають індивідуальним особливостям учнів; розширення форм і способів дій з урахуванням не тільки особливостей футболістів, а й характеру дій гравців команди суперника; оптимізація й вдосконалення засобів тактичних дій відповідно до вимог сучасного футболу [2, 6].

Навчання певному ігровому прийому проводиться спочатку без протидії з боку суперника, потім – у взаємодії з партнером,

з протидією одного опонента, далі – у взаємодії з двома партнерами, з протидією двох суперників і т. д. При цьому вважається доцільним навчання юних футболістів тактичним діям у такій послідовності, яка передбачає поступове збільшення чисельності гравців: індивідуальні → групові → командні.

Загальновідомо, що техніко-тактична підготовка не є ізольованим процесом, оскільки, наприклад, будь-який технічний аспект розв'язання ігрових завдань завжди взаємозв'язаний з інтелектуальними, тактичними, фізичними, психологічними можливостями спортсмена. Цей взаємозв'язок обумовлений комплексним характером ігрової діяльності та цілісністю рухових дій в футболі. Кожна дія гравця виникає як результат системи знань, прояву фізичних і психологічних якостей, рухового досвіду і реалізується як цілісний ефект, як інтегративне утворення. Відсутність хоча б однієї зі складових або недостатній рівень оволодіння нею неминуче веде до зниження ефективності ігрової дії, а в підсумку – унеможлиблює досягнення високих спортивних результатів.

Разом з тим, спортивна підготовка передбачає оптимальну відповідність всіх її сторін з урахуванням повної реалізації можливостей спортсмена. Згідно теорії функціональних систем, гармонія досягається не лише на основі зв'язку і взаємодії, а й ґрунтується на взаємному сприянні. Відповідно техніко-тактична підготовка юного футболіста повинна відбуватися у такому поєднанні з іншими сторонами спортивної підготовки, у якому здійснюватиметься їх взаємне сприяння, завдяки чому підвищення рівня техніко-тактичної підготовленості сприятиме зростанню інших. І навпаки. Шляхом розвитку інтелектуальних, психологічних та фізичних можливостей особистості вдосконалюватиметься техніка і тактика учня.

У працях вчених та фахівців зазначається, що якісне оволодіння техніко-тактичними діями неможливе без відповідного розвитку основних фізичних якостей: пружкості, спритності, витривалості, сили та гнучкості [2-6]. Рівень розвитку вказаних якостей визначає раціональність форми рухів, адекватний їй ступінь додавання зусиль у різних їх фазах, координацію, точність і швидкість рухових дій. Оволодіння техніко-тактичними діями, їх результативність, надійність, стійкість та варіативність значною мірою забезпечується належним розвитком рухових здібностей.

Важливим показником досягнення запланованих результатів у процесі спортивної підготовки є здатність кожного учня ефективно застосовувати ігрові прийоми в складних умовах гри та змагань. Вихованці ДЮСШ мають навчитися реалізовувати весь обсяг програмового матеріалу в ігровій діяльності та успішно адаптуватися до специфіки футболу. Формування зв'язків між компонентами спортивної підготовки з метою поєднання їх у єдину цілісну змагально-ігрову діяльність вимагає безперервного систематичного впливу.

Оволодіння учнями необхідними теоретичними знаннями, відповідними уміннями і навичками, активізація їх пізнавальної діяльності, залучення до виконання індивідуальних завдань з футболу сприяють розумінню учнями сутності спортивної підготовки, стимулюють їх до пошуку практичних шляхів досягнення запланованих результатів. Формування у юних футболістів усвідомленої потреби у спортивному вдосконаленні потребує включення учнів в активну пізнавальну діяльність, що передбачає передачу їм низки функцій, пов'язаних із змістовною стороною навчально-тренувального процесу. Це уможливорює перетворення учнів ДЮСШ у повноправних суб'єктів процесу спортивної підготовки, які «у своїх діях і думках у рамках фізкультурно-спортивної діяльності та у повсякденному житті керуються загальнолюдськими гуманістичними нормами поведінки, що культивуються олімпізмом та принципами Олімпійської Хартії» [1].

Висновки. Зміст та спрямованість техніко-тактичної підготовки юних футболістів визначається умовами змагальної діяльності і включає досконале оволодіння системою рухів (технікою гри), що відповідає особливостям футболу та сприяє досягненню високих спортивних результатів, а також раціональними формами, засобами і методами ведення спортивної боротьби (тактикою гри). На кожному тренувальному занятті через розв'язання конкретних його завдань забезпечується досягнення провідних цілей спортивної підготовки – фізичного вдосконалення, оволодіння системою рухів у футболі, досягнення високих спортивних результатів, що у підсумку, сприяє розвитку олімпійської освіти юних майстрів шкіряного м'яча.

Список літератури.

1. Єрмолова В. М. Олімпійська освіта: теорія і практика: навчальний посібник. К.: Літера, 2011. 335 с.

2. Костюкевич В. М. Теорія і методика тренування спортсменів високої кваліфікації: навчальний посібник. Вінниця: Планер, 2007. 273 с.

3. Наумчук В. І. Використання рухливих і навчальних ігор у спортивній підготовці юних футболістів. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, 2018. 1(63), 47–52. DOI: <https://doi.org/10.15391/snsv.2018-1.008>

4. Наумчук В. І. Педагогічні умови вдосконалення технічної підготовки юних футболістів. *Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*, 2017. 3, 264–268. <https://sport.vnu.edu.ua/index.php/sport/article/view/1542>

5. Наумчук В. І. Словник-довідник основних термінів і понять з теорії та методики фізичного виховання і спорту. Тернопіль: Астон, 2013. 96 с.

6. Соломонко В. В., Лісенчук Г. А., Соломонко О. В. Футбол: підручник. К.: Олімпійська література, 2021. 304 с.

7. Солопчук М. С., Боднар А. О. Олімпійська освіта: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2013. 176 с.

Наумчук В. І.¹ <https://orcid.org/0000-0002-2919-0720>

Лапшинський О. А.²

АЛГОРИТМ РОЗВИТКУ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ФУТБОЛУ

^{1,2} Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Abstract. The publication reveals the main initial provisions of the development of coordination abilities of students of general secondary education institutions in football classes, defines the algorithm of this purposeful process in the context of the introduction of educational innovations on the conceptual basis of the New Ukrainian School.

Keywords: coordination abilities, football, algorithm, schoolchildren.

Актуальність теми дослідження. Освітні нововведення, що реалізується на концептуальних засадах Нової української школи, спрямовані на різнобічний розвиток, виховання й соціалізацію особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності й громадянської активності [1].

Аналіз науково-методичної літератури та узагальнення передового практичного досвіду свідчать, що розвиток рухових здібностей школярів відноситься до числа пріоритетних питань, які потребують ефективного вирішення на шляху досягнення цілей реформування середньої школи. При цьому важливого значення набуває здатність учнів швидко та ефективно вирішувати рухові завдання, що пов'язується науковцями з координаційними здібностями [2, 3, 5, 6, 8].

Важливою складовою системи фізичного виховання школярів є футбол. Ця спортивна гра належить до тих інструментів цілеспрямованого впливу, систематичне використання яких забезпечує успішне розв'язання широкого спектру педагогічних завдань [4, 5, 7]. Заняття футболом сприяють засвоєнню життєво важливих рухових умінь і навичок, розвитку фізичних, моральних та вольових якостей, інтелектуальних здібностей, пам'яті та уваги, формування дисциплінованості і колективізму. Використання футболу дозволяє підвищити готовність школярів до оптимального оволодіння та управління власними руховими діями, від якої значною мірою залежить їх фізичне і духовне зростання.

Належна реалізація завдань щодо розвитку координаційних здібностей школярів потребує з'ясування вихідних положень цього цілеспрямованого процесу, визначення змісту і послідовності виконання технологічних операцій та відповідного їх впорядкування.

Мета дослідження – розкрити вихідні положення та визначити алгоритм розвитку координаційних здібностей учнів Нової української школи засобами футболу.

Методи дослідження. Для досягнення вказаної мети використано комплекс взаємопов'язаних методів, а саме: аналіз, синтез і узагальнення наукової інформації з проблеми

дослідження, навчально-методичної літератури та Інтернет джерел.

Дослідження виконувалось за планом науково-дослідної роботи кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка на тему: «Професійно-педагогічна підготовка майбутніх фахівців до формування фізичної культури учнівської молоді» (Державний реєстраційний номер: 0120U103906).

Результати дослідження. Кожний із чисельних шляхів реалізації навчальних програм з фізичної культури для учнів закладів загальної середньої освіти, якої би сторони освітнього процесу він не стосувався, має у певній послідовності розглядати принципи, зміст та методи спільної діяльності вчителя і учнів. Це означає, що будь-яка методика, як педагогічна система, має передбачати послідовну постановку та реалізацію таких проблем (завдань): *навіщо навчати (виховувати, розвивати) → чого навчати (що саме виховувати, розвивати) → як навчати (виховувати, розвивати) → чому саме так, а не інакше → результат навчання (виховання, розвитку)* [5].

Відповідно до змісту та вимог варіативного модулю «Футбол» навчальної програми з фізичної культури, вивчення школярами цієї спортивної гри передбачає оволодіння теоретичними знаннями, спеціальну фізичну та техніко-тактичну підготовку, які, у свою чергу, визначають вихідні положення процесу розвитку координаційних здібностей.

В основу процесу розвитку координаційних здібностей школярів засобами футболу покладено такі педагогічні положення:

- цілеспрямований розвиток координаційних здібностей з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів;
- комплексний підхід до навчання рухових дій і розвитку координаційних здібностей;
- побудова тематичних серій занять, які дозволяють послідовно та якісно засвоювати складні рухові дії і розвивати загальні, спеціальні та специфічні координаційні здібності;
- поступове збагачення досвіду координації рухів на основі елементів новизни;
- забезпечення амбідекстрії – рухової симетрії володіння ігровими прийомами.

Реалізація вказаних положень спрямована на досягнення належного рівня розвитку координаційних здібностей школярів, який сприяє вирішенню завдань фізичного виховання і дозволяє успішне ведення змагальної боротьби в футболі. Запланований рівень розвитку координаційних здібностей вимагає комплексного їх прояву і передбачає, що учень:

- 1) уміє виконувати складні рухові дії;
- 2) виконує їх точно, відповідно до зразка;
- 3) якісно перебудовує свою діяльність в умовах, що постійно змінюються;
- 4) швидко засвоює нові рухові дії [5].

Удосконалення координаційних здібностей потребує врахування їх сенситивного періоду, закономірностей взаємодії рухових (фізичних) якостей, специфіки виду спорту, змісту і вимог навчальної програми, вікових, психофізіологічних та індивідуальних особливостей школярів, методичного й матеріально-технічного забезпечення тощо. Цей педагогічний процес тісно пов'язаний з формуванням рухових умінь та навичок. Адже цілеспрямований розвиток координаційних здібностей не є ізольованим процесом, оскільки будь-який руховий аспект розв'язання ігрових завдань завжди взаємозв'язаний з інтелектуальними, технічними, тактичними, фізичними й психологічними можливостями дитини [4, 5, 7, 8].

Один із шляхів розвитку координаційних здібностей учнів пов'язуємо з використанням спеціально розроблених засобів, об'єднаних у навчально-виховні комплекси, що відповідають змісту навчального матеріалу і підпорядковуються основним дидактичним принципам. Зокрема, для розвитку загальних координаційних здібностей пропонуємо комплекси вправ, реалізація яких відображає зміст загальної фізичної підготовки і включає виконання широкого спектру різноманітних рухових дій. Комплекси засобів, спрямованих на вдосконалення спеціальних координаційних здібностей, відповідають індивідуальним діям гравця в футболі і корелюють з технічною підготовкою. У свою чергу, комплекси засобів, що реалізуються з метою розвитку специфічних координаційних здібностей, передбачають виконання індивідуальних й групових дій і тісно пов'язуються з тактикою футболу. Для комплексного прояву координаційних здібностей, що забезпечує вирішення завдань всебічної підготовки школярів, в освітньому процесі доцільно широко використовувати рухливі та навчальні ігри.

Пропонована система навчально-виховних засобів, з одного боку, дозволить цілеспрямовано впливати на розвиток координаційних здібностей, а з іншого – сприятиме вихованню всебічно й гармонійно розвинутої особистості. Вона охоплює використання різних форм занять футболом: уроків фізичної культури, секційних занять і змагань з цього виду спорту, самостійні форми роботи, масові фізкультурно-спортивні заходи. При цьому розподіл навчального матеріалу за конкретними заняттями доцільно здійснювати на основі таких педагогічних положень:

- уникнення на початковому етапі розучування рухової дії тривалих перерв між заняттями;
- компонування навчального матеріалу з урахуванням його різнобічного впливу на організм учнів;
- запобігання перевантаження школярів новим навчальним матеріалом;
- включення у зміст більшої частини занять різновидів ударів по м'ячу та ведення – ігрових прийомів, що визначають характер і специфіку футболу.

Отже, для ефективного розвитку координаційних здібностей учнів Нової української школи засобами футболу алгоритм цього цілеспрямованого процесу має ґрунтуватися на відповідних педагогічних положеннях, а його реалізація потребує виконання низки технологічних операцій у такій послідовності:

1. Постановка цілей та конкретизація завдань на основі визначення рівня фізичної підготовленості кожного учня.
2. Підбір і систематизація необхідних засобів для вирішення поставлених завдань з урахуванням сенситивного періоду розвитку координаційних здібностей, специфіки футболу, вікових та індивідуальних особливостей учнів, матеріально-технічного забезпечення.
3. Визначення оптимальних методів навчання й виховання, способів організації діяльності учнів.
4. З'ясування місця кожного засобу у межах конкретного заняття і в циклі навчально-виховних занять з урахуванням генералізації, концентрації, дисоціації фізичних якостей, а також позитивного і негативного переносу рухових навичок.
5. Визначення величини фізичних навантажень та їх динаміки у педагогічному процесі.

6. Аналіз результатів рухової діяльності школярів та показників розвитку їх координаційних здібностей.

7. Внесення коректив в освітній процес.

Висновки. Належний розвиток координаційних здібностей школярів на заняттях з футболу потребує визначення відповідних педагогічних положень, дотримання яких потребує певного алгоритму дій. Узагальнено цей алгоритм відображає послідовну постановку та реалізацію комплексу таких проблем (професійно-педагогічних завдань): навіщо розвивати координаційні здібності → що саме розвивати → як розвивати → чому саме так, а не інакше → результати розвитку. Шляхи розв'язання зазначених проблем ґрунтується на дидактичних та специфічних принципах фізичного виховання (спортивної підготовки) і спрямовані на досягнення максимально можливого для конкретної особистості рівня розвитку координаційних здібностей, що дозволяє отримати заплановані результати в освітньому процесі учнів Нової української школи.

Список літератури.

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. 2016. <http://surl.li/hoha>

2. Носко М. О., Носко Ю. М., Лазаренко М. Г., Жула В. П., Могильний Ф. В., Філоненко О. А. Руховий розвиток школярів різних вікових груп. Чернігів, 2020. 408 с.

3. Наумчук В. І. Використання спортивних та рухливих ігор у новій українській школі: реалії і перспективи. *Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту учнівської та студентської молоді: матеріали Всеукраїнської наукової конференції (23-24 грудня 2021 року)*. Тернопіль: Тайп, 2021. С. 133–139.

4. Наумчук В. І. Педагогічні умови вдосконалення технічної підготовки юних футболістів. *Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*, 2017. 3, 264-268. <https://sport.vnu.edu.ua/index.php/sport/article/view/1542>

5. Наумчук В. І. Теоретико-методичні основи навчання спортивним іграм: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Астон, 2017. 180 с.

6. Сергієнко Л.П. Спортивна метрологія: теорія і практичні аспекти: Підручник. К.: КНТ, 2010. 776 с.

7. Соломонко В. В., Лісенчук Г. А., Соломонко О. В. Футбол: підручник. К.: Олімпійська література, 2021. 304 с.

8. Платонов В. М. Сучасна система спортивного тренування. К.: Перша друкарня, 2021. 677 с.

Омельяненко В.Г.¹ <https://orcid.org/0000-0002-1722-3812>

Омельяненко І.О.² <https://orcid.org/0000-0002-1107-7244>

ПРО ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ЗАГИБЛИХ УКРАЇНСЬКИХ СПОРТСМЕНІВ

^{1,2} Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Annotation. *The article substantiates the importance of societal initiatives to honor the memory of Ukrainian athletes who died in the Russian-Ukrainian war. Commemorating fallen Ukrainian heroes through various events serves as an effective tool for fostering national consciousness and pride, as well as a powerful means of instilling patriotism in the younger generation. Examples of international and national initiatives, as well as events in the Ternopil region, dedicated to honoring the memory of fallen Ukrainian athletes, are provided.*

Keywords: *societal initiatives, ukrainian athletes, russian-ukrainian war.*

Актуальність теми дослідження. У 2014 році, коли росія незаконно анексувала Крим та почала підтримувати незаконні збройні формування на сході України, у Донецькій і Луганській областях, почалася війна в Україні. Повномасштабне вторгнення росії в Україну розпочалося 24 лютого 2022 року. Воно спричинило значні руйнування, загибель тисяч людей, а також масштабну гуманітарну кризу. Цей конфлікт став одним із найбільших у Європі після Другої світової війни і його наслідки відчутні далеко за межами України.

Зухвала війна торкнулася і українського спорту. Внаслідок російської агресії загинуло багато українських спортсменів і тренерів, десятки були поранені, або пройшли через російський полон, чи досі перебувають у неволі. Загиблі українські спортсмени, які віддали своє життя, захищаючи Батьківщину, стають символами мужності та відданості. Їхні історії надихають

молодь на активну громадянську позицію, виховують шану до рідної землі, формують національну свідомість і патріотизм у підростаючого покоління. Вивчення та узагальнення ініціатив суспільства, які вшановують пам'ять про загиблих спортсменів внаслідок російської агресії, є важливими для їх масштабування в Україні з метою виховання підростаючого покоління. Це зумовило актуальність нашого дослідження.

Мета дослідження – проаналізувати ініціативи суспільства, які вшановують пам'ять про загиблих спортсменів.

Методи дослідження. Аналіз і узагальнення матеріалів про загиблих українських спортсменів у різних інформаційних ресурсах.

Результати досліджень. Війна в Україні суттєво вплинула на спортивну сферу, спричинивши значні втрати серед спортсменів, руйнування інфраструктури та порушення тренувальних процесів. За даними Міністерства молоді та спорту України, понад 500 спортсменів і тренерів загинули, а 523 спортивні об'єкти були пошкоджені та зруйновані внаслідок російської агресії, зокрема бази олімпійської, паралімпійської та дефлімпійської підготовки [2]. Більше половини юних спортсменів виїхали за кордон, деякі з них тепер виступають під прапорами інших країн. В Україні ж діти стикаються з обмеженим доступом до занять спортом через зруйновану інфраструктуру та відсутність належних умов для занять спортом [1]. Дослідження свідчать про зниження фізичної активності серед дітей та молоді. Так 46% дітей не відвідували заняття фізичної культури з початку повномасштабного вторгнення, тоді як до війни цей показник становив лише 15%. До того ж, 66,6% дітей не відвідують спортивні гуртки, що негативно позначається на їхньому фізичному та психічному здоров'ї [11].

В Україні та за кордоном реалізовано низку ініціатив, спрямованих на вшанування пам'яті спортсменів, які загинули внаслідок російсько-української війни, серед них:

1. Інсталяція в Лондоні. На Парламентській площі в Лондоні напередодні Олімпійських ігор 2024 року в Парижі представили експозицію, присвячену пам'яті загиблих внаслідок повномасштабної війни українських спортсменів. Інсталяція зображає число 487 – ймовірну кількість загиблих атлетів (ця цифра є приблизною, адже точна кількість жертв може бути більшою), а навколо розміщене спортивне обладнання, що

символізує їхні дисципліни. На Олімпійських іграх у Парижі Україну представляли лише 140 спортсменів. Це найменша кількість для України за всю історію літніх Олімпіад. Інсталяція є потужним нагадуванням про величезні втрати, які несе Україна через війну і символом шани до тих, хто віддав своє життя заради майбутнього своєї країни [5].

Напередодні Олімпійських ігор у Парижі 13 липня 2024 року відбувся марш пам'яті українських спортсменів, полеглих в російсько-українській війні. Він був організований Союзом українців Франції за підтримки Світового Конгресу Українців. До ходи долучилися понад 1000 людей. У ньому взяли участь французи, грузини, поляки, литовці, естонці та представники сирійської й іранської опозицій. Вони пройшли у центрі Парижа від площі Пантеону до площі Сен-Мішель у футболках з іменами загиблих українських спортсменів.

Олімпіада в Парижі відкрила для світу ще одну сторінку для розуміння характеру загарбницької війни росії проти України, масштабів її руйнівних наслідків, а також для розуміння сили українського спротиву. «Вбиті росією українські атлети мали усі шанси представити Україну у Парижі, проте їх вбила росія. Тепер вбиті українські атлети стали частиною Небесної команди, яка назавжди разом з нами» – заявив очільник Мінмолодьспорту Матвій Бідний [12].

2. *Цифрова олімпійська збірна «The Revived»*. Цей проєкт, створений за допомогою штучного інтелекту, «оживлює» обличчя та потенціал загиблих українських спортсменів, виконуючи їхню спільну мрію – бути представленими на Олімпійських іграх. Така ініціатива була реалізована за згодою родин загиблих, щоби вшанувати їхню пам'ять та нагадати світу про втрати, які несе Український спорт [19].

3. *Фільми про загиблих українських спортсменів*. Чеський режисер Радан Шпронгл зняв документальний фільм «Характер: спортсмен». Це фільм про українських спортсменів та про те, як війна росії проти України позначилась на їхніх долях. Шпронгл Р. розповідає, що ідея фільму у нього з'явилася після усвідомлення того, що багато людей у Європі не могли зрозуміти, чому українські спортсмени на змаганнях відмовляються тиснути руки атлетам із росії. Цей фільм не тільки про загиблих українських атлетів, тренерів, зруйновані спортивні об'єкти, він – про те, як війна впливає на спорт загалом просто зараз [14].

3. Для вшанування світлої пам'яті, громадянської відваги і самовідданості, сили духу, стійкості та героїчної звитяги воїнів, полеглих під час виконання бойових завдань із захисту державного суверенітету та територіальної цілісності України, мирних громадян, які загинули унаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, Указом Президента започатковано проведення щоденно о 9 годині 00 хвилин *загальнонаціональної хвилини мовчання* [10, 13].

4. *Проект «Янголи спорту»*. Історії багатьох спортсменів, які загинули через повномасштабну російську агресію, поширює проект «Янголи спорту». Це ініціатива Спортивного комітету України, покликана вшанувати пам'ять героїв і розповісти усьому світу про злочини росіян. Проект включає фотовиставки та сайт «Реквієм», де зібрані біографії героїв [20].

Активно долучається до ініціативи «Янголи спорту» Тернопільщина, яка збирає минувшину про загиблих спортсменів. Їхні історії поширюють у засобах масової інформації, на спеціалізованих сайтах і під час публічних заходів. До того ж, у Тернопільській області пам'ять загиблих спортсменів вшановують і через інші заходи. Серед таких ініціатив:

1. *Проведення пам'ятних заходів у навчальних закладах області*. Так, у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, організують «Символічні забіги єдності». Цей захід об'єднує студентів, викладачів та громаду в пам'ять про «Янголів спорту». Також в рамках Міжнародного дня студентського спорту в університеті проводять тематичні флешмоби, лекції та меморіальні акції, щоб вшанувати спортсменів, які загинули під час війни, зокрема випускників факультету фізичного виховання Годованого Романа, Фединяка Любомира, Пителя Олександра [16].

2. *Створення меморіальних стендів і куточків пам'яті*. У спортивних школах та клубах області створюються куточки пам'яті із фотографіями, нагородами та історіями загиблих спортсменів. На заходах також презентують виставки, присвячені їхнім досягненням та подвигам.

3. *Організація спортивних турнірів і змагань*. На Тернопільщині регулярно проводяться спортивні турніри, присвячені пам'яті загиблих спортсменів. Наприклад, у спорткомплексі «Політехнік», відбувся турнір з міні-футболу, присвячений пам'яті загиблого військовослужбовця та

футболіста Віталія Венгера [3]; Всеукраїнський турнір з вільної боротьби «Тернове поле» на честь заслуженого тренера України Віталія Назарчука, присвячений пам'яті загиблих воїнів України [15]; у Тернопільській загальноосвітній школі №23 відбулися змагання серед учнів 9-10 класів у форматі військово-спортивної естафети, присвяченої пам'яті Героя України Сергія Коновала (позивний «Норд») [8]; футбольний клуб «Агрон» Великогаївської об'єднаної територіальної громади вшановує пам'ять загиблих захисників, серед яких Роман Годований, випускник факультету фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка [4]. У 2009 році Роман став чемпіоном Європи серед студентських команд у складі ФК «Тернопіль», а у 2010 – виборов бронзові нагороди континентальної першості [21].

4. Матеріали в засобах масової інформації та інших інформаційних ресурсах, які розповідають про загиблих спортсменів Тернопільщини:

Олександра Пителя - кандидат в майстри спорту з греко-римської боротьби [16]; Андрія Мельника - футболіст ФК «Плотича» [6]; Івана Хоміва - майстра спорту України міжнародного класу, який почав займатися велоспортом у тернопільському велоклубі «Золоті колеса», [17]; Василя Шевчука - відомого спортсмена та рекордсмен з Хоросткова, який активно пропагував здоровий спосіб життя [18]; Михайла Ковалю - президента ФК «Поділля» (Васильківці) [7]. Це лише окремі приклади героїчних спортсменів, які залишили вагомий слід у спортивній історії Тернопільщини та України і пам'ять про них житиме вічно.

Такі матеріали, зазвичай, розповідають про життя спортсменів – їхній спортивний шлях, досягнення, нагороди та внесок у розвиток спорту, їхній вибір стати на захист Батьківщини, обставини загибелі героїв, їхню жертвовність і мужність, відданість Батьківщині. У статтях часто цитуються спогади та висловлювання близьких, друзів, тренерів, колишніх вихованців які діляться історіями з їхнього життя.

5. Акція «Соняхи пам'яті». У серпні 2024 року в центрі Тернополя встановили понад 100 гільз від артснарядів, у які родичі загиблих, військовослужбовці та представники влади поставили 170 соняхів. Ця акція була присвячена вшануванню пам'яті всіх загиблих бійців з Тернополя [8].

6. *Увічнення імен у назвах спортивних об'єктів.* Деякі спортивні об'єкти називають на честь загиблих спортсменів, щоб їхні імена назавжди залишилися в історії України. На жаль, у доступних інформаційних ресурсах не знайдено інформації про увічнення імен загиблих спортсменів у назвах об'єктів на Тернопільщині.

7. *Вшанування пам'яті полеглих героїв у релігійних установах.* У місцевих церквах і соборах проводяться панахиди та молебні за загиблими спортсменами для духовної підтримки їхніх рідних і близьких.

8. *Акції для підтримки родин.* Окрім меморіальних заходів, громада Тернопільщини систематично організовує акції зі збору коштів на підтримку родин загиблих спортсменів.

Організація і проведення таких заходів засвідчує важливість для українців та громади Тернопільщини, зокрема, зберігати пам'ять про тих, хто прославляв Україну на спортивній арені та віддав життя за її свободу.

Висновки. Вшанування пам'яті загиблих спортсменів є надзвичайно важливим для суспільства, оскільки вони не лише досягали спортивних висот, але й стали символами самопожертви та патріотизму у боротьбі за незалежність України. Пам'ять про загиблих спортсменів сприяє загартуванню морального духу, надихає молоде покоління на захист загальнолюдських цінностей, виховує мужність та патріотизм, згуртовує громадянську спільноту, підтримує родини загиблих, сприяє збереженню національної пам'яті та національної ідентичності.

Вшанування пам'яті загиблих спортсменів на міжнародному рівні привертає увагу світової спільноти до руйнівних наслідків війни та показує важливість захисту миру, демократії і свободи.

У Тернопільській області пам'ять загиблих спортсменів вшановують через різноманітні заходи, які підкреслюють їхні досягнення, мужність і самопожертву. Серед них такі ініціативи: співпраця з проектом «Янголи спорту»; проведення пам'ятних заходів; створення меморіальних стендів і куточків пам'яті; організація спортивних турнірів і змагань; увічнення імен у назвах об'єктів; вшанування пам'яті полеглих героїв у релігійних установах; акції для підтримки родин.

Подальші дослідження будуть спрямовані на створення узагальненої таблиці загиблих спортсменів з Тернопільщини та

«Книзі пам'яті загиблих спортсменів Тернопільщини під час російсько-української війни».

Список літератури.

1. Балінська К. Як повернути майбутніх чемпіонів, коли більше половини спортсменів виїхало? URL: https://zn.ua/ukr/SPORT/jak-povernuti-majbutnikh-chempioniv-koli-bilshe-polovini-sportsmeniv-vijkhalo.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 26.05.2023).

2. Бідний М. Український спорт продовжує боротьбу попри війну. URL: https://mms.gov.ua/news/matvii-bidnyi-na-konferentsii-rady-ievropy-ukrainskyi-sport-prodovzhuie-borotbu-popy-viinu?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 11.10.2024).

3. Боденчук Б. У Тернополі відбувся футбольний турнір на честь загиблого воїна Віталія Венгера. URL: https://suspilne.media/ternopil/620631-u-ternopoli-vidbuvsia-futbolnij-turnir-na-cest-zagiblogo-bijca-vitalia-vengera/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 13.11.2024).

4. В серцях, у пам'яті, в думках. URL: https://aft.com.ua/news/356-vazka-peremoha-ahrona-zadostoinoyi-hry-fk-borshchiv-i-pry-chyselunii-hliadatskii-audytoriyi?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 16.08.2024).

5. Кірста О. У Лондоні вшанували українських спортсменів, які загинули внаслідок війни. URL: https://bazilik.media/u-londoni-vshanuvaly-ukrainskykh-sporsmeniv-iaki-zahynuly-vnaslidok-vijny/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 25.07.2024).

6. Мельник Андрій. URL: https://suspilne.media/ternopil/907199-na-vijni-zagynuv-kolisnij-futbolist-z-ternopilsini/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 19.01.2025).

7. Моргун І. На війні загинув президент футбольного клубу з Тернопільщини. URL: <https://suspilne.media/ternopil/924315-na-vijni-zagynuv-prezident-futbolnogo-klubu-z-ternopilsini/> (дата звернення: 19.01.2025).

8. Моргун І., Панченко Т. Соняхи в гільзах. URL: <https://suspilne.media/ternopil/560813-u-ternopoli-vsanovuut->

zahisnikiv-aki-zaginuli-za-ukrainu/?utm_source=chatgpt.com
(дата звернення: 29.08.2023).

9. Питель. Олександр URL: <https://yangoly-sportu.teamukraine.com.ua/?p=158> (дата звернення: 19.01.2025).

10. Про загальнонаціональну хвилину мовчання за загиблими внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України. Указ Президента України №143/2022 від 16.03.2022 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1432022-41729> (дата звернення: 29.07.2024).

11. Результати комплексного дослідження «Рівень залученості дітей та молоді до рухової й фізичної активності та вплив спорту на фізичне і ментальне здоров'я» URL: https://inmol.org/rezultaty-kompleksnoho-doslidzhennia-riven-zaluchenosti-ditej-ta-molodi-do-rukhoivoi-j-fizychnoi-aktyvnosti-ta-vplyv-sportu-na-fizychno-i-mentalno-zdorov-ia/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 06.09.2023).

12. Сітнікова І. Перед Олімпіадою в Парижі відбувся марш пам'яті вбитих українських спортсменів. URL: https://hromadske.ua/svit/227780-pered-olimpiadoiu-v-paryzi-vidbuvsia-marsh-pamiatii-vbytykh-ukrayinskykh-sportsmeniv?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 14.07.2024).

13. Скасків М., Савицька Д. 1000 днів: у Тернополі вшанували пам'ять загиблих захисників хвилиною мовчання. URL: <https://suspilne.media/ternopil/883005-u-ternopoli-vsnuvali-pamat-zagiblih-zahisnikiv-hvilinou-movcanna/> (дата звернення: 19.01.2025).

14. Соколянська К. Замість олімпійських п'єдесталів – у кадрі назавжди. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/film-pro-vbytykh-ukrayinskykh-sportsmeniv/33065790.html> (дата звернення: 05.08.2024).

15. У Тернополі відбувся Всеукраїнський турнір «Тернове поле». URL: https://svoboda.te.ua/u-ternopoli-vidbuvsya-vseukrayinskyj-turnir-ternove-pole/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 04.09.2024).

16. У Тернополі педагоги бігали у пам'ять про «Янголів спорту». URL: <https://ternopoliany.te.ua/sport/95870-u-ternopoli-pedahohy-bihaly-u-pamiat-pro-ianholiv-sportu-foto#> (дата звернення: 20.09.2024).

17. Хомів Іван. URL: https://suspile.media/ternopil/884305-na-vijni-zagynuv-velosportsmen-z-ternopola-ivan-homiv/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 19.01.2025).

18. Шевчук Василь. URL: https://uapc.te.ua/u-ternopilskij-oblasti-zagynuv-vidomyj-sportsmen-ta-zahysnyk-vasyl-shevchuk/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 19.01.2025).

19. Яворський О. В Україні створили першу цифрову олімпійську збірну для вшановування пам'яті загиблих спортсменів. URL: https://shotam.info/v-ukraini-stvoryly-pershu-tsytrovu-olimpiysku-zbirnu-dlia-vshanovuvannia-pam-iati-zahyblykh-sportsmeniv-video/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 31.07.2024).

20. Янголи спорту. Реквієм за загиблими українськими спортсменами. URL: <https://yangoly-sportu.teamukraine.com.ua/> (дата звернення: 18.01.2025).

21. Янголи спорту. Реквієм за загиблими українськими спортсменами. URL: <https://yangoly-sportu.teamukraine.com.ua/?p=2382> (дата звернення: 31.07.2024).

¹Палічук Ю.І. <https://orcid.org/0000-0002-6589-096X>

²Власюк Р.А. <https://orcid.org/0000-0002-2154-2816>

ЗИМОВІ ОЛІМПІЙСЬКІ ВИДИ ЛИЖНОГО СПОРТУ

¹Буковинський державний медичний університет

²Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Annotation. In the system of physical education of Ukraine, winter sports are gaining more and more popularity, as it is available to people of all ages. People start moving on skis and going down small slopes from childhood (3-4 years old) and can continue these activities until old age. Physical load in winter sports can be dosed in a wide range both in terms of duration and nature of actions, and in terms of intensity, depending on a person's gender, age, state of health and fitness.

The Winter Olympic Games are international competitions in winter sports that take place every four years under the auspices

of the International Olympic Committee as part of the Olympic Movement and which are hard to imagine without skiing.

Key words: Olympic Games, competitions, athletes, winter sports, skiing.

Актуальність теми дослідження (постановка проблеми). Щоб займатися лижним спортом не потрібно спеціальних, складних, дорогих спортивних споруд; «спортзал» лижника - дворові, шкільні ігрові майданчики, алеї міського парку, лісові просіки і узлісся, тобто величезна територія нашої країни [1].

На останній Олімпіаді нового століття – XXIV іграх у Пекіні (Китай, 2022 р.) лижна частина олімпійської програми збільшилася у багато разів і включала 65 дисциплін з семи видів лижного спорту: лижні гонки – 12, гірські лижі – 10, біатлон – 1, фрістайл – 13, сноуборд – 11, стрибки на лижах з трампліну – 5, лижне двоборство – 3. Зазначений аспект підтверджує те, що лижні види спорту не стоять на місці. Вони продовжують стрімкий розвиток, вражають своєю видовищністю залучаючи до занять якомога більше людей.

Мета дослідження полягає у теоретичному дослідженні розвитку та популярності різних видів лижного спорту на Зимових Олімпійських іграх.

Методи дослідження - аналіз наукової літератури та Інтернет-ресурсів; порівняння; синтез та узагальнення.

Результати досліджень. Зимовий спорт – сукупність видів спорту, що проводяться на снігу або на льоду, тобто переважно взимку. Основні зимові види спорту входять у програму Зимових Олімпійських ігор.

Види спорту на снігу:

- Гірськолижний спорт
- Біатлон
- Лижні гонки
- Лижне двоборство
- Стрибки з трампліну
- Фрістайл
- Сноубординг

Види спорту на льоду:

- Санний спорт

- Бобслей
- Скелетон
- Ковзанярський спорт
- Шорт-трек
- Фігурне катання
- Хокей
- Керлінг

Керлінг (від англ. curling, curl - крутити) - різновид гри в кеглі на льоді. Сучасний керлінг - спортивна гра, у якій протистоячі команди (по 4 чол. у кожній) прагнуть потрапити пущеної біти (диск із рукояткою масою 20 кг і розміром 30x40 см) у накреслену на льоді мішень. Для кидка біти готують льодову доріжку довжиною 31 м. Ціль гри - потрапити биткою в мішень, виштовхнувши з неї бітові суперника.

Біатлон - зимове двоєборство, що складається з лижних гонок зі стрільбиною на вогневих рубежах з малокаліберної гвинтівки (у 1960 - 1976 - з карабіна). Міжнародний союз сучасного п'ятиборства і біатлону (УИПМБ) заснований у 1948, з 1993 - Міжнародний союз біатлону (IBU), з 1998 - Міжнародна федерація біатлону (IBF)[2].

Лижні гонки - це вид спорту, у якому спортсменам необхідно якнайшвидше подолати змагальну дистанцію на лижах. Міжнародна федерація лижного спорту (ФИС) заснована в 1924 р. і поєднує більш 90 національних федерацій [4;5].

Стрибки на лижах із трампліну - вид спорту, що включає стрибки на лижах зі спеціально обладнаних трамплінів. Розрізняють середній (70м.) і великий (90м.) трампліни (з 1992 - 120м.). Входять у програму лижного двоєборства.

Лижне двоєборство (північне двоєборство) - Вид спорту, що включає стрибки з трампліна і лижні гонки. Змагання серед чоловіків проводяться два дні: у перший день - стрибки на лижах із трампліна 90 м.; у другий - гонка 15 км. (з 1924 по 1952 - стрибки з трампліна 60 м. і гонка 18 км.; з 1956 по 1988 - 70м. і 15 км. відповідно). Результат визначається сумою балів, отриманих за виконання обох вправ. Лижне двоєборство входить до складу Міжнародної федерації лижного спорту (ФИС).

Фрістайл - гірськолижне багатоборство, до складу якого входять, повітряна (лижна) акробатика, могул, скі-крос, хаф-пайп, слоупстайл. У повітряній (лижній) акробатиці спортсмени

зі спеціально спрофільованого трампліна роблять серію різних по складності стрибків і сальто. Трампліни трьох різновидів: великий (висота 3,5 м, ухил 65 град); середній (3,2 м, 63 град); малий (2,1 м., 55 град). Площа приземлення повинна бути покрита пухким снігом. Бали нараховуються за техніку відриву, висоту і довжину польоту, форму елементів і приземлення. Могул - спуск на лижах по горбистій трасі (ухил 27 град), ускладнений обов'язковим виконанням двох стрибків. Хаф-пайп (англ. *Half-pipe* – половина труби) – зимовий олімпійський вид спорту. Змагання проходять у спеціальній вгнутій конструкції, вкритій снігом, з двома зустрічними скатами і простором між ними, що дозволяє спортсменам рухатися від однієї стіни до другої, виконуючи стрибки і трюки при кожному переміщенні. Ски-кросс – спуск по спеціальній трасі з перешкодами. Фінальні заїзди проходять в групах по 4 человека.

Гірськолижний спорт – спуск з гори на лижах по спеціально підготовленій трасі з фіксацією часу і проходженням всіх фішок. Слалом - спортивна дисципліна в гірськолижному спорті. Під час спуску з гір спортсмени повинні подолати спеціальні траси, розмічені воротами і прапорцями. Результати визначаються по сумі годині, показаного в двох спробах на різних трасах.

Швидкісний спуск - найшвидший і найбільш небезпечний вид гірськолижного спорту. На лижних змаганнях у 2002, гірськолижники зроблять багато сенсацій своїми стрибками і поворотами на двомильному спуску, розробленому швейцарським Олімпійським чемпіоном гірськолижного спорту Бернардом Русси.

Гірськолижне двоборство - вид спорту, що поєднує швидкісний спуск і гігантський слалом.

Супер-гігант - відрізняється від слалому великими показниками в довжині траси, перепаді висот, кількості воріт, розмаїтстю рельєфу (бугри, спади, контрнахили) і, отже, більшою швидкістю спуска і віртуозністю володіння лижами.

Слалом-гігант. У слаломі-гіганті вішки на трасі знаходяться частіше, ніж у супер-гіганті, тому від спортсменів потрібно більше майстерності, техніки і ризику. Рівнобіжний слалом - на двох ідеально рівнобіжних трасах два гонщики намагаються випередити один одного.

Сноубординг - вид гірськолижного спорту, що полягає в

спуску з гір на спеціальній дошці, а також у виконанні акробатичних елементів на спеціальній півовальній трасі-напівтрубці. Слалом у сноубордингу те саме що гірськолижному. Слалом - це уміння грамотно перебороти визначену кількість вішок, розставлених по трасі, за мінімальний проміжок часу. Екіпірування слаломістів - обтічний комбінезон, тверді черевики, спеціальні рукавички, щитки на руках і ногах, шолом. З 1998 р. був визнаний олімпійською дисципліною.

Ковзанярський спорт - вид спорту, у якому необхідно якнайшвидше переборювати змагальну дистанцію на льодовому стадіоні по замкнутому колу.

Фігурне катання - вид ковзанярського спорту, основу якого складають руху спортсмена (на одній або обох ногах) зі змінами напрямку ковзання, обертаннями і стрибками. Включає одиночне катання (чоловіче і жіноче), парне (жінки-чоловіка) і спортивні танці (жінки-чоловіка).

Шорт-трек - вид швидкісного бігу на кониках, що полягає в максимально швидкому подоланні змагальної дистанції усередині хокейної площадки (окружність ковзанки - 111,12 м.).

Бобслей - швидкісний спуск із гір по спеціально обладнаних льодових трасах на керованих санях - бобслеях. Сани виготовлені із суцільнометалевого корпусу обтічної форми, закріпленого на двох парах полозів - коників: передньої - рухливий з кермом і задньої - нерухомої з гальмом. Використовують двомісні (двійка) бобслеї, довжина яких - не більш 2,7 м., маса - не вище 165 кг., вага екіпажа - не більш 200 кг., а також чотиримісні (четвірка) - відповідно 3,8 м., 230 і 400 кг. Довжина траси - 1500 - 2000м. з 15 віражами (мінімальний радіус - 8 м.), перепад висот - 130 - 150 м.

Санний спорт - швидкісний спуск на спортивних санях по спеціально виготовленим (льодова, бетонна або дерев'яна підстава) трасам довжиною 800 - 1200м., що мають 11 - 18 віражів (мінімальний радіус - 8м.), шириною льодового жолоба 130 - 150см., з перепадами висот 70 - 120м. У 1924р. заснована Міжнародна федерація бобслею і тобогана, у її складі - секція санного спорту. У 1957 р. заснована самостійна Міжнародна федерація санного спорту (ФІЛ), що поєднує близько 50 національних федерацій.

Скелетон - один з видів швидкісного спуска на спеціальних одномісних санях - скелетонах. Сани без рульового керування

мають важку раму (до 50 кг.) довжиною 70 і шириною 38 см., закріплену на сталевих полозах. Спортсмен знаходиться на санях у положенні лежачи особою вниз, використовуючи для керування спеціальні шипи на носках черевиків.

Хокей на льоду - спортивна гра, що полягає в протиборстві двох команд, що, передаючи шайбу ключками, прагнуть закидати її найбільшу кількість разів у ворота суперника і не пропустити у свої. Гра проводиться на льодовій площадці розміром 61х30м. із закругленими бортами висотою 1,22м. Склад команди в чоловіків - 23 гравця, у жінок - 20. На площадці під час гри знаходяться по шести спортсменів (5 польових гравців і воротар) у захисному спорядженні. Гра проходить 60 хв т. зв. чистого часу: три періоди по 20 хв. із 15-хвилинними перервами. Заміни гравців не обмежені. Спортивні снаряди - хокейна ключка і шайба [3].

Висновки. Підсумовуючи все викладене вище, підкреслимо, що на всіх Зимових Олімпійських іграх важливу роль та значення в популярності відіграють лижні види спорту.

В Україні культивуються всі види лижного спорту, але найбільш масовими є лижні гонки і біатлон. Цілий ряд особливостей лижного спорту, в першу чергу лижних гонок, обумовлює їх велике оздоровче, виховне, освітнє та прикладне значення.

Список літератури.

1. Березовський В.А. Види лижного спорту : [навч.-метод. посіб.для студ. інст. та факультетів фіз. вих. та спорту] / В.А. Березовський, Подгаєцький А.В. – К., 2012. – 176 с.

2. Наумчук В.І. Зимові Олімпійські ігри. Всеукраїнська наукова конференція "Олімпійський рух на теренах України – минуле та сьогодення". 27 лютого 2023р. м. Тернопіль. С. 149 - 153.

3. Палічук Ю.І. Зимові види спорту з методикою викладання. Чернівці :ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2018. – 336 с. (навчально – методичний посібник)

4. Пеньковець В.І. Лижний спорт (лижні гонки, біатлон): навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту / Пеньковець В.І., Пеньковець Д.В. / – Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет, 2015. - 257 с

5. Тимошенко Б. М. Лижний спорт : навч.-метод. посіб. / Б. М. Тимошенко, Л. Д. Гурман; Кам'янець-Подільський НУ. – Кам'янець-Подільський, 2008. – 280 с.

Петро Петрица¹ <https://orcid.org/0000-0002-7164-1900>

Петро Скобляк²

ФІЗИЧНА ГРАМОТНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОЛІМПІЙЦІВ

¹ Тернопільський національний педагогічний університет ім. В.Гнатюка

² Тернопільська обласна клінічна психоневрологічна лікарня

Анотація. Стаття присвячена аналізу ролі фізичної грамотності у підготовці майбутніх олімпійців. Розглянуто актуальність проблеми, основні завдання та шляхи їх вирішення, зокрема через удосконалення освітніх програм, розвиток спортивної інфраструктури, інтеграцію сучасних технологій та популяризацію здорового способу життя. Акцент зроблено на важливості комплексного підходу для підвищення рівня фізичної культури у суспільстві.

Ключові слова: олімпійська освіта, студент, грамотність у фізичній культурі.

Abstract. The article is devoted to the analysis of the role of physical literacy in the preparation of future Olympians. The relevance of the problem, the main tasks and ways to solve them are considered, in particular through the improvement of educational programs, the development of sports infrastructure, the integration of modern technologies and the popularization of a healthy lifestyle. The emphasis is on the importance of a comprehensive approach to raising the level of physical culture in society.

Keywords: olympic education, student, physical education literacy.

Актуальність теми дослідження. Олімпійський рух є однією з найважливіших складових сучасної спортивної культури, що сприяє популяризації фізичної активності та формуванню загальнолюдських цінностей. У цьому контексті

особливої актуальності набуває проблема фізичної грамотності як основи підготовки майбутніх олімпійців. Фізична грамотність визначається як здатність людини ефективно використовувати власні фізичні можливості для досягнення здорового способу життя, а також успішного виконання спортивних завдань. У сучасних умовах розвитку спорту високих досягнень фізична грамотність стає важливим елементом, що впливає на професіоналізм, довголіття спортивної кар'єри та загальний рівень здоров'я спортсменів.

Актуальність цієї теми обумовлена кількома ключовими аспектами. По-перше, сучасний спорт вимагає від спортсменів не лише високого рівня фізичної підготовки, але й глибоких знань щодо особливостей функціонування організму, принципів здорового харчування, психоемоційної регуляції та методів відновлення після навантажень. Відсутність належного рівня фізичної грамотності може призвести до підвищеного ризику травм, передчасного завершення спортивної кар'єри та зниження ефективності тренувального процесу. По-друге, важливість фізичної грамотності зростає у зв'язку з необхідністю популяризації здорового способу життя серед молодого покоління. Олімпійські цінності, що включають досконалість, дружбу та повагу, можуть бути реалізовані лише через свідоме ставлення до фізичної культури, що базується на науково обґрунтованих знаннях і навичках.

Завдання дослідження. Основними завданнями дослідження проблеми фізичної грамотності у контексті підготовки майбутніх олімпійців є: визначити основні компоненти фізичної грамотності, які є важливими для спортсменів; аналіз сучасного стану підготовки спортсменів та виявлення основних проблем, зокрема недостатню інтеграцію наукових підходів у тренувальний процес.

Результати досліджень. Шляхи вирішення зазначених завдань можуть включати кілька стратегій. Однією з них є удосконалення системи спортивної освіти через інтеграцію міждисциплінарних підходів. Важливою є розробка спеціалізованих освітніх програм, що включатимуть курси з основ фізичної грамотності, які будуть обов'язковими для всіх спортсменів, незалежно від рівня їх підготовки. Крім того, необхідно сприяти активному залученню науковців та медичних фахівців до тренувального процесу, що дозволить здійснювати постійний моніторинг фізичного стану спортсменів та

адаптувати навантаження відповідно до індивідуальних особливостей їх організму [3, 6].

Використання сучасних технологій, зокрема цифрових платформ, дозволять спортсменам отримувати доступ до актуальної інформації щодо методів тренувань, відновлення та здорового харчування. Розвиток мобільних додатків та онлайн-курсів з фізичної грамотності сприятиме підвищенню обізнаності спортсменів у питаннях здоров'я та спортивної науки. Крім цього, варто впроваджувати практику регулярних семінарів та майстер-класів за участю провідних фахівців у галузі медицини, фізіології та спортивної психології, що допоможе формувати у майбутніх олімпійців комплексний підхід до власної фізичної підготовки [5, 7, 9].

Не менш важливим аспектом є створення індивідуалізованих програм тренувань та відновлення, що враховуватимуть рівень фізичної грамотності спортсмена та його індивідуальні потреби. Використання персоналізованого підходу дозволить уникнути ризиків перевантажень та сприятиме досягненню оптимальних результатів. Важливо також акцентувати увагу на психологічному аспекті підготовки спортсменів, адже розуміння власних фізичних можливостей та вміння керувати навантаженнями є важливими факторами успіху в спорті [9].

Фізична грамотність відіграє ключову роль у підготовці майбутніх олімпійців, забезпечуючи їхній професійний розвиток та збереження здоров'я. Удосконалення системи спортивної освіти, інтеграція наукових підходів, використання сучасних технологій та персоналізованих програм є основними шляхами вирішення цієї проблеми. Лише комплексний підхід до формування фізичної грамотності дозволить створити ефективну систему підготовки спортсменів, яка відповідатиме вимогам сучасного спорту високих досягнень [5, 11].

Важливим аспектом формування фізичної грамотності є впровадження олімпійської освіти у навчальні програми загальноосвітніх шкіл та вищих навчальних закладів спортивного профілю. Олімпійський рух не лише пропагує ідеали здорового способу життя, а й сприяє всебічному розвитку особистості, виховуючи відповідальність, дисципліну та прагнення до самовдосконалення. Враховуючи це, ефективна реалізація олімпійської освіти у навчальних закладах може стати потужним механізмом підвищення рівня фізичної грамотності серед молоді [8, 11].

Сучасні тенденції розвитку фізичної культури вимагають перегляду традиційних підходів до викладання предметів, пов'язаних із спортом. У багатьох країнах світу вже існує практика впровадження інтегрованих освітніх курсів, які поєднують теоретичні знання про фізичну активність, спорт, здорове харчування та психологічні аспекти підготовки. В Україні доцільно розробити та впровадити подібні курси на базі загальноосвітніх та спеціалізованих спортивних навчальних закладів. Це сприятиме формуванню у школярів та студентів свідомого ставлення до власного здоров'я та фізичного розвитку, що є важливим кроком до виховання майбутніх олімпійців [6, 12].

Окрім освітніх програм, велике значення має розвиток інфраструктури для занять спортом. Якість підготовки спортсменів значною мірою залежить від доступності сучасних спортивних об'єктів та обладнання. У цьому контексті важливо сприяти модернізації існуючих спортивних баз, створенню нових тренувальних центрів та оснащенню їх необхідною технікою для комплексного контролю за фізичним станом спортсменів. Використання новітніх технологій, таких як біомеханічний аналіз рухів, тестування рівня фізичної підготовленості та цифрові платформи для моніторингу спортивних показників, дозволить покращити якість тренувального процесу та знизити ризики травмування [7].

Не менш важливою складовою формування фізичної грамотності є популяризація здорового способу життя та залучення молоді до активного заняття спортом. У цьому контексті олімпійський рух може відіграти вирішальну роль, оскільки його ідеали та принципи здатні мотивувати підростаюче покоління до фізичної активності. Проведення різноманітних спортивних заходів, олімпійських уроків, зустрічей з відомими спортсменами та інших інтерактивних ініціатив дозволить створити сприятливе середовище для формування позитивного ставлення до занять спортом. Досвід багатьох країн показує, що за умови правильної популяризації олімпійського руху можна досягти значного зростання рівня фізичної активності населення, що, у свою чергу, сприяє покращенню загального стану здоров'я суспільства [1, 5, 8, 13].

Одним з перспективних напрямків розвитку фізичної грамотності є співпраця між освітніми установами, спортивними федераціями та науковими інститутами. Така взаємодія

дозволить впроваджувати інноваційні методики навчання та тренувань, забезпечуючи спортсменів актуальною інформацією про новітні тенденції у спорті. Також важливим є активне залучення тренерів до підвищення кваліфікації та освоєння сучасних підходів до тренувального процесу. Запровадження системи безперервного навчання для тренерів сприятиме підвищенню рівня їх компетентності, що позитивно вплине на загальний рівень фізичної грамотності спортсменів [4, 5, 10, 12].

Окрім того, важливим завданням є створення національних програм підтримки фізичної грамотності, які охоплюватимуть усі вікові групи населення. Особливу увагу варто приділити молоді, оскільки саме в дитячому та підлітковому віці формуються основи ставлення до фізичної активності. Державна підтримка подібних ініціатив, фінансування досліджень у сфері спортивної науки та впровадження програм масового залучення населення до спорту можуть стати важливими кроками на шляху до підвищення рівня фізичної грамотності в країні [5, 8].

Таким чином, забезпечення високого рівня фізичної грамотності є ключовим завданням у підготовці майбутніх олімпійців. Вирішення цієї проблеми можливе завдяки комплексному підходу, який включає освітні ініціативи, розвиток спортивної інфраструктури, впровадження сучасних технологій у тренувальний процес, популяризацію здорового способу життя та взаємодію між освітніми, спортивними та науковими установами. Тільки за таких умов можна створити сприятливе середовище для розвитку фізично грамотного та здорового суспільства, що відповідатиме принципам та цінностям Олімпійського руху.

Висновки. Фізична грамотність відіграє ключову роль у підготовці майбутніх олімпійців, оскільки забезпечує гармонійний розвиток спортсменів, підвищує ефективність тренувального процесу та сприяє збереженню їхнього здоров'я. Враховуючи зростаючі вимоги до підготовки атлетів, необхідно впроваджувати комплексний підхід, що включає освітні ініціативи, розвиток спортивної інфраструктури, застосування інноваційних технологій та популяризацію здорового способу життя.

Важливим аспектом є модернізація освітніх програм із фізичної культури та спорту, які повинні включати не лише практичну підготовку, а й теоретичні знання з анатомії,

фізіології, спортивної медицини, дієтології та психології. Інтеграція олімпійських цінностей у навчальний процес сприятиме вихованню дисциплінованих та свідомих спортсменів, здатних досягати високих результатів.

Необхідно також створювати умови для розвитку спортивної інфраструктури, забезпечуючи доступ до сучасних тренувальних баз та інноваційних технологій. Використання цифрових платформ, мобільних додатків та наукового супроводу дозволить оптимізувати підготовку спортсменів, знижуючи ризики травм та перевантажень.

Популяризація фізичної активності серед молоді є ще одним важливим напрямом роботи. Організація масових спортивних заходів, олімпійських уроків та інформаційних кампаній сприятиме формуванню культури здорового способу життя у суспільстві.

Таким чином, підвищення рівня фізичної грамотності є стратегічним завданням, що вимагає взаємодії державних органів, освітніх установ, спортивних федерацій та науковців. Тільки комплексний підхід дозволить створити ефективну систему підготовки спортсменів, яка відповідатиме сучасним вимогам Олімпійського руху та сприятиме розвитку фізично активного суспільства.

Список літератури.

1. Гакман А., Галан Я., Кошура А. Теоретичні засади патріотичного виховання в системі олімпійської освіти підростаючого покоління. Інноваційна педагогіка. Вип. 27. Причорноморськ : Видавничий дім "Гельветика", 2020. № 28. С. 186–189.

2. Гакман А., Ушенко Ю., Галан Я., Кожокар М.В. Становлення педагогічних основ олімпійської освіти в Україні. Young Scientist. 2019. № 5 (69). С. 299–303.

3. Гакман А.В., Крушельницький Б.М. Стан реалізації олімпійської освіти у навчально-виховному процесі (на прикладі міста Чернівці). Молодий вчений. № 3.1 (43.1) 2017. С. 74–77.

4. Галан Я. Педагогічні умови формування знань з олімпійської освіти у дитячих дошкільних навчальних закладах. Молодий вчений. 2017. С. 142–145.

5. Грамотність у фізичній культурі різних груп населення : навч. посіб. / Юлія Павлова. – Львів : ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2022. – 160 с.

6. Кожокар М., Галан Я. Олімпійська освіта як стрижень реалізації методів, форм і засобів патріотичного виховання в новій українській школі. Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. Вип. 27. Т. 2. С. 300-303.

7. Твій перший олімпійський путівник / [В. М. Єрмолова, Д. В. Белокуров, О. А. Шинкарук та ін.]. — К. : Олімп. літ., 2010. — 106 с.

8. Теорія та практика олімпійської освіти: навчальний посібник / уклад. Я.П. Галан. Чернівці : Чернівець. Нац. Ун-т ім. Ю. Федьковича. 2021. 112с.

9. Тимкович, І., Цьовх, Л. ., & Пономарьов, С. . (2023). Грамотність у фізичній культурі здобувачів вищої освіти як чинник їхнього здоров'язбереження: грамотність у фізичній культурі. Освіта. Інноватика. Практика, 11(5), 82–87. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i5-012>

10. Ладика П.І., Петрица П.М., Палічук Ю.І. ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНОГО ВІДНОСИНИ СТУДЕНТІВ ДО ЗАНЯТЬ ЗІ СПОРТИВНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН. Олімпійський рух на теренах України – минуле та сьогодення. Матеріали всеукраїнської наукової конференції. За заг.ред. Огністого, А.В., Огніста К.М. – Тернопіль: В-во ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2024. – С. 133–138.

11. 25 років разом. Олімпійська освіта / [за заг. ред. С.Н. Бубки, М.М. Булатової]. – К.: 2017. – 128 с.

12. Petrytsa P., Deka I., Ohnista K., OLYMPIC EDUCATION OF YOUTH STUDENTS OF THE INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION Олімпійський рух на теренах України – минуле та сьогодення. Матеріали всеукраїнської наукової конференції. За заг.ред. Огністого, А.В., Огніста К.М. – Тернопіль: В-во ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2023. – С. 33–38.

13. Petrytsa Petro, Ognystyy Andriy, Ladyka Petro OLYMPIC EDUCATION IN THE FORMATION OF PHYSICAL CULTURE OF THE STUDENT'S PERSONALITY. Олімпійський рух на теренах України – минуле та сьогодення. Матеріали всеукраїнської наукової конференції. За заг.ред. Огністого, А.В., Огніста К.М. – Тернопіль: В-во ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2024. – С. 34–38.

Римик Р.В. ¹ , <https://orcid.org/0000-0003-4180-6636>

Римик В.Р. ² , <https://orcid.org/0000-0001-6029-0511>

Синиця А.В. ³ , <https://orcid.org/0000-0001-6608-919X>

Хашалов Ф.М. ⁴

Захарова М.Є. ⁵

РІВЕНЬ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ ДІТЕЙ ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ГІМНАСТИКОЮ

¹⁻⁵ Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Annotation. У статті наведено результати аналізу рівня фізичної підготовленості та розвитку фізичних якостей дітей 8-9 років які займаються гімнастикою. У дослідженні приймало участь 18 юних гімнастів із Івано-Франківської спортивної школи №1 . Виявили, що у половини обстежених дітей розвиток фізичних якостей знаходиться нижче середнього рівня розвитку.

Keywords: фізична підготовленість, фізичні якості, спортивна гімнастика.

Актуальність теми дослідження. Сучасний етап розвитку гімнастики характеризується значним підвищенням складності програми та досягненням висот спортивної майстерності [1, 8]. Стрімкий розвиток гімнастики та зміни в правилах змагань кожного олімпійського циклу призводять до підвищення вимог до спортивної майстерності гімнастів, що вимагає вдосконалення системи багаторічної підготовки юних гімнастів [2].

Провідні науковці (Дейнеко А.Х., 2017; Розин Є.Ю., 2004; 5. Худолій О.М., 2011; Єрмаков С.С., 2011) зазначають, що ефективність тренувального процесу безпосередньо залежить від ускладнення засобів, що відповідають окремим видам технічної підготовки. Зростає необхідність подальшого підвищення рівня фізичної підготовленості за рахунок використання нових засобів і методів тренування, починаючи з початкових етапів навчання [5].

Підготовка юних гімнастів, як і система підготовки

спортсменів в інших подібних видах спортивної діяльності, повинна мати чітко визначені цілі та завдання для кожного його етапу. Тому має бути відомий вихідний рівень і готовність гімнаста до освоєння тренувального матеріалу [4].

Досягнення спортивної майстерності можливе на основі комплексної спортивної підготовки, яка здійснюється на всіх етапах тренування, особливо на етапі фізичної підготовки [9].

Мета дослідження: визначити рівень розвитку фізичної підготовленості дітей 8-9 років які займаються спортивною гімнастикою.

Методи дослідження. З метою реалізації поставлених завдань використовували теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичної літератури, педагогічні спостереження; тестування фізичної підготовленості; методи математичної статистики.

Досліджувались особливості фізичної підготовленості юних гімнастів 8-9 років (n=18) на базі Івано-Франківської СДЮСШОР №1.

Результати досліджень. У процесі дослідження для визначення рівня розвитку фізичних якостей юних гімнастів нами було використано загальноприйняті методики дослідження. Тестували силові, швидкісні, швидкісно-силові, координаційні здібності, гнучкість, здатність до управління параметрами рухів. Для визначення рівня розвитку фізичних та координаційних якостей юних гімнастів 8-9 років ми використовували кистьову динамометрію, біг 30 м з високого старту, стрибок у довжину з місця, нахил тулуба вперед з положення сидячи, ходьба по прямій із заплученими очима, човниковий біг 3x10 м, три перекиди вперед [6, 7].

Результати проведених досліджень, свідчать про тенденцію зростання показників фізичної підготовленості дітей 8-9 років які займаються гімнастикою.

У результаті досліджень ми визначили, що період розвитку у дітей 8-9 років є оптимальним для формування швидкісно-силових та окремих компонентів координаційних здібностей.

Таблиця 1

**Показники фізичної підготовленості юних гімнастів,
хлопчиків (n=18)**

№п/п	Тести фізичної підготовленості	8 років	9 років
1	Біг 30 м., с.	6,34	5,78
2	Човниковий біг 3 x 10 м., с.	9,42	9,16
3	Стрибок у довжину з місця, см.	120,10	131,51
4	Динамометрія кисті, кг.	10,53	11,84
5	Нахил тулуба, см.	1,12	1,68
6	Ходьба по прямій без зорового аналізатора см.	43,42	25,90
7	Три перекиди, с.	5,84	5,76

Тестування юних гімнастів виявило, що характерними є зміни показників з стрибків у довжину з місця зі $120,10 \pm 0,10$ см до $131,51 \pm 0,10$ см, кистьової динамометрії – з $10,53 \pm 0,01$ кг до $11,84 \pm 0,01$ кг, з бігу на 30 м з високого старту – з $6,34 \pm 0,01$ с до $5,78 \pm 0,01$ с, з човникового бігу 3x10 м – з $9,42 \pm 0,05$ с до $9,16 \pm 0,01$ с, три перекиди вперед – з $5,84 \pm 0,01$ с до $5,76 \pm 0,05$ с, ходьба із заплющеними очима з $43,42 \pm 0,01$ см до $25,90 \pm 0,05$ см, нахил тулуба вперед з $1,12 \pm 0,01$ см до $1,68 \pm 0,05$ см. Безпосередньо зміни відбулись з стрибків у довжину з місця у хлопців склав приріст $11,41$ см (9,5%), кистьової динамометрії – $1,31$ кг (12,3%), з бігу на 30 м з високого старту – $0,56$ с (9,7%), з човникового бігу 3x10 м – $0,26$ с (2,8%), три перекиди вперед – $0,08$ с (1,4%), ходьба із заплющеними очима у хлопців приріст склав $17,53$ см (67,7%), нахил тулуба вперед $0,56$ см (50,0%).

Дані цифрові показники засвідчують і підтверджують що у дітей даного віку відбувається сенситивний період розвитку швидкісно-силових та окремих компонентів координаційних здібностей [3, 10].

Аналіз отриманих результатів фізичної підготовленості дітей 8-9 років свідчить, що рівень розвитку у 50% обстежених рівень розвитку фізичних якостей знаходиться на нижче за середній рівні. А саме: швидкість – середній рівень, спритність – середній рівень, швидкісно-силові здібності на нижче за середній рівень,

сила кисті рук – нижче за середній рівень, гнучкість - нижче за середній рівень, координаційні здібності – середній рівень.

Висновки. У результаті досліджень ми визначили, що період розвитку у дітей 8-9 років є оптимальним для формування швидкісно-силових та окремих компонентів координаційних здібностей, це сенситивний період розвитку даної якості. Характерними є зміни показників з стрибків у довжину з місця у хлопців склав приріст 9,5%, кистьової динамометрії – 12,3%, з бігу на 30 м з високого старту – 9,7%, з човникового бігу – 2,8%, три перекиди вперед – 1,4%, ходьба із заплученими очима у хлопців приріст склав 67,7%, нахил тулуба вперед 50,0%.

У половини обстежених дітей 8-9 років рівень розвитку фізичних якостей знаходиться нижче середнього рівня, а зі швидкісних, координаційних здібностей, спритності юні гімнасти показали середній рівень розвитку.

Список літератури.

1. Асаулюк І. Особливості спортивного відбору юних акробатів в групі початкової підготовки. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. Вінниця, 2012. Вип. 13. С. 144-147.
2. Вовченко І, Колеснік І, Гедзюк Д, Домбровська О. Особливості спортивної підготовки юних гімнастів. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. 2019;8(27):113-117.
3. Волков Л. В. Спортивна підготовка молодших школярів. К. : Освіта України, 2010. 388 с.
4. Науменко В., Воропай С. Критерії оцінювання розвитку рухових якостей та морфофункціонального статусу 9-11 річних спортсменів. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: Зб, наукових праць*. Луцьк, 2002. Том 2. С. 177-180
5. Колеснік ІВ, Саямін ЮМ. Диференційований підхід у навчально-тренувальному процесі в гімнастиці спортивній. *Вісник Запорізького національного університету. Фізичне виховання і спорт*. 2020;2:140-145.
6. Сергієнко Л.П. Спортивний відбір: теорія і практика. У 2 кн. Книга 1. Теоретичні основи спортивного відбору: підручник. Тернопіль: навчальна книга. Богдан, 2009. 672 с.
7. Сергієнко, Л. П.. Спортивна метрологія : теорія і практичні аспекти. К.: КНТ, 2010. с. 776.
8. Скалій Т.В. Педагогічний контроль розвитку координаційних здібностей дітей і підлітків : автореф. дис. на

здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. і спорту : 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення». Харків, 2006. с. 22.

9. Тітаренко АА, Худолій ОМ. Особливості методики розвитку сили у хлопчиків молодшого шкільного віку. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2011;1:3–40.

10. Худолій ОМ, Єрмаков СС. Закономірності процесу навчання юних гімнастів. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2011;5:3–18.

Сіткав В.І.¹ <https://orcid.org/0000-0003-0465-2973>

Сіткав Т.В.¹ <https://orcid.org/0000-0002-5120-341X>

Сіткав Н.С.²

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ТА СПОРТИВНИХ ДОСЯГНЕНЬ У ПОХИЛОМУ ВІЦІ

¹Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка

²ТЗОШ I-III ступенів №13 ім. Андрія Юркевича

Анотація. У статті висвітлено деякі аспекти фізичної активності та спортивних досягнень у похилому віці. Наголошується, що для того щоб покращити своє здоров'я, знову відчувати радість та бажання жити, потрібно лише більше рухатися, почати займатися легкими фізичними вправами.

Наводяться реальні історії, коли люди похилого віку гідно долали суворі виклики й кардинально змінювали себе та свою долю. Зібрані історії про найстаріших спортсменів доводять, що навіть справді солідний вік – не перепона для руху. Вік не перепона, коли ти чогось хочеш. Спробуй, а якщо не вийде, спробуй ще. І ще, і ще...

Люди похилого віку в Україні мають можливості показати свої спортивні досягнення, беручи участь у щорічному Міжнародному фестивалі літньої Сеньйоріади «Спорт для всіх заради здоров'я». У 2024 році в м. Луцьк, вже відбулась сьома Сеньйоріада.

Ключові слова: похилий вік, фізична активність, спорт, тренування, досягнення, мотивація.

Annotation. The article highlights some aspects of physical activity and sports achievements in old age. It is emphasized that

in order to improve your health, to feel joy and desire to live again, you just need to move more, start doing light physical exercises.

Real stories are given when elderly people worthily overcame severe challenges and radically changed themselves and their fate. The collected stories about the oldest athletes prove that even a truly solid age is not an obstacle to movement. Age is not an obstacle when you want something. Try, and if it doesn't work out, try again. And again, and again...

Elderly people in Ukraine have the opportunity to show their sporting achievements by participating in the annual International Summer Senioriad Festival «Sports for All for Health». In 2024, the seventh Senioriad was held in Lutsk.

Keywords: *old age. physical activity, sport, training, achievement, motivation.*

Актуальність теми дослідження. Похилий вік – вважають критичним періодом у житті людини. Морфофункціональні зміни, які відбуваються в організмі людей похилого віку, призводять до зниження життєздатності. Як правило у цьому віці чимало людей має цілий «букет» хронічних захворювань внутрішніх органів. Крім того, після 60 років, більшість представників цієї вікової групи, мають проблеми з опорно-руховим апаратом: часто турбує біль у спині та суглобах, відчувається скутість та обмеженість рухів, через втрату кальцію кістки стають ламкими. Важко сьогодні знайти людину поважного віку, яка б не залежала від медикаментозної підтримки здоров'я [9].

До цього часто-густо додаються психологічні проблеми. Людина, яка все життя працювала та вела активне життя, виходить на пенсію, і почувається нікому не потрібною: на роботу ходити не треба, діти дорослі і мають своє життя... Опинившись в такій ситуації, багатьом людям дуже важко дати собі раду, не опустити руки, знайти новий сенс життя [9].

Проте, науковці стверджують, що **продовжити фізичне та психологічне відчуття молодості – дуже просто.** На щастя, є досить простий спосіб навіть у поважному віці покращити своє здоров'я, знову відчути радість та бажання жити. Для цього потрібно лише більше рухатися, почати займатися легкими фізичними вправами. Дослідження американських учених Університету Case Western Reserve, в якому брали участь біля 300 добровольців у віці 65-94 роки,

доводить, що **фізична активність значно покращує якість життя** [9].

До аналогічних висновків прийшли норвезькі дослідники. Спостерігаючи за людьми похилого віку, загальною кількістю 5700 осіб, вони встановили, що ті, хто приділяв фізичним навантаженням не менше 3-х годин на тиждень, жили, в середньому, на 5 років довше за своїх однолітків, які вели малорухливий спосіб життя.

Для того, щоб нормально функціонувати, нашому тілу потрібен рух, без цього організм швидко старіє. Тому, всім хто прагне якомога довше почуватись молодим – потрібно рухатись. Зокрема, Всесвітня Організація Охорони Здоров'я (ВООЗ) рекомендує **людям віком від 65-ти років 150 хвилин помірною фізичною навантаження на тиждень** з врахуванням щоденних домашніх справ (прибирання, миття посуду, робота на городі тощо) [9].

Багато хто з нас може пригадати одного чи кількох своїх знайомих похилого віку, які, завдяки постійним заняттям спортом та фізкультурою, зберегли хорошу фізичну форму, не страждають від депресій, а сил і бажання працювати мають, інколи, більше, ніж молодь.

Зазначене вище і детермінувало **мету дослідження**, а саме: висвітлити окремі специфічні аспекти фізичного розвитку та спортивних досягнень людей у похилому віці.

Методи дослідження: аналіз науково-теоретичних джерел з проблеми дослідження (аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, систематизація).

Результати досліджень. Аналіз теоретичних джерел зазначеної проблеми виявив, що на сьогодні є реальні історії, коли люди гідно долали суворі виклики й кардинально змінювали себе та свою долю. Наприклад, три американки, про яких піде мова, прожили різне життя, та попри все стали прикладом для багатьох людей світу. Іда Кілінг, Джулія Хокінс і Діана Фрідман – перші не лише за часом. Вони стали першими серед тих, хто наважився кинути виклик особистим проблемам і прожитим рокам (своєму віку). Можливо їх історії надихнуть когось із наших сучасників на позитивні зміни у власному житті [3].

Отже, **Іда Кілінг**, народилася 15 травня 1915 року у нью-йоркському Гарлемі, в багатодітній афроамериканській родині під час Першої світової. Батько Іди мав невеликий продуктивний

магазин. І деякий час йому вдавалося утримувати сім'ю та навчати сімох дітей. Але потім почалися роки Великої депресії, і вони втратили не тільки магазин, а й будинок. Щоб вижити, всі діти вирушили на заробітки. Іда у свої 14 років влаштувалася на швейну фабрику і заробляла 6 доларів на тиждень. Всю юність їй довелося виживати. А потім почалася Друга світова війна, з новими викликами й випробуваннями. Та життя продовжувалося [3].

У 1952 році вона втратила чоловіка і з того часу знов мала вирішувати всі проблеми сама. Через три роки в США почався рух за громадянські права афроамериканців. Іда не могла не приєднатися до цієї боротьби. Вона прагнула захистити майбутнє дітей. А далі була В'єтнамська війна, один із найбільших збройних конфліктів минулого століття. Вона торкнулася й сім'ї Іди Кілінг – обидва її сини були змушені воювати. І це був початок ще одного, можливо, найважчого періоду. Хлопці повернулися додому, та війна скалічила їх назавжди. Адже повернутися до нормального життя вони так і не змогли, хлопців згубили наркотики. Обоє синів Іди вбили, одного у 1978, а іншого у 1981 роках.

Довгий час Іда перебувала у глибокій депресії, зовсім байдужа до всього.

Здавалося, що нічого вже не зможе повернути її до життя. Проте молодша дочка Шеллі не збиралася здаватися. Одного разу дівчина просто купила матері пару бігових кросівок і вмовила її пробігти разом з нею. Мати вагалася, адже вона ніколи не робила цього. *«Просто спробуй. І пробіжи, скільки зможеш»*, – сказала дочка [3].

Так Іда вперше спробувала бігти. Тоді їй було 67 років. Пізніше вона згадувала, що було дуже важко. Але вона повернулася додому і вперше за довгий час відчула себе краще. *«Коли біжиш, весь час дивишся вперед і думаєш: «Я зроблю це!» Навіть якщо боляче, ти долаєш себе і розумієш, що все пройде, пройде і це. І справді минає!»* - зазначала бігунка-початківець [3].

З того часу вона не переставала бігати й долучилася до змагань у своїй віковій групі. За наступні 35 років Іда встановила світові рекорди на дистанціях 60 та 100 м у вікових категоріях 95-99 та 100+ років. Так завдяки випадковим обставинам Іда Кілінг не тільки знов відчула радість життя, а й стала знаменитою.

Про досягнення бігунки писали в газетах і знімали фільми, її запрошували на популярні телевізійні шоу. А дочка Шеллі залишалася незмінним тренером та натхненником своєї матері. Після кожного власного рекорду Іда Кілінг зазвичай обнімала доньку, а потім віджималася на фініші. Пізніше рекордсменка написала книгу про своє життя: «Ніщо не зможе зломити мене: гонка проти Часу». *«Якщо у вас з'явиться бажання, ви завжди знайдете шлях його реалізувати. Особисто я не хочу бути слабкою», – казала Іда [3].*

Іда Кілінг за допомогою своєї дочки не просто пододала ще один виклик. Так, вона повернулася до повноцінного життя й знов відчувала радість. Але вона ще й стала найяскравішим прикладом для інших. Тих, хто також не мав ні сил, ні бажань, ні жодної мети. Вона змогла довести, що вік – зовсім не перепона для будь-яких починань, що надають сил, енергії та оптимізму. Тендітна рекордсменка померла в серпні 2021 року. Їй було 106 років. Проте за Ідою бігли інші жінки, що спромоглися кинути виклик часу [3].

Зокрема, заслуговує на увагу **Джулія Хокінс**. Американка Джулія Хокінс захопилася Senior Games у 80 років, працюючи вчителькою після виходу на пенсію. Спочатку вона брала участь у велогонках і здобула дві золоті медалі. Але згодом закінчила кар'єру у цьому виді спорту, оскільки у її віковій категорії не залишилося суперників. Тоді вона вирішила спробувати себе на біговій доріжці. У змаганнях з бігу вона почала брати участь, коли їй виповнилося 100 років. У віці 101 рік Джулія встановила світовий рекорд, коли прибігла першою в забігу на 100 ярдів (92 метри). Час, встановлений нею – 36,62 секунди. І вона в подальшому не збиралась припиняти свої виступи на змаганнях [2; 3].

У 2017 році Джулія встановила світовий рекорд у віковій групі 100-104 роки, коли пробігла 100 метрів за 40,12 секунди. А в 2019-му пододала 100-метрову дистанцію за 46,07 секунди. При цьому американка розповідала, що вона не бігає щодня, але намагається залишатися активною і проходить близько півтора кілометри. У віці 105 років жінка пододала дистанцію за 1 хвилину та 2,95 секунди у штаті Луїзіана в 2021 році. *«Чим старшою ти стаєш, тим більше захоплень у тебе має бути... Залишатися активною – одне з моїх основних хобі», – розповідала спортсменка на фініші [3].*

Зараз Джулії 108 років. І її дивовижний приклад ілюструє, що вік – не більше ніж цифри. Хокінс, надихаючи людей своїми вчинками, демонструє, що навіть на глибокому етапі життя можна залишатися активними. Проте є рекорди, які Джулія вже не зможе собі повернути. Так трапилося зі світовим рекордом на стометрівці у віковій категорії 101-104 роки. Його вже побила інша спортсменка – Діана Фрідман [3].

Зауважимо, що **Діана Фрідман** з Клівленда штат Огайо є володаркою трьох світових рекордів для людей похилого віку. Вона почала бігати у 70 років. Її друзі скептично ставилися до такого захоплення й казали, що вона надто стара для спорту. Але Діана не звертала на них уваги та продовжувала тренування. А потім встановила кілька світових рекордів на Олімпійських іграх для літніх людей у віковій групі від 100 до 104 років [1; 3].

Вона показала всьому світу, що вік насправді – це лише цифра. Діана Фрідман покращила три світових рекорди на Олімпійських іграх в Мічигані 15 серпня 2021 року і офіційно є найшвидшою жінкою в світі старших за 100 років. Фрідман побила світові рекорди як на 100 метрів з результатом – 36,71 сек., так і на 200 метрів з результатом – 1.29,79, у віковій групі 100-104 роки (категорія W100). Вона також встановила рекорд США з метання списа в цій же віковій категорії. Крім того їй належить світовий рекорд на дистанції 400 метрів з результатом 3.21,00 в категорії W95. На стометрівці Діана Фрідман покращила попередній результат, встановлений Джулією Хокінс, про яка згадувалось вище, майже на 3 сек. [1; 3].

З вищенаведених прикладів складається враження, що фізично активніші в похилому віці є тільки жінки, Проте нами виявлено й дописи в яких відображено також представників чоловічої статі. Зокрема, в травні 2024 р. в США відбувся Flying Pig Marathon. На старт дистанції-супутника на 1 милю вийшов 102 річний бігун з Цінцінаті **Майк Фремонт**. Фінішувати 1,6 км спортсмену вдалося за 24 хвилини 5 секунд. Майк каже, що в наступному 2025 році покращить цей результат. Досить цікавим є те, що система хронометражу не передбачала таку вікову категорію, тому вона визначила бігуна в категорії від 1 до 10 років [6].

Іншим прикладом є **Сай Перліс** – важкоатлет, який встановив світовий рекорд в жимі лежачи у віці 91 рік (зараз йому 95). А захопився залізом Сай у віці 60 років. Починав з

маленької ваги і з часом дійшов до позначки в 84,9 кг, встановивши таким чином світовий рекорд. Примітно те, що Сай повинен був «обігнати» попереднього рекордсмена. Перліс не просто накинув трохи ваги, а збільшив її на 22 кг. Сай тренується 5 разів на тиждень, спираючись не тільки на важкоатлетичні вправи, а й виконуючи цілий комплекс спрямований на зміцнення серцево-судинної системи [2].

Задля наочнішого висвітлення теми зазначимо, що люди старшого віку з усього світу збираються на змагання з багатьох видів спорту, які проходять під заступництвом Міжнародної асоціації ветеранів спорту. Серед учасників є і наші співвітчизники. Зокрема зауважимо, що 21 серпня 2021 р. у Луцьку на стадіоні імені Віктора Завацького стартував вже V-й фестиваль літньої Сеньйоріади «Спорт для всіх заради здоров'я», що його організовує Центр освіти «Університет третього віку». Активну участь у ньому взяли люди поважного віку від 50 років. До участі у змаганнях зголосилося 24 команди. Тоді змагалися спортсмени не лише з України, а й з-за кордону, зокрема з Литви та Польщі [7].

Учасники Сеньйоріади змагалися в таких видах, як біг на 60 метрів, біг на 500 метрів, велогонка «Крос кантрі», спортивне орієнтування, штовхання ядра, дартс, шахи, шашки, теніс, спортивний бридж, веслування на байдарках, стрільба з гвинтівки. Крім того, активно брали участь в інтелектуальному конкурсі «Ігри наймудріших», у конкурсах «Універсальний спортсмен», «Універсальний силач», «В ціль», «Попелюшка», «Тримай баланс».

Як приклад, лучанка **Марія Маліновська** змагалася у бігу на 500 метрів. Цього разу в її віковій категорії 70+ у цьому виді змагань суперниць не виявилось, тож дистанцію вона долала разом із чоловіками. І обійшла усіх! *«Мені 75 років. Але на місці сидіти не звикла і не збираюся, – усміхається активна жінка. – Уже три роки я є учасницею клубу «Неспокійні серця». Неймовірно люблю танці та спорт. Маю вже дві золоті медалі Сеньйоріади з бігу на 500 метрів. Мій внук – футболіст. От я його водила сюди на тренування, й поки він займався, я собі бігала»* [7].

82-річний **Олександр Онищенко** теж цього разу біг дистанцію в 500 метрів і став другим. «Загалом, я не спортсмен, а будівельник, – розповідає. – Серйозно захоплювався спортом, ще як служив три з половиною роки в армії. А працював на будівництві багатьох шкіл у Луцьку, зводив школу в Затурцях,

Торчині, а ще – меланжевий завод, млин на Гнідаві, чимало міських будинків». Пан Олександр додає: до змагань серйозно готувався, аби показати достойний результат [7].

Наведені приклади показують, що ці молоді душею люди вкотре доводять, що роки активності не завада, а цифри в паспорті – всього лишень цифри, а тому бути енергійними, життєрадісними та здоровими можна в будь-якому віці.

До того ж, 21 серпня 2024 р. у тому ж Луцьку, на тому ж стадіоні, стартував вже VII Міжнародний фестиваль літньої Сеньйоріади «Спорт для всіх заради здоров'я». Він тривав два дні. На змагання до Луцька приїхали 20 команд з різних міст України. Вік учасників – за 50 років. Учасники Сеньйоріади змагалися з 11 видів спорту. Основними його активностями були легка атлетика (біг на 60 м., 500 м.), дартс, штовхання ядра, «Універсальний силач», «Універсальний спортсмен», настільний теніс, шахи та шашки, велофігурка. Для гостей також були передбачені творчі та інтелектуальні конкурси [8].

Віцепрезидент Університету третього віку у Польщі, Богдан Радко, на відкритті, зазначеної Сеньйоріади, наголосив, що окрім Луцька спортивна Сеньйоріада також відбувається у польському місті Лази. *«В нас буде вже 16-та олімпіада у вересні. Чому щороку олімпіада – бо сеньйори не мають часу чекати 4 роки. Що мені подобається – це атмосфера. Як бачу цих людей, з яким вони ентузіазмом до цього підходять та організація. Ми привезли до Луцька олімпійський вогонь»* [4].

Щодо глибшого аналізу зазначеної теми, нашу увагу також привернули емпіричні дослідження 2024 року з визначення мотивації до занять різними видами рухової активності людей похилого віку в Україні та Польщі. Зокрема, у дослідженні наголошується, що основними мотивами є поліпшення стану здоров'я, спілкування з друзями та підтримання фізичної форми. Крім того встановлено, що в Польщі найпоширенішими видами рухової активності серед людей зазначеного віку є плавання, скандинавська ходьба, оздоровчий туризм та їзда на велосипеді; в Україні перевагу надають аналогічним видам рухової діяльності окрім їзди на велосипеді, що пов'язано з недостатньо розвинутою інфраструктурою та технічним забезпеченням в Україні (відсутність розмітки на тротуарах для їзди на велосипеді, брак велодоріжок у паркових зонах в містах проживання та наявності сучасного велосипедного обладнання тощо) [5].

Висновок. Зібрані історії найстаріших спортсменів доводять, що навіть справді солідний вік – не перепона для руху. Вік не перепона, коли ти чогось хочеш. Спробуй, а якщо не вийде, спробуй ще. І ще, і ще...

Фізичні вправи та спорт найкраще сприяють профілактиці розладів настрою та депресії у літніх людей. На жаль, більшість людей похилого віку не знають про це і не піклуються про належну фізичну активність. Взагалі, доведено, що, почавши займатися навіть в похилому віці, люди можуть значно покращити своє самопочуття, знизити ризик серцево-судинних захворювань та зміцнити імунітет. Будьте оптимістом. Навчіться отримувати задоволення від занять фізкультурою. Живіть в гармонії з собою і навколишнім світом. Любіть себе і оточуючих.

Список літератури.

1. Вона Діана Фрідман, 100 років, є володаркою трьох світових рекордів для людей похилого віку. URL: <https://www.instagram.com/p/C6q5rVMo9SU/> (дата звернення: 03.01.2025).

2. Незважаючи на їх вік – вони молоді душею та у відмінній спортивній формі. URL: https://sportsvit.com.ua/uk/news/nemotra-na-ih-vozzrast-oni-molody-dusei-i-v-otlicnoi-sportivnoi-forme?srsId=AfmBOorCZgYrZOqZ4dSpdFP93k1M04VszkBtspu2JUI-8nY8l1h_YTF1 (дата звернення: 07.01.2025).

3. Перші: неймовірні історії трьох американок, що виграли змагання з часом. URL: <https://womo.ua/pershi-neymovirni-istoriyi-troh-amerikanok-shho-vigrali-zmagannya-z-chasom/> (дата звернення: 02.01.2025).

4. Понад 200 учасників приїхали до Луцька на VII Міжнародний фестиваль літньої Сеньйоріади. URL: <https://susilne.media/lutsk/818419-ponad-200-ucasnikiv-priihali-do-lucka-na-vii-miznarodnij-festival-litnoi-senjiariadi/>.

5. Скалій О., Мулик К., Горбенко О., Скалій Т., & Абдула Н. Виявлення мотивації людей похилого віку до занять різними видами рухової активності. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. Кам'янець-Подільський, 2024. (29(2). С. 91-97.

6. 102-річний Майк Фремонт біжить мілью! URL: <https://www.instagram.com/marathonecjournal/p/C6oGaN8OZcT/?next=%2Ffalerephilippe%2F&hl=da> (дата звернення: 03.01.2025).

7. Ті, кого боїться старість: у Луцьку змагалися спортсмени поважного віку. URL: <https://www.volynnews.com/news/sport/ti-ko-ho-boyitsia-starist-u-lutsku-zmahalysia-sportsmeny-povazhnoho-vi/>. (дата звернення: 07.01.2025).

8. У Луцьку стартував VII Міжнародний фестиваль літньої Сеньйоріади «Спорт для всіх заради здоров'я». URL: <https://www.lutskrada.gov.ua/publications/u-lutsku-startuvav-vii-mizhnarodnyi-festyval-litnoi-senioriady-sport-dlia-vsikh-zarady-zdorov-ia> (дата звернення: 08.01.2025).

9. Фізична активність людей похилого віку. URL: <https://www.bsmu.edu.ua/blog/3304-fizichna-aktivnist-lyudey-pohilogo-viku/> (дата звернення: 05.01.2025).

Скрипченко І.Т. <https://orcid.org/0000-0001-5895-3099>

ВІРТУАЛЬНИЙ СЕЙЛІНГ: СВІТОВІ ТРЕНДИ, УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Херсонський державний аграрно-економічний університет

Annotation. *E-sports is becoming increasingly popular in the world and there is a tendency to include it in the Olympic Games program. At the forefront of this movement is sailing, where Virtual Regatta has been developed in a close partnership between computer developers and World Sailing. Esailing is also one of the eSports disciplines selected by the International Olympic Committee for Olympics Esports Weeks (OEW) and Olympics Virtual Series (OVS). The eSailing World Championship and eSailing Team World Championship are held annually on an ongoing basis, and in 2024 the 37th Louis Vuitton America's Cup with AC Sailing and the first ever AC eSports Championship will be added to eSports.*

Today, Ukrainian e-sportsmen in sailing "Miracle" took part in the World Championship (ESWC), where they took 18th place in the ranking of the 100 best players from 36 countries.

In the future, it is planned to expand the format of the competition - to hold a World Championship in team races 3 on 3, and eSailing plans to become part of the Olympic Games in e-sports in Riyadh. It has been shown that electronic games, such as "Virtual Regatta", in their variations can not only serve professional athletes to improve sports training, but also contribute to raising awareness of sports and its popularization in new conditions and among different groups of the population (youth, people with disabilities, sports enthusiasts, etc.). Further cooperation between the Sailing Federation of Ukraine and the World Sailing organization will open up broad opportunities for Ukrainian society in implementing eSailing in various areas of activity - sports, entertainment, rehabilitation, etc.

Keywords: *Esailing, Olympic Games program, Virtual Regatta, development dynamics, consumer categories,*

Актуальність роботи. У сучасному світі популярність комп'ютерних змагальних ігор продовжує зростати, сподіваючись на те, що Міжнародний олімпійський комітет (МОК) включити електронний спорт (кіберспорт) до офіційної програми Олімпійських ігор. Сьогодні деякі провідні спортивні федерації, намагаючись йти в авангарді сучасного спортивного руху, створюють комп'ютерні ігри, що пов'язані з видом спорту. Лідером є Міжнародна вітрильна федерація, під егідою якої такі ігри, як eSailing з використанням віртуальної реальності, допомагають залучати до сейлінгу більше осіб у всьому світі, як любителів, так і професіоналів [12].

У 2021 року МОК зробив крок уперед до цифрового світу, створивши Олімпійську віртуальну серію (OVS). Основною метою було сприяння розвитку віртуальних спортивних ігор та взаємодія з ігровими спільнотами по всьому світу. OVS складалася з п'яти різних ігор: бейсбол (Powerful Pro Baseball 2020), велоспорт (Zwift), веслування (World rowing, з використанням веслового тренажера), вітрильний спорт (Virtual Regatta) та автоперегони (Gran Turismo). МОК об'єднав традиційні елементи спортивної фізкультури та відеоігор, щоб унікальним чином включити фізичну активність (ФА) для нової аудиторії, зв'язавши «е» та «спорт» через Олімпійський рух. Азіатські ігри в Ханчжоу стануть першими офіційними континентальними змаганнями, що включають вісім

кіберспортивних ігор, в які можна грати на комп'ютерах, консольях і навіть смартфонах.

Отже, вітрильний спорт одним із перших впровадив віртуальну реальність у змагальну діяльність, таким чином залучаючи не лише професійних спортсменів, а й аматорів, які не мали практичних навичок в управлінні яхтою. Тому цей напрямок є актуальним і потребує подальшого розгляду щодо розвитку в українському електронному спорті.

Метою нашого дослідження є визначення світових тенденцій щодо розвитку віртуального вітрильного спорту, як складової олімпійського руху та визначення шляхів розвитку кіберспорту в Україні.

Методи дослідження: аналіз та систематизація наукових та інтернет-джерел, узагальнення.

Аналіз останніх наукових праць. Цифрові спортивні ігри не є найпопулярнішими іграми на ринку, але мають багато переваг. Спортивні ігри викликають схожі емоції з переглядом спортивних змагань у традиційній формі, а також дозволяють краще зрозуміти цей вид спорту та ототожнити себе з ним. Крім того, цифрові спортивні ігри впливають на участь прихильників вітрильного спорту, тому це є однією з форм підвищення впізнаваності бренду та створення його цінності.

Віртуальною реальністю (VR) називається комп'ютерна технологія, що створює уявний світ, тобто відтворює реальність за дотримання різних умов і відповідно до різних сценаріїв. Відповідно до вимог специфіки виду спорту технології VR можуть поєднуватися з практичними тренуваннями. Адже коли віртуальний світ взаємодіє з реальністю, виникають великі перспективи покращення процесу підготовки спортсменів, зростання результату та вдосконалення процесу аналізування [1, 17].

Загалом фахівці виділяють низку переваг VR-підходу у спортивній діяльності [2, 24]. По-перше, моделі VR засновані на заданих, точно структурованих умовах, які можуть контролюватись і коригуватись доти, поки кінцевий продукт буде відповідати очікуванням користувачів. По-друге, створення кожної моделі VR узагальнює наявні теоретичні знання та практичний досвід розробників. Відповідно, розробка моделей VR стимулює збирання та систематизацію наявної інформації, щоб «віртуальний світ» відповідав реальності. Здійснення зворотного зв'язку у вигляді візуальних,

тактильних, акустичних сигналів для наближення віртуального середовища до реального. По-третє, синхронізація VR візуальних картинок з практичною складовою дозволяє спортсмену опанувати техніко-тактичні навички та схему змагальної поведінки відповідно до заданих умов, таких як очікувані дії суперника на стартовій лінії, тактика огинання знаків, тактика дуельної боротьби, реагування на зміну сили та напрямку вітру тощо. Четверте, створення віртуальних кліпів у поєднанні з образами дозволяє ефективно застосовувати психологічні практики у підготовці спортсменів. Такий синтез VR із психологічними сеансами забезпечує додаткові можливості для зниження передзмагальної тривоги та посилення психологічної стійкості спортсменів.

Фахівці відзначають, що вітрильний спорт позитивно впливає на якість життя людини, у тому числі у фізичному, соціальному, розумовому та емоційному плані [20]. Вченими доведено, що яхтові симулятори у віртуальній реальності (VRSS) дають найкращі результати при переході від опанування азів вітрильного спорту суходолом до вітрилення по воді [18]. Останні десятиліття провідні морські країни, в яких пріоритетним є вітрильний спорт, постійно використовували симулятори нахштальт VS-Laser, VSail-Trainer, VSail-Access та VSail-Researcher, показуючи шляхи їх різних застосувань. Початкове призначення VSail-Trainer полягало у фітнес-тренуваннях та фізіологічній оцінці елітних спортсменів. Це виявилось багатообіцяючим, оскільки декілька яхтсменів, учасників нещодавніх Олімпійських ігор, наголошували на ефективності симулятора як корисного інструменту для фітнес-тренувань та напрацювання тактики та стратегії перегонів [21]. VSail-Researcher був інтегрований в курс бакалаврату з інженерної справи в АМС для демонстрації основних принципів вітрильного спорту та моделювання [14, 16, 22, 23].

Вітрильний симулятор використовували в реалізації програми розвитку вітрильного спорту серед юніорів МНУС 2009 року в Австралії. У спорті широко використовувалися вітрильні симулятори для швертботів Optimist, Byte, Mega Byte, Liberty, 29'er та Laser 4.7, Radial та Standard. Ряд наукових праць, проведених вченими в різних країнах, показали, що вітрильний спорт у віртуальній реальності може бути особливо корисним для людей з обмеженими фізичними можливостями [10, 25]. Так, симулятор VSail-Access широко використовувався як засіб

реабілітації яхтсменів після травмування та долучення інвалідів дітей та дорослих до занять вітрильним спортом у Мельбурні, Сіднеї, Майамі та Окленді [8, 9, 15, 19].

Таким чином, впровадження інновацій дозволяє не лише популяризувати вітрильний спорт у світі, розширювати аудиторію глядачів та учасників, а й приносити практичну допомогу в реабілітації хворих з різною нозологією.

Робота над удосконаленням вітрильних симуляторів призвела до створення нових серій. Автор інді-ігор з Італії HOOK і розробник інді-ігор з Нідерландів Jaxx Vane Studio оголосили, що їхній реалістичний симулятор вітрильного спорту Hydrofoil Generation вийшов у ранньому доступі Steam.

Hydrofoil Generation дає можливість віртуального керування ультрасучасним вітрильним судном, що йде на швидкості понад 50 вузлів. У гравця є можливість змагатися з 10 суперниками у багатоденному перегоні, регулюючи налаштування вітрил, враховуючи мінливість вітру та морських течій у захоплюючих місцях Ден-Хааг та Гонконг, де перекидання яхти є постійною загрозою, що сприяє підвищенню навичок вітрилення.

Крім напрямів використання VR, пов'язаних з підготовкою спортсменів, варто згадати ще один досить новий популярний напрямок, що пов'язаний зі спостереженням за матчами з глядацьких позицій за допомогою VR технологій - Virtual Reality Spectatorship, який дозволяє посилити враження та задоволення від зорового перегляду матчу або гри за рахунок інтерактивності та посилення ефекту присутності.

Результати дослідження та їх обговорення. У 2006 році французькою компанією під керівництвом Філіпа Гіньє був створений онлайн симулятор вітрильних перегонів в режимі online Virtual Regatta. Гра імітує реальні класи яхт з їх особливостями та дозволяє вибирати оптимальні налаштування човна (як вітрил, так і курсу) з урахуванням метеорологічних умов. З того часу компанія співпрацює з медіа-відділами великих океанічних перегонів та їх спонсорами. Такі ігри все частіше транслюються телеканалами, телебаченням та Інтернет-порталами.

Аналіз літературних даних підтверджує наше думку, що електронні ігри, такі як «Віртуальна регата», у різних варіаціях можуть не лише служити професійним спортсменам для підвищення рівня спортивної підготовки, а й бути інструментом підвищення обізнаності зі спортом та його популяризацією

серед контингенту, який ще не був знайомий з цим видом спорту. Вітрильний спорт завжди сприймався як елітарний і складно-технічний вид спорту, а в електронному варіанті основні його принципи можуть бути представлені трохи спрощеними, тим самим сприяючи активній участі і кращому розумінню спортивних подій, які переглядаються.

Гра Virtual Regatta - це приклад цифрової спортивної гри, що є симулятором вітрильної регати. Вона доступна у двох офшорних версіях.

Таблиця 1

Характеристики платформ гра Virtual Regatta

Платформа Virtual Regatta Offshore	Платформа Virtual Regatta In-shore
Маршрути VR Offshore ідентичні з дистанціями реальних регат.	Перегони In-shore відбуваються в різних класах яхт на дистанції тривалістю 5-10 хв.
Після реєстрації до участі у перегоні шкіпер обирає вид яхти і персоналізує її.	Гравці керують своїми швертботами відповідно до офіційних правил перегонів. Характеристики швертботів та їх маневреність відповідають реальним човнам.
Деякі регати мають призовий фонд 25 тис.євро, які розподіляються серед переможців.	Регати мають призовий фонд 5-10 тис. доларів, які розподіляються серед переможців
Платформу обирають 90% професійні яхтсмени і лише 10% – це любителі-непрофесіонали.	Платформу обирають приблизно 50% діючих яхтсменів-спортсменів і 50 % любителів, які майже нічого знають про вітрильний спорт.
VR Offshore організовує біля 15 змагань на рік, серед яких Volvo Ocean Race, Vendée Globe, Transat Jacques Vabre, Fastnet, Rolex Sydney Hobart Yace Race, Route du Rhum, Clipper RTW, в режимі реального часу.	Більше 20 змагань на рік

У Virtual Regatta Inshore у березні 2020 року було 7,5 тисяч зареєстрованих користувачів, а в липні 2020 року ця кількість перевищила 12,8 тисяч відповідно.

Аналітичні дослідження показали, що станом на 2020 рік в офшорній версії гри взяло участь 1,5 млн. активних гравців, де було представлено 193 країни. Організатори провели 50 перегонів на рік у 13 класах човнів. У першій версії гри було близько 50 000 гравців, зараз налічується близько 4,5 мільйонів гравців. Популярність гри різко зросла під час регати Vendée 2008-2009 Globe, у якій взяли участь 340 000 віртуальних яхтсменів. Переможцю Х'югу Фурньє знадобилося 85 днів, 19 годин і 45 хвилин, щоб обійти навколо світу, що всього на 36 годин більше, ніж у справжнього переможця гонки, Мішеля Дежуайо.

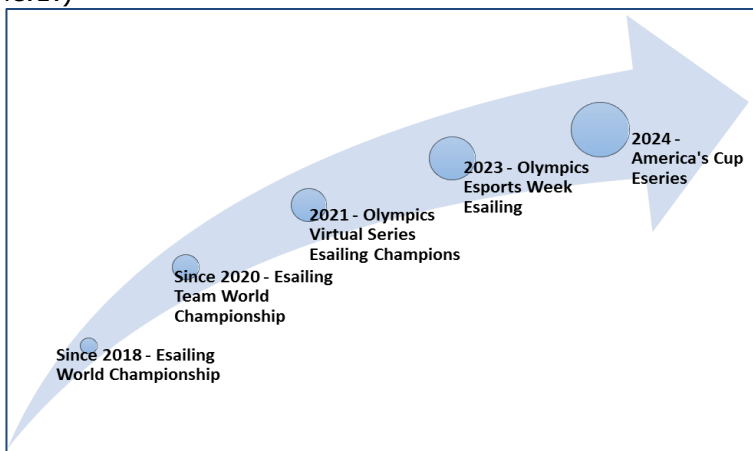
У 2010 році на сайті було зареєстровано 600 тисяч гравців. У середньому у кожній гонці брало участь 35 000 гравців. У гонці Route du Rhum 2010 змагалися 245 000 гравців, у кругосвітній регаті Vendée Globe 2012-2013 – 460 000 гравців, у Volvo Ocean Race 2014-2015 – понад 200 000 гравців відповідно.

У грі Volvo Ocean Race гравці на 65-футових яхтах проходять дистанцію у 45000 морських миль (до 500 миль на день зі швидкістю понад 30 вузлів) та знаходиться на маршруті 24/7. Завдання гравців – вибрати вітрила та маршрут в залежності від умов та прогнозу погоди так, щоб прийти до фінішу першим. Гра доступна в онлайн-режимі для IOS та Android.

З метою залучення нових учасників Virtual Regatta організувала змагання з відомими шкіперами Луїком Пейроном у 2009 році, Самантою Девіс у 2010 році та Роланом Журденом у 2011 році, причому шкіпери брали участь у віртуальній гонці разом з іншими гравцями. У гонці Vendée Globe 2016 року вперше взяли участь «сертифіковані гравці». До цих «сертифікованих гравців» увійшли всесвітньо відомі шкіпери, такі як Лоїк Пейрон, Ян Ліпінські та Ів ле Блевек, а також такі знаменитості, як Сільвен Марконне та Естель Дені, які брали участь у гонці від початку до кінця.

Програми Virtual Regatta Offshore та Inshore безкоштовні, але якщо у гравців є бажання швидко протюнгувати яхту та/або покращити її швидкісні характеристики, то можна використати набори «кредитів», які дозволяють це зробити. Отримати їх можна здобувши перемоги в гонках або купити за реальні гроші (вартість від 2,29 до 99,99 євро) [13].

Розвиток сучасних технологій веде до трансформації всіх сфер життя суспільства, зокрема спортивної. У 2015 році компанія розробила Virtual Regatta Inshore, гру про яхтові перегони у партнерстві з World Sailing. Це призвело до проведення першого чемпіонату світу з eSailing у 2018 році. (Рис.1.)

Рис.

1. Динаміка розвитку змагальних заходів е-сейлінгу в світі.

Для кожного перегону Virtual Regatta імітує реальні метеорологічні умови, з якими стикаються шкіпери, та дозволяє своїм гравцям змагатися у режимі реального часу зі своїх комп'ютерів чи мобільних пристроїв. Гравцям необхідно враховувати метеорологічні умови в реальному часі, щоб обрати найкраще налаштування вітрил та напрямок руху, змагаючись один з одним на перегонівій дистанції. Після реєстрації у перегоні гравці також можуть вибрати тип яхти і персоналізувати її. Щовечора о 20:00 під час перегону учасники мали змогу підключитися до «Virtual Regatta News», 10-хвилинного новинного шоу про віртуальну регату з інформацією про погоду та поради щодо прокладання маршруту. Під час одного з перегонів відеоблог набрав понад 40 мільйонів переглядів, ведучим якого був професійний яхтсмен Себастьєн Дестремо.

Чемпіонат світу з вітрильного спорту (ESWC) - це щорічне змагання з кіберспорту, офіційно визнане World Sailing – головним керівним спортивним органом. Esailing є симуляцією регати в реальному часі за допомогою відеоігри. Відеоігрову

підтримку змагань з 2018 року надає французька компанія Virtual Regatta. Esailing також є однією з дисциплін кіберспорту, обраних Міжнародним олімпійським комітетом для Olympics Esports Weeks (OEW) та Olympics Virtual Series (OVS).

З 2020 року Чемпіонат світу з вітрильного спорту серед команд також організується серед національних федерацій World Sailing. З того часу багато країн провели національні чемпіонати з використанням платформи Віртуальної регати, зокрема Італія, Швейцарія, Великобританія, Німеччина, Швеція. Команда з Великобританії виграла перший Чемпіонат світу (2018, 2024), потім здобула перемогу команда з Франції у 2021 та 2022 роках та команда з Італії у 2023 році. Найбільшу кількість учасників у цих змагань складають французи (18 чол.) та італійці (10 чол.) (рис. 2).

Цьогорічний Чемпіонат світу з вітрильного спорту (2024) eSailing зібрав понад 8 000 унікальних гравців і 25 000 постійних учасників зі 117 країн, демонструючи розширення масштабів цього виду спорту. Гравці змагалися у 18000 перегонках, а на серверах було проведено вражаючі 113 днів перегонного часу, отже гравці разом зібрали 1010 днів гоночного часу. Майже 900 досвідчених учасників змагалися за найкращі позиції, що зробило цей сезон одним із найзапекліших змагань. Усі ці цифри були зафіксовані лише за 6 тижнів фактичних перегонів [13].

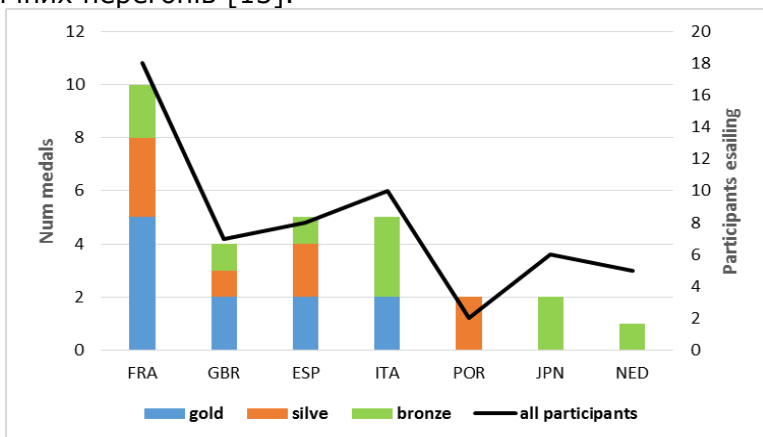

Рис. 2. Рейтинг країн за кількістю медалей на Чемпіонаті Світу з вітрильного спорту (ESWC)

У 2021 р. Міжнародний олімпійський комітет (МОК) уклав партнерство з п'ятьма міжнародними спортивними федераціями

та видавцями відеоігор для створення олімпійської віртуальної серії. Змагання стали першими в історії МОК, де було задіяно фізичні та нефізичні віртуальні види спорту. Серед п'яти дисциплін був і вітрильний спорт, представлений Virtual Regatta. Було проведено перегони у наступних класах швертботів: 49-er, Laser та Nacra 17.

Уболівальники спостерігали за змаганнями онлайн. Захід відбувся перед стартом Олімпійських ігор у Токіо. Президент МОК Томас Бах так прокоментував створення олімпійської віртуальної серії: «Олімпійська віртуальна серія – це новий унікальний досвід, спрямований на розширення прямої взаємодії з аудиторією у сфері віртуального спорту. Його концепція відповідає «Олімпійському порядку 2020+5» і цифровій стратегії МОК. Він заохочує участь у заняттях спортом та просуває олімпійські цінності, приділяючи особливу увагу молоді». Дев'ята рекомендація «Олімпійського порядку денного 2020+5» говорить, що необхідно «заохочувати розвиток віртуального спорту та подальшу взаємодію з спільнотами відеоігор».

Як продовження Олімпійської віртуальної серії (ESWC) 2021 року, МОК і Національна олімпійська рада Сінгапуру провели перший Олімпійський Тиждень кіберспорту в Сінгапурі в червні 2023 року, який включав e-sailing. Olympic Esports Series 2023 – це глобальне віртуальне та симульоване спортивне змагання, створене МОК у співпраці з міжнародними федераціями та розробниками ігор.

Змагання у серії Olympic Esports Series 2023 проходили у двох категоріях: 30-денні перегони на витривалість у відкритому морі навколо світу та змагання Inshore за участю трьох класів швертботів, включаючи Nacra 17, 49-er, ILCA, що проходили вздовж узбережжя Кіля, Ріо-де-Жанейро та Марселя. Переможцями стали – Тім Карпентье (Франція), Каван Файанс (Велика Британія) та Франсіско Мело (Португалія).

У вересні 2024 року у кіберспорт увійшов 37-й Кубок Америки Louis Vuitton з AC Sailing та першим в історії чемпіонатом AC з кіберспорту.

Онлайн-відбіркові змагання – це публічна кваліфікаційна фаза, яка складається із 6 раундів кваліфікаційних заходів.

Кожен раунд складається з двох етапів, де гравці заробляють кваліфікаційні очки, які будуть підраховані в щотижневій таблиці лідерів. Гравці можуть приєднатися до випробування у будь-який час та взяти участь у будь-якій кількості перегонів.

Фінал плей-офф - 8 найкращих гравців тижня змагаються один з одним у 5 перегонах, щоб забезпечити собі місце у Гранд-фіналі.

Гранд-фінал - це фінальний етап змагань, де до шести переможців тижня приєднуються два гравці wild card в епічному поєдинку.

Рис. 3. Етапи 37-го Кубка Америки Louis Vuitton.
Змагання проводилося з використанням гри-симулятора вітрильного спорту America Cup, розробленою Emirates Team

New Zealand та проходило у три етапи (рис.3). У фіналі переміг Ліам Дімок із Нової Зеландії після 5 перегонів, отримавши трофей та грошовий приз у розмірі 25000 євро, а призерами стали Роббі Вулдрідж (Нова Зеландія) та BengBengFra (Франція).

Україна також не стоїть осторонь світових процесів діджиталізації суспільства та впровадження інновацій у різні сфери діяльності, в тому числі і спортивну [3]. В листопаді 2008 р. була створена Міжнародна федерація комп'ютерного спорту, членом якої у березні 2020 р стало ГО «ВО «Федерація е-спорту України». Її засновниками стали громадські організації, що розвивають комп'ютерний спорт у таких країнах, як: Південна Корея, Данія, Швейцарія, Німеччина, Нідерланди, Австрія, Бельгія, Китайська республіка (Тайвань), В'єтнам.

Громадська організація «Всеукраїнська організація «Федерація е-спорту України» (UESF) спрямована на розвиток та популяризацію кіберспорту в Україні і станом на сьогодні, має відокремлені підрозділи у 23 адміністративно-територіальних одиницях України. З 2018 р. в Україні почала активну діяльність ще одна громадська організація – Федерація «Кіберспорт України» (Esports Ukraine), яка проводила локальні, всеукраїнські та міжнародні змагання. У 2020 р. правління обох Федерацій прийняло рішення про злиття в єдину організацію та спільну діяльність. Так, у березні 2020 р. обидві організації почали діяльність від імені ГО «Всеукраїнська організація «Федерація е-спорту України» [4].

За час діяльності Федерацією було організовано та проведено понад 200 турнірів та змагань по всій території України, в яких щорічно беруть участь десятки тисяч людей з усіх куточків країни. Також було підписано ряд спонсорських угод як з вітчизняними, так і закордонними компаніями банківського, промислового та ІТ секторів, а також налагоджено партнерські зв'язки з міжнародними кіберспортивними організаціями, що надало можливість обміну безцінним досвідом, отриманим у процесі становлення галузі [7].

У 2021 р. в Міністерстві молоді та спорту України офіційно затвердили загальні Правила кіберспорту, які були розроблені Федерацією на основі Правил Міжнародної федерації кіберспорту IESF та інших іноземних федерацій і видавців ігор, а також з урахуванням особистого досвіду проведення заходів

за підтримки Міністерства. Цей крок заклав основу формування нормативно-правової бази українського кіберспорту. Проте необхідно зазначити, що станом на сьогодні кіберспорт в Україні, порівняно з іншими країнами (Корея, США, Китай), є досить молодим видом, який має великий інвестиційний та змагальницький потенціал [1, 2, 11]. З моменту свого створення Федерація, залучаючи кошти як членів федерації, так і спонсорів, докладала максимум зусиль для підняття рівня кіберспортивної екосистеми в межах України на якісно новий рівень, який не буде поступатись іншим країнам [6]. На сьогоднішній день українські кіберспортсмени з вітрильного спорту «Miracle» вже прийняли участь у Чемпіонаті світу (ESWC), де посіли 18 позицію в рейтингу 100 кращих гравців з 36 країн.

Ми сподіваємося, що по закінченню війни ми зможемо будувати великі плани з цим новим видом змагань, та залучати до такого проєкту велику кількість українських Чемпіонів та призерів Олімпійських ігор, Чемпіонатів Світу та Європи, Кубків Світу та Європи та інших міжнародних змагань з метою популяризації вітрильного спорту та залучення молоді до спорту [5]. Гра Virtual Regatta дозволить нашій молоді отримувати навички управління яхтою, навички стратегічного мислення, що знадобляться у післявоєнній відбудові нашої держави та завоювання п'єдесталів на спортивних змаганнях різного рівня. Проєкт також надасть можливості для охоплення людей з обмеженими можливостями, шкільної молоді та мешканців територій, що не мають доступу до водойм, можливістю займатися яхтингом. Більше того, доступність смартфонів та їх широке використання створюють можливості для охоплення людей за допомогою електронної пошти.

Висновки. 1. Упевнене стрімке просування кіберспорту eSailing до загальносвітового та олімпійського визнання дає підстави вважати його сучасним культурним та соціальним феноменом. Чемпіонат світу з eSailing розширюється, чому сприяють цьогорічний Кубок Націй та грандіозні плани на майбутнє. Надалі планується розширення формату змагань - проведення чемпіонату Світу у командних перегонах 3 на 3. Крім того, eSailing планує стати частиною Олімпійських ігор з кіберспорту в Ер-Ріяді.

2. Нами визначено, що впровадження електронного сейлінгу покликано не замінити традиційну форму цього виду спорту, а

навпаки, за рахунок синергії сприяти його розвитку та збільшення потенційної бази споживачів (гравців та яхтсменів-спортсменів). Взаємовигідне партнерство між World Sailing та Virtual Regatta дозволяє розвивати eSailing гру по всьому світу та залучати тисячі нових яхтсменів у віртуальний простір.

3. Аналіз наукових праць показав, що електронні ігри, такі як «Віртуальна регата», у своїх варіаціях можуть не лише служити професійним спортсменам для підвищення спортивної підготовки, а й сприяти підвищенню інформованості про спорт та його популяризацію у нових умовах та серед різних груп населення (молоді, осіб з обмеженими можливостями, любителів спорту).

4. В Україні відмічається поступовий розвиток кіберспорту eSailing в окремих он-лайн заходах (регатах), що сприяє популяризації вітрильного спорту як олімпійського виду.

5. Подальша співпраця Вітрильної федерації України з організацією World Sailing відкриє широкі можливості для українського суспільства у впровадженні eSailing у різні сфери діяльності – спортивну, розважальну, реабілітаційну тощо. Більше того, обмеження фізичних аспектів електронного сейлінгу створює можливості для залучення соціальних груп, які досі були виключені із занять цим видом спорту, тобто людей з обмеженими можливостями чи тих, хто боїться води.

Список літератури.

1. Бортнік М. С. Змагання та змагальна діяльність в кіберспорті: кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра: спец. 017 - «Фізична культура і спорт», освітньою програмою «Кіберспорт (eSports) Київ: НУФВСУ, 2022. 65 с.

2. Горова К. О., Горовий Д. А., Кіпоренко О. В. Основні тенденції розвитку ринку кіберспорту. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*, 2016. №4(2), С.51-55.

3. Імас Є., Петровська Т., Ганага О. Кіберспорт в Україні як сучасний культурний феномен. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*, 2021. №1, С.75-81.

4. Кіберспорт: монографія / [Андрєєва О., Анохін Е., Бекар С. та ін. / за заг. ред. Є. В. Імаса, О. В. Борисової, О. А. Шинкарук]. К.: Олімп. л-ра, 2021. 616с.

5. Скрипченко І. Підсумки та перспективи розвитку олімпійського вітрильного спорту. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 2013. №3, С.91-94.

6. Шинкарук О. Формування екосистеми кіберспорту (esports) як сучасного явища спорту, культури та освіти. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2023. №1, С. 251-260.

7. Шинкарук О. Сучасні проблеми розвитку кіберспорту. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2024. № 1. С.239-250

8. Albert C Recio, Steven A Stiens, Marjorie Morgan, Shalini Selvarajah, Amna C Mazeh, Mark D Habgood & Norman R Saunders. Realtime physical simulator for virtual reality sailing by patients with spinal cord injury: an innovative voyage. *Health Open Research*. 2024, P. 6.

9. Aprile I., Iacovelli C., Iuvone L., Imbimbo I., Cruciani A., Pecchioli C., ... & Padua, L. Use of a Virtual-Technological sailing program to prepare children with disabilities for a real sailing course: Effects on balance and quality of life. *Journal of Child Neurology*, 2016. №31(8), P. 1074-1080.

10. Autry, C. E., & Anderson, S. C. Virtual reality sailing simulation for people with physical disabilities: Learn to sail. *Therapeutic Recreation Journal*, 2022. 56(2), P. 177-190.

11. Bilohur V., Skrypchenko I., Nepsha O. The influence of globalization and digitalization on the establishment and conceptual digital sports development in China. *Humanities Studies*. 2023. №. 14. С. 83-92.

12. Bobrovich I. Esports: Terms and Market Definition. In esports: Insider Tips on Succeeding in the Industry that is Shaping the Future of Entertainment. Cham: Springer Nature Switzerland. 2024. pp. 57-73.

13. eSailing. <https://www.sailing.org/our-sport/esailing/>

14. Ji F., Zhang X., Zhao S., & Fang Q. Virtual reality: a promising instrument to promote sail education. *Frontiers in Psychology*, 2023. №14, 1185415.

15. Manzanares A., Camblor Á., Romero-Arenas S., Segado F., & Gil-Arias A. Adapted sailing teaching methodology using vsail-trainer simulator as rehabilitation therapy. A feasibility study. *The Journal of Spinal Cord Medicine*, 2023. №47(6), 960–967.

16. Mooney, J; Saunders, NR; Habgood, M; Binns, Jonathan Multiple applications of sailing simulation. University of Tasmania. Conference contribution. 2009. <https://hdl.handle.net/102.100.100/493719>

17. Neumann D. L., Moffitt R. L., Thomas P. R., Loveday K., Watling D. P., Lombard C. L., ... & Tremeer M. A. A systematic

review of the application of interactive virtual reality to sport. *Virtual Reality*, 2018. 22, 183-198.

18. Recio A. C., Becker D., Morgan M., Saunders N. R., Schramm L. P., McDonald III J. W. Use of a virtual reality physical ride-on sailing simulator as a rehabilitation tool for recreational sports and community reintegration: a pilot study. *American journal of physical medicine & rehabilitation*, 2013. 92(12), 1104-1109.

19. Rutkowski S., Kiper P., Cacciante L., Cieslik B., Mazurek J., Turolla A., & Szczepanska-Gieracha J. Use of virtual reality-based training in different fields of rehabilitation: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Rehabilitation Medicine*, 2020. 52(11), 1-16.

20. Skrypchenko I. Physical preparation of qualified sportsmen in sailing. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 2016.№2, С.129-134.

21. Skrypchenko I., Hamad S., Joksimović M., Singh R. M., Yarymbash K., Lastovkin V. Significance of anthropometric characteristics of Olympic sailors and their functional position in boat for relation to racing success. *VIREF Revista De Educación Física*, 2022. 11(4), 83-102.

22. Walls J., Bertrand L., Gale T., Saunders, N. Assessment of upwind dinghy sailing performance using a virtual reality dinghy sailing simulator. *Journal of science and medicine in sport*, 1998. 1(2), 61-72.

23. Wang J. Research on application of virtual reality technology in competitive sports. *Procedia Engineering*, 2012. 29, 3659-3662.

24. Ward C. L., Kennedy T. MEsports & competition: The relationship between video games and competitive gaming. *Journal of Applied Sport Management*, 2020. 12(1), 47-59.

25. Xiao J. Application and Efficacy of Virtual Sailing as an Exercise Therapy: A Narrative Review. *Journal of Science in Sport and Exercise*. 2024. <https://doi.org/10.1007/s42978-024-00298-5>

Скрипченко І.Т.¹ <https://orcid.org/0000-0001-5895-3099>

Отравенко О.В.² <https://orcid.org/0000-0001-8308-5895>

ЮНАЦЬКІ ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ ЯК СХОДИНКА ДО ОЛІМПІЙСЬКИХ ВЕРШИН: ЦИФРИ, ФАКТИ, РЕЗУЛЬТАТИ

¹Херсонський державний аграрно-економічний університет

²Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Annotation. *The Youth Olympic Games are unique competitions of the highest international standards, aimed at supporting and promoting Olympic ideas, offering new approaches to implementing educational programs to study Olympic values. The Youth Olympic Games are a generator of new ideas, where a number of innovations are tested, which are then implemented at the Olympic Games.*

The work statistically proves that the Youth Olympic Games are a good starting point for successful performances of young athletes in the Olympic arenas in the future. It is shown that gender equality is an integral part of the Olympic movement, which is successfully implemented in the practice of Olympic competitions at all levels under the auspices of the International Olympic Committee.

Statistical analysis showed that the largest number of awards in the summer YOGs were won by the youth teams of China, however, a group of countries is noted that are favorites: Japan, Ukraine, Italy, France, North Korea, etc. Among the winter YOGs, the favorite in terms of the number of medals is Germany. The Ukrainian youth national team is one of the leaders only in summer sports.

Key words: *medal count, achievements, Youth Olympic Games, competition program, gender.*

Актуальність. Олімпійський рух – специфічне і унікальне явище, метою якого відповідно до хартії МОК є у покращення світу, виховання молоді засобами спорту без будь-якої дискримінації в дусі дотримання принципів олімпізму, що

передбачають взаєморозуміння, дружбу, атмосферу солідарності й чесною гри [1].

Олімпійські Ігри є заповітною мрією кожного юного спортсмена, де кожен учасник має фантастичну можливість стати частинкою планетарного спортивного свята. Олімпійський рух сьогодні вийшов за межі змагального спорту. Він дає можливість всім бути дотичними не лише до спортивних змагань, а й до культури та історії народів світу, таким чином об'єднати молодь світу за допомогою спорту.

Дитячо-юнацький спорт виступає фундаментом підготовки майбутніх спортсменів-олімпійців, де здійснюється їх спортивна спеціалізація та забезпечуються умови для розвитку резервного спорту та спорту вищих досягнень. Дитячо-юнацький спорт об'єднує діяльність спортивних організацій різних типів з метою залучення молоді до фізичної культури і спорту, формування резерву для досягнення високих спортивних результатів, що є важливим у більшості країн світу [2]. Саме тому Міжнародний Олімпійський Комітет (МОК) ініціював проведення Юнацьких Олімпійських Ігор (ЮОІ), як заходу, який би сприяв вихованню фізично та духовно здорової молоді, а також стимулював юних атлетів бути активними учасниками будівництва нового суспільства. Тому робота в цьому напрямку є актуальною і для українського суспільства і потребує подальшого розгляду щодо визначення пріоритетного напрямку роботи в українському юнацькому спорті в контексті світових тенденцій.

Метою нашої роботи було проаналізувати розвиток юнацького олімпійського руху, визначення світових лідерів та місце України в рейтингу літніх та зимових Юнацьких Олімпійських Ігор.

Методи дослідження: аналіз та систематизація наукових та інтернет-джерел, офіційних документів МОК та організаційних комітетів Юнацьких Олімпійських ігор, синтез і узагальнення.

Аналіз останніх наукових праць. Аналіз наукової літератури свідчить, що сьогодні є значна кількість наукових праць, в яких висвітлено історичні й соціальні аспекти сучасного юнацького олімпійського руху, проблеми й перспективи його розвитку, особливості підготовки спортивного резерву, позитивні й негативні сторони юнацького спорту; а також праці, присвячені процесу становлення Юнацьких Олімпійських ігор, особливостям проведення змагань, волонтерської та просвітницької роботи у межах Юнацьких

Олімпійських ігор [2-5, 11]. Більшість провідних країн світу серйозно віднеслася до участі у цих змаганнях, і на постійній основі виставляють великі збірні команди, де є представники багатьох видів спорту.

Рішення про проведення ЮОІ було прийнято МОК на 119-й сесії в Гватемалі 5 липня 2007 року за ініціативою президента Жака Рогге. Його метою було зібрати найталановитішу молодь з усього світу (віком від 14 до 18 років) і провести унікальні змагання за найвищими міжнародними стандартами, підтримати та пропагувати олімпійські ідеї, запропонувати нові підходи запровадження освітніх програм з вивчення олімпійських цінностей. Відзначимо, що відмінними рисами Юнацьких Олімпійських Ігор є:

- підтримка участі як молодих атлетів, так і організаторів, офіційних осіб та представників ЗМІ;
- включення до програми Ігор як олімпійських, так і неолімпійських видів спорту;
- відсутність на Іграх реєстрації рекордів (бо не рекорд є метою);
- обов'язкова участь юних атлетів у культурно-освітніх програмах, які проходять паралельно із програмою спортивних змагань;
- програми, що започатковано під час проведення Ігор, мають продовжувати працювати і після закінчення змагань за рахунок функціонування інформаційної системи, яка орієнтована на діяльність різних освітніх структур країн світу [9].

Відповідно до вимог МОК програма змагань Юнацьких Олімпійських ігор має складатися з видів спорту, які входять до програми Олімпійських ігор, а дисципліни можуть бути видозмінені. Так, програма змагань, Юнацьких Олімпійських ігор 2010 включала всі види спорту Ігор Олімпіади 2012 р., так, як і програма Ігор 2014 р., що відбудуться в Нанкіні – 26 видів спорту, при цьому кількість змагальних дисциплін є обмеженою [1]. Також до програми Юнацьких Олімпійських ігор включено види спорту з суміжними дисциплінами, де в одній команді мають змогу змагатися юнаки й дівчата, що є представниками різних країн та континентів ЮОІ пропонують можливість посилити програми розвитку елітного та масового спорту та досвід організації великих заходів. ЮОІ зосереджені на філософії «Змагайся, навчайся та ділись». Отримання

спортивного досвіду лежить в основі цього заходу. Він надає молодим елітним спортсменам можливість покращити свій довгостроковий спортивний розвиток і отримати доступ до майбутньої роботи як на спортивній арені, так і поза нею.

Результати дослідження та їх обговорення. Ефективним чинником реалізації завдань системи дитячо-юнацького спорту виступає організація та проведення Юнацьких Олімпійських Ігор, які почали проводитися з 2010 року в місті Сінгапур.

Змагання склалися із 26 видів спорту, які включали 30 дисциплін (розіграно 201 комплект нагород), в яких прийняли участь 3524 спортсмени з 204 країн світу. Замість класичного баскетболу було запропоновано спортсменам вуличний стрітбол, новий командний вид ВМХ (велоспорт), маунтінбайк та гонки на шосе. На змаганнях з плавання вперше в історії відбулися змішані естафети, у фехтуванні, стрільбі з лука, настільному тенісі юнаки та дівчата змагалися в одній команді, а бадмінтон обійшовся без парного розряду. Правила для деяких видів спорту були спрощеними, проте для участі у змаганнях необхідно отримання ліцензії. Україну у Сінгапурі представляли 55 юних олімпійців, які змагалися у 18 видах спорту, в яких вони здобули 33 медалі (9 золотих, 9 срібних та 15 бронзових) і поступилися лише лідерам світового спорту: Китаю, Росії та Півн. Кореї. Значного успіху досягли наші юні плавці та легкоатлети, гімнасти, стрільці та веслярі.

Другі літні Олімпійські ігри серед спортсменів-юніорів відбулися у 2014 році в Нанкіні (Китай), де було розіграно 22 комплекти нагород. У змаганнях з 28 видів спорту взяли участь 3759 спортсменів із 201 країни. Серед них – 58 українських спортсменів боролися за нагороди у 22 видах спорту [9].

У неофіційному медальному заліку (де не враховуються медалі спортсменів, здобутих у змішаних командах) в активі України виявилось 23 медалі – 7 золотих, 8 срібних та 8 бронзових. Успішно виступили українські плавці, гімнасти, легкоатлети, а також стрільки, тхеквондисти та борці.

Найчисленнішою завжди є китайська збірна команда, яка складалася із 124 спортсменів, що виступають в усіх видах змагань, що дозволяє їм знаходитися у трійці лідерів. Хочеться звернути увагу на збірні таких країн як Великобританія, Туреччина та Нідерланди, які невеликим складом своєї команди вибороли значну кількість медалей вищого гатунку. Також ми

можемо спостерігати тенденцію до збільшення кількості учасників змагань (рис.2).

Треті літні юнацькі Олімпійські ігри проходили з 6 по 18 жовтня 2018 року у Буенос-Айресі (Аргентина), де були представлені 206 країн. Вперше в історії Олімпійських ігор кількість учасників чоловічої та жіночої статі була однаковою. Спортсмени Косова та Південного Судану вперше взяли участь у юнацьких Олімпійських іграх. Найчисленнішими делегаціями стали збірні Аргентини, Франції, Росії, Мексики та Японії. Порівняно з II літніми юнацькими Олімпійськими іграми 2014 року в Нанкіні в програму III літніх юнацьких Олімпійських ігор включено п'ять нових видів спорту: брейк-данс, карате, скелелазіння, ролер-спорт та акробатика. Крім того, до програми змагань увійшли пляжний гандбол, баскетбол 3x3, футзал та міні-хокей на траві. Ще два види спорту – сквош та поло – були представлені як демонстраційні. Розігрувався 241 комплект медалей у 32 видах спорту. Українська команда була представлена 55 спортсменами, які виступали у 22 видах спорту. Україна здобула 18 нагород: 5 золотих, 7 срібних та 6 бронзових медалей, проте цей результат був гіршим ніж у Сінгапурі (2010) та Нанкіні (2014).

У Буенос-Айресі Україна не змогла виконати свій максимум за кількістю нагород, проте вперше «синьо-жовті» здобули медалі в тих видах, де не були кращими десятки років. (бадмінтон, художня гімнастика, академічне веслування тощо). Так, шпажистка Катерина Чорна стала першою українкою у фехтуванні, хто за 12 років проведення Юнацьких Олімпійських ігор двічі піднявся на п'єдестал пошани.

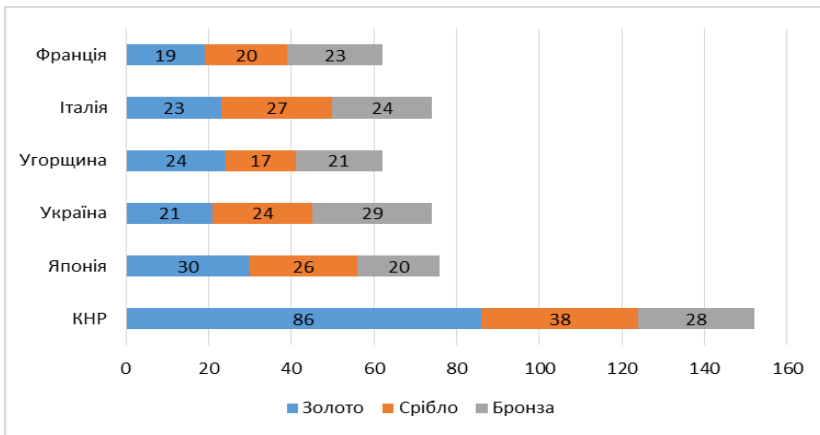

Рис.1. Загальна кількість нагород за підсумками трьох літніх ЮОІ (2010-2018).

На літніх ЮОІ збірна команда України посіла: у 2010 р – 4 місце (33 нагороди), 2014 році – 6 місце (23 нагороди), у 2018 – 10 місце (18 нагород). Таким чином, ми спостерігаємо тенденцію до зменшення кількісного складу української збірної команди і відповідно до зниження кількості завойованих нагород. За підсумками трьох літніх юнацьких Олімпійських Ігор безперечними лідерами як за зальною кількістю нагород (152), так і кількістю золотих медалей є команда КНР (86 нагород відповідно). Україна займає четверту сходинку із загальною кількістю у 74 нагороди (рис.1). Поза сумнівом, що такі потужні у спортивному плані країни, як США, Канада, Німеччина, Франція, Великобританія, що віднесли до змагань у Сінгапурі як до експерименту, надалі набагато серйозніше підійшли до комплектування своїх команд і участі у подальших заходах, що відобразилося на їх конкурентноспроможності.

Статистичні дослідження підтвердили нашу думку, що Юнацькі Олімпійські ігри є трампліном для багатьох спортсменів до Олімпійських ігор. Так, на зимових іграх в Пекіні-2022 взяли участь 341 спортсмен, які раніше брали участь в ЮОІ: це 103 спортсмени, що брали участь у Інсбруці-2012, 155 – у Ліллекхамері-2016, 83 – у Луїзіанне-2020, які здобули 62 медалі (з них 26 золотих).

В Токіо-2020 вже приймали участь 708 спортсменів, учасників літніх ЮОІ: 207 – в Сінгапурі-2010, 1- у Інсбруці-2012, 303 у Нанкіні-2014, 197 у Буенос-Айресі-2018, які загалом здобули 170 медалей (з яких 55 золотих).

Підтвердженням цих даних є виступи українських атлеток, які на III ЮОІ в Аргентині вибороли три нагороди вищого ґатунку у легкій атлетиці: Валерія Іваненко та Михайло Кохан у метанні молота та Ярослава Магучих – у стрибках на висоту, а на XXXIII Олімпійських іграх у Парижі (2024) стали чемпіонами та призерами.

Не аби яке значення має розвиток олімпійського волонтерства [11]. На таких заходах у літніх іграх залучається від 8300 до 20000 волонтерів з різних країн, а на зимових іграх від 1400 до 3300 відповідно. Набуті навички спортивного волонтерства допомагають в подальшому надавати допомогу в організації великих спортивних заходів, суспільній роботі, роботі з соціальними групами. Під час війни в Україні багато таких людей долучилися до волонтерської діяльності, щоб допомогти військовим та мирному населенню на передовій.

Зимові види спорту є не такими популярними у світі і включають меншу кількість видів змагань. Перші зимові юнацькі Олімпійські ігри 2012 проходили в Інсбруку (Австрія) з 13 січня по 22 січня. У цілому 1022 юні атлети виборювали 63 комплекти нагород у 15 видах спорту: біатлон, бобслей, гірськолижний спорт, керлінг, ковзанярський спорт, лижне двоборство, лижні перегони, стрибки з трампліна, санний спорт, скелетон, сноубординг, фігурне катання, фрістайл, хокей, шорт-трек. Зимові Ігри також мали свої особливості. У деяких видах програми приймали участь змішані команди, що склалися зі спортсменів різних країн. Вперше відбулася спільна естафета біатлоністів, а також у стрибках з трампліну дебютували дівчата [3].

Найбільше спортсменів делегували Австрія (81), Росія (67) і США (57). Наша збірна, яка була представлена лише 23-ма олімпійцями у восьми видах спорту, поділила з Бельгією, Білоруссю та Великобританією 24-е загальнокомандне місце (у медальному заліку не враховуються нагороди у змішаних командних турнірах) серед 69 країн-учасниць Ігор.

Збірна України здобула під час II зимових Юнацьких олімпійських ігор іграх в Ліллекхаммері (2016) лише одну золоту медаль (біатлоністки Х.Дмитренко) посівши 17 місце у загальному заліку. Лідерами були США, Південна Корея, Росія, Німеччина, Норвегія, Швейцарія, КНР, які зібрали найбільшу кількість нагород різного ґатунку.

III зимові ЮОІ-2020 відбулися в місті Лозанна (Швейцарія), де до програми змагань увійшли 16 дисциплін із 8 видів спорту: біатлон, бобслей, лижне двоєборство, керлінг, хокей на льоду, санний спорт, фігурне катання, ковзанярський спорт (швидкісний біг на ковзанах), шорт-трек, стрибки на лижах, скелетон, фрістайл, гірськолижний спорт, гірський альпінізм, лижні гонки, сноубординг. Україна була представлена 23 спортсменами у 9 видах спорту. На цих іграх було досягнуто гендерної рівності між учасниками змагань, що вже відмічено на Іграх Олімпіад 2024 в Парижі та 2021 в Токіо (рис.2). Гендерна рівність є невід'ємним компонентом роботи Міжнародного олімпійського комітету. В останні 30 років МОК відіграв важливу роль в просуванні жінок в спорті і продовжує це робити надалі шляхом заохочення та підтримки їхньої діяльності на всіх рівнях та у всіх структурах, як це задекларовано в Олімпійській хартії [6, 7, 10].

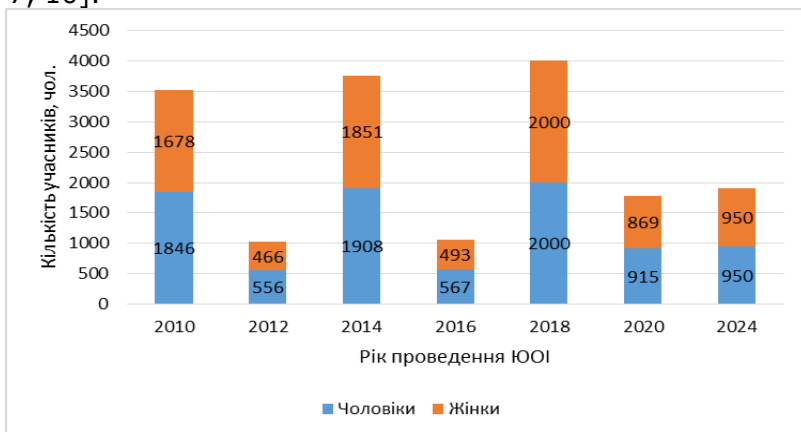

Рис. 2. Гендерна складова учасників Юнацьких Олімпійських ігор.

Українська юнацька збірна на Іграх представлена 39 спортсменами у 12 видах спорту. Єдину нагороду у скарбничку України приніс рівненський фрістайліст Орест Коваленко, який у дисципліні біг-ейр здобув бронзову нагороду.

Попри війну, яка триває вже понад три роки, українська збірна змогла взяти участь в IV зимових Юнацьких Олімпійських іграх у Республіці Корея (2024). Її виступ вийшов далеко за межі спорту і став посланням стійкості, сили та надії. З двома нагородами збірна України посіла 26-ту сходинку підсумкового медального заліку [4, 8]. "Синьо-жовті"

перевершили результат 2020 року в Лозанні, коли з єдиною "бронзою" стали 29-ми. Отже ми можемо констатувати, що у зимових видах спорту Україна не є провідною державою і великим успіхом є завоювання 1-2 нагород.

Вперше медальний залік Зимової Юнацької Олімпіади виграла збірна Італії, що виборола у Канвоні 11 золотих нагород (18 – усіх ґатунків). Німеччина стала другою, попри побиття національного рекорду за числом перемог – дев'ять золотих медалей. Проте відмітимо, що на зимових змаганнях відмічається велика перевага юнацької збірної Німеччини, яка з великим відривом на 77 медалями посідає перше місце у загальному заліку за 4 заходи (рис.3).

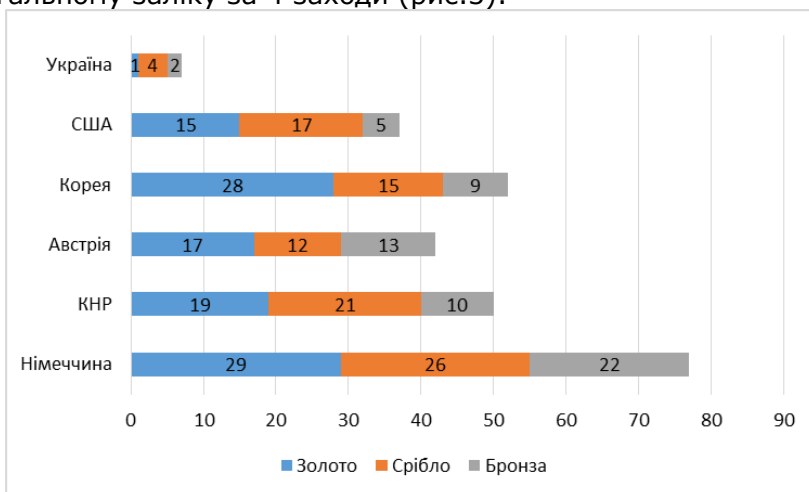

Рис.3. Загальна кількість нагород за підсумками чотирьох зимових ЮОІ (2012-2024)х.

Висновки. Юнацькі Олімпійські ігри – це генератор нових ідей, на яких випробуються ряд нововведень, які потім втілюються на Олімпійських іграх. У попередніх ЮОІ тестувалися нові види спорту та дисципліни, такі як фрістайл ВМХ, баскетбол 3х3, брейкінг, кайтсерфінг, пляжний гандбол, лижі, альпінізм, скі-крос тощо, більшість з яких тепер інтегровано в Олімпійські ігри.

Визначено, що Юнацькі Олімпійські ігри є хорошим стартовим майданчиком для успішних виступів юних спортсменів на олімпійських аренах в майбутньому. Показано, що гендерна рівність є невід'ємною складовою олімпійського руху, який

успішно втілюється в практику олімпійських змагань на усіх рівнях під егідою Міжнародного олімпійського комітету.

Статистичний аналіз показав, що найбільшу кількість нагород у літніх ЮОІ вибороли юнацькі збірні КНР та Росії, проте відмічається група країн, які є фаворитами: Японія, Україна, Італія, Франція, Північна Корея тощо. Серед зимових ЮОІ фаворитом за кількістю медалей є Німеччина. Українська юнацька збірна команда є одним із лідерів лише у літніх видах спорту. Соціально-економічні, політичні та природньо-кліматичні умови сьогодення не дозволяють якісно підготувати спортсменів у зимових видах спорту. Незважаючи на складні військові умови, керівництву нашої держави та спортивним функціонерам, спортивним федераціям, спортивним організаціям, громадським об'єднанням необхідно продовжувати приділяти належну увагу якості підготовки юних спортсменів, фінансуванню та їх матеріально-технічному забезпеченню, які у майбутньому принесуть гордість та славу нашій державі на міжнародному та світовому рівні.

Список літератури:

1. Борисейко В. Літні Юнацькі Олімпійські ігри: особливості проведення змагань. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2014. №. 3. С. 92-95.
2. Борисейко В. Організаційні аспекти Олімпійських ігор і Юнацьких Олімпійських ігор: схожість та відмінність. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2014. №. 1. С. 82-86.
3. Булатова М. М. Перші зимові Юнацькі Олімпійські ігри. Інсбрук 2012. 2011.
4. Булатова, М. М., Єрмолова, В. М., Кроль, І. М., Радченко, Л. О. IV Юнацькі Олімпійські зимові ігри Канвондо 2024. 2023.
5. Булатова, М. М., Єрмолова, В. М., Радченко, Л. О., Борисенко, В. С., Рудковська, В. С., Лопатенко, Г. О., Щербашин, Я. С. II Юнацькі Олімпійські ігри. Нанкін-2014. 2014. <https://reposit.uni-sport.edu.ua/xmlui/bitstream>
6. Воропай С. М., Бондаренко А. Ю., Бурдун А. О. Гендерна рівність в олімпійській спортивній програмі: позитивні та негативні аспекти. *Новації, практики та перспективи розвитку фізичної культури і спорту*: матеріали V Всеукр. наук.-практ. семінару, 15-16 квітня 2022 р. Кропивницький: Видавець Лисенко В.Ф, 2022. С.18
7. Гнатюка В. Гендерна рівність в олімпійському спорті. Міжнар. наук.-практ. конференції (8-9 квітня 2021 р., м.

Чернівці) / за ред. Я. Б. Зоря. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021.С. 58.

8. Кречетова А. О., Янченко І. М. Національна Команда України на IV Зимових Юнацьких Олімпійських Іграх. *The 12 th International scientific and practical conference "Modern problems of science, education and society"*(February 5-7, 2024) SPC "Sci-conf. com. ua", Kyiv, Ukraine. 2024. 1331 p. 2024. С. 566.

9. Скрипченко І.Т. Досягнення українських спортсменів на літніх Юнацьких Олімпійських Іграх. *Фізична культура в університетській освіті: інновації, досвід та перспективи розвитку в умовах сучасності: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м.Дніпро, 11 трав. 2022 р.)*. Дніпро: ДДУВС, 2022. С. 105-109

10. Скрипченко І.Т., Скрипченко О.Т. Питання гендерної рівності у спорті в діяльності Міжнародного Олімпійського Комітету. *Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні: сучасні досягнення та перспективи: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченій 25-й річниці з дня прийняття Конституції України та 30-й річниці проголошення незалежності України (м. Дніпро, 10-11 червня 2021 р.)*. Дніпро: ДДУВС, 2021.С.86-88

11. Skrypchenko I. T., Schastlyvets V. I. Volunteering Institute In Olympic Movement. *Physical Culture in University Education: World Practice and Modern Trends: a collection of materials from the International Scientific and Practical Conference (Dnipro, April 13, 2023)*. ДДУВС, 2023. С. 148.

12. Youth Olympic Games. <https://olympics.com/ioc/youth-olympic-games>.

ЛИЖНІ ПЕРЕГОНИ ТА ЇХ РІЗНОВИДИ

¹Буковинський державний медичний університет

²Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича

Annotation. *Skiing in modern conditions is one of the effective means of improving a person's physical health and development. The most popular, from the point of view of attracting the population of our country, is such a type of skiing as ski racing. In the system of physical education, cross-country skiing is, on the one hand, a sport for everyone, a mass means of recovery, all-round development, hardening, active recreation, professional and applied training for strenuous work, and on the other hand, it is a popular winter Olympic sport aimed at higher sports achievements.*

Key words: *ski races, competitions, skiing, Winter Olympic Games, International Ski Federation (FIS).*

Актуальність теми дослідження (постановка проблеми). Лижний спорт є одним з популярних занять в світі. Заняття цим видом спорту є важливим засобом фізичного виховання, займають одне з перших місць по своєму характеру рухових дій.

Серед усього різноманіття лижного спорту найбільш популярними та розповсюдженими були і залишаються лижні гонки. Лижні гонки – це вид спорту, який потребує від спортсмена прояву високого рівня витривалості, швидкісно-силових здібностей, техніко-тактичної майстерності та психологічної стійкості [1;3].

Мета дослідження - полягає у теоретичному дослідженні розвитку та популярності лижного спорту на Зимових Олімпійських іграх.

Методи дослідження - аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури та Інтернет-джерел

Результати досліджень. Лижні перегони (давніше

лещетарство) — зимовий олімпійський вид спорту, змагання на подолання певної дистанції на швидкість, рухаючись на лижах і відштовхуючись лижними палицями. У лижних перегонах використовуються лижі з кріпленням, що залишає п'ятку лижника вільною [4].

Лижні перегони є також складовою частиною інших зимових видів спорту: лижного двоборства та біатлону. Цей вид спорту популярний у всіх країнах, де є достатньо снігу: у скандинавських країнах, Фінляндії, країнах Центральної та Східної Європи, включно з Україною, Канаді, США та в країнах Азії: Казахстані, Китаї, Кореї та Японії.

Лижний крос і прогулянки на лижах є також популярним видом активного відпочинку.

В останні десятиліття у лижних перегонах відбулися зміни, що призвели до виникнення двох різних стилів лижного бігу: класичного та ковзанярського, кожен з яких вимагає підготовки різного типу траси.

При класичному стилі на трасі попередньо прокладаються глибокі паралельні борозни — лижня. Зазвичай кожна ділянка траси має дві-три, іноді більше, паралельних лижень. Історично класичний стиль був єдиним стилем лижних перегонів, однак згодом спортсмени помітили, що можуть отримати вигравш у швидкості, пересуваючись на певних ділянках траси способом, що нагадує рухи ковзаняра. Це викликало протести інших лижників, які справедливо зазначали, що такий спосіб пересування псує лижню. У результаті було прийнято рішення розділити лижні перегони на два окремих стилі. При перегонах класичним стилем ковзанярський хід заборонений, а при перегонах вільним стилем замість лижні траса прокладається у вигляді широкої смуги трамбованого снігу, на якій зручний ковзанярський хід.

На великих міжнародних змаганнях стилі чергуються. Кожне змагання включає в себе дистанції класичного та вільного стилів, і якщо на попередньому турнірі перегони на дистанції 15 км., наприклад, проводилися класичним стилем, то на наступному вони проводяться вільним стилем.

В інших видах спорту, елементом яких є лижні перегони – лижного двоборстві та біатлоні – використовується вільний стиль [2].

Види змагань. У лижних перегонах існує кілька різновидів змагань з різними правилами: перегонні з роздільним стартом,

перегорни з масовим стартом, перегорни переслідування, естафети, індивідуальний спринт і командний спринт. Багато з цих різновидів відносні нововведення, що мали на меті підвищення видовищності й глядацького інтересу.

Перегони з роздільним стартом. У перегонах із роздільним стартом лижники стартують один за одним з інтервалом у 30 с. Для кожного спортсмена час фіксується індивідуально, а переможець визначається за часом проходження траси. Лижник, що стартував пізніше, має певну перевагу, оскільки йому повідомляють результати супротивників, однак пізній старт має свої недоліки, оскільки траса стає розбитою і не такою швидкою.

Перегони з масовим стартом. У перегонах із масовим стартом спортсмени стартують одночасно на відкритій ділянці. Згодом лижня стає вузкою, тому такі перегорни зазвичай починаються спуртом за право захопити кращу позицію. Для забезпечення приблизно однакових умов для всіх спортсменів масовий старт передбачає обмежену кількість учасників. Масовий старт дається, зокрема, в естафетах.

Перегони переслідування. Перегони переслідування складаються з двох етапів, здебільшого на кожному з них використовується інший стиль. На першому етапі проводиться роздільний старт, а на другому лижники стартують в залежності від часу проходження дистанції на першому етапі. Найшвидший на першому етапі спортсмен стартує першим, за ним через проміжок часу, що дорівнює відставанню на першому етапі, стартує другий спортсмен і так далі. Перемагає той, хто фінішує першим. Такий формат змагань викликає більший інтерес у глядачів, оскільки вони отримують нагоду бачити боротьбу між лижниками і фінішні спурти.

Інший формат перегонів переслідування – *скіатлон* (до 2011 року *дуатлон*), не передбачає перерви між двома етапами. При цьому форматі лижники розпочинають перегони із загального старту класичним стилем, а на середині дистанції отримують право йти вільним стилем. При цьому вони зазвичай змінюють лижі і лижні палиці.

Естафети. В естафетних перегонах беруть участь команди з 4 лижників. Команди стартують одночасно і далі, через певні проміжки, лижники передають естафету товаришам. На двох з чотирьох етапів може застосовуватися класичний стиль, на інших двох – вільний.

Індивідуальний спринт. Індивідуальний спринт — відносно нововведення. Змагання в ньому проводяться на відносно короткі дистанції, але вони проходять у кілька етапів. Спочатку проводиться кваліфікація — перегони з роздільним стартом, за результатами якої визначаються лижники, які потрапляють до етапу гонок із вибуванням. На етапі гонок із вибуванням кілька лижників, наприклад шість, стартують одночасно, і перші кілька місць отримують право виходу до наступного етапу. Зазвичай, для зменшення фактора випадковості кількістю лижників, які отримують автоматичне право виступати на наступному етапі, доповнюється певною кількістю спортсменів, що показали найкращий час. Після кожного етапу кількість лижників зменшується, і, врешті-решт, у фіналі визначаються переможці й призери.

Командний спринт. У командному спринті беруть участь команди з двох лижників, які можуть змінюватися після кожного кола. При великій кількості команд проводяться кілька кіл з вибуванням.

Організація змагань. Лижні перегони входять до числа видів спорту, якими опікується Міжнародна федерація лижного спорту (FIS).

Найважливіші змагання — олімпійський турнір, відбуваються кожні 4 роки в рамках зимових олімпіад. Лижні перегони входили до програми усіх зимових Олімпійських ігор. На сьогодні на Олімпійських іграх розігрується 12 комплектів нагород.

Видатні лижники. Найвизначнішим лижником в історії лижних перегонів був норвезький восьмиразовий олімпійський чемпіон Бйорн Делі. Загалом він здобув 12 олімпійських медалей — крім 8 золотих ще й 4 срібних.

Список літератури:

1. Наумчук В.І. Палічук Ю.І. Зимові Олімпійські ігри. Всеукраїнська наукова конференція "Олімпійський рух на теренах України – минуле та сьогодення". 27 лютого 2023р. м. Тернопіль. С. 149 -153.

2. Палічук Ю.І., Ладика П.І. Біатлон - олімпійський вид спорту. «Олімпійський рух на теренах України – минуле та сьогодення». Матеріали всеукраїнської наукової конференції, 1 лютого 2024р. м. Тернопіль. С. 155 -159

3. Палічук Ю.І. Зимові види спорту з методикою викладання. Чернівці :ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2018. – 336 с. (навчально – методичний посібник)

4. Ратов А.М. Теорія та методика лижного спорту: навчальнометодичний посібник для студентів вищих навчальних закладів напрямків підготовки «Фізичне виховання», «Спорт» і «Здоров'я людини», тренерів ДЮСШ та вчителів фізичної культури / А.М. Ратов, В.В. Ворона. – Суми: Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2015. – 188 с.

Сологубова С. В., <https://orcid.org/0000-0002-0374-1686>

Молчанов Є. В., <https://orcid.org/0000-0003-2911-4901>

Сисун В. В., <https://orcid.org/0000-0002-9995-9099>

ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА У ЗВО ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ УКРАЇНИ

ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» УДУНТ

Annotation. *The study examines the integration of Olympic education into technical universities in Ukraine during wartime. Highlighting the role of Olympic values in fostering patriotism, moral integrity, and physical well-being among students, effective methods of engaging youth in sports activities are identified. The findings emphasize the need for infrastructure modernization, partnerships with sports organizations, and innovative educational approaches to enhance Olympic education in technical higher education institutions.*

Keywords: *Olympic education, youth engagement, physical well-being, sports partnerships, innovative approaches, higher education.*

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах, коли Україна переживає складні соціальні й економічні виклики, спричинені війною, молодь стає однією з найбільш вразливих груп суспільства. Зростання рівня стресу, невизначеність майбутнього та обмежені можливості для самореалізації посилюють ризики соціальної ізоляції й зниження фізичної активності. Додатковим фактором, що вплинув на фізичний стан

молоді, стало дистанційне навчання в умовах пандемії COVID-19. Перехід до онлайн-формату освіти суттєво обмежив доступ до спортивних об'єктів і можливості для регулярної фізичної активності, що призвело до погіршення фізичної підготовленості студентів.

Технічні **заклади вищої освіти** (ЗВО), де значна частина часу студентів зосереджена на аудиторному навчанні та практичній діяльності, мають додаткові виклики у створенні умов для фізичного розвитку молоді [5, 11].

У такій ситуації Олімпійська освіта виступає не лише інструментом підвищення фізичної активності, але й важливим чинником формування моральних, етичних і патріотичних цінностей, що є особливо актуальним для сучасної української молоді. Популяризація Олімпійського руху у технічних ЗВО сприятиме гармонійному розвитку студентів, їхній соціалізації, відновленню фізичного й емоційного балансу. Інтеграція Олімпійських цінностей у навчальний процес може стати ефективним механізмом не лише для підвищення фізичної активності, але й для формування стійких патріотичних переконань, командного духу та відповідальності, які необхідні для розбудови України в умовах воєнного часу.

Таким чином, дослідження присвячене впровадженню Олімпійської освіти у ЗВО технічного профілю є актуальним і своєчасним завданням, спрямованим на розробку ефективної стратегії фізичного, морального та патріотичного виховання молоді.

Мета дослідження: оцінити умови впровадження Олімпійської освіти в технічних ЗВО та визначити ефективні методи залучення молоді до Олімпійського руху.

Методи дослідження передбачали: аналіз літератури (вивчення наукових публікацій та статей, що стосуються Олімпійського руху, його впливу на молодь та методів залучення студентів до спорту) та спостереження (аналіз практичних заходів, організованих у рамках Олімпійського руху, з метою оцінки їхньої ефективності та впливу на студентське середовище).

Аналіз літературних джерел. Олімпійський рух відіграє важливу роль у формуванні морально-етичних і соціальних цінностей студентів [11]. Як зазначає В. М. Єрмолова (2011), основні принципи Олімпізму сприяють гармонійному розвитку особистості, формуванню командного духу, відповідальності та

прагнення до самовдосконалення [5]. Особливо важливим є впровадження Олімпійських ідеалів у навчальний процес, що дозволяє підвищити рівень свідомості студентів щодо їхньої ролі у суспільстві.

За дослідженнями Є. О. Павлюк та Т. В. Чопик (2012), Олімпійські традиції є основою для патріотичного виховання, що сприяє формуванню почуття національної ідентичності та громадянської відповідальності у студентів технічних спеціальностей [9]. Інтеграція Олімпійських цінностей у навчальний процес не лише підтримує фізичний розвиток молоді, але й сприяє моральному становленню особистості.

С. І. Городинський та Л. С. Ібрагімова (2017) акцентують увагу на використанні інтерактивних методів, таких як спортивні фестивалі, воркшопи та тематичні тижні, що стимулюють активність молоді [3]. На думку науковців, саме ці заходи сприяють популяризації здорового способу життя та Олімпійських цінностей серед студентів.

У роботах Г. Іваненко (2017, 2021) відзначаються успішні програми залучення студентів через співпрацю ЗВО із місцевими спортивними федераціями, що дозволяє організовувати змагання та тренінги на їх базі [7, 8]. Такий підхід забезпечує активну участь молоді у спортивному житті.

М. М. Булатова та ін. (2002) наголошують на важливості для спортсменів персоналізованих навчальних та тренувальних програм, які враховують специфіку технічних ЗВО [1]. Індивідуальний підхід дозволяє поєднати навчання з тренуваннями, забезпечуючи високий рівень підготовки студентів-спортсменів.

Співпраця між технічними ЗВО та спортивними федераціями сприяє створенню умов для професійного розвитку спортсменів. Як зазначає В. Ю. Дудкін (2010), подібна взаємодія дозволяє проводити спільні тренування та наукові дослідження у галузі спорту [4].

Г. О. Іваненко (2021) акцентує увагу на необхідності модернізації спортивної інфраструктури у технічних ЗВО [6]. На думку науковця розробка стратегічних планів та залучення додаткових ресурсів є критично важливими для ефективного впровадження Олімпійської освіти.

Як зазначають С. Т. Сапрун та І. А. Салук (2017), основними бар'єрами для впровадження Олімпійських цінностей є недостатня матеріально-технічна база та обмежені фінансові

ресурси [10]. Однак співпраця із бізнесом та міжнародними організаціями відкриває нові можливості для інтеграції Олімпійських цінностей у навчальний процес.

А. В. Гакман та Б. М. Крушельницький (2017) підкреслюють важливість використання онлайн-платформ, інтерактивних курсів та мобільних додатків для популяризації Олімпійської освіти [2]. Ці засоби дозволяють зробити навчання доступнішим для широкої аудиторії.

У дослідженнях Г. Іваненко (2021) розглядається необхідність створення міждисциплінарних курсів, які поєднують Олімпійські цінності з технічними дисциплінами [8]. Це сприяє формуванню гармонійно розвинених фахівців, здатних ефективно працювати у сучасних умовах.

Аналіз літератури показує, що Олімпійський рух у ЗВО технічного профілю України є багатогранною темою, яка охоплює моральний, патріотичний, фізичний та освітній розвиток студентів. Кожне дослідження додає цінні аспекти, формуючи цілісне бачення процесу інтеграції Олімпійських цінностей у систему вищої технічної освіти.

Результати дослідження. Аналіз наукових публікацій свідчить про значущість Олімпійського руху для формування особистості молоді з різних аспектів та підтверджує необхідність системного підходу до інтеграції Олімпійської освіти у ЗВО технічного профілю, що включає використання сучасних технологій, модернізацію інфраструктури та активну співпрацю зі спортивними організаціями.

Роботи В. М. Єрмолової (2011), Є. О. Павлюка та Т. В. Чопик (2012) підтверджують, що Олімпійський рух сприяє формуванню моральних і патріотичних цінностей серед студентів технічних спеціальностей. В. М. Єрмолова наголошує на важливості гармонійного розвитку особистості, тоді як Є. О. Павлюк та Т. В. Чопик акцентують увагу на підвищенні рівня громадянської свідомості та національної ідентичності студентів [5, 9].

Інтеграція Олімпійських цінностей у навчальний та виховний процес технічних ЗВО сприяє формуванню в студентів таких якостей, як командна робота, прагнення до саморозвитку, етичність та толерантність [11]. Це можливо через використання міждисциплінарного підходу, коли основні принципи Олімпізму впроваджуються під час занять із соціально-гуманітарних дисциплін та спортивних заходів. Дуже

важливо організувати заходи, які популяризують Олімпійські традиції, такі як Олімпійські дні, спортивні фестивалі та конкурси, що допоможе студентам усвідомити значення Олімпійського руху в контексті національної ідентичності та інтегрувати Олімпійські цінності в навчальні програми через спеціалізовані курси, які фокусуються на моральних та етичних аспектах спорту. Це може включати семінари, лекції та дискусії, що сприятимуть розвитку критичного мислення та відповідальності у студентів.

Аналіз методів залучення молоді до Олімпійського руху показав важливість поєднання теоретичних знань із практичними заняттями та активного залучення студентів до організації спортивних заходів [11].

Науковці, такі як С. І. Городинський та Л. С. Ібрагімова (2017), пропонують інтерактивні методи залучення студентів, зокрема спортивні фестивалі та воркшопи. Г. Іваненко (2017, 2021) наводить приклади успішної співпраці ЗВО зі спортивними організаціями для організації заходів, що активізують участь молоді. Це демонструє необхідність балансу між практичними заходами та систематичною організацією співпраці зі спортивними установами [3, 6, 7].

Серед дієвих підходів виділяються інтерактивні методи роботи зі студентами, зокрема воркшопи, тренінги, спортивні ігри та квести, які стимулюють активну участь молоді в заходах, пов'язаних з Олімпійським рухом. Особливий ефект дає залучення студентів до організації таких подій, що сприяє формуванню їхніх лідерських і організаційних навичок. Співпраця із місцевими спортивними клубами та федераціями, наприклад, у форматі щорічних Олімпійських ігор серед студентів, стає платформою для закріплення Олімпійських цінностей у повсякденному житті молоді.

У питаннях підготовки спортсменів високого рівня технічні ЗВО також стикаються з низкою викликів. Роботи М. М. Булатової та інших (2002) і В. Ю. Дудкіна (2010) вказують на важливість персоналізованого підходу та міжвідомчої співпраці. М. М. Булатова акцентує увагу на індивідуальних програмах навчання спортсменів, тоді як В. Ю. Дудкін підкреслює роль партнерства технічних ЗВО із спортивними федераціями. Такий підхід дозволяє забезпечити системну підтримку студентів-спортсменів [1, 4].

Особливу роль відіграє співпраця університетів із спортивними організаціями, яка відкриває можливості для обміну ресурсами, спільних тренувань і наукових досліджень. Така взаємодія забезпечує системний підхід до підготовки спортсменів, розширюючи їхні можливості для професійного та особистого розвитку. Інфраструктура і ресурси є ключовими для реалізації програм Олімпійської освіти.

Як зазначають Г. О. Іваненко (2021) і С. Т. Сапрун та І. А. Салук (2017), головними викликами є відсутність чіткої стратегії впровадження Олімпійських програм та обмеженість матеріально-технічної бази. Г. О. Іваненко фокусується на необхідності модернізації інфраструктури, тоді як С. Т. Сапрун і І. А. Салук акцентують увагу на фінансових та організаційних бар'єрах [7, 8, 10].

Підвищення якості інфраструктури передбачає аудит існуючих спортивних об'єктів, спрямований на виявлення слабких місць і визначення пріоритетів для модернізації. Одним із шляхів вирішення ресурсних проблем є залучення спонсорів, участь у грантових програмах та партнерства із місцевим бізнесом. Розробка стратегічного плану впровадження Олімпійських програм дозволяє створити стійку основу для інтеграції Олімпійських цінностей у навчальний процес.

Засоби впровадження Олімпійського руху демонструють значний потенціал через використання сучасних технологій та інноваційних підходів. Наукові роботи А. В. Гакмана та Б. М. Крушельницького (2017) і Г. О. Іваненка (2021) демонструють значення сучасних технологій для популяризації Олімпійських цінностей. А. В. Гакман і Б. М. Крушельницький акцентують увагу на ролі онлайн-платформ, тоді як Г. О. Іваненко пропонує міждисциплінарний підхід до інтеграції Олімпійської освіти [2, 6].

Залучення онлайн-платформ до освітнього процесу забезпечує доступність занять для більшої кількості студентів. Інтеграція курсів з Олімпізму, здорового способу життя та фізичної активності сприяє популяризації Олімпійського руху в університетах і закладає основу для всебічного розвитку молоді.

Таким чином, спираючись на аналіз наукової літератури та практичний досвід провідних науковців, з метою залучення студентів ЗВО технічного профілю до Олімпійського руху рекомендується:

1. Організовувати тематичні "Олімпійські тижні" в ЗВО технічного профілю, які включатимуть спортивні змагання, лекції, воркшопи й інтерактивні виставки про історію та цінності Олімпізму.

2. Впроваджувати студентські клуби "Олімпійського духу", які займатимуться популяризацією Олімпійського руху через спортивні й освітні заходи.

3. Залучати студентів до користування онлайн-платформами та мобільними додатками із доступом до навчальних матеріалів, порад з фізичної активності й календаря спортивних подій.

4. Забезпечувати індивідуалізований підхід до студентів-спортсменів через:

- гнучкі програми навчання, що враховують графіки змагань;
- співпрацю з місцевими спортивними федераціями для організації тренувань на базі ЗВО технічного профілю;
- впровадження курсів із менеджменту спортивної кар'єри, що допоможуть студентам поєднувати освіту та спорт.

5. Модернізувати спортивну інфраструктуру ЗВО шляхом залучення грантових програм і спонсорської підтримки.

6. Розробити систему стимулювання науково-педагогічних працівників ЗВО до популяризації спорту серед студентів.

7. Усувати організаційні бар'єри через створення міжвідомчих робочих груп, які координуватимуть діяльність ЗВО, спортивних організацій і місцевої влади.

8. Використовувати сучасні технології, такі як віртуальні тренажери, відеоігри на тему Олімпізму та соціальні мережі для поширення інформації.

9. Розроблювати навчальні програми, які включатимуть елементи Олімпійського виховання у формі інтерактивних лекцій, практичних занять та проектів.

10. Організовувати міжуніверситетські конкурси та фестивалі, що популяризують Олімпійські цінності.

Ці рекомендації можуть слугувати основою для подальшого розвитку Олімпійського руху в закладах вищої освіти технічного профілю, сприяючи формуванню гармонійно розвинутої молоді з активною життєвою позицією.

Таким чином, результати дослідження свідчать про необхідність системного підходу до інтеграції Олімпійських цінностей у навчальний процес технічних університетів України,

що сприятиме формуванню гармонійно розвинутої молоді та активному залученню студентів до Олімпійського руху.

Висновки:

1. Олімпійський рух є ефективним інструментом для формування моральних, етичних та патріотичних цінностей у студентів технічних закладів вищої освіти. Інтеграція Олімпійських принципів у навчальний процес сприяє розвитку командного духу, відповідальності та прагнення до самовдосконалення, що особливо важливо в умовах сучасних соціальних викликів.

2. Проведення таких заходів, як "Олімпійські тижні", спортивні фестивалі, лекції та інтерактивні квести, довело свою ефективність у популяризації здорового способу життя серед студентів. Залучення молоді до організації цих заходів сприяє розвитку лідерських та організаційних навичок.

3. Недостатній стан спортивної інфраструктури в технічних університетах обмежує можливості впровадження Олімпійських програм. Аудит наявних об'єктів, залучення грантового фінансування та партнерств із бізнесом є необхідними кроками для модернізації матеріально-технічної бази.

4. Персоналізовані програми навчання та тренування, що включають психологічну підтримку, індивідуальні заняття та гнучкий графік навчання, значно підвищують ефективність підготовки спортсменів у ЗВО технічного профілю.

5. Інтеграція онлайн-платформ, інтерактивних курсів та віртуальних тренажерів сприяє розширенню доступу до Олімпійської освіти та забезпечує гнучкість навчального процесу.

6. Для успішного впровадження Олімпійських програм необхідно розробити національну стратегію популяризації Олімпійської освіти, створити партнерства між ЗВО, спортивними федераціями та бізнесом, а також стимулювати викладачів і тренерів до активної участі у цьому процесі.

Список літератури.

1. Булатова М. М., Матвеев С. Ф., Бойко В. Ф. Олімпійська освіта / М. М. Булатова, С. Ф. Матвеев, В. Ф. Бойко. – Київ : НУФВСУ, 2002. – 210 с.

2. Гакман А. В., Крушельницький Б. М. Стан реалізації олімпійської освіти у навчально-виховному процесі (на прикладі міста Чернівці) / А. В. Гакман, Б. М. Крушельницький // Молодий вчений. – 2017. – №3. – С. 22–25.

3. Городинський С. І., Ібрагімова Л. С. Особливості впровадження олімпійської освіти у навчальний процес в Україні / С. І. Городинський, Л. С. Ібрагімова // Молодий вчений. – 2017. – №3.1. – С. 128–132.

4. Дудкін В. Ю. Шляхи вдосконалення інтеграції олімпійської освіти в процес підготовки фахівців сфери «Фізичне виховання і спорт» в Україні / В. Ю. Дудкін // Вісник ЗНУ. – 2010. – №1. – С. 85–88.

5. Єрмолова В. М. Олімпійська освіта: теорія і практика / В. М. Єрмолова. – Київ : НУФВСУ, 2011. – 185 с.

6. Іваненко Г. О. Організаційно-методичні засади інтеграції олімпійської освіти в освітній процес студентської молоді / Г. О. Іваненко. – Київ : НУФВСУ, 2021. – 305 с.

7. Іваненко Г. Організаційно-методичні умови інтеграції олімпійської освіти в освітній процес студентської молоді / Г. Іваненко // Спортивна наука та здоров'я людини. – 2021. – №1(5). – С. 27–33.

8. Іваненко Г. Проблеми реалізації олімпійської освіти у вищих навчальних закладах України та шляхи їх подолання / Г. Іваненко // Теорія і методика фізичного виховання. – 2017. – №8. – С. 52–59.

9. Павлюк Є. О., Чопик Т. В. Аналіз професійної підготовки майбутніх фахівців з олімпійського та професійного спорту у вищих навчальних закладах / Є. О. Павлюк, Т. В. Чопик // Вісник ХНУ. Сер. педагог. – 2012. – Вип. 8. – С. 45–51.

10. Сапрун С. Т., Салук І. А. Інтеграція навчальної дисципліни «Олімпійська освіта» в процес підготовки студентів факультетів фізичного виховання / С. Т. Сапрун, І. А. Салук // Матеріали II регіонального науково-методичного семінару. – Тернопіль : Вектор, 2017. – С. 125–130.

11. Фізичне виховання: проблеми та перспективи: наукове видання. колективна монографія за загальною редакцією проф. Г. П. Грибана. Житомир: Рута, 2020. 384 с.

Степанюк С. І. orcid.org/0000-0002-6035-3575
Коваль В. Ю. orcid.org/0000-0003-0550-8631
Грабовський Ю. А. orcid.org/0000-0002-1854-5928

ВІД КАМПУСУ ДО ПОДІУМУ СЛАВИ: ВИПУСКНИКИ ХЕРСОНЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ НА ОЛІМПІАДІ-2024

Херсонський державний університет

Annotation. *This study analyzes and systematizes the history of high-performance sports in Kherson. The research is dedicated to the performances and Olympic achievements of Ukrainian athletes at the 2024 Olympic Games who are graduates and students of the Faculty of Physical Education and Sports at Kherson State University.*

Keywords: *Kherson, faculty of physical education and sports, university, elite sports achievements, Olympic Games, athletes, graduates.*

Актуальність теми дослідження. Виходячи із стратегії розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року, підтримка олімпійського руху є найважливішим інструментом не тільки популяризації фізичної культури та спорту, а й важливим напрямком самореалізації українців, незалежно від їх віку, соціального положення та фізичного стану [5].

У підсумку Україна на іграх Олімпіади-2024, посіла двадцять друге місце. Серед 8 спортсменів, які представляли Херсонщину було п'ятеро випускників факультету фізичного виховання та спорту Херсонського державного університету.

Неупереджений аналіз подій, які відбулися, дає нам можливість прийняти виважені рішення та збудувати плани на майбутнє. Саме тому історія спорту є джерелом унікальних знань та досвіду. За кожним спортивним результатом стоять реальні люди: спортсмени, тренери, викладачі, члени їх родин, менеджери, лікарі. А ще щоденна праця, яка приносить неймовірні результати, на які рівняється цілий світ.

Мета статті полягала у висвітленні здобутків випускників факультету фізичного виховання та спорту ХДУ на Іграх Олімпіади -2024.

Методи дослідження. Відповідно до поставленої мети, ми використали такі методи дослідження: аналіз літератури; метод аналогій та комплексного дослідження історичних джерел; опитування свідків та учасників описаних процесів; історичний та порівняльно-історичний методи; системний аналіз.

Результати досліджень. Студенти факультету фізичного виховання та спорту ХДУ неодноразово ставали переможцями, призерами і учасниками Олімпійських, Дефлімпійських та Паралімпійських ігор, а також міжнародних і національних змагань з багатьох видів спорту [3]. Кожен з них є гордістю факультету.

Знахідки підкреслюють багаті спортивні традиції Херсона, які є невід'ємною частиною українського спорту. Херсонські спортсмени постійно демонструють найвищі досягнення в різних видах спорту, особливо у водних, на Олімпійських іграх та Чемпіонатах світу. Ці успіхи пояснюються згуртованою командою відданих своїй справі професіоналів у Херсонській області, чий досвід і прагнення до розвитку молоді сприяють розвитку талантів і об'єднують громади у просуванні спорту як на місцевому, так і на національному рівнях.

Париж 2024-го року назавжди закарбував імена спортсменів-випускників ХДУ, які, незважаючи на втрату домівок, зміну тренувальних баз, звичного життя, зуміли пройти відбір і взяти участь в Іграх Олімпіади і показати гідний результат та здобути медалі [2].

Анастасія Рибачок (Четверікова) у двійці з Людмилою Лузан здобула олімпійське срібло у веслуванні на каное на дистанції 500 метрів. Їх нагорода стала ювілейною 150-ю в скарбниці України, починаючи з Ігор 1996 року в Атланті.

Свою першу олімпійську нагороду, також срібло, дівчата здобули в Токіо у 2020-му. Незважаючи на окупацію рідної домівки, вже в травні Анастасія повернулася до тренувань.

Наразі Анастасія представляє Житомирську область, де тренується під керівництвом Юрія Чебана.

Жіноча четвірка (Дарина Верхогляд, Євгенія Довгонько, Катерина Дудченко, Анастасія Коженкова), у складі якої трое представниць Херсонщини. Всі вони випускниці факультету фізичного виховання та спорту Херсонського державного університету. Дівчата посіли п'яте місце на фінальному запливі з веслування академічного на Іграх Олімпійських в Парижі. Наразі четвірка тренується в Києві.

Дарина Верхогляд родом з Великої Олександрівки Херсонської області. У свої 32 роки має чимало здобутків в академічному веслуванні. Була четвертою у складі четвірки на іграх у Ріо-де-Жанейро 2016 року. Чемпіонка Європи 2023 року. Дворазова срібна призерка чемпіонату Європи у 2018 та 2024 років. Триразова бронзова призерка чемпіонату Європи 2016-го 2019- та го та 2022-го років.

Євгенія Довгонько (Німченко) родом з Великої Лепетихи. Вона виборола олімпійську ліцензію у змаганнях на човні-одиночці, але за рішенням тренерського штабу була включена до четвірки замість олімпійської чемпіонки Лондона Наталії Довгонько. У свій 31 рік: срібна призерка чемпіонату Європи 2018-го. Триразова бронзова призерка чемпіонату Європи в 2016-го, 2019-го та 2022-го року. Бронзова призерка Олімпійської кваліфікаційної регати-2024 в Парижі в одиночці.

Катерина Дудченко (27 років) родом зі Скадовська. Серед досягнень Катерини: чемпіонка Європи 2022-го року, срібна призерка чемпіонату Європи 2024 року, та бронзова призерка чемпіонату Європи 2022-го року.

Станіслав Ковальов разом зі своїм партнером по парній двійці у веслуванні академічному, Ігорем Хмарою, посіли п'яту позицію на Іграх-2024 в Парижі. Для двійки ця олімпіада стала другою. В Токіо-2020 хлопці були 9-ми [4].

Університет сьогодні є не лише місцем, де отримують якісну освіту – це спільнота, яка є частиною кожного студента. І місце Альма-матері у суспільстві залежить від успіхів та здобутків кожного, хто свого часу долучився до її історії.

Саме тому, головним здобутком факультету фізичного виховання та спорту є успіхи його студентів. Тільки спільними зусиллями можна зростати і розвиватися. Підтримуючи та надихаючи один одного.

Потрібно відзначити, що запорукою спортивних здобутків студентів факультету фізичного виховання та спорту є рівень викладання, творча та спрямована організація освітнього процесу, яка дозволяє студентам своєчасно отримувати належні якісні знання у повному обсязі в індивідуальному режимі відповідно до вимог навчально-тренувального процесу [1].

Робити історію складно, адже великий спорт – це не лише тренування. Організація роботи факультету завжди спрямована на те, аби максимально розкрити спортивний та науковий

потенціал кожного здобувача, разом будувати спортивне сьогодні і завтра України.

Незважаючи на складні часи, які сьогодні переживають херсонські спортсмени: вимушене переселення, руйнування домівок та тренувальних баз, вони продовжують тренуватися та виступати на міжнародній арені. Вони демонструють незламність духу та неабияку стійкість, з честю та гідністю представляючи свій народ на наймасштабніших змаганнях всього світу.

Сьогодні факультет фізичного виховання та спорту Херсонського державного університету, маючи вже тридцятирічний досвід, має всі підстави для продовження свого активного розвитку, задля нового покоління українських громадян, які вигідно представлятимуть факультет як серед українських вишів, так і у світовій науковій та спортивній спільноті [1].

Висновки. 30-річна історія факультету відзначена його прагненням виховувати таланти та підтримувати спортсменів у досягненні успіху, як у навчанні, так і в їхній спортивній кар'єрі. Ця спадщина забезпечує світле майбутнє прийдешнім поколінням, які представлятимуть Україну в усьому світі.

Список літератури.

1. Степанюк С. І., Грабовський Ю. А., Городинська І. В., Коваль В. Ю., Руденко В. С. Історія розвитку фізичної культури, спорту та освіти на Херсонщині в період кінця ХХ та початку ХХІ століття (присвячено 30-річчю заснування факультету фізичного виховання та спорту ХДУ): навч.-метод. посібн. для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня при викладанні компонент освітньо-професійних програм: «Середня освіта (фізична культура)»; «Фізична культура і спорт». / С. І. Степанюк, Ю. А. Грабовський, І. В. Городинська, В. Ю. Коваль, В. С. Руденко. Херсон: Книжкове вид-во ФОП Вишемирський В.С. 2024. 96 с.

2. Степанюк С.І., Гречанюк О., Маляренко І, Ткачук В. Історія фізичної культури: [навчально-методичний посібник /для здобувачів ступеню вищої освіти «бакалавр» денної та заочної форм навчання спеціальностей 014.11 середня освіта (фізична культура), 017 фізична культура і спорт. Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2016. 272 с.

3. Степанюк, С. Коваль В., Ектова Т. Участь студентів факультету фізичного виховання та спорту херсонського

державного університету в Олімпійських іграх. Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту: зб. матеріалів IV регіональної наук.-практ. інтер.- конф. з міжнародною участю, м. Харків, 26-28 квітня 2017 р. / Департамент у справах молод. та спорту ХОДА; Департамент спорт. іміджевих проєктів та маркетингу ХМР; Департамент у спр. Сім'ї, молоді та спорту ХМР; Харків. держ. академія фіз. культ.; Каф. менедж. фіз. культури. Харків: ХДАФК, 2017. С.279-283.

4. Степанюк С.І., Коваль В.Ю. Факультет фізичного виховання та спорту ХДУ – історія і сучасність. Науковий часопис [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2017. Вип. 4. С. 110-114. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_015_2017_4_31.

5. Stepanyuk, S., Koval, V., Grabovsky, Y., Gorodynska, I., & Rudenko, V. (2024). Three Decades Of Improving: The Journey Of The Faculty Of Physical Education And Sports Of Kherson State University. *Scientific Journal of the Dragomanov Ukrainian State University*, (6(179), 261-265. DOI:

[https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.6\(179\).50](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.6(179).50).

**ББК 75.1
І -66**

**«ОЛІМПІЙСЬКИЙ РУХ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ – МИНУЛЕ ТА
СЬОГОДЕННЯ»**

**Матеріали всеукраїнської наукової конференції
6-7 лютого 2025 року**

Рекомендовано до друку вченою радою факультету фізичного
виховання Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
протокол № 5 від 11 лютого 2025 р.

за загальною редакцією Огнистого А.В., Огниста К.М.
верстка та макетування Огнистий А.В.
Дизайн та обкладинка Ящик О.Б.

Здано до друку 11.02.2025. Формат 60x90 1/32
Папір друкарський. Гарнітура Verdana – 10
Ум.друк.арк. 15 Наклад 100

© ТНПУ ім.В.Гнатюка, 2025